

הישיבה המאה-ישישים-וארבע של הכנסת האחת-עשרה

יום רביעי, ה' בשבט התשמ"ו (15 בינואר 1986)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

א. שאילתות בעלי-פה

חברות וקבלנים הנמנים עם הסקטור הפרטי. כל אלה לא זכו לסיוע ממשלתי. כאשר נקלעה חברת בנייה גדולה לקשיים לפני כשנה וחצי, ביקשו ראשי הענף, כי הממשלה תעמיד לרשותם מיליון דולר כהלוואה, כדי למנוע את התמוטטות החברה, אך לא נמצאו לה מיליון הדולר.

ראש הממשלה ש' פרס:

על איזו חברה אתה מדבר?

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

חברת "שכטר" מראשון-לציון. משפחות רבות איבדו את דירותיהן.

ועדת מנכ"לים שמונתה עליידי ראש הממשלה קבעה בחודש מרס, במסקנות שהגישו לראש הממשלה, כי יש להקים קרן סיוע לענף הבנייה. בקרן יהיו 10 מיליון דולר. לצערי הרב, לא הוקמה הקרן עד היום. לו הייתה קרן זו מופעלת, ייתכן שהיה ניתן לסייע לאותן חברות שנקלעו לאחרונה לקשיים. האם ייאזר ראש הממשלה לפעול להקמת קרן זו?

ועוד דבר: ראשי הענף פנו לבנק ישראל, ואף אליך, בבקשה לשחרר מההקפאה, בבנקים למשכנתאות, כספי חברות שנועדו לסייע לרוכשי דירות ולשמש להלוואות קישור עד קניית דירותיהם. לו נענתה בקשת ראשי ענף הבנייה לאפשר להם להשתמש בכסף זה כבטוחות, הרי שהיתה מורגשת הקלה במחנק הפיננסי השורר בענף. מדובר בסכום של כ-130 מיליון דולר, כספים של חברות בנייה וקבלנים המוקפאים בבנקים למשכנתאות. האם יהיה נכון ראש הממשלה לבחון באופן חיובי שחרור כספים אלה, בבקשת ראשי ענף הבנייה?

אני רוצה להוסיף שאלה קטנה, אדוני היושב-ראש, באותו הקשר. שמעתי בימים אלה, כי חברת "שיכון עובדים" נדרשת לשעבד את מניותיה לבנק הפועלים כבטוחות להלוואות "סולל בונה". אדוני ראש הממשלה, רציתי לדעת, האם אין דרך למנוע גם מחברת "שיכון עובדים" לחדור לבעייתיה של "סולל בונה"? האם אין די בוועדה, נושא תשכ"ח, כדי לפתור את בעיית "סולל בונה"? דומני, כי יש כאן החלטה מוטעית שתביא לידי כך, שמרוכז רצון להבריאה חברה אחת "תחלינה" שתי חברות, ולפתוח אחת מהן היום בריאה לחלוטין. אני, דרך אגב, מכרך את המגמה לסייע ל"סולל בונה", ורואה בה מגמה חיובית.

היו"ר א' שוסטק:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אהרן הראל.

אהרן הראל (המערך):

אדוני ראש הממשלה, הייתי רוצה לדעת, אם הממשלה וראש הממשלה ערים לכך, ש"סולל בונה" נקלעה לקשיים בעיקר בגלל מדיניות כלכלית כושלת של הממשלה הקודמת, במשך שבע שנות הליכוד?

היו"ר א' שוסטק:

אני פותח את הישיבה. אנו עוברים לסעיף ראשון של סדר-היום: שאילתות בעלי-פה. אני מזמין את חבר הכנסת פנחס גולדשטיין לשאול את השאלות שלו.

114. ועדה ממשלתית לטיפול בקשרי "סולל בונה" עם הממשלה

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אדוני ראש הממשלה, נודע לי, כי הוקמה ועדה ממשלתית לטיפול בקשרי "סולל בונה" עם הממשלה.

אודה לכבוד ראש הממשלה אם ישיבני:

1. מהי האמת בדיעה זו?

2. האם אין בהקמת ועדה זו משום העדפת הסקטור ההסתדרותי העיבורי על הסקטור הפרטי?

3. האם תוקם ועדה כזאת גם לטיפול בסקטור הפרטי?

היו"ר א' שוסטק:

תודה רבה. אני מזמין את ראש הממשלה להשיב על השאלות.

ראש הממשלה ש' פרס:

1. אכן, ב-15 בדצמבר הוקם צוות בין-משרדי לבדיקת תוכנית ההבראה של "סולל בונה". הצוות הוקם לאחר דיון בין ראש הממשלה, שר האוצר ומזכיר ההסתדרות. תפקידה של הממשלה לנווט את המערכה הכלכלית במדינה. לפני תקופה לא ארוכה נעשתה בדיקה בצוותים דומים לגבי "אלסינט", עכשיו היא נעשית גם לגבי "פרוטרום" וגם לגבי "סולל בונה".

2-3. "סולל בונה" מעסיקה היום כ-17,000 עובדים בכל רחבי הארץ. מאילת ועד קריית-שמונה. אינני יודע מה אתה מכנה "סקטוריאלי", יש למדינה עניין, שאכן תהיה עבודה לאנשים באילת ובקריית-שמונה. קיומה או אי-קיומה של חברה כזאת איננה בעיה סקטוריאלית. אנחנו מטפלים בכל הסקטורים. הממשלה כוחנת את צעדים ומהלכים בכל מקרה לגופו של עניין. תוך תביעה שכל גוף יסייע לעצמו לפני שהוא בא לבקש סיוע ממשלתי.

היו"ר א' שוסטק:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת פנחס גולדשטיין.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אדוני ראש הממשלה, ענף הבנייה מעסיק כיום למעלה מ-100,000 עובדים. למרות הקשיים בענף, מגלים ראשי הענף אחריות ומשתדלים שלא לפטר עובדים. זאת מתוך ניסיון העבר, המלמד כי עובדים שפוטרו בעתות משבר לא שבו לענף, וכך הפסיד הוא כוח-עבודה מיומן, אשר הכשרתו עלתה כסף רב.

למעלה מ-85% מהעובדים בענף הבנייה מועסקים עליידי

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם גוברים — — —

היו"ר א' שוסטק:

חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

ראש הממשלה ש' פרס:

אל הצעק עלי, אל הצעק עלי.

היו"ר א' שוסטק:

חבר הכנסת איתן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה
השנייה. שאלת את השאלה, תשמע את התשובה.

ראש הממשלה ש' פרס:

אני לא ביקשתי משום ערכי בגדה שיתרונם כסף.

אני רוצה להגיד, אדוני היושב ראש, שלא היתה חברה,
הסתדרותית או לא הסתדרותית, שפנתה אלי ולא ניסיתי לסייע
בידה.

מאתורניו שבע שנים של משק הרוס ובזבוז כספים, של
הדפסת כספים ולקייחת הלוואות, ועקב כך, עשרות אלפי
עובדים נמצאים היום במצוקה נוראה, על סף אבטלה. קצת
כבוד למאמץ שעושים כדי להכריא את המשק וכדי למנוע את
הרס החברה. קצת צניעות. קצת רצינות במצב הזה.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת גולדשטיין: "סולל בונה" לא
ביקשה כסף מהממשלה. "סולל בונה" יש חברות בחוץ-לארץ
ובארץ. היא ביקשה רשות להעביר כספים שלה מחוץ-לארץ
לארץ. בודקים זאת, כפי שבודקים כל חברה אחרת. פנתה אלי
גם חברת "רסקו", גם לה אני מנסה לסייע, ול"אלסינט". נוגע
ללבי, שפועלים בישראל יהיו מובטלים עקב שבע שנים של
הרס.

ואני רוצה לומר לחבר הכנסת מיכאל איתן: תחאפק, אל
תקום כאן בחוצפה ובעוזות-מצח, אחרי שבע שנים כאלה,
ותנסה לטפול עלי — — —

היו"ר א' שוסטק:

אדוני עכשיו משיב לחבר הכנסת גולדשטיין.

ראש הממשלה ש' פרס:

אדוני היושב ראש, אל תיתן לי עצות, אני מבקש.

היו"ר א' שוסטק:

אני אומר, אדוני עכשיו משיב לחבר הכנסת גולדשטיין.

ראש הממשלה ש' פרס:

אני אשיב כפי שאני צריך.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא יודע שהוא לא חשיב על השאלות שלי.

היו"ר א' שוסטק:

רגע, קראתי אותך לסדר.

ראש הממשלה ש' פרס:

כשאין לך שאלות, אתה מנסה להשמיץ ברמה שהיא
מתחת לכל רמה פרלמנטרית. אלה אינן שאלות. אלה השמצות
המצויות מן האצבע. תחבייש לך. תלמד להיות פרלמנטר הגון.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא נשאר לי אלא — — —

האם אדוני ראש הממשלה צר לעובדה, שעקב מדיניות
כלכלית פורנית, בלתי-צודקת, בשנים הקודמות, העמידו סימן
שאלה על הרבה מאוד הישגים של תנועת העבודה, שבנתה את
המדינה הזאת במשך שישים שנה?

האם ברעת הממשלה הזאת, וברעת ראש הממשלה, לחקן
את העוול הגדול שנעשה לעם הזה במשך שבע השנים האלה?

היו"ר א' שוסטק:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מיכאל
איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

האם, לדעת ראש הממשלה, מן הראוי היה שבנק הפועלים
ימשיך להזרים כסף לחברה "סולל בונה". הנמצאת במצב של
פשיטת רגל טוטלית? הלא הרבר נעשה בניגוד לחוקי הפיקוח
על הבנקים. אלה ממשיכים להחזיק אותה עד אשר תזרים
הממשלה כסף ציבורי ל"סולל בונה". האם, לדעת ראש
הממשלה, כל חברה אחרת שאינה חברה הסתדרותית היתה
מקבלת סיוע עלי-פיו אותן אמות מידה? האם, לדעת ראש
הממשלה, התערבותו הישירה אינה נובעת אך ורק מן העובדה,
ש"סולל בונה" היא אחד המעושים של מפלגת העבודה, והיא
מתגייסת לטובת מפלגת העבודה בכל מערכת בחירות שהיא?

האם, לדעת ראש הממשלה, חברה שהגיעה לצבירת
חובות של מאות מיליוני דולרים יכולה לקבל סיוע בלא שום
ראיונגניזציה. בלא שום ייעול, בלא להדית את הניהול הכושל?

היו"ר א' שוסטק:

חבר הכנסת איתן, מה השאלה?

מיכאל איתן (הליכוד):

כל אלה שאלות.

היו"ר א' שוסטק:

תודה רבה.

ראש הממשלה ש' פרס:

אני רוצה להשיב לחבר הכנסת מיכאל איתן, שבניגוד לו,
אני נוהג להשתמש בכספי המדינה לצורכי מפלגה. אני יודע
איך עולים על דעתך בכלל רעיונות מעוותים, מבובלים כאלה.
איך אתה מעלה על דעתך — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

ראש הממשלה ש' פרס:

השיטה הזאת שלך, לעלות, להשמיץ, לפטפט בלא כל
יסוד.

מיכאל איתן (הליכוד):

הכול אמת. אני אחראי למה שאני אומר.

ראש הממשלה ש' פרס:

אם אתה דובר אמת, למה אתה שואל? תתבע אותי
למשפט, איש האמת הגדול.

אני רוצה לומר לכנסת, שלא היתה חברה פרטית או
הסתדרותית שפנתה אלי, ולא נפגשתי אתה, ולא ניסיתי לסייע
לה. שום חברה, בהן הרבה חברות המעורבות בעסקים אחרים,
לא דחיתי. עם כולן ישבתי. אתה לא תוכל להראות לי אפילו
מקרה אחד כזה, שמישהו פנה ואמר שהוא במצוקה, ולא
קיבלתי אותו. תחבייש לך בדרך המחשבה המפלגתית. אני איני
עוסק בענייני מפלגות, גם איני מגייס כספים מכל מיני קבלנים
לענייני מפלגות, לא בגדה ולא במקומות אחרים.

ראש הממשלה ש' פרס:

אתה יכול לצאת. חודה.

חוק מרשם האוכלוסין, שאינם מתנים רישום גרים בחור יהודים בקיום גיור אורתודוקסי?

4. מדוע, למרות העובדה שהצעת חיקון חוק השבות, על-פי יוזמתן של הסיעות הדתיות, לא עברה, נוהג משרד הפנים כאילו תוקן החוק וכאילו הוא מכיר רק ב"גיור כהלכה"? חודה.

הי"ר א' שוסטק:

חודה רבה. אני מזמין את שר הפנים להשיב על השאלה.

שר הפנים י"ח פרץ:

1. מסמך הגיור שאותו הציגה הגברת מילר אינו תעודה ציבורית, נדרש לצורך רישום פרטי המרשם לפי חוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה — 1965, סעיף ב' רבתי.

הגברת מילר הופנתה לבית-דין רבני, כדי שמסמך הגיור שהציגה ייבדק ויאושר בבית-הדין, ובהתאם לכך יאופשר המשך הטיפול ברישום הפרטים הנוגעים לה על-פי תעודה ציבורית.

2. משרד הפנים נוהג לגבי כל גיור מחוץ-לארץ, אורתודוקסי, קונסרבטיבי או רפורמי, לבקש אישור בית-דין רבני. חיזוק לעמדתו של משרד הפנים, המבקש אישור בית-דין רבני למסמכי גיור בחוץ-לארץ, אנו מוצאים בפרשיות שאירעו בעבר של גיורים פיקטיביים, דוגמת פרשיות מסוימות הנוגעות לשחקני הבדורסל, או במסמכים שהוצאו על-ידי גורמים בלתי-יועצים ובלתי-מוכרים.

3. הנוהג שפורט לעיל אינו עומד בסתירה להוראות החוק.

4. נוהג זה אינו קשור להצעות חיקון החוק הנוכר בשאלה.

הי"ר א' שוסטק:

חודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת צבן.

יאיר צבן (מפ"ם):

אדוני שר הפנים, אני מכיר היכרות אישית קצרה את הגברת שושנה מילר. הכרתה באמצעות ידידי, הסופר עמוס עוז, שהכיר אותה בקולורדו. אני רוצה לומר לכנסת, שמדובר באשה שעברה תהליך הכרתי ורגשי עמוק של הזדהות, לא רק עם ישראל אלא עם היהדות כאמונה וכתפיסת עולם.

אני שואל את כבוד השר, מה צריכה אשה כזאת, שלאורך דרך ארוכה — התעמקות בלימודי יהדות, עד כדי רצון לכהן בחור חזנית בבית-כנסת רפורמי, עד כדי פעילות בלובי הפרוי-ישראלי, פעילות פרו-ציונית, עד כדי עלייתה לארץ — מה עוד עליה לעשות, פרט לשקר בנפשה, כדי שנתייחס אליה כאל יהודייה מן המניין? וכדי שגם פקידך יתייחס אליה כיהודייה מן המניין.

רב שלנסקי (הליכוד):
להתגייס כהלכה.

יאיר צבן (מפ"ם):

אני שואל: על סמך איזו פרשנות משפטית, איזו חוות דעת משפטית, אתה הנחת את פקידך לנהוג כפי שהם נוהגים, כאשר גם מר כהנא, הממונה על מרשם האוכלוסין, וגם מר שפט, היועץ המשפטי במשרדך, אמרו לגורמים שונים, ובכללם כלי התקשורת, שהם לא מכירים חוות-ידעת משפטית שעל-פיה פועלים פקידך כפי שהם פועלים, אלא שזה, למיטב הידיעה, נוהג הקיים מימים ימימה.

אשר לשאלות חבר הכנסת גולדשטיין — אנחנו יושבנו עם כל הקבלנים ועם כל הבנאים, עם הסקטור הפרטי והסקטור הציבורי, הם העלו שורה של חביעות. ישבתי עם סגן ראש הממשלה, עם שר השיכון והבנייה, ועם שר האוצר, וניסינו להקל ככל שיכולנו, שכן, אתה צודק — ענף הבנייה נמצא במשבר, והמשבר הוא כפול. זה ענף חשוב במשק הארץ. יש גם הרבה מאוד אנשים שאיבדו את דירותיהם על לא עוול בכפם. אנחנו רוצים לפתור את המשבר הזה, ונקטנו אמצעים רבים מאוד גם לגבי הסקטור הפרטי וגם לגבי הסקטור ההסתדרותי — אינני רואה שום הבדל בין השניים — כדי לצאת מהמצוקה הזאת.

כ-130 מיליון דולר, לצערי הרב, אי-אפשר היום לעשות זאת, כי קופת המדינה ריקה למדי, אף שהייתי רוצה לסייע. עם זאת, כפי שאמרתי, אנחנו בודקים כל מקרה, ואנחנו עובדים כלנו ביחד כדי להתגבר על המצוקה הקשה הזאת.

אני רוצה להוסיף ולומר, ש"סולל כונה" עברה לחמישה ימי עבודה. זה עניין שלך, שלי ושל כל הבית הזה, אם 250 עובדים בקריית-שמנה לא יפוטרו, ואם 300 עובדים של "סולל כונה" באילת לא יפוטרו. זה עניין של כלנו. לא שמעתי שהכנסת הזאת, או הממשלה הזאת, היא אויבת של ההסתדרות. כפי שהיא אינה אויבת של הסקטור הפרטי. יש לנו משק פלורליסטי, ונתייחס לכל אחד בכבוד ובשוויון, באמות מידה שוות.

אני מתערב במיזוג חברות בתוך ההסתדרות, בין "שיכון עובדים" ל"סולל כונה". אינני חושב שאני צריך. אני משוכנע, שהמשק ההסתדרותי מנסה גם הוא להתגבר על הקשיים שלתוכם נקלע המשק כולו. זה חלק מתוך מכלול של קשיים רבים מאוד. אני מקווה שנוכל להתגבר על התקופה הזאת.

ושוב, אדוני היושב-ראש, אני מוחה על ניצול לרעה של שאלתא על-ידי חבר הכנסת מיכאל איתן, שניסה לטפול עלי ועל הממשלה האשמות שווא, שאין להן שחר.

הי"ר א' שוסטק:

חודה רבה. אנו עוברים לשאלות בעל-פה לשר הפנים. שאלתא ראשונה לחבר הכנסת יאיר צבן, בנושא רישום גרים.

120. רישום גרים

יאיר צבן (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר הפנים, הגב' שושנה (סוזן) מילר, עולה חדשה שגוריה על-ידי רב רפורמי בארצות-הברית, פנתה למשרד הפנים בלתי-אביב לשם קבלת תעודת-זהות ישראלית. שם נאמר לה, שעליה לקבל אישור על יהדותה מבית-הדין הרבני, ולא — לא תוכל להירשם בחור יהודייה.

הגברת מילר טוענת, שהגיור היה לגביה שיא של תהליך החקירות ליהדות. בארצות-הברית היתה פעילה בלובי הישראלי ובקהילה היהודית, ואף שימשה חזנית בבית-הכנסת.

לפיכך, שאלותי הן:

1. מדוע, ועל סמך מה, הופנתה הגברת מילר לבית-הדין הרבני?

2. האם כך נוהג משרד הפנים בכל מקרה של פנייה מצד גרים רפורמיים או קונסרבטיביים, ואם כן — על סמך מה?

3. כיצד מתיישב נוהג זה עם נוסח חוק השבות ועם נוסח

אני מוכן ללכת לוועדת הפירושים או לוועדה לתחביר או ללשון העברית, אל מי שתמצא, עם כל הכבוד לך.

כיוון שדברי נקטעו, אחזור על השאלה, ברשותך, ותראה עד כמה אני מציג את דברי כשאלה. אם אינכם חשים שהתנהגותכם היום נגועה באי-חוקיות — שאלתי המובהקת: מדוע אתם מטילים עלינו כל פעם את הכעיה הפוליטית הסבוכה של חוק "מיהו יהודי"? פתרתם זאת אדמיניסטרטיבית, ונגמר העניין.

היור' א' שוסטק:
כבוד שר הפנים, בבקשה להשיב.

שר הפנים י"ח פרץ:
לחבר הכנסת צבן, אני מתרשם ומתרגש ממעשה ההתערבות של הגברת מילר. אני נרגש עד עמקי נשמת. עד כמה עז באמת רצונה להיות יהודייה כשרה.

נחמן רז (המעריך):
למה האירוניה?

שר הפנים י"ח פרץ:
לא באירוניה. אסור כבר להתרגש? לא באירוניה. אני אדם רגיש, ואני מבטא את הרגשות שלי. גם את זה אסור לעשות בכנסת?

כבר אמרתי, שגם מי שהתגייס גיור אורתודוקסי, אפילו אצל גדול הדור בארצות-הבית, שהוא הסמכות היהודית הגדולה, הרב משה פיינשטיין, גם גיורת שהתגיירה אצלו וגילתה את אהבתה לתורת ישראל, לאלוקי ישראל ולהלכה היהודית — לא רק למדינת ישראל אלא גם להלכה היהודית — גם גיורת כזאת, כאשר היא מגיעה לארץ, אנחנו דורשים ממנה תעודה ציבורית, כפי שחוק מרשם האוכלוסין, סעיף —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אין לרבנות סמכות לגבי חוק מרשם אוכלוסין.

יאיר צבן (מפ"ם):

שר הפנים י"ח פרץ:
תרשו לי לענות.

ובכן אמרתי שסעיף 19 בחוק מרשם האוכלוסין אומר שצריכים להציג תעודה ציבורית, זה הרישא של החוק.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זו התעודה שנתן לה הרב הרפורמי.

שר הפנים י"ח פרץ:
לא. מוטב שתלמדו את הנושא לפני שאת תוקפת.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
למדת אותו.

שר הפנים י"ח פרץ:
ובכן, להווי ידוע לך — לא למדת נכון.

על-פי פקודת הראיות — — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

שר הפנים י"ח פרץ:
תראי לי בבקשה, עם כל ההשכלה המשפטית שלך, את שיעורי הבית לא הכנת הפעם.

אני רוצה לסיים ולשאל אותך את השאלה, שבעיני היא השאלה המרכזית. הגברת שושנה מילר עלתה לארץ כיהודייה, על-פי חוק השבות. מדינת ישראל אמרה לה: כואי אלינו, מעל ימים ואוקיינוסים היטלטלי מיבשת ליבשת כיהודייה, על-פי חוק השבות. אני מדבר על חוק השבות, כי אילו רציתי לחדד את העניין, הייתי אומר כך: מדינת ישראל הוקמה למען חוק השבות, למען תהיה מדינה אחת בעולם שיש בה חוק שבות; ומול חוקפו של חוק שבות כזה, שעל-פי עלתה שושנה מילר כיהודייה לארץ, אתה מעמיד פרשנות מפקפקת של חוק מרשם האוכלוסין?

היור' א' שוסטק:
תודה רבה. רשות לשאלה נוספת באותו נושא לחברת הכנסת שולמית אלוני.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, אדוני השר, האסמכתא שאתה התייחסת אליה היא מהימים שלפני החוק החדש, שנתקבל ב-1970, האומר: לעניין חוק זה יהודי הוא — והחוק כפי שהוא מוגדר איננו מחייבם לרבנים. אלא למה שנקבע בשעת העלייה בארץ מוצאו של האדם. יש גם פסק-דין מפורש של בית-המשפט העליון האומר, שאין לפקידים סמכות וזכות לחקור ולדרוש, ויש לרשום את מה שמוסרים להם האנשים בתום לב ומלווים בתעודה הצהרתית שלהם. לכן, אתה מחזיר אותנו לימים שלפני פסק-הדין ולפני חיקון החוק, ולכן תביעתך היא לא חוקית. האם אתה מודע לכך?

שאלה שנייה: שעה שהרבנות כאן תחליט שהיא איננה יהודייה לפי ההלכה, האם אתה רוצה לשלול ממנה את היותה אזרחית מדינת ישראל לפי חוק השבות, ולהחזיר אותה או לגרש אותה. כפי שאחם עושים היום, מהאדן, כתושבת שנכנסה לכאן שלא כדן? עשיתם בעבר ניסיון דומה. בעניינה של דינה אינתי, והמדינה סכלה פצעים קשים מכך. האם אנחנו חוזרים לאותה הילולה של מצוד אחרי אנשים שאינם יהודים על-פי ההלכה, כפי שקובעים הרבנות ומשרד הפנים, בניגוד לחוק?

היור' א' שוסטק:
תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המעריך):
אדוני שר הפנים, על-פי פסק-הדין בפרשת האח דניאל אוסולד רופאייזן — והוא פסק-הדין החוקתי העיקרי לעניין זה — אין אפשרות, לפי הערכתי, לתת את הפרשנות שאחם נותנים, משום שהפרשנות שהם נותנים שם לחוק השבות היא פרשנות יהודית-לאומית-דתית-תרבותית משוקללת, ולא אורתודוקסית. אודה לך אם תבדקו באיזו מידה אתם עומדים בפסק-דין עקרוני זה.

אבל, אם אתם אכן נוהגים כפי שאחם נוהגים, אני עדיין מחזיק בדעה שכל היוזמות שלכם לחקון הקרוי "מיהו יהודי" אינן נחוצות, כי אדמיניסטרטיבית אתם מפעילים את החוק הזה. אם כן, אחת משתיים: או שאחם לא מרגישים נוח עם ההתנהגות הנוכחית שלכם, אולי אתם עצמכם מרגישים שהיא איננה חוקית, ואם אתם מרגישים נוח, מדרע — — —

היור' א' שוסטק:
חבר הכנסת שבח וייס, אתה איש מלומד, תנסח את הדברים שלך בצורת שאלה.

שבח וייס (המעריך):
אני שואל כל הזמן, אולי אינך תופס את שאלתי, עם כל הכבוד, אדוני היושב-ראש. זאת שאלה, זאת שאלה מובהקת.

מרדכי בראון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מוטב שלא תחרה מדנים.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

הו"ר א' שוסטק:

חברת הכנסת שולמית אלוני, חברי הכנסת, אני מבקש
מכם לאפשר לשר להשיב.

שר הפנים י"ח פרץ:

כשר פנים במדינת ישראל מותר לי להביע את דעתי.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

שר הפנים י"ח פרץ:

אבל את לא נותנת לי לדבר.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

הו"ר א' שוסטק:

חברת הכנסת שולמית אלוני, אבקשך לתת לשר הפנים
להשיב.

שר הפנים י"ח פרץ:

לא דיברתי על יהודים, דיברתי על רבנים רפורמים. זו
רעתי. הרי אתם נושאים כרמה את דגל חופש הביטוי. אולי
מותר לשר בישראל לבטא את דעותיו?

מרדכי בראון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא את חופש ההשמעה.

יאיר צבן (מפ"ם):
— — —

הו"ר א' שוסטק:

חבר הכנסת צבן, מספיק.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אלף אלפי הבדלות — זו אלימות מילולית.

שר הפנים י"ח פרץ:

מי שמזכיר את עם ישראל לשמך ולהתבוללות, ראוי גם
ראוי להבחנה של המבדיל בין קודש לחול.

יאיר צבן (מפ"ם):

אִי־אפשר שיישמעו דברים כאלה — — —

הו"ר א' שוסטק:

אִי־אפשר — — —

מרדכי בראון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אתה מדבר על מיליון וחצי יהודים, אתה יודע את זה?

שר הפנים י"ח פרץ:

לא דיברתי על מיליון וחצי יהודים, דיברתי על רבנים
רפורמים. לא דיברתי על היהודים. דיברתי על רבנים. אדוני
חבר הכנסת צבן, כמו עיני ראיתי איך רב רפורמי עורך חופה
לנוצרייה וליהודי, בנוכחותו של כומר, בכנסייה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

שר הפנים י"ח פרץ:

בנוכחותו של כומר, בכנסייה, אז הם מובילים לשמך או
לא? תענה לי בבקשה. מה ההתרגשות המונית שלכם?

על-פי פקודת הראיות, יש קריטריונים ברורים וברוקים
שקובעים מה היא תעודה ציבורית. תעודת גזיר שמביאה גזירת,
הן אם ניתנה על-ידי רב רפורמי, ולהבדיל אלף אלפי הבדלות
בין קודש לחוק. הן אם ניתנה על-ידי רב אורתודוקסי כרב משה
פרינשטיין, מבחינת החוק — — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — — חוצפה.

שר הפנים י"ח פרץ:

חוצפה שכמוך. אל תאמרי לי חוצפה — — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
איך אתה מדבר על רבנים רפורמים?

שר הפנים י"ח פרץ:

זכותי לומר "המבדיל בין קודש לחול" בין רב אורתודוקסי
לבין רב רפורמי. הרב הרפורמי מוביל את ישראל לשמך.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

יאיר צבן (מפ"ם):
— — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

הו"ר א' שוסטק:

חברת הכנסת שולמית אלוני, חבר הכנסת יוסי שריד,
בבקשה מכם.

מרדכי בראון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — — בושה וכלימה — — — מי עושה הבדלה?
אתם עושים הבדלה. מדברים על אחדות האומה. איזה מין
אחדות יש לכם.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

איזו אהבת ישראל היא זו?

שר הפנים י"ח פרץ:

גמרתם?

מרדכי בראון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

עוד תשמע.

שר הפנים י"ח פרץ:

הרבנים הרפורמים מובילים את עם ישראל לשמך
ולהתבוללות, אשר על כן אמרתי "המבדיל בין קודש לחול".

יאיר צבן (מפ"ם):

זו השמצה.

מרדכי בראון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אין לך מושג על מה אתה מדבר.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):
— — —

שר הפנים י"ח פרץ:

כשר פנים במדינת ישראל — — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כשר פנים — — —

מרדכי כר-און (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מוזיפת?

שר הפנים י"ח פרץ:

מה ההתרגשות המוזיפת שלכם?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
צבוע אתה, צבוע.

היו"ר א' שוסטק:

חבר הכנסת יוסי שריד — — —

שר הפנים י"ח פרץ:

חבר הכנסת שריד, כמו עיני ראיתי רב רפורמי עומד
בכנסייה, לידו כומר — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

שר הפנים י"ח פרץ:

תראה לי, אתה לא נותן לי לדבר, יש לכם שיטה לא לתת
לענות. השיטה בדוקה אבל היא מראה רק את החולשה שלכם.
אתם מפחדים לשמוע, אתם מפחדים לשמוע.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

שר הפנים י"ח פרץ:

עובדה, את מפתחת לשמוע, את רק מדברת, חשמעי,
אדרכא, תשכי בשקט, תקשיבי, למה את מפתחת לשמוע אותי?

היו"ר א' שוסטק:

חברת הכנסת שולמית אלוני, אני מבקש.

שר הפנים י"ח פרץ:

אני רק אומר, ששמעתי אותך בשקט, בצורה מתורבתת,
הני לי את הזכות שתקשיבי לי, אני חוזר ואומר, שאני ראיתי
כמו עיני איך רב רפורמי עומד בכנסייה, לידו כומר עם צלב
גדול על חזהו, והוא מחתן נוצרייה עם יהודי, האם זה נקרא
להוביל להתבוללות או לא?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

היו"ר א' שוסטק:

חבר הכנסת יוסי שריד.

קריאות:

היו"ר א' שוסטק:

חברת הכנסת תעסה-גלזר, אל תעזרי לי.

יצחק פרץ (המערך):

כבוד-השר, אפשר לשאול שאלה? אם המחזה שאתה
ראית הוא אחד — ואני מקבל את דעתך — על כל העדה
תקצוף?

שר הפנים י"ח פרץ:

לא קצפתי על כל העדה, לא דיברתי על היהדות.

יצחק פרץ (המערך):

שר הפנים י"ח פרץ:

זה מה שעשיתי, אני דיברתי על רבנים רפורמיים, לא
דיברתי על היהדות הרפורמית, אני דיברתי על הרבנים
הרפורמיים.

יצחק פרץ (המערך):

היו"ר א' שוסטק:

כבר אמרת, כבר אמרת.

שר הפנים י"ח פרץ:

מכובד, חבר הכנסת יצחק פרץ, אתה חביב עלי מאוד
בגלל השם שלך, אני לא דיברתי חלילה על מיליון וחצי יהודים
רפורמיים, אני מכבד ומוקיר ואוהב עד כלות הנפש כל יהודי
באשר הוא יהודי, ואני אומר את זה עם כל הגיבוי המוסרי לכל
מלה שאמרת, אבל אני חייב להביע דעתי ביחס למנהיגים
טועים שמובילים קהילה להתבוללות. לאחר שראיתי כמו עיני
מה שראיתי, אני מרגיש בהחלט צידוק מוסרי להתבטא בצורה
שבה התבטאתי, ודרך אגב, היתה לי פגישה עם רבנים
רפורמיים ולא חסכתי את שבט הביקורת שלי מהם, בפניהם.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — — באבא סאלי — — —

היו"ר א' שוסטק:

חבר הכנסת יוסי שריד, אני מבקש ממך לא להפריע עוד.
לשר הפנים יש רשות להשיב כפי שהוא רוצה להשיב, חברת
הכנסת תעסה-גלזר — — —

שר הפנים י"ח פרץ:

כשאתה מזכיר את השם באבא סאלי, של נעליך מעל
רגליך, אתה לא יודע איזה שם קדוש הוצאת מפין, טבול
במקוה שבע פעמים לפני שאתה מזכיר את השם הזה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

השלתי נעלי — — —

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת יוסי שריד, אתה הבאבא סאלי של ר"צ.

שר הפנים י"ח פרץ:

אני מוחה על השימוש בכינוי הזה, תרשו לי לסיים, אני
לא מתכוון להתפלפל כאן.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר א' שוסטק:

חברת הכנסת שולמית אלוני, אני אוציא אותך מהאולם,
יש לשר הפנים רשות להשיב כפי שהוא רוצה להשיב, אל
תפריעו לו, יש גבול, אתם בעד גבול.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר א' שוסטק:

חבר הכנסת יוסי שריד, מה אתה רוצה להראות? חבר
הכנסת שריד, אני קורא אותך לסדר, ואל תראה גבורה, אני
מבקש ממך, חבר הכנסת שריד, אם אתה תפריע פעם נוספת,
אני אוציא אותך מהאולם, אל תראה גבורה נגד היושבי-ראש.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא אפריע עוד.

היו"ר א' שוסטק:

אל תראה גבורה.

שר הפנים י"ח פרץ:

חברת הכנסת אלוני, עוד טעות היתה בדברייך, לפי חוק
מרשם אוכלוסין, מותר לפקיד רישום, בנסיבות מסוימות,

הכנסיה, גם מסעדה ובית-מלון. על-פי חוק רישוי עסקים, התשכ"ח, חייבים אלה ברשיון הפעלה שיבטיח נושאים אחרים, כגון איכות נאותה של הסכיבה, תנאי תברואה נאותים, מניעת סכנות לשלום הציבור, בטיחות האנשים הנמצאים במקום העסק וסביבתו.

בסעיף 5(א) לחוק נאמר: "רשות הרישוי לעסק טעון רישוי הוא: א. בתחום רשות מקומית — ראש הרשות המקומית או מישהו שהסמיכו לכך; ב. מחוץ לתחומה של רשות מקומית — מי ששר פנים הסמיכו לכך".

לאור כל האמור לעיל, צודקת דרישתו של ראש העיר להוצאת רישיונות לעסקים אלה. עמדתו של ראש העיר תואמה עם משרד הפנים, עם משרד החוץ ועם המשרד לענייני רשות.

באוקטובר 1985 נמסר לנציג הוויטיקן, כי עיריית ירושלים מוכנה לתת ארכה עד לתאריך 31 בפברואר 1986, על-מנת להסדיר נושא הרישיונות. אם עד לתאריך זה לא יוצאו הרישיונות, תיאלץ העירייה לנקוט את האמצעים העומדים לרשותה, על-פי הסמכויות המוענקות לה בחוק.

לשאלה השנייה — כפי שצינתי לעיל, מאחר שכל הצעדים נעשו בהתאם לחוק ובהתאם לסמכויות העירייה, אינני רואה מקום להתערב בנושא זה.

היו"ר א' שושטק:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת ולדמן.

אליעזר ולדמן (התחיה-צמח):

ברשות היושב-ראש וברשות השר, אנצל את הזכות לשאלה נוספת, כדי לבקש מהשר שיחזור בו, בנושא שנדון לפני כן, לא בנושא עצמו אלא בסגנון: אולי מוכן כבוד השר לחזור בו מהביטויים "להבדיל אלף אלפי הבדלות" ו"כין קודש לחול", שאיננו רגילים לשמוע אותם ביחסים בין יהודים ליהודים, עם כל חילוקי הדעות ביניהם. זאת בלי לנגוע בנושא וביחס שלך לרבנים רפורמיים.

היו"ר א' שושטק:

אתה רוצה להשיב, אדוני שר הפנים?

שר הפנים י"ח פרץ:

לא.

היו"ר א' שושטק:

אנו עוברים לשאלת בעל-פה מס' 122 בנושא "ביצוע צווי הריסה" — מאת חבר הכנסת אוריאל לין. בבקשה, חבר הכנסת אוריאל לין.

122. ביצוע צווי הריסה

אוריאל לין (הליכוד):

ב-3 בינואר 1986 התפרסמה בעיתון "מעריב" כתבה מפורטת ביותר, המתארת בפורטרוט דרכי התערבות של פקיד ממשלה ושרים בביצוע צווי הריסה הכלולים בהחלטות סופיות של בתי-המשפט.

אערך מאוד אם תשיב לי:

1. האם נכון הוא כי בשנים 1984 — 1985 הועברו למחוז הצפוני של משטרת ישראל 102 פניות למתן ליווי משטרה, לצורך ביצוע צווי הריסה, ולמעשה בתצו רק ארבעה צווי הריסה?

2. האם נכון הוא שקיימים באזור הגליל כ-250 מבנים לא-חוקיים על אדמות מדינה, בצמתים ובשטחים ציבוריים, הם פוגעים בצורכי התשתית של המדינה?

לדרוש ולחקור. עייני היטב בחוק מרשם האוכלוסין ותיווכחי לדעת שאני צודק.

הערה שנייה, חלילה, אין לנו שום כוונה, ואת עצמך יודעת שאין לנו שום כוונה לגרש מ ישראל אף לא אדם אחד, ובוודאי ובוודאי לא גירות, אפילו לא גירות רפורמיות. אין שום כוונה לגרש. אנתנו לא נכנסים לחוק השבות. חוק השבות חל בהחלט על גר רפורמי. ואינני מתווכח, אף שיש לי דעה בנושא זה. אבל דאי וודאי שעל-פי חוק השבות, חוק השבות חל גם על גירות רפורמיים. פה לא מדובר בחוק השבות. פה מדובר במרשם האוכלוסין. חוק מרשם האוכלוסין הוא חוק טכני גרידא. חוק השבות — זו תשובה גם לחבר הכנסת וייס — הוא חוק שעוסק בנושאים לאומיים מהותיים. לכן חברי הכנסת הדתיים בכנסת והציבור הדתי נאבקים לחקן אותו, וגם אני ביניהם נאבק כדי לחקן אותו. עכשיו אנחנו עוסקים בחוק מרשם האוכלוסין, שהוא חוק טכני בלבד, שמצריך הצגת תעודה ציבורית. תודה.

יאר צבן (מפ"ם):

לא ענית על השאלה.

הו"ר א' שושטק:

התשובה ניתנה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

הו"ר א' שושטק:

אנו עוברים לשאלתא הבאה, של חבר הכנסת ולדמן.

יאר צבן (מפ"ם):

— — —

הו"ר א' שושטק:

תמשיך את הויכוח אחר כך. אני מבקש מהשר לא להתייחס עוד לשאלה זו. העניין נגמר.

הו"ר א' שושטק:

אנחנו עוברים לשאלתא הבאה, מס' 121, של חבר הכנסת ולדמן — הפעלת אכסניה ומסעדה ב"נוטרדם", בבקשה.

121. הפעלת אכסניה ומסעדה ב"נוטרדם"

אליעזר ולדמן (התחיה-צמח):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, במזר "נוטרדם" ששופץ לאחרונה הוקמו אכסניה ומסעדה במלון בעל ארבעה כוכבים. ראש עיריית ירושלים דורש מ"נוטרדם" שיוצאו כל הרשיונות הדרושים לפי החוק למען הפעלת האכסניה המסעדה שלידה. ראשי "נוטרדם" מסרבים לעשות זאת ורוצים שענייניהם ינוהלו בדרג המדיני. על-ידי מגעים בין הוויטיקן לבין משרד החוץ.

אבקש מכבוד השר להשיב:

א. האם השר נותן גיבוי לעמדתו הנחרצת של ראש עיריית ירושלים שעל "נוטרדם" להצטייד ברשיונות הדרושים ושאינן להסכים שהעניין ינוהל בדרג המדיני, ואם לא כן תהיה פגיעה במעמדה של העיר ירושלים?

ב. במה הגיבוי הזה מתבטא?

הו"ר א' שושטק:

תשובה לשר הפנים.

שר הפנים י"ח פרץ:

לשאלה הראשונה: במקום שבו מדובר נמצאים, נוסף על

הנוהג בישראל, שכן יש כאן סיכול ביצוע של החלטות סופיות של בתי-המשפט? תודה.

היו"ר א' שוסטק:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יוסי שריד.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אשאל שתי שאלות קצרות. אבל, לפני כן הייתי רוצה להעיר הערה כללית לעניין מוסר השאלות.

נוצרה כאן מציאות מוזרה מאוד, משום שאחרי ככלות הכול, שר הפנים בתשובתו מתבסס על אינפורמציה שקיבל מהממונה על מחוז הצפון. הלא הוא מר קניג, שהוא עצמו אחראי באופן אישי לכל המחללים ביישובים הערביים, שבאופן אלגנטי אינם מוזכרים בשאלות כלל, אבל הכוונה ברורה. הוא גם המשיב והוא גם מוסר את האינפורמציה, ועל סמך האינפורמציה הזאת אנתנו כביכול מתדיינים.

שתי שאלותי הקצרות הן: האחת — אולי כבוד השר יואיל בטובו למסור לנו לכמה יישובים ערביים בגליל יש תוכנית מתאר ולכמה מהם יש גם רורבות קרקעות, כי לפעמים תוכנית מתאר אינה מספיקה, כאשר אין שום רורבה קרקעית; גם תוכנית מתאר אינה עוזרת, לפי ההיגיון הפשוט, אם אין מקום לבנות.

והשאלה השנייה — אולי יאמר לנו כבוד השר כמה מבנים של יהודים ברחבי הארץ הוצאו להם צווי הריסה ואף-על-פי-כן הם לא נהרסו בגלל טעמים אלה ואחרים? תודה.

היו"ר א' שוסטק:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אהרן נחמיאס.

אהרן נחמיאס (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הפנים, אני מחייב את אותה ועדה בין-משרדית שהוקמה ובראשה עומד פקיד בכיר של משרד הפנים, ושאלתי אליך, כדי למצוא פתרון חוקי לכל אשר התרחש, מתי הוועדה הזאת חסיים דיוניה, ומתי לדעתך כל הנושא יוסדר הן עם הגורמים המשפטיים והן עם גורמי התכנון, ובלבד שלא ייגרם עוול?

היו"ר א' שוסטק:

תודה רבה. אני מזמין את שר הפנים להשיב על השאלות הנוספות.

שר הפנים י"ח פרץ:

לשאלתו של חבר הכנסת אוריאל לין — במדינת ישראל נוצרה תופעה שאני ודאי אינני אחראי לה. היא נוצרה לפני שנכנסתי לתפקידי. יש עובדה בשטח של מאות בתים ביישוב הערבי שנבנו שלא כחוק. התופעה הזאת הפכה לתופעה ציבורית. אשר על כן, בישיבה שבה השתתפו ראש הממשלה ושרים הוחלט להקים ועדה שמטרתה לבדוק את הנושא הזה. הוועדה לא אמרה שהיא לא חקיי צווים של בית-המשפט. הוועדה רוצה לבדוק את התופעה. אם הוועדה היתה מכריזה שהיא אינה רוצה לקיים צווים של בית-המשפט, היית צודק. אבל יש זכות לשרים, גם מבחינה חוקית — בירור את הנושא הזה — להקים ועדת בדיקה. יש תופעה שאינה שגרתית, של מאות בתים, יש אומרים אפילו אלפי בתים, שבנויים שלא כחוק. אתה מבין שאי-אפשר להביא ביום אחד אלפי דחפורים ולהתחיל סתם להרוס. זו תופעה שדורשת רגישות והבנה. לכן, גם אני נתתי יד להקמת הוועדה, כדי לבדוק את הנושא, ואינני מתחמק ממנו.

כמו כן, מעולם לא אמרתי שבתים שנבנו עד הקמת הוועדה לא ייהרסו. אם תדייק בדברי ותחפש בפרוטוקולים,

3. האם נכון הוא כי בהרכב מקומות באזור הגליל, שבהם קיימות תוכניות מתאר — לא שאינן קיימות. קיימות — אין מבקשים היתרי בנייה, אלא מעדיפים לבנות בנייה בלתי-חוקית? תודה.

היו"ר א' שוסטק:

תודה. שר הפנים ישיב על השאלות.

שר הפנים י"ח פרץ:

1 — 2. על-פי הנתונים שנמסרו לי מאת הממונה על מחוז הצפון, התשובה על שתי השאלות חיובית.

3. התשובה חיובית. קיימת התופעה כפי שהיא מתוארת על-ידי חבר הכנסת הנכבד. הנושא בכללותו נמצא עכשיו בבדיקה של צוות בין-משרדי בראשות המשנה למנכ"ל משרד הפנים.

היו"ר א' שוסטק:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אוריאל לין.

אוריאל לין (הליכוד):

אדוני שר הפנים, כמובן, תשובתיך על שאלת המשפט מצד המור ביותר, שכן 250 מבנים על אדמות מדינה בצמחיה, במקומות שמפריעים את פיתוח התשתית, כאשר יש תוכניות מתאר — לא, כפי שאומרים, מפאת העדר תוכניות מתאר, אלא משום שמעדיפים לבנות בנייה בלתי-חוקית גם כאשר יש תוכניות מתאר — מעלים תמונה נוגה ביותר של מצב אכיפת החוק באחד התחומים הרגישים ביותר במדינה.

אני רוצה להתייחס לדברייך, אדוני שר הפנים, כשהשבח על שאלתה שלי בעל-פה מיום 1 בינואר 1986. בדברייך אלה אמרת מפורשות — והפרוטוקול לנגד עיני — "כאשר הוחלט על הקפאת העניין, מאחר שהועלו כל מיני טיעונים והצדקות מצד המגור הערבי, שאין תוכניות מתאר שאפשרו בנייה, ותוכניות המתאר אינן עומדות בפני המציאות הלקוזה" וכו'. וכו'. אני שואל: האם אינן סבור שהקמת ועדה בין-משרדית, שתשמע מחדש טיעונים על הצדקות לעשיית מעשה בלתי-חוקי, היא בעצם פגיעה בהליכים של שלטון החוק במדינה? הרי כל הטיעונים האלה הושמעו בפני בית-המשפט בטרם נתן החלטת סופית. מהו מקור הסמכות שעל-פיו שרים ופקידים במדינת ישראל לוקחים החלטות סופיות של כתיב-משפט, שמים עצמם כרשות ערעור ומחליטים אם לכבד החלטות אלה או לא?

קריאה:

אין סמכות.

אוריאל לין (הליכוד):

אין סמכות. הוא אשר אני טוען. מנין לקחו השרים — ואדוני שר הפנים, גם אתה ביניהם, ואני בטוח שלא במתכוון — סמכות לשבת כרשות ערעור על החלטות-סופיות של בתי-משפט? ואני מתייחס לדברייך בפרוטוקול, שבהם עשית הבחנה, שהיא לדעתי הבחנה מוטעית ביותר. אמרת: "אנחנו לא נכבד לגבי עבירות שבוצעו בעבר. אנחנו לא הבטחנו לגבי עבירות שתבוצענה בעתיד". הבחנה כזאת אינה קיימת בשלטון האוכף חוק, שכן אם הבטחת לאדם שבכבד עבירות, שאתה לא תכבד צווים של בתי-משפט, אתה תכטיח זאת גם בעתיד לאחרים שיפירו את החוק.

ושאלה אחרונה — אני שואל אותך, אדוני שר הפנים, האם הביא לידיעתך שפניות אלו של שרים ופקידים — יהיו רמים ככל האפשר — מהווים עבירה על חוק העונשין

הכנסת שולמית אלוני לשר המשפטים — חנינה לאסירי המחתרת. בבקשה, חברת הכנסת שולמית אלוני.

119. חנינה לאסירי המחתרת

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, אדוני השר, ב-7 בינואר שנה זו נמסר כי נשיא המדינה עומד לחון בקרוב שלושה מאסירי המחתרת, חזאת מטעמי בריאות ומצב משפחתי קשה. מדובר באסירים שנשפטו על עבירות חמורות של חברות בארגון טרור. חנון פיגועים בהר"הבית ואי-מניעת מעשה טרור.

האם יש בחנינה זו משום פעולה פוליטית חריגנית? הרי ידוע כי אסירים שאינם יהודים ונשפטו על עבירות דומות לא הומלצו לחנינה. האם מתכוון אדוני השר להמליץ על חנינה גם לאסירים שגנבו נשק מצה"ל, הניפו דגל אש"ף ויידו אבנים. רק משום שמצב משפחתם קשה בשל מאסרם ומשפחותיהם סובלות מצער ומכאב ונהרסו בהעדר ראש משפחתן?

הי"ר א' שוסטק:

אני מבקש משר המשפטים להשיב על השאלות.

שר המשפטים מ' נסים:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הידיעה איננה נכונה.

הי"ר א' שוסטק:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת אלוני.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני השר, הואיל ויש פוסקים אורתודוקסיים האומרים שיהודי הפוגע בגוי איננו נשפט אלא בידי שמים, האם אתה מודע לכך שנוצרת בציבור תחושה שיש איפה ואיפה בהתייחסות לשיפוט ולחנינה בין אלה שפגעו בגוי לבין אלה שפגעו ביהודים?

הי"ר א' שוסטק:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אמנון לין, ואחריו — לחברת הכנסת גאולה כהן.

אמנון לין (המערך):

אדוני השר, השאלה, חברת הכנסת שולמית אלוני, מחשידה את נשיא המדינה בשאלה שלה —

כן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מי מחשיד?

אמנון לין (המערך):

— ומדברת על חנינה על רקע פוליטי של אנשי מחתרת יהודית. שאלותי הן: האם ידועים לכבוד השר מקרים שאנשי אש"ף, שביצעו מעשי רצח בדם קר נגד יהודים חסרי מגן, ביניהם ילדים רכים, שוחררו וקיבלו חנינה? והאם ידוע לו שהיו ביניהם כאלה שקיבלו חנינה תוך כדי מהלך המשפט ויצאו לחופש?

הי"ר א' שוסטק:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחייה-צמח):

בהמשך לשאלה של ידידי חבר הכנסת אמנון לין, אני רוצה לשאול את שר המשפטים: האם חברת הכנסת שולמית אלוני התלוננה על החנינה באותם רוצחים שחוננו בעסקה של 1,250, שביניהם יש רוצחים שפלים?

הייתי רוצה גם לשאול את שר המשפטים מדוע הוא איננו מפרץ את ההאשמות שאותו חוק החנינה, שהוגש וחולק בכנסת, בשום פנים ואופן אינו נושא אופי גזעני, כפי

תראה שאמרת שביחס לבתים שנבנו עד להקמת הוועדה תהיה הקפאה, זה שונה: בתים שייבנו מאז הקמת הוועדה — ייהרסו על-פי החוק.

חבר הכנסת שריר שאל כמה יישובים ערביים בצפון יש תוכניות מתאר. בדקתי אישית את הנושא הזה, דיברתי גם עם הממונה על מחוז הצפון וגם עם הממונה על מחוז חיפה. והם אמרו לי בצורה ברורה וחד-משמעית: אין יישוב אחד בכל הצפון, לא ערבי ולא דרוזי, שאין לו היום או תוכנית מתאר או, לחלופין, תחום בנייה. הן על-ידי תוכנית מתאר והן על-ידי תחום בנייה ניתן גם ניתן לקבל רשיון בנייה.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ממתי זה?

תופיק טובי (החיות והדמוקרטיה לשלום ולשוויון):
תחום בנייה קיים מאז קום המדינה, אבל זה תחום צר מאוד שמחזיק את האוכלוסייה הערבית, את הכפרים הערביים.

שר הפנים י"ח פרץ:

ביחס לשאלה השנייה של חבר הכנסת שריר, מה הן הרזרבות הקרקעיות — אני יכול לדווח לך מה שדיווח לי על-ידי הממונים שלי: אישית לא בדקתי את הנושא הזה, ובכן, הממונים שלי דיווחו לי שלכל היישובים בצפון ובגליל יש חרבות בנייה עד מעבר לשנת 2000.

לגבי השאלה כמה מבנים לא-חוקיים של יהודים יש בארץ — עד כמה שידוע לי, כשר הפנים, עוד לא נתקלתי במקרה שהיו צריכים להרוס ולא הרסו, לא ידוע לי.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

יש לפחות 180 מקרים — —

שר הפנים י"ח פרץ:

יכול להיות. אבקש מחבר הכנסת שריר שייגיש לשר הפנים מסמך בדוק ביחס לכל בית בגליל היהודי שנבנה שלא כחוק ולא נהרס.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

בחל-אביב יש בתים רבים כאלה.

שר הפנים י"ח פרץ:

יכול להיות. לידעתי עוד לא הובא מקרה אחד כזה.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

— — —

שר הפנים י"ח פרץ:

אני מבקש מחבר הכנסת וירשובסקי ושריר, אנא, במקום לצעוק, תעשו עבודה פרודוקטיבית, תכינו לי מסמך אמין, ותגישו לי אותו.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כדאי ששר הפנים גם יבדוק את האיןפורמציה שהוא מוסר.

שר הפנים י"ח פרץ:

לשאלתו של חבר הכנסת נחמיאס, מתי הוועדה חסיים את עבודתה — צר לי שאין לי תשובה על שאלה שלך. אני מוכן לבדוק ולהשיב לך.

הי"ר א' שוסטק:

תודה רבה. אנו עוברים לשאלתא בעל-פה של חברת

בעונשם של עשרות — 34 נדמה לי — אסירים שפוטם או למאסר עולם או לחקופות מאסר ארוכות בגין מעשי רצח וחבלות נחשבים ביותר.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
לא-יהודים.

שר המשפטים מ' נסים:

שוחררו עוד כמה עשרות על-ידי רשויות חנינה אחרות במדינת ישראל, ועוד מאות עצורים מינהליים. ביחד, למעלה מ-1,000 איש.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
תמורת שבויים.

שר המשפטים מ' נסים:

לשאלה של חברת הכנסת גאולה כהן, אם חברת הכנסת אלוני התלוננה על אותה הקלה בעונש שניתנה על-ידי נשיא המדינה כאשר האסירים האלה שוחררו מיד, יצאו לחופשי — התשובה היא: לפי מיטב זיכרוני, אני לא קיבלתי תלונה כזאת.

לשאלה מדוע אני לא מפרך האשמות לגבי איזו הצעת חוק, אני לא תומך בהצעת החוק הזאת. מה רוצים ממני, שאפרך מה שיש בה ומה שאין בה? גם אינני סבור שהשאלה היא ממין השאלה הראשונה.

היו"ר א' שוסטק:
תודה רבה.

ב. שאלות ותשובות

לגור'הרין, שיניתן ביום י"א בשבט התשמ"ו, דהיינו — 21 בינואר 1986. מובן שהמשרד יפעל בהתאם למה שייאמר בו.

4. ההוראות החלות על עובדי משרדנו הן ההוראות החלות על כל עובדי המדינה. לפי חוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים) ולפי התקשי"ר.

1675. ידיעה על עיכוב כספים המיועדים ל"אמנות לעם" חבר הכנסת ע' עלי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ט בטבת התשמ"ו (31 בדצמבר 1985):
נודע לי שכספים המיועדים ל"אמנות לעם" עוכבו. שאלותי הן:

1. האם הפרטים נכונים? אם כן — מדוע הכספים מעוכבים?

2. האם צפוי בשל כך פגיעה בפעילות התרבותית בערי הפיתוח?

3. מה בדעת השר לעשות כדי להביא לפתרון הבעיה?

תשובת שר החינוך והתרבות י' נבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שר האוצר עיכב משום-מה העברת כספים לכמה מוסדות תרבות, ובתוכם גם ל"אמנות לעם". העיכוב הוסר כינתיים הבעיה נפתרה. כל "אכילת הצפרדעים" הזאת היתה מיותרת.

1702. הסעות תלמידים למוסדות חינוך

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"א בטבת התשמ"ו (2 בינואר 1986):

אדוני השר:
1. כמה ואילו סוגי רכב פועלים היום במסגרת הסעות תלמידים למוסדות חינוך?

שמאשימים אותו? אילו היה אודי אדיב היום בבית הסוהר — והוא נשפט על עבירות נגד ביטחון המדינה — הוא לא היה נכלל בחוק החנינה. לעומת זאת, אילו היה ערבי שהיה מסייע למחתרת, זה יכול היה להיות חוק החנינה היה חל עליו. מדובר באלה שרוצים ומנסים לפגוע ופגעו בביטחון המדינה. נראה שחברת הכנסת שולמית אלוני דואגת היום לביטחונם של אלה שפוגעים, ולא לביטחון המדינה.

היו"ר א' שוסטק:
תודה רבה. כבוד שר המשפטים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אולי בהודמנות זאת גאולה כהן תגלה לנו כמה שבויים יהודים היא מתכוונת לשחרר — — —

היו"ר א' שוסטק:
חבר הכנסת רן כהן, אתה לא בין השואלים.

שר המשפטים מ' נסים:
אדוני היושב-ראש, לשאלה הנוספת של חברת הכנסת שולמית אלוני אני יכול לומר: ולשאלה זו מה היא עושה? הלוא אני השיבתי על השאלתה, שהידיעה לא נכונה, אז על מה היא אוצרת "איפה ואיפה"? לשואלת פתרונים.

לחבר הכנסת אמנון לין, ששאל אם ידוע לי שנשיא המדינה הקל בעונשם של רוצחים חבלנים כאשר שוחררו השבויים שלנו, התשובה היא: ידוע לי. נשיא המדינה הקל

היו"ר א' שוסטק:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לתשובות על שאלות בכתב, ואני מזמין את שר החינוך והתרבות להשיב על שאלותי.

1674. ידיעה על עוכב משרד החינוך שהורשע בעבירת משמעת חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ט בטבת התשמ"ו (31 בדצמבר 1985):

בעיתון "מעריב" מיום 23 בדצמבר 1985 פורסמה ידיעה, שלפיה עוכב משרד החינוך הורשע בעבירות משמעת על-ידי בית-הדין למשמעת של עובדי המדינה. נמסר, כי בפסק-דין קבע בית-הדין, שיש בפעילותו של העוכב משום תעמולה לטובת ארגון טרוריסטי, ואולי עבירה על הפקודה למניעת טרור.

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם העוכב הזה עדיין עוכב במשרד החינוך?

2. לאור חשד בית-הדין למשמעת, שנעברה עבירה על הפקודה למניעת טרור, האם המשרד יפנה את תשומת-לב המשטרה לעניין?

3. אם העוכב עדיין מועסק במשרדך, מה היא הסיבה לכך?

4. ע"כ פסק-דינו של בית-הדין למשמעת, האם משרדך הוציא הנחיות ברורות לגבי פעילות פוליטית מטעם עוכבי משרדך?

שר החינוך והתרבות י' נבון:
1-3. בשלב זה ניתן רק פסק-דין של בית-הדין למשמעת נגד עוכב המשרד גרעין ספיר, אולם משרדנו ממתי

1. הטעות נתגלתה ברשות השידור לפני שפורסם עליה ומייד הוחל בתיקון העיוות. כבר הוצאו המחאות החזר לכל מי ששילם יותר מהמגיע.
2. כל מי שפנה לסניפי מחלקת הגבייה והביא את ההודעה השגויה נדרש לשלם רק את המגיע ממנו. אין הצדקה לא לשלם את האגרה כלל בגלל חזרות שגויה.
3. ראה תשובה על שאלה 1.

היו"ר א' שוסטק:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

נוכח השגיאות הנשנות ביחידת הגבייה של רשות השידור ועלות המנגנון שלה, מהי דעתו של השר להעביר את גביית אגרת רשות השידור לחברת החשמל או למוסד לביטוח לאומי?

שר החינוך והתרבות י' נבון:

מה שאתה הצעת עכשיו, חבר הכנסת מגן, יישמע ודאי גם בהנהלת רשות השידור, ושם ישקלו וידונו בכך. כשהם יחליטו שזה יותר טוב, וכשהגופים הללו יהיו מוכנים לקבל על עצמם את הגבייה הנוספת הזאת — אם שני הדברים האלה יתקיימו, אני מניח שיעשו זאת.

דן תיכון (הליכוד):

הם כבר דנו ודחו את זה, אבל אולי כדאי להעלות זאת פעם נוספת, שהרי עברו מאז כמה שנים והרעיון הוא רעיון טוב.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

נעביר את חילופי הדברים הללו לתשומת לבם.

1706. דמי כניסה גבוהים למוזיאון ישראל

חבר הכנסת א' נחמיאס שאל את שר החינוך והתרבות כיום כ"א בטבת התשמ"ו (2 בינואר 1986):

דמי כניסה למוזיאון ישראל הם כסך 5,300 שקל.

שאלותי לכבוד השר הן:

1. האם מחיר זה נראה לשר סביר, בהתחשב בעובדה שמדובר במוזיאון הלאומי של מדינת ישראל, ובהתחשב בכך, שברבות ממדינות העולם הכניסה למוזיאונים היא חופשית?

2. האם מוכן כבוד השר לפעול כדי להוריד את מחירי הכניסה למוזיאון, שהוא נכס תרבותי שצריך לשרת את כל הציבור ולא רק את בעלי היכולת?

שר החינוך והתרבות י' נבון:

מחיר דמי הכניסה הוא סביר בהתחשב בתנאים הכלכליים של מוזיאון ישראל, במצב הכלכלי של המדינה ובהשוואה למחירי הכרטיסים למופעים של אמנויות הבמה. עם כל השוני שבכרטיס.

לצער, בגלל המצב הכלכלי, אין אפשרות להעביר למוזיאון תקציב תמיכה ברמה המתאימה לגודל ולהיקף הפעולות ולאיכות האוספים של מוזיאון ישראל. שהוא למעשה מוזיאון לאומי.

שיעור התמיכה הציבורית במוזיאון נשחק מדי שנה, והגיע עתה לכדי 15% מתקציב המוזיאון; רק 15%. בתנאים אלה המוזיאון מוכרח לגייס כעצמו את המשאבים הדרושים לפעולות.

מוזיאונים לאומיים בעולם נתמכים על-ידי הציבור, דהיינו הממשלה והעירייה, בשיעורים הנעים בין 70% ל-90%

2. מה היתה עלות כל ההסעות במשך שנת 1985?

3. מה הם ממצאי הוועדה שהוקמה לפני למעלה משנה, במגמה להציע דרכים ליעול ולחיסכון במערכת ההסעות הג"ל?

שר החינוך והתרבות י' נבון:

1. במסגרת הסעות תלמידים פועלים שישה סוגי רכב: מוניות, טנדרים, מיניבוסים, זוטובוסים, אוטובוסים וטיוליות.

2. 25,326,000 שקלים חדשים.

3. הוועדה פעלה בשלושה מישורים עיקריים: 1. בדיקה פרטנית של קווי ההסעה על-ידי ועדות מחוזיות וביטול קווים לא הכרחיים; 2. מחשוב מערכת ההסעות במגמה לברוק אפשרויות לאיתוד קווים. בימים אלו הסתיימו הליכי המכרז; 3. תגבור הנסיעות ביישובים עירוניים בתחבורה ציבורית. על-ידי שינוי שעת פתיחת הלימודים הועברו קווי ההסעה ברישיות העירוניות מתחבורה מיוחדת לתחבורה ציבורית בכמה מקומות, וכך נחסכו סכומים גבוהים.

היו"ר א' שוסטק:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

בתשובה 1 ענית לי על סוגי כלי הרכב, לא ענית לי על השאלה כמה כלי רכב.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

חבר הכנסת מגן, אינני מתיימר חלילה ללמד אותך כיצד לנסח, אבל קרא נא בבקשה את השאלה שלך: כמה ואילו סוגים? כמה סוגים? — שישה. אילו סוגים? — מניתי. אתה מתכוון למספר כלי הרכב?

דוד מגן (הליכוד):

כן.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

לא כתבת את זה.

דוד מגן (הליכוד):

אם כן, אני מנצל את זכותי לשאלה נוספת כדי לשאול כמה כלי רכב יש בסך-הכול.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אני מקווה שלא תכעס עלי אם אומר לך שאינני יודע בעל-פה את המספר. נבדוק ונמסור לך.

1704. ידיעה על דרישת רשות השידור לתשלומי אגרה הגבוהים מן המותר

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר החינוך והתרבות כיום כ"א בטבת התשמ"ו (2 בינואר 1986):

כ-170,000 מחזיקי מכשירי טלוויזיה נדרשים לשלם תשלומי אגרה בהיקף הגבוה כ-20% מהמותר.

הנני מבקש לדעת:

1. כיצד מתכוונת רשות השידור לתקן את העיוות?

2. אילו צעדים ינקטו כלפי אלה שלא ישלמו את האגרה בגלל השגיאה?

3. כיצד יפוצו אלה שכבר שילמו את האגרה השגויה?

שר החינוך והתרבות י' נבון:

להלן התשובה שנמסרה לי על-ידי הנהלת רשות השידור:

1723. ידיעה על מערכות חשמל בלתי-תקינות במסדרות חינוך בארץ

חבר הכנסת א' נחמיאס שאל את שר החינוך והתכנון ביום ג' בשבט התשמ"ו (13 בינואר 1986):

המוסד לבטיחות ולגהות פרסם ב־31 בדצמבר 1985, כי כרבע ממערכות החשמל במסדרות החינוך בארץ אינן שמישות. ואף מהוות סכנה לתלמידים ולמורים.

שאלותי לכבוד השר הן:

1. האם נכונים פרסומי המוסד לבטיחות ולגהות?

2. כ־500 תאונות נגרמות בבתי-הספר מדי שנה עקב ליקויים במערכות החשמל. מי מטפל בחיפוק ליקויים אלו בצורה מסודרת, וכיצד?

שר החינוך והתכנון י' נבון:

1. לפני שלוש שנים נתבקש המוסד לבטיחות, באמצעות המחלקה לטיפול בתלמיד במשרדנו, לבצע סקר מערכות חשמל במסדרות חינוך. ואכן, נמצא כי כרבע ממערכות החשמל במסדרות החינוך נמצאות במצב חזוקתי ירוד.

2. הדוחות על התאונות הנגרמות לתלמידים מגיעים למחלקה לטיפול בתלמיד במשרדנו. מתוך עיבוד הנתונים עולה, שהנתונים על 500 תאונות מדי שנה אינם מדויקים.

הרשויות המקומיות, בתוקף היותן הבעלים על מוסדות החינוך, אחראיות לתחזוקה השוטפת והתקנה של מבני החינוך.

בעקבות הסקר הנ"ל הגיע משרדנו להסדר עם הרשויות המקומיות, שבמסדרות החינוך שבבעלותן התגלו הליקויים, על תיקון מידי של הליקויים החמורים ועל תיקון הדרגתי של הליקויים הסובלים ידיו. זאת, בהתחשב בקיצוצי התקציב ברשויות ובתקציבן המוגבל. מרבית הרשויות המקומיות עמדו בהתחייבותן לתיקון המפגעים.

היו"ר ש' הלל:

אני מודה מאוד לכבוד השר על תשובותיו על השאלות.

מהתקציב, ובמקרים רבים המזויאון מקבל מהציבור את מלוא התקציב של המזויאון כאשר הכניסה היא חופשית.

היו"ר ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אהרן נחמיאס.

אהרן נחמיאס (המערך):

אדוני השר, כאשר אתה מציין שבאוצרות אחרות הסכומים הנגבים על-ידי המזויאונים מן הציבור הם גבוהים מאשר בישראל, אני מסכים אתך. אבל אל נשכח שהיכולת של האוכלוסייה בצרפת, בכרטיניה או במדינות אחרות גדולה הרבה יותר מאשר בישראל. אנו מקימים במדינה מפעלי תרבות לתלפיות, לתפארת, עם אוצר ענק של ידע, אבל מנחילים זאת רק למתי מעט בתוכנו. אלה המסוגלים לשלם, הדבר הזה צריך להיות כזכות לכל ברי-כירב. הלוואי שכולם יוכלו לבוא, להתכונן, ללמוד ולרענן ולהרחיב אופקים. האם אינך סבור שזה צריך להיות לעם כולו ולא רק למתי מעט וליחיד סגולה?

שר החינוך והתכנון י' נבון:

ודאי שאתה צודק, ודאי שהפתרון האידיאלי היה כניסה חנם לכל מי שמעוניין בכך, אבל אין אפשרות. אני חייב לציין לשבח את הפעילות הענפה שהמזויאונים מפתחים בקרב בני נוער, תלמידים, ביהדות. במקרים כאלה ניתוח הנחות ונקבעים מחירים מיוחדים. אבל, לצערי העמוק, אי-אפשר לעשות זאת לבני הקהל הרחב. המצב הוא כזה, שאין כל אפשרות להגדיל את תקציב המדינה למטרה זו.

אני רוצה לציין שכל תקציב מדינת ישראל לפעולות התרבות הוא זעום יחסית, כ־16—18 מיליון דולר — תלוי אין מחשבים את הדולרים בשקלים. יש לנו בעיות קשות בתחומי תרבות ואמנות כדרכי הארץ.

אני פנית אל מפעל הפיס, שמעתי שגם חברת הכנסת אלונה יומה פנייה דומה, בבקשה לכלול במסגרת תקציביו לא רק מבני חינוך והצטיידות אלא גם פעולות תרבות. עדיין לא קיבלתי את תשובתם. לפי שעה הצדק אתך, אבל המצב מכתוב את התנאים האלה.

ג. הצעה לסדר-היום

אש"ף לא יכול להיות צד למשא-ומתן עם ישראל

הוויכוחים בחברתנו בעד ונגד משא-ומתן עם אש"ף, בעד ונגד שיתוף אש"ף במשא-ומתן בין ישראל לבין ירדן, יש שנדמה לי כי יותר מהכול אנו שרויים באווירה של אי-בהירות, חוסר הבנה והתעלמות ממידע בסיסי בשאלת אופיו האמיתי של אש"ף.

רכים שואלים מתוך חוסר הבנה: מדוע ישראל כה מתעקשת לא להסכים לשיתוף אש"ף בכל משא-ומתן אתנו? אחרים פוטרים את עצמם בתשובה קצרה ואומרים: מפני שאש"ף הוא ארגון טרור ההורג יהודים חסרי מגן בישראל ומחוצה לה, ישאל, בצדק, השואל: והרי מדינות ערב כולן, בכל מלחמותיהן נגד ישראל, גרמו לנו הרבה יותר קורבנות, וביניהם גם נשים, ילדים קטנים ויהודים חסרי מגן? אש"ף הוא ארגון טרור, כן — זו אמת. קשה לדרוש מישראל להסכים להיפגש אתו במשא-ומתן, אולם, כל מדינות ערב חומכות בו, מעניקות לו חמיכות כספיות ומעמד רשמי. אין מדינה ערבית אחת שלא מאפשרת לאש"ף לפתוח בה משרד רשמי ולקיים מתוכה פעילות מדינית וצבאית נגד מדינת ישראל.

היו"ר ש' הלל:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעות לסדר-היום והצעות חוק. את ההצעה הראשונה לסדר-היום יביא חבר הכנסת אמנון לין. כותרתה: אש"ף לא יכול להיות צד למשא-ומתן עם ישראל.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כותרת משונה.

היו"ר ש' הלל:

כן כותב, כך אני קורא.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הניסוח משונה.

היו"ר ש' הלל:

אם היושב-ראש לא מצא לנכון לתקן, הוא חייב לקרוא מה שהוא לא תיקן.

אמנון לין (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשומעי כיום את

ולעצמאות. כל יום, כל שעה וכל שנה שישראל ממשיכה להחזיקים היא מערערות מעצם קיומה את היסוד הקיומי, האידיאולוגי והמדיני של הרעיון הפלשתיני המדיני — את היישות הפלשתינית המדינית שאש"ף עומד בראשה.

הבה נשאל את כל אלה, הקובעים שהבעיה הפלשתינית היא בעצם לב הסכסוך היהודי-ערבי ובלא הקמת מדינה פלשתינית לא נשיג שלום עם מדינות ערב. את כל אלה אני שואל: אם נכון הדבר, מדוע מדינות ערב לא הקימו את המדינה הפלשתינית ביהודה, בשומרון ובצפון כמשך כל אותן שנים שהאזורים האלה היו בשליטתן? והתשובה היחידה שאין ממנה מנוס לגבי כל אדם החוקר ולומד את הנושא בחברה ערבית במזרח התיכון היא: שום מדינה ערבית איננה מעוניינת בהקמת מדינה פלשתינית.

אדוני היושב-ראש, מעבר לשאלה העקרונית האידיאולוגית, חמוה לשמוע היום אצלנו אנשים המגלים מחינות באש"ף. היכן אותה מחינות, כאשר ידוע שרוב או כל פעולות הרצח המכוונות נגד יהודים, בישראל ומחוצה לה, בוצעו בידיעת ערפאת ובפקודתו? מי אינו יודע היום שערפאת נושא באחריות לרוב הפעולות הללו?

אבל, רבותי, מהי המטרה האמיתית לטווח ארוך? מה אמר ערפאת? הוא אמר ב-1983 לעיתון "מידל-אסט": "המטרה האמיתית שלנו לטווח ארוך היא הקמת מדינה פלשתינית אמיתית, שחיה משולבת בעולם הערבי. תוכנית הביניים, הרצויה והלגיטימית, היא תוכנית החלוקה משנת 1947, שכן זאת התוכנית היחידה שעליה מבוססת הלגיטימיות של קיום ישראל בגבולות הנוכחיים, לפני כיבוש השטחים". הוא ממשיך ואומר: "במידה שתוכנית זאת לא תתהיה, האפשרות הומנית היא להקים מדינה פלשתינית עצמאית בשטחים שנכבשו בשנת 1967, לרבות ירושלים המזרחית. אולם לא נוכל" — אני מצטט את ערפאת — "ליותר על זכות השיבה של הפליטים משנת 1948 לאדמתם, ובשום אופן לא נסכים להסכים שבמחיר עצמאותנו, ולו בחלק קטן ביותר של שטחנו, יימשך שעבודם של בני עמנו שנשארו בשטחים שנכבשו בשנת 1948".

ובכן, חברי הכנסת, אני שואל את כל אלה המוכנים לשוחח היום עם אש"ף: על מה תדברו עם אש"ף? על הגליל, על חיפה, על יפו, על רמלה, על צפת, על טבריה?

אולם, אדוני היושב-ראש, הוויכוח האקטואלי והקונקרטי שלי הוא עם אלה האומרים לנו, שהתכונה המדינית שלנו מורה לנו להסכים לשוחח עם אש"ף, או לשתף את אש"ף במשלחת ירדנית למשאומתן, וכאשר אש"ף יגיש דרישות קיצוניות, העולם כולו יבין שאש"ף אינו צד למשאומתן. הווי אומר, מיעצים לנו ליצור מצב, שהעולם יאשים את אש"ף בקיצוניות ולא את ישראל בחוסר גמישות כלתי-מוכנת.

ובכן, חברי הכנסת, הסכנה החמורה הטמונה בצעד כזה, שנגרלה לכאורה צעד נכון, היא, שאם אנתנו נסכים לבטח עם אש"ף, נעניק ליישות הפלשתינית המדינית מעמד לגיטימי. הדרי' את המעמד הזה הם ניפצו והרסו במו ידיהם, כאשר לא הסכימו לתוכנית החלוקה ב-1947 ויצאו במלחמה נגדה. אם נסכים שאש"ף ייצג אותה יישות שהאום הכיר בה וקיבל את גבולותיה בשנת 1947 לפי תוכנית החלוקה, הרי ברוב שניפגש רשמית עם אש"ף, המייצג את היישות הפלשתינית המדינית הזאת, לא ידובר אתנו על גבולות 1967 ועל יותר על גבולות 1949 אלא על גבולות החלוקה של 1947. כיום הצבב הוא שאנו רשאים לדבוק בעמדה שיש לה סימוכין משפטיים.

אחרים אצלנו יבואו ויגידו: סירובנו הנוקשה לשתף את אש"ף במשאומתן אתנו נובע מקיומה של האמנה הפלשתינית-הלאומית, שכמה מסעפיה מדברים במפורש על השמדת ישראל, גירוש היהודים ממנה והקמת מדינה אש"פית על חורבות המדינה הציונית.

אולם, חברי הכנסת, האמת לאמיתה היא, שכל מדינות ערב אימצו את האמנה הזאת כאמנה מחייבת. אף מדינה ערבית אחת לא התנעה ממנה עד כה. זאת ועוד, מדינות ערב עצמן פרסמו אמנה לאומית ערבית, אשר איננה שונה במהותה מהאמנה הפלשתינית-הלאומית. כל סעיף בה מדבר על כך שישראל היא גוף זר בעולם הערבי, ויש לעוקרו למען בריאותו של העולם הערבי. הפילוסופיה של השמדת ישראל מעצבת את מדיניותה של הליגה הערבית, ולא רק של המועצה הפלשתינית-הלאומית.

אם כך, ישאל השואל בצדק: מדוע ישראל מכריזה מיום היווסדה שהיא שואפת וחותרת לשלום עם כל מדינות ערב ומוכנה לנהל משאומתן עם כל אחת מהן על-פי עקרון המשאומתן הישיר, ללא כל תנאים מוקדמים, בלי לבחון את אופיים של המשטרים בארצות ערב, ובאותה עת אין ישראל מוכנה להגמיש את סירובה והתנגדותה לשוחח עם אש"ף כצד למשאומתן?

והתשובה היא: אני מכיר בזה ששלום עושים עם אירב, אני מאמין ומשוכנע, שלמרות קיומה של פילוסופיית השמדת ישראל בארצות ערב, ולמרות האכיזה הערבית הבלתי מתפשרת שהולכה את מדינות ערב לשש מלחמות נגדנו — למרות זאת יש יסוד הגיוני לתקווה שלנו שבוא יבוא היום ושאיפת השמדת ישראל בארצות ערב תיעלם ובמקומה תופיע פילוסופיה חינוכית הסברתית, שתחנך את המוני ערב להאמין ולשאוף לחיים משותפים ולשלום עם מדינת ישראל.

למרות זאת, חברי הכנסת, הוויכוח חייב להיות עקרוני ואידיאולוגי. השאלה היא, על סמך מה אני מאמין באפשרות זאת ובסיכוי כזה. האמונה שלי מבוססת והתקווה שלי בנויה על נחוני אמת של העולם הערבי, וכך צריך לבחון את העניין. נחוני אמת שאי-אפשר לבטלם ולהתעלם מהם: אין שום ניגוד אינטרסים קיומי — ואני מבקש מכם, חברי הכנסת, לבחון את המושג הזה של "ניגוד אינטרסים קיומי" — בין עובדת קיומה של מדינת ישראל לבין עובדת קיומה של כל אחת מהמדינות הערביות, בלא כל קשר למשטרן.

אם רק תיעלם שאיפת השמדת ישראל אצלן, יתברר כי אין כיום נושא השנוי במחלוקת בינינו שלא ניתן למצוא לו פתרון בדרך של הבנה ונכונות דריסטרית לקיים יחסי שלום וחיים משותפים בינינו באזור זה של העולם. ולכן, אם נאמר ששלום עושים עם אירב, יש בסיס אידיאולוגי ואין ניגוד אינטרסים קיומיים בין ישראל לבין קיומן של מדינות ערב, וכמו כן להיפך, ויש הגיון וצידוק לתקווה ולשאיפה שלנו לחתירה לשלום עם מדינות ערב.

אולם, אין הדבר כך בכאוננו לדבר על אש"ף. היישות הפלשתינית המדינית מבוססת כולה על השאיפה ועל החתירה להרוס את היישות היהודית הציונית, היא מדינת ישראל, ולהקים מדינה אש"פית על חורבות המדינה הציונית היהודית. בלא מטרה זו, חברי הכנסת, אין זכות קיום ליישות הפלשתינית המדינית בעולם הערבי. מדינות ערב יסדו את היישות הפלשתינית המדינית כמכשיר שניתן לעורר באמצעותו את מצפון העולם כולו, על-ידי הצגת העם הפלשתיני כעם ששללו ממנו את מולדתו, עם שיש להכיר בזכותו הלגיטימית למולדת

ארבע שנים בגלל כישלון מנהיגיה, אבל העם הצ'כוסלובקי נשאר חי. קיים. צ'כוסלובקיה נשארה. היא שוחררה כעבור ארבע שנים, והעם הצ'כוסלובקי נשאר והיתה לו הזדמנות ללמוד משיגות קודמיו ומנהיגיו.

חברי הכנסת, אם אנחנו נשגה פעם אחת מתוך תמימות ונעניק מחדש ליישות הפלשתינית המדינית לגיטימציה, כדי לתת למערב, באירופה ובאמריקה, את האפשרות להעניק להם לגיטימציה במשאיומתן אתנו ולהחזיר אותנו לוויכוח האיראולוגי על גבולות 1947 — — —

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
את זה עושים בשביל אירופה או בשביל עצמנו?

אמנון לין (המערך):
חברי הכנסת, אם אנחנו נשגה פעם אחת, האם יישארו אצלנו רבים שתהיה להם ההזדמנות ללמוד משיגות מנהיגיו ומתמימותנו?

חברי הכנסת, אנחנו כולנו שואפים לשלום.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
איך?

אמנון לין (המערך):
ואנחנו חייבים לזכור, שאין תחליף לעמדה הבסיסית של כל ממשלות ישראל, שהשלום שאנו חותרים להשיגו יהיה שלום שנשיג אותו בינינו לבין המדינות הערביות. יש אמת בעמדה הבסיסית האומרת שלום עושים עם אויבים. אנחנו בחרנו לנו לחתור לאותו שלום עם האויבים שלנו היום, שהם לצערנו כעלי־ברית שלנו בעתיד, ואלה הן המדינות הערביות. תודה.

היו"ר ש' הלל:
אני מודה לחבר הכנסת אמנון לין.

ד. הצעה לסדר־היום

הייתכן חידוש תהליך השלום בלא שיתופו של אש"ף?

ואילו במקרה השני מדובר באש"ף שאינו מכיר בהחלטות אלה ומשום כך פרש מהארגון של ערפאת ומהווה אופוזיציה בלתי מתפשרת הן לערפאת והן לצורך להכיר בהחלטות האו"ם שהוזכרו.

אין אופציה של משאיומתן בלא אש"ף. זהו נתון מדיני כסיסי המעמיד את ממשלת ישראל בפני הברירה—כפי שהגדירה יורם פרי, בין הוויתור על כל יוזמה מדינית לבין יוזמה המאפשרת את השתתפותו של אש"ף — אש"ף מתן המוכן לפשרה מדינית, או אש"ף קיצוני שאינו מוכן לזאת.

אם מעדיפה הממשלה, או נכון יותר לומר אם מעדיף ראש הממשלה, קיפאון מדיני, קיפאון שגם הפשרה היחסים עם מצרים לא תחפה עליו, ממילא מתעוררת השאלה, לאילו יעדים תחתור הממשלה, או יחתור ראש הממשלה הנוכחי, אין לי ספק לאילו יעדים יחתור ראש הממשלה הבא, לאחר הרוטציה.

גם בעניין זה אני מבקש להביא דברים בשם אומרם, הפעם מדוברו של פרשן חשוב אתר, א' שווייצר, שכתב בעיתון "הארץ", כי עמדת מפלגת העבודה כיחס לעתיד הגדה המערבית היא גמגום או צעידה בערפל, לעומת עמדת הליכוד שהיא ברורה ומוליכה הישר לקטסטרופה.

שבגלל העובדה שהמנהיגות הפלשתינית כפתה עלינו מלחמת מן בשנת 1947, כאשר היא יצאה למלחמה כדי למנוע את ביצוע החלוקה, היא כמו יריה ניפצה את הלגיטימציה של היישות הפלשתינית המדינית בגבולות שנקבעו על־ידי האו"ם. אולם אם אנחנו נסכים שהם ישתתפו במשאיומתן, אנחנו כמו דינו נעניק מחדש ליישות הזאת מעמד משפטי לגיטימי באו"ם, ואז ידובר אתנו מחדש על אותה תוכנית שהם יצאו נגדה.

ובכן, לסיכום דברי, אדוני היושב־ראש, אני חוזר ואומר: ברור שכל משאיומתן בינינו לבין ארצות ערב חייב להיות עמקן. אין תחליף לעמדה בסיסית זו של כל ממשלות ישראל. הקובעת שמדינת ישראל תשאף להשיג שלום עם מדינות ערב. אני מוסיף ואומר: ברור שכל שלום כזה חייב להביא בחשבון ולשלכ את העם הפלשתיני. את הפלשתינים, בכל הסדר שלום. אולם יש הברל בין שילוב הפלשתינים בכל הסדר שלום לבין העלאה מחדש של המעמד הלגיטימי של היישות הפלשתינית המדינית.

לסיום דברי, חברי הכנסת, הנחתי על השולחן וחילקתי לחברי הכנסת את החוברת הקצרה שכתבתי. זה סיכום שהוא בבחינת תזכורת ללקח הנורא שלמדנו מהשוואה שפקדה את העם הצ'כוסלובקי בגלל פרשת הסודטים. אינני חוזר על דבר זה מעל הבמה, אבל אני רוצה להסביר ככל זאת לחברי הכנסת את ההבדל שבין הסיטואציה שלנו לבין הלקח והשיעור הנורא שלמד העם הצ'כוסלובקי ולמד העולם כולו מאותו מחדל של מנהיגות צ'כוסלובקיה ומנהיגות המערב כולו, שהתעלמו מהפילוסופיה של המשטר הנאצי ומהפילוסופיה של היושב־ראש של התנועה הלאומית הסודטית הנלין, שהוביל את המערב לכניעה ולחורבן צ'כוסלובקיה, ולמעשה ייתכן — להתפתחות בין־לאומית שאפשר היה לעצור אותה.

בכל זאת, מהו ההבדל בין צ'כוסלובקיה לבין ישראל? צ'כוסלובקיה נפלה קורבן, נפלה תחת שלטון נאצי במשך

היו"ר ש' הלל:

רשות הדיבור לחבר הכנסת מתתיהו פלד בנושא דומה: הייתכן חידוש תהליך השלום בלא שיתופו של אש"ף?

אני אומר לחבר הכנסת וילנר, שגם פה לכותרת יש משמעות. אני אנוף ביושב־ראש הכנסת, שלא הקפיד שהכותרות תהיינה סטיריות יותר.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה, ניסחתי את ההצעה לסדר־היום כשאלה: הייתכן חידוש תהליך השלום בלא שיתופו של אש"ף, מתוך הנחה, שאני מקווה שהיא מקובלת, שתהליך השלום הוא צורך קיומי לישראל.

כמאמר שפורסם בעיתון "דבר" ביום ו' שעבר הגדיר יורם פרי, שהוא אחד הפרשנים החשובים של מדיניות הביטחון הישראלית, את הברירה העומדת בפני ממשלת ישראל כבחירה בין אופציה ירדנית־אש"פית לבין אופציה ירדנית־סורית. אני מוצא הגדרה זו קולעת, בדרך כלל, אך היא טעונה השלמה. הברירה האמיתית היא בין אופציה ירדנית־אש"פית לאופציה ירדנית־סורית־אש"פית. במקרה הראשון מדובר באש"ף שמכיר, כדברי יורם פרי שאני מסכים אתם, ב"242 וב"338.

מרים גלזר-העסה (הליכוד):

לאיזו אלימות התכוונת? איזו אלימות היתה שם? זו השמצה בלא כל בסיס.

מתחיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
אלימות של הביקור בהר-הבית.

היו"ר ש' הלל:

הוא לא אמר איזו אלימות. כל אחד יבין זאת כרצונו. את לא יודעת לאיזו אלימות הוא התכוון. הוא לא אמר מצד מי.

מתחיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
על-פי פקודת הטרור, עד כמה שאני מבין, גם מעשים סמליים יכולים להיחשב לטרור.

מרים גלזר-העסה (הליכוד):

זאת שומעים מעל דוכן בכנסת ישראל.

מתחיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

מכל מקום, אני טוען של ישראל יש עניין להביא את אש"ף לשולחן הדיונים, ראשית משום שברור לחלוטין כי בלי השתתפותו לא ייצא בן-ישיח ערבי לישראל.

השאלה המיושנת: "האם יש לישראל עם מי לדבר?" פיתחה את מקומה לשאלה האמיתית, והיא: האם יכולה ישראל למצוא בן-ישיח שיסכים לדון אחת בלי השתתפותו של אש"ף?

על-מנת להקל על ישראל את קבלת אש"ף כשותף למשא-ומתן, הסכימה הנהגתו להשתתף בו במסגרת משלחת משותפת ירדנית-פלסטינית. הסכמה זו ניתנה לאחר שארצות-הברית הכהירה, כי כך אפשר יהיה להסיר את התנגדותה של ישראל. אין לי ספק כי אלמלא הכהירה זו לא היה קם הסכם חוסיין-ערפאת מיום 11 בפברואר 1985.

עתה, משהושג הרבר וישראל ממשיכה לעמוד בסירובה, חשוף ערפאת לביקורת מתגדרי, המצביעים על נכונותו לעשות ריתורים חריגים ללא תמורה. הרבר מקשה שבעתים על עשיית צעד נוסף, כמו הסכמה לנהל משא-ומתן על בסיס 242 ללא הכרה מוקדמת בזכותו של אש"ף לייצג בו את עמו. העדר התגובה הישראלית המצופה להסכם חוסיין-ערפאת גם מכביד על קבלה מפורשת של הנוסחה כי ועידה בין-לאומית לא תמנע משא-ומתן ישיר בין הצדדים, נוסחה שידוע לי כי היא מקובלת על בריח-המועצות כשם שהיא מקובלת על ארצות-הברית ואף מקובלת על אש"ף, אלא שהוא אינו יכול לעשות עכשיו שום צעד המגלה גמישות לאחר שהויתור העקרוני שעשה, ויתור על ייצוג עצמאי, נותר כמחווה סרק שאין הכרה בו ובמשמעותו.

אשר לטרור, אבטורד הוא להתכחש לעובדה, כי בעניין זה חל שינוי מרחיק לכת בעמדתו של אש"ף, שינוי המכשיר את הדרך להסכמה להפסקתו כליל כתנאי של הדדיות. העובדה שפעולות האלימות מצדו נמשכות מצערות מאוד, אך הלוואי אין להתכחש לכך שאש"ף, לאחר כל הטיעונים וההירורים, רואה עצמו אירב מצוהר של ישראל, אכן, אלמלא היה כזה, מה טעם היה לבקש כלל להיפגש איתו למשא-ומתן על שלום?

עד אז, עד שיהל המשא-ומתן, האין ישראל מנהלת אתו שיח וסיג בלתי פוסק? הבחירות לרשויות המקומיות בשנת 1976 היו שיח וסיג כזה: המשא-ומתן על הפסקת האש בשנת 1981 היה שיח וסיג כזה: הפלישה האומללה ללבנון בשנת 1982 וכן כל מהלך שהוא במהותו נגע עם הצירוף הפלשטיני בשטחים הכבושים הוא שיח וסיג כזה. הלוואי גם על-מנת למנוע את זאפר אל-מצרי לראש עיריית שכם היתה הממשלה זקוקה

גם פה הייתי רוצה להציע תיקון קל להגדרה המקובלת עלי בעיקרה. הצעירה לקטסטרופה תהיה: לא רק תוצאה הכרחית של מדיניות הליכוד, אם תוגשם, אלא גם של מדיניות מפלגת העבודה, שבהיותה מגומגמת ומעורפלת תוביל לאותה קטסטרופה, אולי כלי כוונה או מתוך לבטים של אוזלת יד.

אני פותח את דברי בהבאת דברים של פרשנים, הנמנים, כידוע, עם מחנה המוערך בארץ ובחוץ-לארץ כמחנה מתן בעיקרו או שפוי, אני עושה זאת כדי להדגיש כי אינני יוצא מתוך הנחות יסוד חריגות או יוצאות דופן, אלא מתוך הנחות המקובלות בדרך כלל על כל כיר-דעת התווה ביושר לב ובמחז צלול על משמעותם של נתוני היסוד המדיניים.

אסכם הנחות אלה פעם נוספת, למען הסר ספק: אין כל אפשרות לחדש את היחמה המדינית באזורנו בלי שיתופו של אש"ף; ואם לא יחודש התהליך המדיני, תצעד ישראל ואתה האזור כולו למלחמה נוספת, ואלה התכונותי כאשר דיברתי על קטסטרופה, משום שהמלחמה הבאה תהיה אכן קטסטרופלית, דבר שאי-אפשר לאומרו על שום מלחמה קודמת שישראל היתה נתונה בה, אף כי לגבי חלק מהן הושמעו הערכות מוקדמות כי הן תהיינה קטסטרופליות.

ההבדל בין כל מה שהיה לבין מה שיקרה, חלילה, אם תבוא עלינו עוד מלחמה בנחונים הקיימים, הוא זה, שבעבר הופעלו משני הצדדים מערכות נשק שפגיעתן בריכוזי אוכלוסייה ניתנה לבקרה ולמניעה. מצד ישראל היתה בדרך כלל מגמה להימנע מפגיעה בריכוזי אוכלוסייה, אף שהיה לה הכושר לעשות זאת; ומן הצד הערבי היו אומנם ניסיונות לפגוע בריכוזי אוכלוסייה, אך הם יורטו בהצלחה. במלחמה הבאה, כך יש להניח, יופעלו נגד ריכוזי אוכלוסייה מערכות נשק שלא יהיה ניתן לבקן או לירות.

אינני מתכוון לדבר עכשיו על מאורעות המלחמה העתידה, שאני מקווה שלא תתרחש, אלא על האפשרות האחרת, שהיא חידוש תהליך השלום.

הנימוק השגור נגד שיתופו של אש"ף בתהליך השלום הוא, שארגון זה אינו מוכן להכיר בישראל והוא מוסיף להילחם בה בדרכי טרור. זהו תיאור מסולף של המציאות, שכן אש"ף מוכן להכיר בישראל על בסיס של הדדיות ומסכים לפתרון המבוסס על דו-קיום מדיני, בהתבסס על החלטות האו"ם.

אשר לשימוש באלימות, רק לאחרונה שמענו מפי אדם שנתמנה על-ידי אש"ף להיות חבר במשלחת הירדנית הפלשטינית, ונרמה לי שלישאל אין התנגדות לכך, אני מתכוון למר חנא סניורה, כי על בסיס של הדדיות ניתן להביא להפסקה של כל גילויי האלימות.

לדעתי, אלה הן שאלות חשובות שיש לדון בהן לא בהקשר של עצם קבלת העיקרון כי יש לשתף את אש"ף בתהליך השלום, אלא בהקשר של הגדרת התנאים שלפיהם יחודש תהליך זה.

אין ספק כי יש לתבוע הפסקה מוחלטת של כל גילויי האלימות כתנאי להתכנסות בוועידת שלום, אף כי ההיסטוריה של הזמן החדש מכירה מקרים רבים שבהם החל משא-ומתן בלא תנאי זה, כמו באלזיר ובווייטנאם.

בהפסקה של אלימות מכל סוג אני כולל גם אלימות מן הסוג שהפגינו חברי הכנסת לאחרונה על הרה-הבית.

אך כשלב קודם לזה, חייבת ממשלת ישראל להכיר בכך שעניינה הוא בהבאת אש"ף אל שולחן הדיונים.

למשא-ומתן כלשהו בלי אש"ף, והתשובה שאני מציע לראש הממשלה היא, כי הדבר בלתי אפשרי, ומאחר שהוא בלתי אפשרי, עומדת בפנינו השאלה: האם לוותר על חידוש תהליך השלום בגלל אילוף זה? לדעתי, ויתור כזה יוליך לאותה קטסטרופה שהזכרתי תחילה, ולכן אין לישראל כדירה אלא ללכת לוועידת שלום בהשתתפות אש"ף, אני סבור כי נושא זה, בשל חשיבותו המיוחדת, חייב לעמוד לכירורג מקיף בכנסת. תודה.

היו"ר ש' הלל:
אני מודה לחבר הכנסת פלד, אדוני ראש הממשלה, בבקשה.

ראש הממשלה ש' פרס:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושב כי ההצעה שהציע חבר הכנסת אמנון לין, להתנגד לשיתוף אש"ף במשא-ומתן, היא או מוקדמת מדי או מאוחרת מדי, מפני שאני לא חושב שאש"ף רוצה כלל במשא-ומתן. אני חושב שאש"ף רוצה בהרס המשא-ומתן, וזו דרכו מימים ימימה. אני לא מרגיש שחל אצל הארגון הזה שינוי כלשהו, המחייב דיון מחדש. מכל מקום, אינני מתנגד לכך שהנושא יידון לפרטיו בוועדת החוץ והביטחון. אני מציע להעביר את הצעתו של חבר הכנסת אוריאל לין לוועדת החוץ והביטחון.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הצעה אחרת בעניין זה.

ראש הממשלה ש' פרס:
עוד לא גמרתי את דברי.

אני רוצה להגיד לחבר הכנסת מתי פלד, ואתו בעיקר יש לי ריכוז, שאני שמעתי שקראקסי אמר, ששורש הטרור הוא בבעיה הפלשתינית. אני יכול בעצם להשיב ולומר, כי שורש הבעיה הפלשתינית הוא בטרור. לפי דעתי, אף אחד לא הביא יותר נזק לבעיה הפלשתינית מאש"ף, קודמיו, סוללי דרכו, ממשיכיו ומנהיגיו עד היום הזה, החל בשנת 1947, כאשר האו"ם החליט על הקמתה של מדינה פלשתינית ומנהיגי הפלשתינים העדיפו מלחמה על פני מדינה; עבור בחקופה שבין 1949 עד 1967, כאשר אש"ף יכול היה להקים פרדריה או קונפדרציה עם ירדן; עבור ל-1970, לספטמבר השחור, כאשר רצו להוריד את המלך חוסיין מכיסאו; חזר לאמצע שנות ה-70, כאשר אש"ף ניסה להתבסס בלבנון, הרס את לבנון, ובסופו של דבר סולק משם. ואני אומר, שעד עצם היום הזה אש"ף הוא המכשול הגדול ביותר לפתרון הבעיה הפלשתינית. לפי דעתי, אש"ף הוא יותר בעיה פלשתינית מבעיה ישראלית. אש"ף הוא בשורש קיום הבעיה הפלשתינית.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
בוזה אתם אומרים שלום בלי פלשתינים, זו דמגוגיה, כילא יהיה שלום כזה.

ראש הממשלה ש' פרס:
אני אומר: שלום עם פלשתינים הרוצים בשלום.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא, אתם אומרים שלום בלי אש"ף ושלום בלי פלשתינים.

היו"ר ש' הלל:
חבר הכנסת תופיק טובי.

ראש הממשלה ש' פרס:
חבר הכנסת תופיק טובי, אני אומר שלום עם הפלשתינים הרוצים בשלום, אבל אי-אפשר לעשות שלום עם פלשתינים שלא רוצים בשלום.

להסכמת אש"ף, ובעצם הימים האלה, האם יכול ראש הממשלה להכחיש כי יוזמתו, שלוותה בכל כך הרבה תרועות שופר, גוועת למות בגלל דחייתו את אש"ף ככ"ן-שיח?

ועוד מלה על תוכנו של המשא-ומתן, לכשיקום. האם מעלה על דעתו ראש הממשלה — — —

דב כרמאיר (המערך):
חבר הכנסת פלד, אולי סוריה היא שדותה את אש"ף מלבוא להסכם? אולי היא לוחצת — — —

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
אני חושב שאתה חי בטעות.

ובכן, מלה על תוכנו של המשא-ומתן, לכשיקום. האם מעלה על דעתו ראש הממשלה כי יהיה בן-שיח ערבי שיוכל לקבל התחייבות כלשהי בשם הפלשתינים, התחייבות שגם תכובד עליהם, וזאת אש"ף עצמו? נזכיר רק בעיה אחת, שכלי פתרונה לא יוכל להסתיים כל משא-ומתן, הלא היא בעיית הפליטים, היעלה על דעתו של מישהו כי הסכמה הקשורה בעתיד הפליטים תכובד עליהם, אם לא יהיה אש"ף שותף לה? אני מקווה כי ברור לראש הממשלה שבעיית הפליטים תהיה אחת הבעיות העיקריות במשא-ומתן כזה.

מרס גלור-תעסה (הליכוד):
לאילו פליטים אתה מתכוון?

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
לפליטים הפלשתינים משנת 1948.

מרס גלור-תעסה (הליכוד):

ומה עם הפליטים שבאו מארצות ערב, למעלה מ-700,000 איש?

היו"ר ש' הלל:
אין מחשבה להחזיר אותם.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
הם מוזמנים לחזור לארצותיהם.

מרס גלור-תעסה (הליכוד):

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
— — — בסדר, אבל אל תעשי השוואות — — —

היו"ר ש' הלל:
חבר הכנסת מיעארי, אל תפריע לחברך, חבר הכנסת פלד, כי יש לו עכשיו דשות הדיבור.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

לסיים אני מבקש עוד להבהיר נקודה אחת. התחלתי את דברי בכך שהראיתי כי הנחות היסוד שלי הן בעצם אלה המקובלות על מחנה גדול וחשוב בישראל. ההבדלים ביני לבין אלה שמדבריהם הבאתי הם גדולים ומהותיים כאשר מדובר בפתרון הרצוי או האפשרי, אך לעניין הפתרון לא התייחסתי. כי דבר זה נשאר פתוח ואין לגבי כל תביעה להתחייבות מוקדמת מצד המתכנסים למשא-ומתן, אלה הם דברים מפורשים שנאמרו לאחריהם עליידי המלך חוסיין, בשמו ובשם עראפת, בנואמו בעצרת הכללית.

טיב הפתרון לסכסוך הוא נושא לוויכוח אחר, ובלי ספק נקים אותו בינינו, כי הוא נוגע בראש ובראשונה לעתידה ולאופיה של ישראל בעתיד. במשך כל המשא-ומתן יתנהל ריכוז זה בינינו, אולם כרגע נושא הדיון הוא האם אפשר ללכת

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
העם הפלשטיני רוצה בשלום, בהחלט. אתם לא יכולים להתחמק מזה.

דב בן-מאיר (המערך):

את מי אתה מייצג בכנסת. חבר הכנסת תופיק טובי? למה אתה מדבר בשמם?

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת בן-מאיר, אתה לא סומך על היושב-ראש? תשאיר לי את זה.

ראש הממשלה ש' פרס:

לחבר הכנסת מתי פלד, ובעצם במהופך גם לחבר הכנסת אמנון לין. שכן אני מסכים לדעתו של חבר הכנסת אמנון לין — מילא, אנחנו ילדים רעים, לא רוצים לנהל משאומתן עם אש"ף, עקשנים ולא מבינים. לא את ההיסטוריה, לא את הגיאוגרפיה, לא את הפילוסופיה, ויש כאלה שמבינים. יתר על כן, יש כאלה שניסו לנהל משאומתן עם אש"ף, והבה נראה מה קרה. האחרון שניסה לנהל משאומתן עם אש"ף היה המלך חוסיין. הוא לא זקק לאישור מאתנו, הוא אפילו לא זקק לאישור מהרשימה המתקדמת. הוא קם בעצמו וניהל משאומתן עם אש"ף. איפה נמצא המשאומתן הזה? הוא מחכה למכתבים? הוא מחכה לתשובות? הוא מחכה לטלפונים?

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
הוא מחכה להסכמתך.

ראש הממשלה ש' פרס:

סלח לי, האם אתה נציג אש"ף כאן?

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
לא.

ראש הממשלה ש' פרס:

אתה מדבר בשמו?

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
לא — —

ראש הממשלה ש' פרס:

אם אתה לא מדבר בשמו, אז תשמע מה שאני אומר לך. אני רוצה להבין. האם אתה מוסמך למסור כאן הודעות?

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
אני מצטט מה שאמר המלך חוסיין באו"ם.

ראש הממשלה ש' פרס:

גם אני מצטט מה שאמר המלך חוסיין. במאמר שפורסם בעיתון "ניו-יורק", וזה לא דבר סודי. הוא אמר שהוא שאל את אש"ף שלוש שאלות: האם אש"ף מוכן להפסיק את הטרור? האם אש"ף מוכן לקבל את החלטות 242 ו-338? האם אש"ף מוכן להיכנס למשאומתן עם ישראל?

יקטור שם-טוב (מפ"ם):

השאלה היא מה אתה עונה על השאלה הזאת. אם אש"ף יקבל את 242 ואת היתר, האם אתה מוכן לדבר איתו? זו השאלה.

ראש הממשלה ש' פרס:

קודם כול, חבר הכנסת ויקטור שם-טוב, ידידי, גם אתה שאלת שאלות. לא שמעתי שאש"ף נתן לך תשובה.

יקטור שם-טוב (מפ"ם):

אני מבקש את תשובתך.

ראש הממשלה ש' פרס:

גם שאלותיך נשארו תלויות באוויר. הבה נמצא קודם כול רמה משותפת.

המלך חוסיין שאל אותו שלוש שאלות, עשה אתו ועידה, הזמין אותו לארצו. נתן לו כבוד מלכים, ואמר לו: נעשה ועדה משותפת, נלך לוועידה בין-לאומית. איפה התשובות? האם ערפאת ביקש ממך להשיב כאן? ערפאת צריך להשיב ברכת-עמון. מדוע הוא לא משיב שם? מדוע הוא מעכב את כל תהליך השלום? מדוע אתם באים כל הזמן ומספרים לנו סיפורי בדים? אש"ף לא היה יחיד, חוסיין לא היה יחיד. גברת תאציר היתה בירדן, סיכמה עם הירדנים ועם אש"ף שיבואו שלושה או ארבעה נציגים מכובדים מאוד ללונדון, וגם הוסכם מה הם יגידו ללונדון. הם באו ללונדון, ומה הם אמרו? מה שהוסכם אתם?

אבל, לפני זה היה הסכם בין לבנון לבין אש"ף. נדמה לי שזה נקרא הסכם מאי 1970. נו, הם כיבדו את זה? לבנון הסכימה לארח את אש"ף, הגיעו להסכם אתם, בתנאי שאש"ף לא יעשה פעולות טרור מנבולה, שישכנו אותה.

תגיד לי, מי הצליח לנהל משאומתן עם אש"ף? אתה יודע, אפילו האיש הקיצוני ביותר בעולם הערבי, הנשיא אסד, נשיא סוריה, מעמיד עכשיו תנאי: לסלק את ערפאת. מדוע הוא מעמיד תנאי כזה?

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
אתה תקבל את התהליך שלו?

ראש הממשלה ש' פרס:

תסלח לי. אתה לא מנהל אתי כאן משאומתן. אבל אני רוצה להמשיך ולהגיד לך, אתה שואל מי פרט לאש"ף —

גאולה כהן (החזית-צמח):

ראש הממשלה ש' פרס:

חברת הכנסת גאולה כהן, כל הכבוד למלחמות שאת מנהלת, לפעמים גם נגד מצבים מדומים, אבל אני מעריך את הטמפרמנט שלך. תני לי להשיב-למי שצריך.

אתה אומר שרק אש"ף יכול להתחייב. מה זאת אומרת, אם הוא מתחייב, זה מחייב את חוותאמה, את ג'יבריל, את אבו-נידל, את אבו-מוסא? בשם מי הוא מתחייב? מה הגבורה וההילה האלה?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
— — איזו שאלה.

ראש הממשלה ש' פרס:

כן, אני במשטר דמוקרטי, חבר הכנסת וילנר, יש לי חרשות בשבילך — במשטר דמוקרטי זה לא תלוי באיש אחד, זה תלוי ברוב. אני לא מפחד לעורר, וכאן לא מחליפים שליטים באמצע הלילה. יש כאן, בכנסת, רוב ברור ומפורש, והוא מחייב את חבר הכנסת כהנא, ולהבדיל או לא להבדיל, גם אותך, גם אותך.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
שם זה מחייב אחרים.

ראש הממשלה ש' פרס:

כאמת? זה ארגון דמוקרטי, שמשליך אנשים כלילה? את מי שלא מסכים? מי רצה את סרטאוו? מי?

ישובי הגליל נורו בידי אש"ף. ואנחנו יודעים שראשי אש"ף או, והיום זה חוזר עלינו, נותנים פקודה להרוג כל אדם, לשרוף כל שדה ולגדוע כל עץ בלא הבחנה.

אתה מזכיר כל הזמן את וייטנם ואת אלז'יר. אתה יודע מה היה בווייטנם? קרא את זיכרונות קיסניגר. לפני משאומתן הפציצו אותם שיצא עשן ואש. זה לא היה כך, שהווייטנמים ירו על האמריקנים והאמריקנים ישבו והתאפקו. הם הפציצו יומם ולילה. ובכל פעם שרצו לקדם את המשאומתן, הוסיפו עוד מפציצים. אתה יודע מה היה באלז'יר? אתה מביא לנו דוגמאות? הלא אנחנו נוהרים היוהר היטב שלא לפגוע בשום אדם חופשי. מה אתה כל הזמן מביא דוגמאות כאלה, קולוניאליסטיות ואימפריאליסטיות? יש כאן רק מצב אחד — ארגון הוירה בלא הבחנה בנשים, בילדיו ובזקנים, וארץ הנוהרת לפגוע רק במרצחים ובלתם — באף אחד.

איני מבין איך כל העניין הזה השתבש אצלכם. לכן אני חוזר ואומר: שורש הבעיה הפלשתינית הוא המיזוג של קיצוניות, קנאות, אלימות, פילוג והעדר יכולת לקבל החלטה. זה היה, זה נשאר, ולא יועילו כל מלות הקוסמטיקה שמפורסם כאן.

אתה שואל עם מי ננהל משאומתן? באמת, נוכל לנהל משאומתן רק עם אותם פלשתינים שהגיעו למסקנה שאין לפחד מטרור ואין לפחד מפחדון. ויש כאלה. ויימצאו כאלה. ואני גם חושב שחוסין עצמו מייצג הרבה מאוד פלשתינים. תרשה לי, אני מקווה שלא אפגע בך, אפילו לא בחבר הכנסת תופיק טובי — ככלות הכול, כל תושבי יהודה ושומרון יש להם פספורטים ירדניים: לא שלך, והם מעדיפים לשמור עליהם.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
תשאל אותם אם הם לא מוכנים להחליף אותם.

אמנון לין (המערך):
לא.

ראש הממשלה ש' פרס:
אני גם רוצה להגיד לחבר הכנסת מתי, פלד: שמעתי קצת את דברך, והיססתי אם לשאול אותך — ההודעות שאתה מסרת כאן הן הודעות מוסמכות של ערפאת?

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
לא מסרתי שום הודעה.

ראש הממשלה ש' פרס:
הא, לא מסרת. אמרת: "אנחנו נכיר בכם, אתם תכירו בנו", בשם מי הצעת את זה?

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

ראש הממשלה ש' פרס:

אם אתה אומר מה שאפשר לשמוע, אני מוכרח להגיד לך, שהפלורליזם האש"פיסטי הוא רחב מאוד. למה אתה משמיע רק את זה? אש"ף עדיין לא ביטל את האמנה שלו, הקוראת להשמדת ישראל. אם אתה מצטט, צטט הכול, אם אתה באיכר של אש"ף, זה מצב אחר. אז אני מוכרח להתייחס בכבוד להצהרותיך, להתחייבויותיך. אם אתה מצטט, צטט מכל המקומות. למה אתה עושה ציטוט סלקטיבי? ואם אתה על תקן של מצטט, אני מוכן לספק לך הרבה מאוד חומר לציטוטיינך: כמה שאתה רוצה, לכל הכיוונים.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מי רצה מנהיגים פלשתינים בביירות?

ראש הממשלה ש' פרס:

אני לא יודע מי רצה מנהיגים פלשתינים בביירות. אני יודע רק איך מנהלים ויכוח בתוך אש"ף — גם ככדורים, גם כסכינים. בשם מי אתה מדבר? פעם אחת אני רוצה להבין. בשם הניסיון? אני לא מכיר אדם אחד, גורם אחד שהגיע להסכם עם אש"ף. ואני מכיר מצבים, שכל פעם שהיה סיכוי להגיע להסכם, אש"ף הרס את הסיכוי הזה. אני לא חושב שאש"ף מחייב כל כך. אמרתי בראשית דברי, שלא הטרור הוא פרי הבעיה הפלשתינית, אלא הבעיה הפלשתינית היא פרי הטרור. הם מפילים את חיתתם.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה סילוף גמור, זה סילוף שאין כמוהו. אתה לא מכיר בזכותו של העם הערבי הפלשתיני.

ראש הממשלה ש' פרס:
היות שאני מבין שאתה כוח הלוחם בסילוף ההיסטוריה, אני מוכן להציע לך סטיפנדיה בכמה נושאים בתחום הזה. אני מבטיח לך שתהיה לך עבודה עד סוף ימך.

דב כן-מאיר (המערך):
ניתן לו את האנציקלופדיה — — —

ראש הממשלה ש' פרס:
אל תדבר אתי על סילוף. ב-1947, מי מנע הקמה של מדינה פלשתינית?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתם ועבדאללה.

ראש הממשלה ש' פרס:
טוב, אתה יודע, זה מראה מה שאנחנו ועבדאללה יכולים לעשות גם בלי הפלשתינים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לחמתם עם הריאקציה הערבית נגד זכותו של העם הפלשתיני.

ראש הממשלה ש' פרס:
מי זו הקדמה הערבית, אברנידל?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא.

ראש הממשלה ש' פרס:
לא, לא אברנידל, חוואתמה?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
יש עם שיש לו זכות.

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת תופיק טובי, אם תמשיך להפריע, אני אגוול מכס את האפשרות להעלות את הנושא.

ראש הממשלה ש' פרס:
לעם הפלשתיני יש זכות כמה שאתה רוצה, פרט לזכות להרוג אנשים אחרים. זכות זו לא הניתן לו.

אני רוצה להגיד, שלמרות ההבטחות החוזרות של אש"ף שהוא יפסיק את הטרור, הוא התחיל שוב לירות קטיושות מלבנון. חסר ללבנון בעיות — עוד פעם בא אש"ף. ליריעתך, חבר הכנסת מתי פלד, חלק מהקטיושות שנוירו לאחורונה על

שמה שהירדנים מציעים איננו מקובל עלינו. היות שיש כינינו אי-הסכמה, אנחנו צריכים משא-ומתן, משא-ומתן ישיר כינינו. עם כל הכבוד למעצמות הגדולות, על-ידי זה שהן ישתתפו במשא-ומתן ויריבו בינן לבין עצמן, אני לא רואה תוספת מיוחדת-מה להחליף השלום.

אני מאמין בתהליך השלום, אני חושב שהוא חיוני לירדן. הוא חיוני לישראל, הוא דרוש לפלשתינים. אני מאמין שאנחנו רוצים לפתור את הבעיה באופן מכובד ורצוני, בלי טורר, בלי הפחדה, בלי כוחות הרסניים, שאני יודע מדוע אתה קורא להם מתונים; לכל היותר אתה יכול לקרוא להם מתחמקים מהאמת או מההכרעה.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מתתיהו פלד מעל סדר-היום.

היו"ר ש' הלל:

תודה. אני מודה מאוד לאדוני ראש הממשלה. יש חברים שנרשמו להצעה אחרת. אני אלק לפי סדר ההצעות שהועלו. אני מזמין את חבר הכנסת מרדכי כר-און להציע הצעה אחרת בקשר להצעתו של ראש הממשלה להעביר את ההצעה של חבר הכנסת לין לוועדה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אנחנו ביקשנו את זה קודם.

היו"ר ש' הלל:

אני יודע שביקשתם קודם. סדר ההצעות הוא: הצעה ראשונה הועלתה על-ידי חבר הכנסת אמנון לין.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה מה שהציע חבר הכנסת וילנר.

היו"ר ש' הלל:
לא.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כן, בהחלט.

היו"ר ש' הלל:

קודם כול, אל תצחק, אני מבקש ממך. שנית, אתה לא הצעת כלום — אז חשב בשקט. כתוב לי כאן: חבר הכנסת מאיר וילנר — הצעה אחרת להצעתו של חבר הכנסת מתתיהו פלד. זה מה שקיבלתי.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני רוצה להבהיר מה הצעתי. אמרתי שאם ראש הממשלה יענה ואחר-כך המציע יסכים עם ראש הממשלה, אני אציע, כאלטרנטיבה, הצעה אחרת בקשר להצעתו.

היו"ר ש' הלל:

אז יש לי חדשות בשבילך. אנחנו לא מקבלים הצעה אחת על תנאי ושלוש תנאים עם ראש הממשלה. קודם כול, חשב בבקשה. זאת אני מודיע וזאת הודעתי כמה פעמים. אם אתה מסתלק מהצעתך לגבי הצעת חבר הכנסת פלד, אני אקבל זאת ברצון.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני בעד.

היו"ר ש' הלל:

בבקשה. להבא שלא תהיינה אי-הבנות. אני לא מקבל הצעה על תנאי בשלוש דרגות, אם זה יציע והוא יציע אחרת. תציע מה שאתה רוצה. אם ההצעה הזאת היא רלבנטית — אני אקרא לך לדון. בבקשה, חבר הכנסת כר-און.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
גם לציטוט שישראל לא מכירה בזכות ההגדרה העצמית של העם הפלשתיני?

ראש הממשלה ש' פרס:

על זכות הגדרה עצמית אני רוצה להגיד לך שני דברים. ראשית, זכות ההגדרה העצמית שמורה רק למצב שבו יש דמוקרטיה בלא אלימות. במקום שיש אלימות — אני לא בטוח, למשל, שפולנים חושבים שיש להם זכות הגדרה עצמית היום. יש להם, אבל אם יבוא איזה טנק, הטנק מגדיר, לא הפולני; הטנק והבנק, כפי שאמרה סופרת מפורסמת.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
איזה טנק?

ראש הממשלה ש' פרס:

אם אתה לא יודע איזה טנק, אשלח לך צילום. להונגריה יש היום הגדרה עצמית? לפולניה יש הגדרה עצמית? לצ'כוסלובקיה יש הגדרה עצמית? מה שעושה טנק לפעמים עושה גם פגיון.

הגדרה עצמית היא זכות הניתנת רק במצבים של חופש בחירה בלא אלימות וכלא טורר. דבר שני: ממשלת ישראל הסכימה שהפלשתינים ישתתפו בהגדרת עתידם הם, מפני שזו אינה ארץ ששייכת רק להם.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הגדרה שייכת רק להם, וגם הרצועה.

ראש הממשלה ש' פרס:
אתה החלטת?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
המציאות החליטה.

ראש הממשלה ש' פרס:

היתה שייכת להם, אילו לקחו את זה. במקום זה הם עשו מלחמה. צה"ל נמצא היום ביהודה ובשומרון מפני שהוא הותקף. זה לא צבא כיבוש. זה בהחלט צבא שהגן על חיי המדינה הזאת. אנחנו לא נלך אחרי כל הסילופים האלה. האמת תיאמר מעל הכמה הזאת, ואני אומר את זה כאדם המחפש פתרון אמיתי.

אני רוצה גם להגיד לחבר הכנסת מתתיהו פלד, שאנחנו לא מבולבלים ולא מגמגמים. הממשלה הזאת נוסדה לפני שנה ורבע. לפני שנה היא החליטה להפסיק מלחמה אחת. היא נפסקה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא נפסקה.

ראש הממשלה ש' פרס:

השבוע היא החליטה לשפר את השלום עם מצרים, והוא יושפר. אני מקווה שלמלך חוסיין ולפלשתינים אמיתיים, הרוצים בשלום, לפלשתינים האלה יימצא אומץ הלב לבוא ולשבת איתנו סביב שולחן אחד, וגם הליכוד יישב שם. מפני שהוא התחייב כך —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה אתה מחפש, קוריוזינגים?

ראש הממשלה ש' פרס:

— — ולדון ללא תנאים מוקדמים על הסדר הבעיה. אני יודע שמה שאנחנו נציע איננו מקובל על הירדנים. אני יודע

זהו הקונפליקט. לקונפליקט הזה אין פתרון אלא כפיס בין שתי היישויות האלה, ובסופו של דבר פשרה ביניהן. לכן, היום להגיד "לא" ליישות פלשתינית, פירושו של דבר הוא להגיד "לא" לשלום. אני מציע להסיר את ההצעה מסדרהיום.

היו"ר ש' הלל:

תודה. אני מזמין את חבר הכנסת מאיר וילנר להעלות הצעה אחרת בקשר להצעתו של חבר הכנסת מתחיהן פלד.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע להעביר את הצעתו של חבר הכנסת מתחיהן פלד לוועדה.

אומנם, אינני מבין את דבריו בקשר לתהליך מדיני ולהמשך תהליך השלום. אינני מסכים אתו בשאלות האלה, כי אני חושב, שמעשי האמריקנים והסכם עמאן פוגעים בעם הפלשתיני ובשלום.

אני רוצה להגיב על דבריו של ראש הממשלה. ראש הממשלה האריך בדבריו, אבל אני אומר בקיצור: מה שאמרת פשוט אינו מתאים למציאות. במדיניות שלך, ולא רק בזו של הליכוד, אתה מעמיד את קיומה של ישראל, לטווח ארוך, בסכנה.

מהי בעצם הבעיה? הבעיה היא, שיש פה שני עמים, ומאז החלטתו של האו"ם, בשנת 1947, לפתור את השאלה של פלשתינה (א"י), העיקרון היה ליצור שתי מדינות: שני עמים — שתי מדינות. זכות הגדרה עצמית לשניהם בשתי מדינות. זו היא הבעיה. כל השאר הם פרטים. נציגותו של העם הפלשתיני היא אש"ף. אין נציגות אחרת, כי גם הארגונים המסתייגים מן המדיניות של ההנהגה אש"ף בשאלה זו או אחרת, כולם מכירים שאין ארגון אחר. איש לא הקים ארגון מתחרה לאש"ף. אש"ף הוא הנציג היחיד של העם הפלשתיני. זה מוכר על-ידי האו"ם, על-ידי 115 מדינות המקיימות יחסים דיפלומטיים עם אש"ף. גם ארגונים אחרים, לא רק פת"ח, מסכימים לשלום עם ישראל על בסיס צודק לשני הצדדים, גם חוותאמה מסכים, זה מכבר נתן ריאיון לעיתון "ידיעות אחרונות", וכן השאר אמר בו, שהוא מסכים לשתי מדינות לשני העמים בגבולות 1967. אני חושב שזו עמדה נכונה מאוד מצד הפלשתינים.

אם אין שלום, הרי זה מפני שמדינת ישראל, זאת אומרת, הממשלות במדינות ישראל, עד היום אינן מסכימות לעיקרון של מדינה פלשתינית בצד ישראל. זוהי הבעיה, אך מתחמקים ממנה. אתה יכול להסתייג מעניין זה או מעניין אחר, אבל הבעיה היא פוליטית. אם אנחנו, מדינת ישראל, נסכים לעיקרון של שתי מדינות לשני העמים, אזי יהיה לנו שלום.

אש"ף מסכים לדבר עם ישראל. הוא מסכים לשבת עם מדינת ישראל בוועידה בין-לאומית, והוא אומר זאת.

לפני חצי שנה יצאה עוד משלחת של פת"ח לברית-המועצות. יש הודעה משותפת, שם דובר על פתרון על בסיס החלטות האו"ם ודרשו מישראל לסגת מהשטחים שכבשה ב-1967, וכמו כן, דובר על זכות ההגדרה העצמית ועל מדינה עצמאית פלשתינית על בסיס זה. זוהי הבעיה.

אתה יכול לומר, שאתה רוצה לחסל את העם הפלשתיני, שלא יתקיים כעם עצמאי. זה עניין של העמדה שלך, אבל אין לטשטש עמדה זו ולעטוף אותה בכל מיני פרטים שאפשר להתווכח עליהם. אבל זה אינו שייך לשרש הבעיה.

שורש הבעיה אינו טרור. אם מדברים על טרור, יש דעה בקרב הרבה מדינות בעולם, גם במערב, שממשלות ישראל הן

מדרכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כבוד היושב-ראש, ננסת נכבדה, אדוני ראש הממשלה, אני מבקש להסיר מסדרהיום את ההצעה של חבר הכנסת לין. הנושאים קשורים כמובן זה לזה. אילו זה היה סימפוזיון, הייתי מתפלמס גם עם הנוסחאות שראש הממשלה השתמש בהן בתשובתו לחבר הכנסת מתחיהן פלד וגם עם הנוסחאות של חבר הכנסת מתחיהן פלד. אני רק רוצה לומר משפט אחד בעניין זה, ואין הוא עיקר דברי. השאלה האם ייתכן בסופו של דבר שלום בלי אש"ף — אם היא נשאלת כשאלה של היסטוריון המנסה לחזות את העתיד — היא שאלה אחרת: והשאלה אם עכשיו אנחנו צריכים להגיד לאש"ף: בואו למשאומתן בלי תנאים, כפי שאחם אומרים היום — היא שאלה אחרת. אני רוצה שהיה ברור, שעמדותי היום היא, שמה שאש"ף עשה עד היום וההצהרות שהוא נקט עד היום לא מספיקות לחת לו בשלב זה לגיטימיות, להכניס אותו למשאומתן בלא תנאים.

השאלה כפי שהוצגה היא: האם ייתכן חידוש תהליך השלום ללא אש"ף? לדעתי, ייתכן. אפשר להתחיל את התהליך. ייתכן שבסופו של דבר הדבר גם יביא לכך שאש"ף עצמו יעבור טרנספורמציה מספקת אשר תאפשר לנו להיכנס איתו.

הנקודה שאני רוצה להעלות היא דווקא לגבי הדרך שבה הציג מר לין את ההצעה שלו. אם שמתם לב לדבריו, הוא לא דיבר על אש"ף, הוא הרבה לחזור על הנוסחה של היישות המדינית הפלשתינית. זה הדבר אשר העלה את קצפו. בעניין זה אני רוצה להגיד לחבר הכנסת לין, שיש כפולטיקה הברדל בין להגיד כן ובין לא להגיד לא. אני מציע להסיר את ההצעה מסדרהיום קודם כול מסיבה זו. שכל אמירה נגטיבית כמקרה הזה היא שלילית. מה שאתה ניסית לעשות הוא לחת אמירה נגטיבית.

ממשלת ישראל צריכה לדון קודם כול בשאלה, מה היא צריכה לעשות כדי שבצד השני תהיה היענות לשלום. יש קשיים בצד השני, ראש הממשלה העלה את חלקם. השאלה היא לא להסתפק בכך ולומר: הם לא בסדר, הם עוד לא רוצים; אלא מה אנחנו עושים כדי לוודא שאכן יהיו שם בצד השני גורמים שירצו לבוא. לפי עניונו דעתי, ממשלת ישראל עד היום הזה לא נקטה שום צעד משמעותי בכיוון זה. אני הייתי רוצה לראות מה היה קורה במחנה הפלשתיני, אולי גם באש"ף, אם ממשלת ישראל היתה אומרת, בצורה אמידה ולאורך זמן, כפי שאמרנו זאת שם-טוב ויריב, שאם אומנם יזוותרו על האלימות ויכירו במדינת ישראל באופן אמין אנחנו נדבר אתם. האם זה לא היה שינוי במצב?

במקום זה, אתה, חבר הכנסת אמנון לין, מציע כדיוק את ההיפך — לאותה להם שמה שהם לא עשו ומה שהם לא ישנו בתוכם, אתה לעולם לא תדבר אתם. מה גם שאתה לא אומר אש"ף, אתה אומר יישות מדינית פלשתינית.

אכן, מוקד הקונפליקט בינינו הוא המאבק של הציונות, אשר תחילתה היתה ביצירת דרך שמשמעותה היתה אימתן אפשרות ליישות פלשתינית לקום. לכן היתה התשובה הפלשתינית מוחלטת: בזה צדקת באופן היסטורי. היישות הפלשתינית מתקוממת היתה שלילתה של הציונות. על זה נטוש שם המאבק. הלווא המאבק הוא באמת בין שתי יישויות הסותרות זו את זו. הציונות לגבי חלק מהבית הזה עדיין סותרת באופן מוחלט את היישות הפלשתינית. אתה עצמך היית עד לכן, על-ידי כך שלא דברת על אש"ף אלא על היישות, הלווא

מתחיל להיות נגד. אני פשוט מזהיר אותך, שיש לך כאן בעיה אמיתית.

לבסוף, אתה מזהיר אותי, אינני יודע על סמך-מה, שהמדיניות שלנו מסכנת את ישראל לטווח ארוך. איני יודע מי עשה אותך בא-כוח של הטווח הארוך, אבל ודאי שזו אינה סיבה לסכן את מדינת ישראל בטווח הקצר.

היו"ר ש' הלל:
תודה רבה.

אנחנו עוברים להצבעה. אני רוצה לשאול את חבר הכנסת אמנון לין, האם אתה מסכים להעביר את הצעתך לוועדה?

אמנון לין (המעריך):
כן.

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת פלד, האם אתה מסכים להצעתו של חבר הכנסת וילנר להעביר את הצעתך לוועדה?

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
כן.

היו"ר ש' הלל:

לפניך, אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעתו של חבר הכנסת לין לדיון בוועדה. מי בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת לין ירים את ידו.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת אמנון לין לדיון בוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' הלל:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעתו של חבר הכנסת מתתיהו פלד לדיון בוועדה.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת מ' פלד

לדיון בוועדה — מיעוט

נגד — רוב

נמנעים —

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת מ' פלד לדיון בוועדה לא נתקבלה.

היו"ר ש' הלל:

אני קובע, שהצעתו של חבר הכנסת מתתיהו פלד הוסרה מסדר-היום ולא הועברה לוועדה.

ממשלות טרור. כי מה שאתם עושים כשאתם הכבושים, מה שעשיתם בלבנון, מה שאתם עושים היום בלבנון, ההפצה בטונים — כל אלה הם הלווא טרור שבטרור. לכן, הבה נתווכח על הבעיה הפוליטית. הסכימו למדינה עצמאית לעם הפלשתיני, בצד מדינת ישראל, העם הפלשתיני ונציגותו המוכרת מסכימים לזה.

מישהו יכול לומר: האם אתה מדבר בשמם? קודם כול, הם מכריזים שהם מוכנים לדבר עם ממשלת ישראל כמות שהיא, על בסיס החלטות האו"ם. לכן, אתם צריכים לפתוח לומר: אם יסכימו להכיר במדינת ישראל בגבולות 1967, אז אנחנו מסכימים להכיר במדינה פלשתינית עצמאית באותם גבולות, כערכיות בין-לאומיות, וכי וכו', שהרי, הזמן פועל נגדנו. יחס הכוחות ישתנה בהכרח, זה איננו תלוי באיש.

לכן, המדיניות שלכם, לדעתי, מהווה סכנה קיומית למדינת ישראל.

היו"ר ש' הלל:

תודה, בבקשה, אדוני ראש הממשלה.

ראש הממשלה ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מתוך ידידות שאני רוחש לחבר הכנסת וילנר, אני מוכרח לעדכן אותו על כמה "פנצ'רים" שקרו לאחרונה.

חבר הכנסת וילנר, לידיעתך, קיימת אי-הסכמה בין בריית-המועצות לבין סוריה, על-אף מה שהצהרת. אי-ההסכמה היא בשני נושאים: הסורים רוצים להוריד את ערפאת, אינני יודע איך אתה תיישב את העסק, אבל זו בעיה רצינית מאוד. יכול להיות שבבריית-המועצות תומכת בערפאת, אך אסד רוצה להחליף אותו.

אברהם ורדיגר (מורשה):

וילנר יסדר זאת.

ראש הממשלה ש' פרס:

אני מביא לתשומת-לבך, חבר הכנסת וילנר, שיש לך בעיה. הבעיה השנייה שלך — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא מסכימים עם אסד, אז מה?

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת תופיק טובי, הוא לא פנה אליך.

ראש הממשלה ש' פרס:

אני פשוט רציתי לעדכן את חבר הכנסת וילנר באשר להתפתחות שהוא מוכרח להיות מודע לה.

עוד התפתחות שעליך להיות מודע לה: אומנם בריית-המועצות עדיין מוסיפה לתמוך במדינה פלשתינית נפרדת, אבל ירדן מתנגדת למדינה פלשתינית נפרדת. סוריה מתנגדת למדינה פלשתינית נפרדת, ונדמה לי שגם אש"ף

ה. הצעה לסדר-היום

הידיעות על משא-ומתן שמנהל ראש הממשלה לויתור טריטוריאלי בגולן, ומעורבות סוריה ורוסיה בפורום

בין-לאומי תמורת פתיחת שערים בבריית-המועצות וחידוש יחסים דיפלומטיים

את הכותרת להצעתה, כי היא ארוכה כל כך, עד-שהיא תהיה כמעט כמו חצי נאום.

היו"ר ש' הלל:

אנחנו עוברים להצעה הבאה בסדר-היום. אני מזמין את חברת הכנסת גאולה כהן להעלות הצעתה. אינני יכול לקרוא

כרית-המועצות באמצעות שליחים כאלה, או כאלה על עסקת חבילה, על נכונותה של ישראל להסכים למעורבות סובייטית, ואולי גם סורית, בוועידה הבין-לאומית — אחרי שראש הממשלה משלים בדרישה עם ועידה בין-לאומית, על כל ההשלכות המסוכנות שיש בה, ועל זה לא אדבר היום — תמורת חידוש יחסים, תמורת יציאת יהודים וחמורת חלקים בגולן, אתה תאמר לי: לא היו דברים מעולם, השמועות האלה, שעשו להן כנפיים, אין להן ידיים ואין להן רגליים, אבל אני רוצה לומר לך, אדוני ראש הממשלה: מותר לנהל מדיניות חשאית, אינני חושבת שיש ממשלה בעולם שאינה מרשה לעצמה גם מגעים חשאיים, חשאיים — דהיינו, שלא כל אחד יכול לדעת עליהם, חשאיים, משמעו, שאולי מה שיצא מהם החוצה לא היה כל כך מדויק, לא היה נכון, היה מוגזם, ואולי כלל לא היה ולא נברא.

ואולם, בנושא הגולן, אדוני ראש הממשלה, המערך לא קיבל, למעשה, עד היום את חוק הגולן, ולא השלים אותו.

יקטור שטייטוב (מפ"ם):

ובצדק.

גאולה כהן (התחיה-צמח):

יש לזה הוכחות, לא בחשאי, מי אמר: "על הגולן לא אמרתי ולא אשכחתי"? "לא נשבעתי על הגולן" אם אשכחתי גולן, כמו על ירושלים"? אמר זאת ראש הממשלה.

יקטור שטייטוב (מפ"ם):

ירושלים והגולן הם אותו דבר?

גאולה כהן (התחיה-צמח):

תסלח לי, וזה אחרי שנתקבל החוק בכנסת, אינני מאמינה שחוק שומר על עצמו, אם אין שומרים עליו, הוא אינו שומר עלינו, כמו גבול, האם גבול שומר על עצמו? האם הגבול במלחמת יום-הכיפורים שמר על עצמו? הגבול הטוב ביותר, החוק הטוב ביותר, לא ישמרו עלינו, אם אנחנו לא נשמור עליהם, ולא זו כלבר שאיננו שומרים על חוק הגולן, אלא אנו מכנסים בו, ויעידו על כך הרבה מאוד התבטאויות, גם של חברי הכנסת מהמערך, אבל, היום אני מדברת על ראש הממשלה.

כאשר נשאלת, אדוני ראש הממשלה, בנושא זה, התשובה שלך היתה: לא יהיה משא-ומתן על הגולן, אמרת: "האם אסד כבר מוכן ללכת לשלום", זו תשובה? זו תשובה שאומרת, שאם אסד יהיה מוכן ללכת לשלום, אזי יש על מה לדבר, אני כבר אינני מדברת על עצם הדבר הפסול עקרונית, שדובר גם על יהודים, הרי בכל זאת נורויות יהודים תמורת הגולן, אם הדבר יעלה על סדר-היום — זה עוד לא עלה, זה נכון, זה עוד לא קרה, זה נכון, אבל הנוק כבר נעשה, הגולן, שהיה בשבילנו המקום שהיינו מראים לכל מי שרק רצה לראות, האם אנחנו יכולים לחיות בלעדיו? האם מדינת ישראל יכולה לחיות בלי הגולן? ופתאום, בשביל יהודים מותר, מה זה, בשביל יהודים מותר? יהודים מוכנים להיהרג על המולדת שלהם, ולא ההיפך, ואם בשביל 150,000 יהודים, או חצי מיליון, ניתן את הגולן, הרי בשביל 2.5 מיליון יהודים כבר לא תהיה מדינת ישראל שאותה אפשר לתת, בשביל עוד חצי מיליון יהודים ניתן את הגליל, ובשביל עוד חצי מיליון ניתן חלק אחר, כי יהודים זה דבר חשוב, יהודים זה דבר חשוב מאוד, ואחרי יודע כמה חשובה גם לי, גם לך וגם לאחרים, העלייה של יהודי כרית-המועצות, כל יהודי חשוב לי.

נכון, אני אומרת שוב, יש מגעים שאני אינני יודעת עליהם, אבל, יש דברים ידועים, אותם בדונמקן, ודאי יש לו זכויות רבות

גאולה כהן (התחיה-צמח):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מקווה, אדוני ראש הממשלה, שכשידברת כאן על המלחמות שאני מנהלת נגד מצבים מדומים, לא התכוונת למלחמה שניהלתי, אני וחברי, על המצב בהר-הבית.

ראש הממשלה ש' פרס:

התכוונתי גם לזה.

גאולה כהן (התחיה-צמח):

גם לזה? אם כן, אני מציעה לך, אדוני ראש הממשלה, להפסיק לעצום עיניים ולא לראות דברים שאינך רוצה לראות, בגלל אותה סיבה הנמצאת בעצם בשרשרת כל הקונצפציה שלך בנושא המדיני, ועליה אדבר עוד מעט, לא להרגיז, להשלים, לא להיאבק, אם אין ברירה — ניכנע, נעצום עיניים, לא קרה שום דבר על ההר? מתי היית על ההר? מה ראית על ההר? מי בדק את ההר? אילו היית עולה על ההר, היית רואה את המצב המשפיל והמדורדר, שריבונות ישראל על ההר הגיעה אליו, היית רואה — רק לפני כמה דקות דיברנו על אש"ף — מי שולט שם, היית רואה אין נהרסים יום יום ממצאים ואחרים בעלי זהות יהודית, היית רואה אין חוקי ישראל, גם חוקי הבנייה, גם חוק השמירה על האתרים הארכיאולוגיים, חוק העתיקות, נרמסים שם כל יום, אולי היית מוצא על ההר גם כמויות גדולות של נשק קר או חם, אילו היית עולה על הר-הבית, היית רואה את כל הדברים האלה.

נכון הוא, שכל ממשלות ישראל, כולן, מ-1967 ועד היום, אשמות בסטטוס-קוו שנקבע, אבל גם בסטטוס-קוו זה יש דרור.

אני מקווה, אדוני ראש הממשלה, שתנהל מדיניות לא-מדומה ותקיים בממשלה דיון על הצורך לכרוך מה קורה בהר-הבית.

הי"ר ש' הלל:

אני רוצה להזכיר לך, חברת הכנסת גאולה כהן, שהצעות לסדר-היום הן במסגרת של 10 דקות.

גאולה כהן (התחיה-צמח):

זה לא שייך להצעתי לסדר-היום, רציתי גם לברך את ראש הממשלה — — —

הי"ר ש' הלל:

במסגרת מכסת הזמן שלך את יכולה גם לברך.

גאולה כהן (התחיה-צמח):

אני רציתי לברך אותך, אדוני ראש הממשלה, על שאמרת מעל הבמה הזאת פעם אחת, כנגד כל אלה המדברים על צבא ישראל כעל צבא כיבוש — גם אם יש כאלה שאינם חושבים שהוא צבא משחרר, ודאי לא הגענו לשם, צבא ישראל לא הגיע לשם כתור צבא כובש, אלא כתור צבא מגן וצבא מונחק, לדבר על צבא ישראל שם כעל צבא כיבוש — — —

יקטור שטייטוב (מפ"ם):

שם הוא צבא כיבוש.

גאולה כהן (התחיה-צמח):

— — — זהו עוול ועויות, זו חולניות שרק עוזרת לאויבנו תונת בידיו את הנשק שהוא רוצה בו.

אדוני ראש הממשלה, אני מתארת לי שאתה תשיב לי כאן, שכשאמרת מצב מדומה, התכוונת גם לאופן שבו אני מתארת את המשא-ומתן המדיני, המלווה שמועות, המשא-ומתן עם

להם: מה אתם מפחדים מהשלום? לא מהשלום אנחנו מפחדים, אדוני ראש הממשלה, אלא מוויתורים שיגרמו למלחמה.

היו"ר ש' הלל:

תודה רבה. אני מזמין את ראש הממשלה להשיב על ההצעה.

ראש הממשלה ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, באמת אינני יודע איך להרגיע את ירידתו, חברת הכנסת גאולה כהן, אולי כדאי שאגיד שהרהיבית אינו בדידני, האם זה ירגיע אותך?

גאולה כהן (התחיה-צמח):
לא.

ראש הממשלה ש' פרס:

אולי כדאי שאגיד שאנחנו מוותרים על רמת-הגולן, האם זה ירגיע אותך?

גאולה כהן (התחיה-צמח):

— — —

ראש הממשלה ש' פרס:

הלוא אני מכיר אותך, גאולה, עד שלא נגיד לך שזה המצב, תשיש על מה לצאת לקרב — לא תירגע, לא יעזור שום דבר, אני נורא מצטער.

גאולה כהן (התחיה-צמח):
האם זו תשובה?

ראש הממשלה ש' פרס:

אני רוצה להגיד לך: הרהיבית בדידני, עם הפגנה או בלי הפגנה, לא זו בלבד שהוא בדידני, אלא שעל חופש הגישה ועל קדושת הפולחן הדתי של היהודים, של המוסלמים ושל הנוצרים — מדינת ישראל תגן, ולא רק על בתי-כנסת או על כנסיות או על מסגדים. אנחנו רוצים ארץ שיש בה ממשלה אחראית, המבטיחה לכל הדתות את חופש הגישה וכבוד הפולחן, את יכולתן להתפלל בשפתן לאלוהיהן, כנהוג אצלן מדורי דורות.

עכשיו אני רוצה להשיב לך גם על שלום וויתורים. בעצם, את קושרת בין שלום וויתורים. גם כשאת אומרת שלום, את רוצה שהאחר וויתור, מבחינתו. נכון? אז מדוע את חושבת שאם הוא מוותר, המלה "ויתור" אינה מתקשרת עם "שלום"?

גאולה כהן (התחיה-צמח):

לא, רמת-הגולן אינה שלו.

ראש הממשלה ש' פרס:

רמת-הגולן אינה שלו, ועל כן אין לך על מה לוותר? בסדר, אני מוכרת לומר, שזה היגיון של ברזל.

גאולה כהן (התחיה-צמח):

— — —

ראש הממשלה ש' פרס:

אני רוצה לומר לך עוד דבר, אינני מבין. נניח שאסד יאמר, שהוא רוצה לכבד למשא-ומתן לשלום, צריך להגיד לו "לא"?

גאולה כהן (התחיה-צמח):

לא על רמת-הגולן.

היו"ר ש' הלל:

סליחה, חברת הכנסת גאולה כהן, זה איננו דר-שיח.

כהיותו עוזר לישראל, ואני בהחלט איני פוסלת שימוש בעזרה של יהודי, שיכול לעזור לנו בכרית-המועצות. אבל בכל זאת, אם האיש הזה אמר, ועודנו אומר, שהוא לא עשה את זה על דעת עצמו, אני רוצה, אדוני ראש הממשלה, לומר לך מהו הנזק שכבר נגרם עקב כך. יש שמועות סותרות. מקור סובייטי בכיר דובר על 40,000 יהודים, מקור בכיר, הקרוב לראש הממשלה, הודיע על 40,000 יהודים שייצאו, ומקור סובייטי בכיר הכחיש זאת. והרי מדובר בכני-אדם. יש תסכול עצום שם, בקרב היהודים בכרית-המועצות. בין כך ובין כך הם נעים בין תקווה לאכזבה. בין תקווה לפחד. והנה, הם מרגישים שהם סחורה עוכרת לסוחר. מדברים בהם. והאמת היא, שכל ההתייחסות אליהם לא באה כיסודה כדי להציל אותם, אלא התחילה בגלל הנוסחה — גולן תמורת שלום. זו היתה הנוסחה האמיתית, הראשונה. מוכן שאם נקבל גם כונוס של יהודים, זה ודאי טוב. כי אם רוצים רק להציל יהודים, הדרך לעשות זאת אחרת לגמרי, הדרך לעשות זאת אינה להוריד פרופיל היום, אדוני ראש הממשלה.

אינני מקבלת את הנוסחה שהשמעת מעל הבמה הזאת — כל הדרכים טובות, גם ניהול מאבק, גם דרכים פוליטיות, גם דרכים דיפלומטיות. זה נשמע יפה מאוד, וזה נכון. מי יכול לצאת נגד "גם וגם וגם"? אבל לפעמים, "גם וגם וגם" כעת ובעונה אחת סותרים זה את זה. לפעמים, לא תמיד. כאשר הסתירה הזאת מלווה גם בידיעות ממשיות, אדוני ראש הממשלה, יש לך אומנם יועץ, אכרזה בורג — בורג קטן בתוך כל הנושא הזה, אולי הוא מבין ב"שלום עכשיו", אבל ב"עליית-יהודים-עכשיו" הוא ודאי אינו מבין, כך נראה לי מתוך ההתבטאויות שלו, כפי שקראתי אותך ב"דבר" — ואני מקווה שאתה אינך מקבל את העצות שלו, אף שהוא יועץ. אני יודעת — ואלו אינן רק שמועות — שאנשים, בזמן ביקורו של גורבצ'וב בפרס, ביקשו מאנשי הקהילה שם להוריד פרופיל כמאבק, וזאת במקום להרים פרופיל כמאבק היום. זה אינו סותר, זה אינו סותר שום דבר חשאי, ואם זה סותר, משהו בעניין הזה לא בסדר.

מי צריך להתחיל במחווה? האם אנחנו הכרזנו מלחמה על ברית-המועצות? האם אנחנו צריכים לעשות מחווה של הורדת הפרופיל כמאבק? לא הכרזנו מלחמה, לא על ברית-המועצות, לא על המשטר שלה. היא הכריזה מלחמה על אחינו, היא צריכה להיות זו שתעשה את המחווה, בלי שום קשר לחידוש יחסים.

לכן, אדוני ראש הממשלה, אינני יכולה שלא להתייחס לשמועות. גם אם תוכיח לי כאן שהן רק שמועות, אלא אם תבוא מצדך הודעה חד-משמעית, שגם אם אסד יבוא, על הגולן לא יהיה משא-ומתן; שתמורת יהודים לא ננהל משא-ומתן על שום חלק מארץ-ישראל; שאנחנו איננו מסכימים למעורבותה של ברית-המועצות בוועידה בין-לאומית. הדברים האלה צריכים להיות חד-משמעיים. ולא — גם אם הדברים אינם נכונים, אם אינך מפרץ את השמועות הקיימות, יכולים לחשוב שהן נכונות. אחת תאמר לי: האם כל שמועה עלי להפריך? אומרים כך ואומרים אחרת. האם כל הזמן אפרץ שמועות? אבל, הרי אתה יודע שזו לא תהיה תשובה מלאה ורצינית.

השלום חשוב. אבל, דרך אגב, כדאי היה שתראה איך המדיניות הזאת, שהפכה את המלה "שלום" למלה וזה ונדרפת ל"וויתורים", גומה לחשדות אצל אלה שרוצים מאוד שלום, אבל בגלל כל הדברים האלה הם אינם רואים את השלום; ברגע שהם שומעים את המלה "שלום", הם רואים וויתורים, הם רואים פשרות. הם אינם שונאים את המלה הזאת. ואתה אומר

ראש הממשלה ש' פרס:

אינך צריכה להשלות את עצמך. האמיני לי, את צריכה להשתחרר מאשליה, לא להשלות את עצמך. אני זקוק לתנועת שחרור מאשליות. כשאני שומע את נאומייך.

דן תיכון (הליכוד):

נהיה רציניים, אדוני ראש הממשלה, למה אתה פוגע בה?

ראש הממשלה ש' פרס:

אני פוגע בה, להיפך, אני אומר שזה טמפרמנט מבוך. מלא מרץ. אני רק חושב — — —

גאולה כהן (התחיה-צמח):

אל תחלק לי מחמאות, אדוני ראש הממשלה.

ראש הממשלה ש' פרס:

מדוע?

גאולה כהן (התחיה-צמח):

כבר נמאס לי מהמחמאות שלך. אינני רוצה מחמאות. אל תחלק לי מחמאות. חתיים כאופן ענייני לדברי, ואל תחמק מלומר מה עמדת ממשלת ישראל. הרי אתה יודע שהשמועות על רמת-הגולן הן לא כל כך — — —

ראש הממשלה ש' פרס:

גברתי, חברת הכנסת גאולה כהן, כדי שכל זאת תחשבי גם מחמאות וגם סירוב לקבל אותן, אני תווך ואומר: אסד איננו מחפש שלום, בריית-המועצות אינה מציעה יהודים, מדינת ישראל אינה מציעה את רמת-הגולן. לגבי רמת-הגולן יש חוק שאין עליו ערעור, ויש מצב מדיני, שלפיו הגולן אינו עומד למשא-ומתן.

אני מציע להסיר את הנושא מעל סדר-היום.

היו"ר ש' הלל:

חודה. אנחנו עוברים להצבעה.

ה צ כ ע

בעד ההצעה לכלול את הנושא

בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום של הכנסת — רוב

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום

של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' הלל:

אני קובע שהנושא הורד מסדר-היום.

1. הצעה לסדר-היום

הצורך בפתרון בעיית טאבה

היו"ר ש' הלל:

אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת יוסי שריד להעלות הצעה לסדר-היום בנושא: הצורך בפתרון בעיית טאבה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני שאגש לנושא שלשמו נדרשתי לכאן, אני רוצה לומר שני משפטים על הנושא הקודם, על הוויכוח בנושא אש"ף. אמרתי בהודמנויות שונות,

ממש, הם רק באו לענות על צרכים פנימיים ולהפסיק את דעתם של שותפים לממשלה. כך חלף הזמן, והיום, 15 בינואר 1986, אנחנו עומדים תשעה חודשים בדיוק — דיוק של יום — לפני מועד הרוטציה. הרוטציה, כזכור, או למי שאיננו זוכר, תחול גם היא ב־15 בחודש. ב־15 באוקטובר השנה — בדיוק תשעה חודשים. היא הולכת ומתקרבת בצעדים מדורים אך עקשניים, הושחתת הזמן נמשכת, ואומנם, נתקבלה החלטה על בוירות, אך הבוררות רחוקה עדיין, בבחינת עוד חזון למועד. המרוני הניסוח — כדי לא לומר "תעתועי הניסוח" — התמרונים המילוליים לא יעלימו את העובדה הפשוטה והברורה: נחרים עלינו לאכזר עוד שמונה חודשים יקרים על פישור של סרק. הפישור הזה נחוץ רק למי שרוצה להשהות על הכובע, והייתי אומר — גם לחבל, ממש לחבל. אין בו טעם בפישור הזה ואין בו תכלית, וגם את זה ראש הממשלה יודע. משהו רוצה להרוויח זמן, גם אם אנחנו כולנו נפסיד.

להווי ידוע: חשבון אלמנטרי מאוד ופשוט: שמונת החודשים האלה לא התחילו השבוע. שמונת החודשים של הפישור יתחילו מן הסתם רק כאשר יושלם שטר הבוררות. גם אופטימיסט מושבע — ואני יודע שראש הממשלה הוא אופטימיסט מושבע ואני מעריך את זה — לא משער, כך אני מניח, ששטר הבוררות יסוכם מיד. זה ייקח ודאי עוד חודש, במקרה המוצלח ביותר — זו תהיה הצלחה מדהימה — או עוד חודשיים-שלושה חודשים. מי יודע? עדיין מרובים הקשיים והמחלוקות. החשבון הזה מלמד, שהזמן להכנת השטח ועוד שמונה חודשים — להוסיף שמונה חודשים — משמע, שהרוטציה כבר הגיעה וצחק שמיר הוא כבר ראש הממשלה. הבוררות שמונתית בכל כך הרבה תנאים היא בידיו. שמעון פרס יודע זאת, אבל לא רק שמעון פרס יודע זאת, גם חוסיין מובארק יודע זאת וגם המלך חוסיין יודע זאת, והם יודעים אל מול מי הם יצטרכו להתייצב כעוד שמונה-תשעה חודשים.

ההחלטה שהתקבלה השבוע ספק אם תאפשרת לשמעון פרס להתקדם עם תוכנית השלום שלו, אבל אין שום ספק שהיא מביאה את יצחק שמיר אל מתח החפץ שלו, אל לשכת ראש הממשלה. ההתעסקות הרדקנית הכפייחית בעניין טאבה תרכו את כל המאמצים ותשומת הלב. עניין שולי ובטל יאפיל על הנושאים העיקריים. שמעון פרס לא יוכל לפתח שום תוכנית מדינית כוללת, יצחק שמיר לא ירצה בכך. כך גניע ל־15 באוקטובר 1986, ובתאריך הזה יבוא הקץ על יוזמות השלום במזרח התיכון, כי כבר של הליכוד גם ביוזמות האלה הן לו לזרז.

ב־15 באוקטובר 1986 יחדל לתחקק שעון השלום ויתחיל לתקתק שעון המלחמה. כל כך הרבה פתילי השהיה מתוחים לאורכו של המזרח התיכון ולרוחבו, והם יתחילו לבעור. הם יכולים להתלקח בכל רגע, נניח, בהרבה-בית, והם יכולים להתלקח באזורי הטילים בגבול.

נושא טאבה הוא לא רק שולי ובטל, הוא גם מוליך שולל. ישוב המחלוקת בטאבה נועד להפסיד את היחסים עם מצרים ולייצבם. היחסים לא יופשרו, אדוני ראש הממשלה, ולא יירצבו. זאת אשליה אחת גדולה. אלף פעמים אמרנו, ונתוויר תאמר בפעם האלף ואחת, שהשלום עם מצרים לא יכול להישאר שלום נבדל ונפרד, אין לו שום סיכוי בנבדלותו ובנפרדותו. מצרים לא תתקרב לישראל אם לא יורחב מעגל ההיברות והשלום. לא בגלל טאבה התרחקי המצרים מאתנו ולא בגלל טאבה הם יתקרבו אלינו. אפילו יצליחו המצרים בבוררות ויקבלו את טאבה לידיהם, נגור על השלום עם מצרים להיות קר ושכיר ומועד לפורענות בכל רגע.

אבל לא זו ההערה העיקרית. ההערה העיקרית היא: קטנוני מלהציע לראש הממשלה סטיפנדיה — להיפך, הייתי שמח מאוד לו הוא היה מציע לי סטיפנדיה, כפי שהציע לחבר הכנסת חופיק טובי — אבל אני יכול בהחלט להציע חיקון קל לדבריו של ראש הממשלה. בכל הכבוד, ההשוואה איננה השוואה ואין לה כל אחיזה במציאות. אני מסכים בהחלט, שלו ניתנה הזדמנות לפולנים לממש את זכותם להגדרה עצמית על-פי בחירתם, יש להניח שהם לא היו בוחרים בצורה הנוכחית של מימוש זכותם — על כך אין כל ריב. אבל, איש אינו כופר בזכותם של הפולנים להגדרה עצמית, מה שאין כן לגבי העם הערבי הפלשתיני. בעניין זה יש כפירה. הממסד הפוליטי הישראלי כופר בזכותו של העם הערבי הפלשתיני להגדרה עצמית. אחר כך אפשר להתווכח. לאחר שמורים בזכות הזאת, השמורה לכל עם, ובכלל זה גם לעם הערבי הפלשתיני, אפשר להתווכח מתי הוא יממש את הזכות הזאת, איך הוא יממש את הזכות הזאת, מה תהיה צורת מימוש הזכות הזאת. אבל אנחנו לא לעגנו לשלב הזה, אנחנו עדיין בשלב של כפירה מוחלטת מעיקרה בזכות ההגדרה העצמית של העם הערבי הפלשתיני, וזה הנושא ולא שום דבר אחר.

כבואי לנושא טאבה, אדוני היושב-ראש, אני מקדים ברכה בחפץ לב לראש הממשלה, על שהצליח להעביר סוף סוף בקבינט את ההחלטה המיוחלת בדבר הליך של בוירות לעניין הסכסוך בטאבה. כל כך הרבה מאמצים ושקנות והתמדה ושתדלנות השקיע ראש הממשלה בהחלטה הזאת עד שנפלה היתה לעובדה. כאשר הולך ופוחת הדור של בעלי הרצון הטוב, ימורד ראש הממשלה שמעון פרס על הברכה בזכות בוירותיו.

נכון, אמת הדבר, שמעון פרס ייזכר כראש ממשלה שלא היה לפניו כמוהו לסבלנות ולנשימה ארוכה. יותר מקודמיו הוא מסוגל להחיש את יריביו הפוליטיים בקואליציה עד שיאמרו: מוכנים אנחנו. אבל, רבותי, השאלה הגורלית והמכרעת היא לא שאלת סבלנותו והתאפקותו ומידותיו של ראש ממשלתנו. השאלה היא: האם יש לנו זמן לדרך כזאת של מדיניות שעושים אותה בעצלתים, בצעדים קטנים מאוד אל עבר מטרת רחוקה שהדרך אליה ארוכה? האם בקצב הזה, האם באטיות המייגעת הזאת נצליח להתקדם אל עבר יעדי השלום, שהם עדיין מאתנו חלילה, רחוקים כפי שהיו?

ביום מן הימים, כאשר תפרץ חלילה מלחמה נוספת — היא תפרץ, אם המצב הנוכחי יימשך, והיא תהיה חמורה מקודמותיה — הרי תישאל השאלה הנוקבת, וזו השאלה האחת והיחידה שעומדת למבחן: איך הרשימים לעצמכם להתנהל בכבודות כזאת? על מה ולמה הייתם כל כך מהוססים רגעים וכבדים? מדוע הייתם ערים כל כך ומתחשכים בכל נימוק ונימוק קואליציוני ולא קלטתם את האותות מבשרי הרעה שהיו גלויים לעין?

האמת המחרידה היא, אם לעשות חשבון, כי ישראל בזוכה עכשיו שלוש שנים וחצי על לא דבר, בזבח משוע של זמן והחמצה בלתי נשלחת של הזדמנויות. שלוש שנים וחצי, מי יסלח לנו על השחתתן? במקום להתקדם אל השלום, פתחנו במלחמה חסרת סיכוי ותכלית בלבנון. אחר כך נדרשו שנים כדי לצאת מן המרמנה הזאת. שנה תממה נוספת בזוכה של רדוקי עניות, כאילו טאבה היא מרכז העולם, או לפחות מרכז הסכסוך, או המפתח לדלתות נעולות.

ההחלטה שהתקבלה השבוע היתה יכולה להתקבל כבר לפני שנה, ומי כמו ראש הממשלה יודע זאת? כל החיכונים והשיפורים שהושגו בינתיים הם רק למראית עין ואין בהם

האלטרנטיבה? אין טעם להסתיר זאת. ואם בכל זאת במשך שנה אחת יש לנו מלחמה אחת פחות ושלוש אחד יותר קבוע, בעיני היה כדאי המאמץ. היתה כדאית הסבלנות. אגב, אני חושב שזוהי מדיניות לא פחות מסבלנות.

אנחנו רצינו ממצרים כמה דברים, המצרים רצו מאתנו דבר עיקרי אחד, והוא עקרון הבוררות. על זה היה ויכוח. לאחר שהגענו להסכם עם מצרים על "הסכם סל", כפי שהם קוראים לו, או "הסכם מקף" כפי שאנחנו יכולים לקרוא לו, כלומר הסכם שכלול נרמול היחסים, החזרת השגריר, קביעת עקרון הבוררות, קביעה מה יהיה לאחר תוצאות הבוררות לגבי הצד המפסיד, וגם ניסוח רחב של הקומפרומיס של שטר הבוררות. זו היתה אומנם עבודה רכה ומפרכת, אבל הגענו להסכם בכל הנושאים האלה.

בניגוד לחבר הכנסת יוסי שריד, אני לא חושב ששיפור היחסים עם מצרים צריך לחכות, כי זה תוכן ההסכם שלנו עם מצרים לגמר תהליך הבוררות. נהפוך הוא, הוא צריך להתחיל עם ההסכמה לבוררות עצמה. אנחנו מדברים על שמונה חודשים, המצרים מדברים על שישה חודשים — זה הזמן הדרוש לאחר קביעת שטר הבוררות, לאחר שייקבעו הבוררים, כדי לאפשר לצדדים להציג את הטענות שלהם ואת הטענות שכנגד.

אני יודע שלהרבה מאוד אנשים יש כל הזמן הערות או השגות לגבי מצרים. מצרים היא הגדולה שבארצות ערב, היא השכנה שלנו, היא כפי שהיא ואתה צריך היה בשעה זאת לעשות את ההסכם.

אני מסכים כמדיה מטרתם לדבר סאדאת, שחלק גדול מהבעיות שבפניהן אנו עומדים הן בעיות פסיכולוגיות, ושהקושי שכניהול משאומתן לשלום נובע לא מעט מאקלים ספקני, לעתים ציני, לעתים שולל, הקיים בישראל.

היו הרבה אנשים, גם בכית הזה, שאמרו: אתה תראה, דבר לא ייצא, מטאבה, דבר לא ייצא מהסכם עם מצרים. אף-על-פי-כן, במשך שנה ורבע עשינו גם זה וגם זה, גם גמרנו מלחמה וגם חייקנו שלום. לפי דעתי, גם סללו את הדרך להמשך.

ולבסוף, בעניין הרוטציה. חברי הכנסת, אינני מקבל את האמירה, שראש ממשלה מנהל מדיניות אישית. הבעיה איננה לא איפה אני ולא מה יהיה מקומי ולא מה יגידו אחרי. אנחנו ארץ דמוקרטית, אנחנו מנהלים מדיניות לפי קווי יסוד מוסכמים. ממשלת האחדות הלאומית איננה מושתתת רק על סעיף אחד של רוטציה, היא מושתתת על שורת סעיפים מדיניים שהכותרת שלהן היא: יש לפתוח דף חדש בתהליך השלום במזרח התיכון. לממשלה כזאת הצטרפתי אני, הצטרפו גם חברי והסכימו גם חברי מפלגות אחרות. הסעיף הזה קודא למשאומתן ישיר עם ירדן. עם ממשלת ירדנית-פלשתינית, ללא תנאים. אני מקווה שגם בצד הערבי יבין משהו את היחמות הקיימות ואת הסכנה שהן תתחמקנה מהשעון ההיסטורי.

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת יוסי שריד הוא חבר ועדת החוץ והביטחון. אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדה זו.

גאולה כהן (התחייה צמת):

אני מציעה להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר א' נתמאים:

תודה לראש הממשלה. חברת הכנסת גאולה כהן, זה לא דומה למה שהעברת אלי בכתב.

מי שאין לו תוכנית ממשית ורצינית לפתרון הבעיה הפלשתינית, טאבה לא תושע אותו. בעוד שנתיים-שלוש שנים אנו עלולים למצוא עצמנו בלי טאבה, וזה לא כל כך נורא, אך גם בלי שלום מושרש, וזה כן נורא.

למען אין תוכנית רצינית לפתרון הבעיה הפלשתינית ולליכוד אין אפילו כוונה לעבד תוכנית כזאת, כי הוא מעוניין בהנצחת המצב הקיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

ולך יש תוכנית רצינית? לא שמענו את תוכנית ר"צ. היא רצינית או לא?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אתה מוזמן לסניף ר"צ.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני ראש הממשלה, נותרו לך עוד תשעה חודשים. אם אתה לא רוצה חמשעת התורשים האלה וילידו נפל, אסור לך להשתקע בטאבה-דעלין לעשות מעשה מדיני נועז. אין לך מה להפסיד, אלא את כבלי הרוטציה. לא סבלנות עילאית דרושה עכשיו, אלא פעולה נמרצת ונחושה. תחושה של שליחות היסטורית חייבת להדריך אותך, ושל זמן הולך ואוויל. עליך להעמיד עובדות מדיניות מוגמרות, שהליכוד בבוא שעתו לא יוכל עוד להתעלם מהן ולהחזיר את הגלגל אחורנית.

עוד בתקופת כהונתך עליך להעמיד את שולחן המשאומתן שלצדו ישבו ישראל, הפלשתינים וירדן. הבסיס למשאומתן יהיה בוכנונותה של ישראל לויתורים מרחיקים לכת בגדה המערבית, ברצון הנחוש לסיים את הכיבוש המשותף הזה ובכנונות להכרה בזכות ההגדרה העצמית של העם הערבי הפלשתיני.

אם למען הרוטציה יבלע הליכוד את המדיניות החדשה — יבלע, אם לאו, תתפרק הממשלה. לא הפנת שום הסכם רוטציה, כי מחויבותך לעם ישראל מכרעת פי כמה ממחויבותך ליצחק שמיר.

אם לא תעשה את אלה, תיזכר טאבה כאפיוורה חולפת, חסרת חשיבות, ואתה אישית תיזכר כראש ממשלה שהיתה לו הרבה סבלנות אך לא היתה לו מדיניות והסבלנות רק בגדה בו והכשלה אותו.

היו"ר א' נתמאים:

תודה לחבר הכנסת יוסי שריד. אני מזמין את ראש הממשלה למתן דברי תשובה. בבקשה, אדוני.

ראש הממשלה ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה שאף לרגע אחד לא חשבתי שאנו עוסקים בנושא טאבה. אני חשבתי כל הזמן שאנו עוסקים בנושא מצרים והשלום, כאשר טאבה איננה אלא אביר בניסיון לקיים שלום, שלום ראשון עם מדינה ערבית. הגדולה במדינות ערב.

השלום עם מצרים הוא גם תקדים וגם דגם. אילו היה חס וחלילה השלום עם מצרים נהרס, מה היו מעניינים כל הוויכוחים כאן? בדרות הבאים לא היו רואים את קצה קצהו של הסיכוי לשלום. לכן חשבתי שיש להשקיע מאמצים עליונים ולבסס את השלום שהושג בקשיים כה רבים, וגם במחיר לא מבוטל, ולהופכו למציאות קבועה.

אינני מזכיר כלל, שבממשלת אחדות לאומית קשה להשיג רוב. אבל גם חבר הכנסת יוסי שריד לא צריך להזכיר, שבממשלת אחדות לאומית משקפת את תוצאות הבחירות. מה

גאולה כהן (התחיה-צמת):

לא, אמרתי או — — —

היו"ר א' נחמיאס:

חברת הכנסת גאולה כהן, נא לסיים.

גאולה כהן (התחיה-צמת):

אני כבר מסיימת. ובכן, מה ניתן אז, אדוני ראש הממשלה, לשגריר כדי שיחזור? איזו תמורה ניתן לו? את אילת, את יריחו? מה ניתן לו כדי שיחזור, כדי שיהיה שוב נרמול של יחסים? או שמא אתה חושב שהפעם זה לא יופר, שפעם אחת ההסכם הופר ולא יופר עוד לעולם?

לדעתי, זאת היתה טעות מלכתחילה. כשם שטעות אחת עוד יכולה להיסלח וטעות נוספת היא פשע, כך גם בהסכם נוסף.

היו"ר א' נחמיאס:

אבל מה את מציעה?

גאולה כהן (התחיה-צמת):

אני מציעה להוריד את הנושא מסדר-היום.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחברת הכנסת גאולה כהן. חבר הכנסת יוסי שריד, אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): כן.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. חברי הכנסת, בפנינו שתי הצעות: האחת, להעביר את הצעתו של חבר הכנסת שריד לוועדת החוץ והביטחון, האחרת — להסיר את הצעתו מעל סדר-היום.

ה צ ב ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לדיון בוועדת החוץ והביטחון — רוב

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת

החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

הצעתו של חבר הכנסת יוסי שריד תועבר לוועדת החוץ והביטחון.

ז. תיקון סעיף 102 לתקנון הכנסת*

הוראות התקנון בנושא הפרוטוקולים של הוועדות, בנוסח הנוכחי, הן הוראות שקשה היה במקצת לתפקד עליהן. על-מנת להבהיר לחברי הכנסת את הסוגיה, אקרא את הסעיף הקיים בתקנון. סעיף 102(א) אומר: "בישיבות הוועדות יתנהל פרוטוקול שיכיל את רשימת הנוכחים בישיבה, תמצית הדברים, הצעות והחלטות הוועדה". בסעיף קטן (ב) נאמר: "כל חבר הוועדה רשאי לעיין בפרוטוקולים של ישיבות הוועדה".

כידוע לכם, ההחלטה פורשה כך שהיא חלה גם על ישיבות פומביות פתוחות של ועדות הכנסת, ונוצר מצב אבסורדי, שלפיו עיתונאי שהיה נוכח בישיבה פומבית יכול היה לכתוב את הפרוטוקול כולו ולפרסם אותו בעיתון, אבל חברי כנסת שאינם חברים בוועדה לא היו יכולים לעיין בפרוטוקול הזה אלא על-פי הסדר מיוחד; לחלופין, חברי הכנסת לא היו יכולים

היו"ר א' נחמיאס:
את כתבת לי פתק שאת רוצה להציע להעביר את הנושא לדיון בוועדה. את יכולה כמובן לשנות את דעתך. בבקשה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

זוהי אופציה.

גאולה כהן (התחיה-צמת):

אדוני היושב-ראש, כשכל הבית הזה היה שיכור, עיוור, חירש ובאופוריה בזמן תחימת הסכם השלום — וזה, אדוני ראש הממשלה, אי-פרופו מדיניות האשליה שייחסת לי — הייתי יחד עם מתי מעט חברים בבית הזה, שהיו המפוכחים היחידים לגבי מה שהיום רבים פוקחים את אט את עיניהם ורואים אותו. הם עדיין לא פקחו לגמרי את העיניים, אבל פה ושם כבר אין רבים על ה"קופירייט", לזכות מי צריך לייחס את ההישג הגדול הזה של הסכם השלום. המעריך דרש אז לייחס לו את הזכות בגלל הסכמי הביניים וכו', והליכוד אמר: לא, זה לזכותי, ב"מכה אחת" נתתי את כל סיני, אני הזכאי לקרדיט הזה. כיום המעריך מטיל על הליכוד את האחריות להסכם המדורדר, והליכוד אומר: גם אתם הצבעתם וכו' וכו'. זה — אי-פרופו אשליה.

אדוני, אין מה להעלות את טאבה על סדר-היום, וגם אילו הגיע נושא זה לוועדה, צריך היה להורידו שם. אני רוצה לשאול אותך, אדוני ראש הממשלה. אמרת פעמים רבות, שאתה רוצה להגיע היום להצלת ההסכם שלמענו שילמנו כל כך הרבה. נכון, שילמנו עד שבכלו כל כך הרבה. מה אתה עושה למען זה? אתה עושה עוד הסכם עם מצרים, המבטיח את השגריר, את הנרמול ואת כל הדברים האחרים. כמובן, חמיד אנחנו נותנים נכסים ממשיים ומקבלים הבטחות נייר בחמורה. הנכסים הממשיים כבר בידיהם. עם הבטחות נייר אין מה לעשות. אבל אני רוצה לשאול אותך. הנה חוז השגריר והנה בתוך עמנו ובתוך מצוקותינו אנחנו יושבים. נניח שנעשה מחר עוד פעולה דוגמת פעולת טוניס, והשגריר חוזר ובורח. אנחנו נתחיל במרדף אחרי זנבו של השגריר כדי להחזיר אותו? אני מקווה שאנחנו לא נימנע מלעשות פעולת תגמול, אם נרצה בכך, בגלל הפחד שהוא יברח.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיף 102 לתקנון הכנסת. אני מזמין את חבר הכנסת מיכאל איתן להביא זאת כשם הוועדה. בבקשה, אדוני.

מיכאל איתן (כשם ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום 3 בדצמבר 1985 הונחה על שולחן הכנסת הצעתה של ועדת הכנסת לתיקון סעיף 102 לתקנון, שעניינו הפרוטוקול המתנהל בישיבות הוועדות.

להצעה שהונחה הוגשו השגות, וועדת הכנסת דנה בשתיים מיישבותיה בהשגות אלה וקיבלה חלק מהן. עכשיו מוכא לאישור הכנסת, בהתאם להוראות סעיף 153 לתקנון הכנסת, הנוסח אשר קיבלה הוועדה. לנוסח הזה אין השגות כלשהן באשר המשגים שהשגותיהם לא התקבלו ויתרו עליהן לפני הגשת ההצעה.

יושב־ראש ועדת הכנסת. ולהעיר שתי הערות שדרוש להעיר
בעת הגשת התיקונים.

הערה ראשונה — גם לאחר התיקונים האלה, עדיין ייווצר מצב אבסורדי, שלפיו על חבר הכנסת מוטלות הגבלות של שימוש בפרוטוקולים של ישיבות הוועדה — הוא לא יוכל לצלם אותם, הוא לא יוכל להעביר אותם לאחרים; אבל אין בחוק או בתקנון שום מגבלה על עובד ציבור אשר קיבל, על־פי הסכמתו של יושב־ראש ועדה, את הפרוטוקולים לעשות בדיוק אותן פעולות האסורות על חבר הכנסת. הווי אומר, מעמדו של חבר הכנסת, אפילו הוא חבר בוועדה, כיחס לפרוטוקולים של אותה ועדה, נחות ומוגבל לעומת עובד ציבור שקיבל בהיתר אותם פרוטוקולים, כי אותו עובד ציבור רשאי להעביר, לצלם, לעשות בפרוטוקול כל שימוש שהוא, וכמובן גם לפרסם.

הנקודה השנייה שאינה מוסדרת וגם אותה יש להביא לתשומת לבם של חברי הכנסת היא, שעל־פי סעיף 28 לחוק־יסוד: הכנסת, הרי כל ההליכים בישיבה פתוחה והדברים שנאמרו בה פרסומם אינו מוגבל ואינו גורר אחריות פלילית או אזרחית. הדבר בא לידי ביטוי גם בסעיף 113(1) של חוק איסור לשון הרע, שבו נאמר שכל פרסום לפי סעיף 28 הוא פרסום מוגן שאין לחוק נגיעה לגביו, כלומר, קיימת חסינות על כל הדברים שנאמרו בישיבות הכנסת, בישיבות המליאה שהן ישיבות פומביות. מובן שזה עיקרון חשוב לקיומה של הדמוקרטיה, אבל כאשר אנחנו מאפשרים עכשיו פומביות הדיון גם בוועדות הכנסת ופתיחתן — יש לי רושם שסעיף 28 אינו מעניק את החסינות הניתנת לדיונים במליאה, ומכאן יוצא שאנחנו, על־ידי פתיחת הדיונים, מטילים נטל כבד מאוד מאוד על המשתתפים בדיונים האלה, כי לא חלה עליהם ההגנה שסעיף 28 נותן למתדיינים במליאה עצמה.

אני חושב שיש, טעם שחברי הכנסת וועדת הכנסת ייחננו דעתם לשתי הערות אלה.

אני מבקש מהכנסת לקבל את השינויים בתקנון, שהתקבלו כאמור ללא כל השגות. תודה רבה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת מיכאל איתן. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד תיקון סעיף 102 לתקנון הכנסת — יצביע. מי נגד?

ה צ ב ע

ההצעה לתיקון סעיף 102 לתקנון הכנסת
נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

האם יש נמנעים? יש חמישה חברי כנסת באולם שלא הצביעו.

בנימין כץ־אליעזר (המעורר):
אולי תחזור על ההצבעה?

היו"ר א' נחמיאס:

אני לא חוזר על ההצבעה. תיקון סעיף 102 לתקנון הכנסת
נתקבל.

להוציא את הפרוטוקולים האלה ולעשות בהם שימוש כלשהו.
בעניין זה עוסק אחד התיקונים המוצעים כאן.

אילו רציתי לאפיין בקו כללי את הגישה המשתקפת בתיקון זה, הייתי אומר, שהגישה באשר לפומביות הדיונים בוועדות הכנסת היא יותר ליברלית, יותר פתוחה. הנושא של פומביות הדיונים בוועדות הכנסת הוא נושא שהכנסת וחברי הכנסת ופרלמנטרים מחוץ לכנסת נתנו עליו את דעתם, ויש עליו ריכוז ציבורי. יש הגורסים שוועדות הכנסת צריכות בעצם

היו"ר א' נחמיאס:

מיכאל איתן (כשם ועדת הכנסת):

אצטרך לוותר על כוונתי להביע את עמדותי בסוגיה העקרונית יותר של פומביות הדיונים בוועדות הכנסת, משום שלדברי היושב־ראש יש הגבלה של זמן, ועלי לקצר יותר בדברי. אני חשבתני שזו דרוקא הזדמנות נאותה להעלות בפני הכנסת את הסוגיה של פומביות או אי־פומביות דיוני הוועדות, אבל כאמור אצטרך לדלג על נושא זה ולגשת לגופו של עניין.

כאופן כללי, גישת ועדת הכנסת בתיקונים המוצעים כרגע נעה לעבר העיקרון של יתר פומביות דיוני ועדות הכנסת, אם כי עדיין רחוקים אנו, כמובן, מהמצב שבו נמצאים המוסדות המחקקים בארצות־הברית, שבהם אחוזים גבוהים מאוד של דיוני הוועדות מתנהלים בצורה פומבית וגלויה, בניגוד לנהוג אצלנו, שדיונים בצורה כזאת הם בבחינת חריג.

התיקונים המוצעים, בין השאר, מאפשרים לכל חבר כנסת לעיין בפרוטוקולים של כל הוועדות. כמובן, פרט לישיבות חסויות, שאינן ישיבות פומביות או אי־פומביות אלא ישיבות שעליהן חלים כללים נפרדים.

יושב־ראש ועדה רשאי להתיר לחברי הכנסת עיון כאמור גם מחוץ לחדר הוועדה, ובלבד שחבר הכנסת לא יצלם את הפרוטוקול, לא יפרסמו ולא יעבירו לעיונו של מי שאינו רשאי לעיין בו.

חבר ועדה רשאי לעיין גם בפרוטוקולים של ישיבות חסויות של אותה ועדה, לרבות פרוטוקולים מכנסות קודמות. פרוטוקולים של ישיבות פומביות לא יהיו חסויים עוד, כפי שהיו בעבר.

פרוטוקולים של ישיבות שאינן פומביות, למעט ישיבות ועדת החוץ והביטחון, יהיו פתוחים לעיון הקהל אם עברה תקופה של 15 שנה מיום סיום הדיון בהצעת החוק ושל 25 שנה מסיום הדיון בכל נושא אחר. לגבי ישיבות של ועדת החוץ והביטחון, נקבעו תקופות זמן כפולות. נקבעה גם הדרך להתיר עיון בפרוטוקולים לפני תום התקופות שנקבעו.

הוסדרה בתקנון מסירתם של פרוטוקולים לגופים ממלכתיים לצורכי עבודתם.

כאן ברצוני לנצל את העובדה, שאני רק ממלא־מקומו של

ח. הודעת יושב־ראש ועדת הכנסת

מיכאל איתן (כשם ועדת הכנסת):

הריני מתכבד למסור לכנסת את ההודעה דלהלן: הכנסת החליטה, בישיבתה כיום רביעי, כ"ז בטבת התשמ"ו, 8 בינואר

היו"ר א' נחמיאס:

הודעה לחבר הכנסת מיכאל איתן בשם יושב־ראש ועדת הכנסת, בבקשה.

1986, להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעה לסדר־היום בנושא "מצוקתם של מפגרים" — מאת חבר הכנסת בנימין כן־אליעזר. ועדת הכנסת החליטה, בישיבתה מיום ד' בשבט התשמ"ו, 14 בינואר 1986, להעביר את הדין בהצעה הנ"ל לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת מיכאל איתן שהביא את דבריו כשם ועדת הכנסת.

ט. הצעה לסדר־היום

השבתת הסעת 5,000 תלמידי בתי־ספר ביישובי המועצה האזורית מטה־יהודה

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אני עוברים להצעה הבאה בסדר־היום: השבתת הסעת 5,000 תלמידי בתי־ספר ביישובי המועצה האזורית מטה־יהודה. חבר הכנסת אפרים שלום, בבקשה.

אפרים שלום (המעוק):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, מאחר שמדובר בהצעתו של תלמידים וילדי ישראל, בראשית דברי רוצה אני לשלוח מכאן החלמה ובראות שלמה — וכולנו הפילה על כך — לילד מאיר זורע, שעבר הבוקר ניתוח השתלת כבד בארצות־הברית. נקווה שהניתוח יצליח והילד יחזור בריא ושלם עם משפחתו. הצמורה אליו כל הזמן. רבים בארץ, שהשקיעו מאמץ ודאגו לחייו, ישמחו עם שובו בריא ושלם.

לנושא השבתת הסעת התלמידים — לפני כשבועיים השכיחה המועצה האזורית מטה־יהודה את לימודיהם של 5,000 תלמידים. השכיחה לא היתה בגלל דרישת ההורים כתוצאה מתנאי לימוד או רמת החינוך, גם לא בגלל עובדי המועצה שלא קיבלו משכורות, ולא בגלל סכסוך עבודה של המורים. אדוני שר החינוך והתרבות, השכיחה התקיימה בגלל נושא הסעת תלמידים והתחשבות בעלויות ההוצאה של הסעת התלמידים לבתי־ספר האזוריים, שהמדינה חייבת להשתתף בה.

למעלה מ־20 שנה היו קיימים בתי־ספר ביישובים קטנים. בכל מושב היה קיים בית־ספר יסודי עם מעט תלמידים ומורים רבים. העלויות של הוצאות החינוך ביישובים הקטנים הלכו וגדלו ורמת החינוך הלכה ויורדה. המורים הטובים לא רצו לצאת לבתי־ספר קטנים, בגלל ריחוק וחוסר תנאים סבירים. התוצאה היתה שלימדו במושב מורים חרשים, חסרי ניסיון, שהתחלפו מדי פעם ולא התמידו במקומם.

כל זה היה קיים עד שעלה רעיון טוב וחשוב, עם מחשבה לעתיד — להקים בתי־ספר אזוריים עם רמת חינוך גבוהה וחוגים מקצועיים מפותחים יותר. החשיבות העליונה בכך היתה ביצירת אינטגרציה של תלמידים, במפגשים בין הורים ובקיום חגיגות משותפות לילדי חימן ממושב בקוץ וילדי זכריה בני יוצאי כורדיסטן וילדי בית־זית ובית־נקופה, מיהודה המערב, וילדי האקדמאים ובני הארץ: ילדי חצב, ילדי באר־טוביה, ילדי חבל־ענף וילדי כפר־יחזקאל, ילדי אחיטוב ועולש וילדי כפר־יתקין — ילמדו יחד, יחגגו יחד, יארחו זה את זה.

התוצאות לא איתרו לכוא. רמת החינוך עלתה. היום יש מושבים רבים המאכלסים בתושבים מעורבים, יהודים מיוצאי גלויות שונות, לשמחתנו יש גם נישואים מעורבים של בני עדות שונות וחיסכון ניכר מריכוז בתי־הספר קטנים ואי־בזבז רב בכוח אדם, שרתים, שומרים, עובדי מינהל ומורים, שלא תמיד היו ברמה גבוהה.

כמבט לאחור, מי שהגה את רעיון בתי־הספר האזוריים עשה זאת במחשבה מפוכחת, בריאה ונכונה לטווח ארוך. תודה מיוחדת מגיעה למשרד החינוך והתרבות וכל זרועותיו וגם לראשי המועצות האזוריות על הרעיון המוצלח להעברת התלמידים לבתי־ספר אזוריים.

אני זוכר את הישיבות המרובות, אני עצמי הייתי חבר מושב וחבר פעיל באזור שלי, והצטרפנו לעשות ככל מושב מאמץ לשכנע את ההורים שיסכימו להוציא את ילדיהם הקטנים מקרבת ביתם — מרחק 100 מטר — ולשלוח את ילדי ביתם א' למרחק של בין 10 ל־15 קילומטר, תוך כדי סיכון ילדיהם בנסיעה כבדישה הסוערים, בחורף, בגשם עז, בקור. אותם ילדים קטנים צריכים היו לצאת מהבית שעה לפני הזמן, כי האוטובוס עשה סיבוב גדול בתוך כמה מושבים. נסיעה מהמושב הראשון עד המושב האחרון התמשכה זמן רב. למרות כל זאת הסכימו ההורים, בעזרה רבה מצד ראשי המועצות האזוריות, שלקחו על עצמם את כל העול והטיפול, לסגור בתי־ספר מקומיים ולעבור לבתי־ספר אזוריים.

אדוני השר, ההתחשבות בעניין הסעת תלמידים בין הרשויות המקומיות לבין משרד החינוך ומשרד האוצר לא צריך וגם לא יכול להיות נתון במחלוקת. יש תעריפים של חברות תחבורה, "אגד" ו"דן", או גופים אחרים שמשרד התחבורה מפקח עליהם. אני שומע מכל המועצות האזוריות, כי אין הן מקבלות את העלויות המקובלות בגין הסעת התלמידים, ונוצר אצלן גירעון גדול, שאין בכוחן לממן אותו. לא ייתכן שתושבים במועצות אזוריות ישלמו מסים בשביל לקבל שירותים מוניציפליים ולא יקבלו את השירותים, ובכספי המסים יממנו הוצאות חינוך, שעה שקיים חוק חינוך חונם.

מתוך 50 מועצות אזוריות אביא בתור דוגמה את הבעיה של המועצה האזורית מטה־יהודה, ששם השכיחו את הלימודים. מתוך 5,000 תלמידים צריך להסיע שם 4,000 תלמידים מדי בוקר ב־30 אוטובוסים ל־11 בתי־ספר אזוריים.

אדוני השר, בשנת לימודים אחת נוסעים אוטובוסים אלה מרחק של 1.8 מיליון ק"מ באזור מטה־יהודה, בגלל ריחוקם של היישובים. יש להם 170 קווי נסיעה ב־45 יישובים. למכרו שקיימו במטה־יהודה בספטמבר 1985 התקבלו הצעות רבות. ההצעה הטובה, האמינה והבטוחה ביותר היתה של "אגד", היא הסתכמה בלמעלה מ־2,000 שקל ישן לקילומטר אחד, ובמשך השנה הסתכמה ב־1.3 מיליארד שקל, לפי מחירי ספטמבר 1985. קילומטר נסיעה עלה למועצה אזורית מטה־יהודה 1,200 שקל, במקום 2,000 שקל, ובסך הכול עלתה לה ההסעה במשך השנה 1.3 מיליארד שקל, כמעט חצי ממחיר תחבורה חיצונית, שעליה צריך היה לשלם 2.1 מיליארד שקל.

השתתפות משרד החינוך הגיעה ל־660 שקל לקילומטר, שהם כ־700 מיליון שקל לשנה — כ־55% מההוצאה הממשית. הדבר הזה גרם למועצה האזורית גירעון של 600

כאזורים שונים בארץ, וכפי שציינו חבר הכנסת אפרים שלום, בצדק, היא חייבת למצוא את פתרונה, ובהקדם.

אני מבקש למסור כמה פרטים על הרקע לאירועים האחרונים. ארגון המועצות האזוריות ערער בפני משרדנו על העלות לקילומטר ברכב העצמי שלהם, עלות המוכרת ומשתלמת עליידי המשרד בשיעור של 90% השתתפות. צוות משותף של אנשי מקצוע של משרדנו ושל אגף התקציבים באוצר בודק את העלות לקילומטר, המימון מתבצע עליידי משרדי החינוך והפנים. נעשים מאמצים, וכאן אני משיב על דבריי, לסיים את הבדיקות עד סוף חודש-ינואר 1986. דהיינו, עד סוף חודש זה.

עד להשלמת הבדיקה, הנהלת המשרד ישלם מקדמה בשיעור של 10% לחודש מהתשלום החודשי הקבוע בעד ההסעות ברכב העצמי של המועצות האזוריות. קיימת סכירות שחלה כאמת שחיקה בשיעור העלות המשתלמת היום, ועל-כן נבדק נושא זה עכשיו ביסודיות.

מסרנו על כך למועצה האזורית מטה-יהודה, והיא ידעה על הבדיקה הנערכת, וגם על האפשרות לפתרון הזמני. היא התבקשה שלא לנקוט אמצעים של ענישת תלמידים והורים עליידי השבתת ההסעות ברכב העצמי. חבל שהיא לא נענתה לבקשה זאת.

ארגון המועצות האזוריות הסתייג מהשבתת ההסעות והתנגד לה. הוא הוריע לראש מועצת מטה-יהודה, שקיים פתרון זמני.

אם הבדיקה הנערכת עכשיו ותסתיים, אני מקווה, בסוף חודש זה, תעלה שחלה שחיקה אמיתית בעלות לקילומטר, ימצא משרדנו את הפתרון הראוי, בתיאום עם ארגון המועצות האזוריות ועם אגף התקציבים באוצר, ויקבע את שיעור ההשתתפות. על כל פנים, שיעור ההשתתפות של משרדנו, 90% מן העלות, נשמר למרות הכול ומשתלם באופן קבוע מדי חודש כחודשו.

אם ימצאו שיש טעם להיכנס עוד יותר בעובי הקורה במסגרת זו, לא אתנגד לכך שהנושא יועבר לוועדת החינוך והתרוכות של הכנסת.

היו"ר א' נחמיאס:

האם אדוני מציע להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרוכות?

שר החינוך והתרוכות י' נבון:
כן.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה רבה לשר החינוך והתרוכות. חבר הכנסת אפרים שלום, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת החינוך והתרוכות?

אפרים שלום (המעריך):
כן.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת, להעביר את הצעתו של חבר הכנסת אפרים שלום לוועדת החינוך והתרוכות. אני ממעיד אותה להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרוכות התקבלה.

מיליון שקל לשנה בערך. במקום שהיא תקבל פרס בשל התייעלותה, היא קיבלה עונש. על-פי הנהגה, היא היתה צריכה לקבל השתתפות בשיעור של 90% מהעלות, 1.080 שקל לקילומטר בערך, 1.2 מיליארד שקל לשנה. אילו הסיעו שם את התלמידים ב"אגד", זה היה עולה למועצה 2.2 מיליארדי שקל לשנה, והשתתפות המשרד, בסך 90% מההוצאה, היתה מגיעה ל-2 מיליארדי שקל, כלומר, פי שלושה מההשתתפות הנוכחית. אני לא יכול להבין היכן כאן ההיגיון והתכונה. אם מועצה מקומית עושה את ההסעה, היא תקבל 700 מיליון שקל; אם גורם אחר יעשה את ההסעה, ישלמו לו 2 מיליארדי שקל.

אדוני השר, אנשי המועצה האזורית מטה-יהודה רוצים לקבל מיליארד שקל. הם רוצים לחסוך לקופת המדינה מיליארד שקל בתקופה שכולם מצווים ורוצים לחסוך ולהתייעל. הכוונה והכיצוע אינם הלכיים בקו אחד. אין זה המקרה הראשון שבו פקדי האוצר אטומים לחלוטין ואינם מאפשרים לשרים את הגמישות הדרושה. לא ייתכן שלפקיד באוצר תהיינה סמכויות גדולות יותר בהוצאת תקציב משיש לשר של אותו משרד. אני מדבר על מסגרת תקציבית מאושרת, בלא חריגה. גם במדינות המפגרות ביותר כעולם לא נמצא שיטות עבודה כאלה.

אדוני השר, נמצא בידי מכתב של המועצה האזורית מטה-יהודה מחודש ספטמבר 1985, ובו היא מזהירה ומצהירה, כי במשך ארבעה חודשים לא נמצא פתרון להתחשבות הוצאות ההסעה, דבר שיגרום להשבתת הלימודים וישים את ניהול המאבק בין מוסדות ממלכתיים לרשות מקומית על גבם של התלמידים.

במה חטאו התלמידים? אילו תשובות ייתנו ההורים לילדיהם כשאלה ישאלו אותם מדוע אין הם לומדים? האם ישיבו להם שבמשרד האוצר יושבים אנשי-חלם חסרי הבנה שלא יכולים להבין שהמועצה האזורית מטה-יהודה עושה את כל המאמצים ומביאה לקופת המדינה חיסכון של מיליארד שקל במחירי ספטמבר, ועל כך היא מקבלת עונש במקום פרס? הבעיה הזאת קיימת בכל המועצות האזוריות במדינה. המצב הזה מאלץ את כולן להשביח את הלימודים אצלן. חובה עלינו לסיים את הפרשה הזאת שעה אחת קודם, ולמנוע שיבושים בלימודים, ומעל לכול — למנוע את צערם של תלמידים והורים.

אדוני השר, נאמר לי היום עליידי ראש המועצה האזורית, שאם הבעיה הזאת לא תבוא על פתרונה בתחילת חודש פברואר, כלומר בעוד שבועיים, לא יהיה לו כמה לממן ולשלם את ההסעה של התלמידים. הוא לא ישבית את ההסעות למשך יום או יומיים, כפי שעשה בשבוע שעבר, אלא ישבית את האוטובוסים כליל, עד שיימצא הפתרון. אין לו תקציב לשלם בעד הדלק, השכר והחזקת האוטובוסים.

אני מציע, אדוני השר, שישולם מלוא התשלום למועצות האזוריות, או לחלופין, שמשלם החינוך יפרסם מכרז בעצמו ויבחר את ההצעות. אם יוכל לחסוך, שיעשה זאת. אני מבקש לקיים על כך דיון.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת אפרים שלום. אדוני שר החינוך והתרוכות, דברי תשובה, בבקשה.

שר החינוך והתרוכות י' נבון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הבעיה שהעלה חבר הכנסת אפרים שלום היא כאמת בעיה שאנו נתקלים בה

י. הצעת חוק חינוך מיוחד, התשמ"ה — 1985* (הצעת חברת הכנסת א' סרטני)

למעשה, הטיפול צריך להתחיל מגיל אפס, רבותי. מיום גילוי הפיגור. אך במסגרת חינוכית אנחנו מדברים על גילאי 3 עד 21, שהוא הגיל שבו החניך הרגיל עובר לחיי החברה הבוגרת. עד גיל 18, חברי הכנסת, נמצא הילד הרגיל במסגרת החינוכית, ואחר כך, בדרך כלל הוא הולך לצבא. הצבא הוא שירות קשה, אבל זאת גם מסגרת מחזקת. המשך החיים במסגרת מתנכת תאפשר למטופלים האלה לבסס את יכולתם להשתלב בחברה. טיפול מסור ומתאים יכול לאפשר להם להגיע להישגים טובים, שיאפשרו להם להיות עצמאיים, ורוכס לא יהיו אז נטל על הוריהם או מושלכים, בלא יכולת תפקוד, לרחוב.

חשוב לנו לסייע למשפחות הנפגעות. הגורל הוא עיוור. היוולדו של ילד פגוע אינו אשמת הוריו. לפתע עליהם להתמודד עם בעיות פיסיות, ובעיקר נפשיות. מהקשות ביותר. מי שראה את תוכניות הטלוויזיה שעסקו בכביה הכאובה הזאת בשנה האחרונה יכול אולי לחוש משהו מעוצמת הכאב והבעיות המתלוות לכך.

חברי הכנסת, אני מודעת לכך שאנחנו מצויים בחקופה של משבר כלכלי. של צורך לחסוך, לצמצם, לוותר, להוריד את רמת החיים, ואני יודעת שהיו כאלה שיאמרו שאין זה הזמן לחוקק חוק שוודאי ידרוש ליישומו משאבים נוספים. תשובתי על כך, ידידי היקרים, היא, ראשית, שיש סעיפים בחוק, כפי שהגשתי אותו, שאינם מדברים ואינם מתייחסים ואינם מציינים תוספת תקציבית. הם מתייחסים לעקרונות ולנהלים שאותם אנחנו מוכרחים לקבל, ובהקדם.

בעיקרו של דבר, קיימת מערכת מסועפת למדי של מוסדות וצוותים המטפלים ברוב הילדים החריגים במדינה. אך לא די בזה. רק אמש ראינו בטלוויזיה מה קורה בחינוך המיוחד במגזר הערבי, וזה רק קטע אחד של הבעיה.

שעות השהות של הילדים במערכת החינוכית אינן מספיקות, לפחות אצל חלק מהם זה קריטי. כמו כן, יש ילדים שאינם נקלטים במערכת, מפני שאין בה מספיק מקום. כל זאת, משום שעת היום, חברי הכנסת, מעמדו של החינוך המיוחד במערכת החינוכית כולה הוא ירוד, אין די מודעות לחשיבותו, וכאשר הגרזן מקצץ — הוא פוגע בו עמוק, עמוק יותר וחזק יותר מאשר במקומות אחרים, אפילו אם בסך הכול תקציבו לא מקוצץ יותר מתקציבם. הפגיעה היא תמיד קשה יותר.

אבל, גם אם הרווח הכספי בסך הכול אינו גדול, הפגיעה היא משמעותית מאוד, ואילו היינו מארגנים את חינוך על-פי הצרכים האמיתיים של החברה, והיינו קובעים סדרי עדיפויות וסדרי חשיבות, לי אין ספק — ואני מקווה שגם לכם, חברי הכנסת, אין ספק — שהיינו בוחרים שהפגיעה תחול על החזקים יותר מאשר על החלשים חסרי האונים. אבל, לצערי הרב, לא כך מתנהלים החיים שלנו. רק הבוקר התבשרנו שוועדת הכספים החליטה להעלות את משכורותיהם של הבכירים במדינה.

דן תיכון (הליכוד):

היא לא החליטה.

אמירה סרטני (מפ"ם):

כן הוריעו. הוריעו ברדיו.

הו"ר א' נחמיאס:

אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק חינוך מיוחד, התשמ"ה — 1985, מאת חברת הכנסת אמירה סרטני. בבקשה, גברתי.

אמירה סרטני (מפ"ם):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, אני מביאה בפניכם היום לקריאה טרומית את חוק החינוך המיוחד, שהוא למעשה חוק משלים לחוק החינוך הקיים. חברה הרואה עצמה חברה מתקדמת חייבת לעצור מדי פעם ולבחון היכן נותרו בה פינות חשוכות אשר לא הוארו דיין, או כלל לא, ולא נכנסו למעגל החיים הלגיטימי. בין הפינות האלה נמצא החינוך המיוחד, הנו היום בין אור לצל. אנו מודעים לכך, ועם זאת דוחקים את המודעות הזאת לחובתנו כחברה לתת לגיטימציה מלאה לקטע הזה, לפרטים בחברתנו שהגורל המר עמם, ולעשות למענם כל מה שניתן, ביחס, בטיפול ובאמצעים.

חוק החינוך המיוחד, שמשמעותו היא חינוך מיוחד חובה חנים לזקוקים לו, כא לעגן בחוק את החובה ליצירת מערכת מטפלת ומסייעת, שלא תהיה תלויה כרצונו הטוב של גורם ממלתי, מוניציפלי או פרטי, וכן מסייעת למשפחתו של הילד החריג מחד גיסא, ומתייבת אותה במחויבות משותפת של המשפחה והמדינה מאידך גיסא.

במשך שנים רבות היתה זו פינה חשוכה מאוד בחברה האנושית, שהארה הודות להורים יחידים ולקבוצות, אשר היה ירש להם הכוח והאומץ לצאת מהמתחרת המסתירה ולומר בזקיפות קומה: ילדים אלה שלנו, שהם בשר מבשרנו, זכאים הם לקבל כל סיוע על-ימנן להשתלב על-פי יכולתם בחברה הסובבת, כי הם חלק מהחברה שלנו. אנחנו יכולים וחייבים לראות בעיה זו כאור מלא וגם לתת את החשוכות.

מחנכים ומחנכות, מטפלות ופסיכולוגים, אנשי מקצוע ואנשים בעלי לב חם ורגיש עשו ועושים כמיטב יכולתם בתחום הזה. כך קמו מוסדות וארגונים הפועלים אם באופן עצמאי ואם בסיוע משרדי הממשלה הנוגעים בדבר.

החוק בא להסדיר את המסגרות, שנות החניכות, אורך יום החינוך, מעורבות ההורים בגורל ילדיהם ותחומי האחריות המשרדית של משרדי הממשלה.

בחוק החינוך הקיים אין התייחסות מיוחדת לקבוצת הילדים החריגים, שהם ילדים פגועים — החל בפיגור עמוק, עבור בסוגי פגיעה שונים, וכלה בילדים שיש להם בעיות אך הם מסוגלים להשתלב בחברה הרגילה אם יקבלו עזרה נוספת וטיפול מיוחד, כמו כיתות מיוחדות או טיפוליות בכיתת הספר הרגיל.

מדובר על כ-8% מכלל הילדים. יש הערכות שונות, אבל המספר נע בין 6%-7% ל-10% מהילדים. זהו בערך האחוז המקובל בעולם. מטרתנו היא ליצור תנאים אשר יאפשרו לילדים החריגים להתקדם במידה המרבית. חלקם נמצאים או חייבים להימצא במוסדות של החינוך המיוחד, וחלקם צריכים להתחנך בכתיספר רגילים במסגרות מיוחדות. לדוגמה, בשנה שעברה היו בטיפול של המרכז הפסיכולוגי בתל-אביב כ-10% של הילדים. רבע מהם באו מהמסגרות המיוחדות של החינוך המיוחד, והיתר שולבו במוסדות הרגילים.

דן תיכון (הליכוד):

הודיעו שהיא דנה.

אמירה סרטני (מפ"ם):

ברדיו הודיעו שהיא החליטה.

דן תיכון (הליכוד):

תשמעי ממני.

אמירה סרטני (מפ"ם):

אני מקווה, חבר הכנסת דן תיכון, שאומנם סדרי העדיפויות האמיתיים יעמדו נגד עניכם. במציאות שלנו נפגעים החלשים יותר, ללא השוואה, ללא כל השוואה, ולא החוקים. ולכן, דווקא בתקופה זאת אנחנו חייבים להקים מנגנוני הגנה על האוכלוסייה החלשה.

אני התנגדתי ומתנגדת לקיצוץ במערכת החינוך. עם זה, ילד רגיל יוכל להחזיר לעצמו את אשר נלקח ממנו. אם גם כמאמץ. אבל ילד פגוע לא יוכל לעולם להחזיר לעצמו את מה שתחשק ממנו. ההפסד שלו הוא לכל ימי חייו. אינני יודעת אם אנחנו רשאים בכלל לקחת זאת על מצפוננו, בשעה שאנחנו יודעים שיש דרכים ואפשר לעשות יותר, ולומר: כאן אנחנו לא מקציבים משום שאנחנו במצוקה, אבל במערכת הזאת, שבה מדובר על כ-35,000 ילדים, אנחנו משקיעים גם בעת מצוקה.

רבותי חברי הכנסת, הילדים הרגילים — כל העולם פתוח בפניהם. משחק, לימוד, טיול, מרחב של מגרש ושמש כמעודן, עושר של חוויות. הילד הפגוע — עולמו מוגבל כל כך. האם יש לנו זכות לקפח אותו עוד יותר?

אדוני השר, יודעים לי הלחצים העצומים המופעלים עליו ועל משרדו לצמצום תקציב המשרד, תקציב מערכת החינוך. ידועה לי גם רגישותך לנושא הזה. לא אפרט כאן סיפורים שראיתי בספורט רבים של במוסדות לחינוך מיוחד, אך אני רוצה לספר לכם על מוסד אחד.

בשבוע שעבר הייתי במוסד אחד, מוסד שהוכיח מה אפשר להשיג אם משקיעים. בבית-הספר "ברושים" בתל-אביב מתחנכים ילדים קשי חינוך, שלמעשה, נזרקו מבית-הספר הרגילים. אני ידעתי שזה בית-ספר של ילדים קשי חינוך. נכנסתי לחצר בית-הספר, המוקפת מבנים טרמיים, וראיתי בה שורה של עציצים וכמה פרחי בית מטופחים לתפארת — עלה אחד לא היה פגוע. כאשר ראיתי את זה, אמרתי לעצמי: כאן יש סיפור של הצלחה.

ילדים שלא היו מסוגלים לחיות במסגרות, לאחר שנתיים, שלוש, ארבע שנים, על-פי יכולתם, הם חוזרים למערכת הרגילה. הם לא נזרקים, הם לא נדחפים לשוליים. אבל הילדים האלה מסיימים את יום הלימודים שלהם ב-5:50 ונשלחים הביתה. המשפחה לא מסוגלת להתמודד אתם והם לא מסוגלים להתמודד עם עצמם.

אני מגישה את החוק ואני אומרת בכל הכנות, לא בשמי כלבד אלא בשם הורים, בשם מתחנכים, בשם פסיכולוגים, בשם משפחות. אדוני השר, אני פונה אליך, אל דעתה על הסף, אל חסרי את הצעת החוק מסדר-היום. תן לנושא להתחיל לנוע ולהתגבש.

אשר להגשתו של החוק — הגשתי לך לאחרונה, אדוני השר, נייר המפרט את סעיפי החוק שאינם מצריכים הקצאה כספית נוספת, אך הם באים להסדיר בחוק את המערכת החשובה כל כך. לעומתם, הסעיפים הדורשים הקצבה נוספת, לגביהם אני מציעה כי לאחר בדיקה יסודית הם יכבדו באופן הרגיל, על-פי הצרכים והיכולות. תודה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחברת הכנסת אמירה סרטני. אדוני שר החינוך והתרבות, בבקשה.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני נמצא במצב מזור. כלבי אני תומך בהצעת החוק הזאת, אבל אני ככול על-ידי החלטת ממשלה מיום — — —

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
לא חשוב איזה יום.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

חבר הכנסת וירשובסקי, עד כמה שאני מכיר אותך, כמשפטן אתה דקדקן גדול בפרטים, כאשר זה נחוץ לך.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת וירשובסקי.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
להחליטה גרועה לא צריך תאריך.

היו"ר א' נחמיאס:

סליחה, אדוני:

שר החינוך והתרבות י' נבון:

למה לא לזכור את היום הזה, שבו נתקבלה החלטה גרועה, לפי דעתך?

ב-23 בדצמבר 1985 החליטה ועדת השרים לענייני חקיקה להתנגד להצעת החוק הזאת.

אני רוצה לומר כך: הנושא הוא נושא חיוני ביותר.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה היא ההחלטה?

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת בריאון, זה לא יכול להיות. עוד לא נאמר פרק אפילו קטן שבקטנים על-ידי שר החינוך, וכבר שני חברי כנסת לא נותנים לו לדבר. חזרו רגע, המחנינו מעט.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

מה אתה שואל?

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה היא ההחלטה של ועדת השרים?

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אמרתי — לא לקבל את הצעת החוק המסוימת הזאת. אני אומר, שזוהי בעיה מאוד חשובה. התיאור שחברת הכנסת אמירה סרטני תיארה כאן די בהתאפקות הוא תיאור של טרגדיה הנוגעת לא רק לילדים, אלא להורים, למשפחות, לאלפי אזרחים בארץ.

זוהי הצעת חוק ברוכה. לו ניתן היה לבצע את האמור בחוק, היינו עושים זאת ברצון רב. כמשרדנו קיימות הצעות חוקים בנושא זה, וגם בנושאים אחרים, והיינו רוצים מאוד להגישן לכנסת. אבל, במצב התקציבי, שבו אנו חיים לא רק אין אנו יכולים לפתח דברים, אלא אנו אף חייבים לקצץ בתקציב המשרד. בקושי אנו מקיימים את החוקים הקיימים. לצערנו, לא נוכל להסכים לכך שהצעת החוק הזאת, תעבור בשלב זה בקריאה טרומית.

אנו מצפים ליום שבו נוכל גם להגיש לכנסת וגם לאשר הצעות חוק כזאת שהוגשה היום על-ידי חברת הכנסת אמירה סרטני.

לכן אני פונה ומבקשת שהחוק לא יוסר אלא יועבר לטיפול הוועדה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. בבקשה, אדוני השר.

שר החינוך והתכנון י' נבון:

אדוני היושב ראש, איני רואה טעם רב בהעברת הצעת חוק לזוועדה, כאשר חוץ כדי העברתה אומרים: נא לא לבצע את הסעיפים שהם בעצם המשמעותיים.

מהי הצהרת הכוונות? אין חילוקי דעות בינינו, אבל סעיף 1 — הארכת משך שנות החינוך ל-19 שנים — מחייב חוספת תקציבית. האם אנחנו מבקשים להצהיר כוונות או לבצע זאת? העניין של משך שנת הלימודים, יום חינוך ארוך, העניין של מבנים ועוד סעיפים — הר הכוונה איננה רק שנשלה את עצמנו, נשלה את ציבור ההורים, המורים, הילדים ונאמר להם: ראו נא, העברנו הצעת חוק, אבל דעו לכם שמכחינה תקציבית אי-אפשר לבצעה; אבל כדי שתהיה לכם הרגשה טובה, יש גושפנקא לדבר, שאנחנו מכירים בערך העניין, העברנו את הצעת החוק, לא כך אני רואה את הפרוצדורה של העברת חוקים בכנסת. כשמעבירים הצעת חוק, הכוונה היא לשאת באחריות לכל מה שמשממע ממנה.

ואם מדובר במודעות, או אם מדובר בכיטוי של אהדה לנושא — את עשית זאת בכל לבך וככשרון. אני מזדהה עם הדברים שלך ואני חוזר ואומר זאת כאן. אבל עלינו להבדיל — פה אין מדובר בהצהרה. כאן מדובר בעניין שיש לו משמעות תקציבית. כיום, בשלב זה, כמו עוד כמה דברים חיוניים, איננו מסוגלים לעשות זאת. זאת היא הסיבה ולא אחרת שבגללה ביקשתי, ואני מצטער, אני חוזר ומבקש, שלא לקבל את ההצעה אשר הוגשה עליידי חברת הכנסת סרטני.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לשר החינוך והתכנון. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי להצעת חוק חינוך מיוחד, התש"מ-1985, של חברת הכנסת סרטני, יצביע.

מרדכי בראון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
נא למנות.

רוני מילוא (הליכוד):

מבקשים שני מונים, אדוני היושב ראש.

היו"ר א' נחמיאס:

מונה אחד יספיק לכבודו?

רוני מילוא (הליכוד):

מספיק אחד.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה רבה. ממלאת מקום מזכיר הכנסת תמנה.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 8

בעד ההצעה להסיר את הצעת

החוק מסדר-היום של הכנסת — 9

ההצעה להסיר את הצעת חוק חינוך מיוחד.

התש"מ-1985, מסדר-היום של הכנסת

נתקבלה.

עלי לציין, כי גם ללא חקיקת חוק, המשרד מקדם את הטיפול והחינוך בילד החריג, כמובן במגבלות. אף שלפי חוק לימוד חובה, חל חינוך חנים רק על ילדים מגיל 5 ומעלה, הרוב המכריע של הילדים החריגים גילאי 3-4 מסודרים במסגרת לימודית מיוחדת המתאימה להם והוריהם פטורים מתשלום רוב שכר הלימוד בשבילים. אף שהחוק חינוך חובה חל על ילדים עד גיל 16, משרדנו, לפני משורת הדין, נוטל על עצמו את הרחבת הטיפול בנערים ובנערות אלה עד גיל 18 ואף למעלה מזה. כמו כן, המשרד נוטל על עצמו סיפוק שירותים פארא-רפואיים מעבר לאמור בחוק.

אני בדקתי גם, חברת הכנסת אמירה סרטני, את מכתבך העושה הבחנה בין סעיפים שיש להם אופי דקלרטיבי או הבעת מגמות ורצונות ובין סעיפים שכרוכות בהם הוצאות תקציביות. לצער, איני יכול להפריד הצעת חוק ולפרק אותה לגורמים. אילו הצעת החוק הייתה מסתפקת אף ורק בהצהרת כוונות ולא היו משתמעות ממנה הוצאות כספיות, איני יודע מה היינו עושים אתה, ייתכן שהיינו מעבירים אותה, אם כי אין לזה משמעות מעשית. בסך הכול, אין פתרון לבעיות הקשות הללו עלי-ידי הצהרת כוונות. ההורים, הילדים וכל המערכת מצפים לפתרונות מעשיים, לכן אי-אפשר להפריד, אם זה בעניין של מבנים, אם זה בעניין של תקציבים אחרים, כפי שפירטת במכתבך אלי.

משום כך, אדוני היושב ראש, אני אומר את האמת, בצער רב אני נאלץ לבקש מחברי הכנסת לא להעביר בשלב זה לקריאה טרומית את הצעת חוק חינוך מיוחד של חברת הכנסת אמירה סרטני. תודה רבה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה רבה. אין הצעה אחרת. חברת הכנסת אמירה סרטני, יש לך אפשרות לדבר במשך כמה דקות, אם רצונך בכך.

דן תיכון (הליכוד):

היא טוענת שלא דרושים משאבים.

אמירה סרטני (מפ"ם):

אדוני היושב ראש, אני רוצה להגיד עוד כמה מלים. נכון שנמנעתי מלפרוס את התמונה כפי שהיא בחיים. אני חושבת שכולנו די אינטליגנטים כדי להבין את חומרת העניין.

אדוני השר, הסעיפים שפירטתי במכתבי אליך הם לא רק הצהרת כוונות. הם עקרונות, ובחלקם הגדול הם דברים ליישום, אפשרויות להתחיל להסדיר את הדברים, והדברים אינם מסודרים.

יש לנו מוסדות, לא במספר מספיק, אבל יש מוסדות רבים למדי. האפשרות של בדיקה ואולי ארגון מחדש של חלק מהמערכת לא בהכרח תדרוש תמיד רק הקצאות נוספות. יש גם התארגנות שיכולה להיות ללא הקצאות נוספות. יתר על כן, אני חוזרת ואומרת: עד אשר החוק הזה ייכנס, יתגלגל ויגיע, ותהיה פעולה ליישומה — הלוא איש אינו חושב שבהינף יד נשקיע הכול וניצור מערכת שלמה — הרי זה כשלעצמו ייקח זמן. זה ייקח חודשים רבים, אם נדחה את זה שוב, למתי? מהי התשובה שתיתן לנו?

אדוני השר, יש עדויות ממדינות אחרות שחוקקו את החוק הזה, שהוא הקפיץ את התודעה לרמה כזאת, שפתרה הרבה מאוד בעיות. העובדה שהעניין לא מעוגן בחוק עצם מורידה מהתודעה ומהלגיטימיות של הנושא ככלל.

יא. הצעות לסדר-היום השבתה הטלוויזיה

אין אני רוצה לחזור על כל המקרים של תקלות מפאת הפסקות חשמל, למשל כגון זו של אמש, או השבתות המסך למיניהן. אבל כדאי שנוכח שחוק רשות השידור, התשכ"ד – 1965, שהיה אמור להיות המסד החוקי והמשפטי של הרשות, אינו מקיים, אינו מיושם בפועל. הרשות אימצה לה תוך כדי עשייה נהלים שאינם על-פי חוק רשות השידור. וכאן, לדעתי, שורש הבעיה. כי אם שורר נוהג, ואפילו מושרש נוהג, שלפיו אפשר לא לקיים את החוק ולא לתת את הדין על כך, אזי המצב הוא של לית דין ולית דיין, ומכאן הדרך קצרה מאוד למצב של "איש הישר בעיניו יעשה".

אדוני היושב-ראש, הכול זוכרים שבחודש יולי החלה תוכנית ההבראה הכלכלית. בלי להיכנס עתה לויכוח על מידת הצלחתה, הרי שמן הדין היה שהטלוויזיה הממלכתית תהיה הראשונה בהסברת יסודות התוכנית, יעדיה ופטריות. היה צריך לפחות לאפשר לראש הממשלה ולשר האוצר, אם לא להזמין אותם, לדבר אל העם ולפגוש את האומה בעת מפנה המחייב דתור והידוק חגורה קשה בתחום הכלכלי. ומה היה? כולנו יודעים. לא ניתן לראש הממשלה להופיע למרות פניות מלשכתו. המסך נפתח לוויכוחים ולהתייחסויות לתוכנית ההבראה הכלכלית, כלי שהיא הוסיפה תחילה על-ידי הממשלה וללא פנייה תומכת ומעודדת מצדה.

איני רוצה להזכיר את ביקור נשיא קוסטה-ריקה. היה דיון על כך בוועדת החינוך והתרבות — ויושבים כאן חברים שהיו בדיון — וגם בוועדת החינוך והתרבות נתגלתה התמונה של הריב וחוסר התיאום בין עובדי הרשות.

עוד מקרה אחד אני רוצה להזכיר, והוא קשור ב"טלחרום", כינוי "הטלחרום" — ואיני מתכוונת לבקר עכשיו את המכצע, לא זו הכוונה — נעשה תחת החסות של משרד העבודה והרווחה. מן הדין היה ששר העבודה והרווחה יופיע ויאמר כמה מלים, אבל הוא לא הופיע. ניחא. באמצע התוכנית הופיע השר שחל והציע תרומות מחברת דלק ואת ומחברת דלק אחרת. אחר כך התברר שלא היתה לו כנראה הסמכות המוחלטת לעשות זאת. שלחתי פתק לשר קצב שישיב באלום המליאה ואמרתי לו: תשמע, השר קצב, אתה השר הממונה על המועצה הציבורית למען הזקן, מן הדין הוא שאתה תופיע בתוכנית. אתם יודעים מה הוא אמר לי? — ניסיתי במשך כל היום לומר לטלוויזיה שתיתן לי אפשרות להופיע, אך היא לא אכתה; לא אכתה. אבל לתת לשר האנרגיה להופיע? אין אני יודעת מה היה השיקול.

אורה נמיר (המעמד):
חשמל.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):
יכול להיות שיש קשר.

האמינו לי, אני איני באה להאשים חוליה זו או אחרת, לא רשות זו ולא סקטור זה בטלוויזיה. כל הרברים שם הם במצב קשה שדורש טיפול. טיפול נמרץ, ניתוח. אבל בשום פנים ואופן לא הרדמה כללית ולא הגשמה מלאכותית; בשום פנים ואופן לא.

אין אני רוצה לצטט את החוקים בדבר כפיפות הרשויות וסדר עבודתן, אך כדאי לחזור פעם נוספת על כמה סעיפים בחוק רשות השידור. לאמור: "הרשות תקים את השידורים

היו"ר א' נחמיאס:

אנחנו עוברים לסעיף הבא — השבתה הטלוויזיה. רשות הריכוז לראשונה בנואמים, חברת הכנסת מרים גלזר-תעסה. בבקשה, גברתי.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביום רביעי כ"ז בטבת התשמ"ו, 8 בינואר 1986 — — —

קריאות:

לא שומעים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מה זה, גם פה שובתים הטכנאים?

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

הכול יכול להיות.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביום רביעי כ"ז בטבת התשמ"ו, 8 בינואר 1986, הופסק שידור "מבט" לחמש דקות בגלל סירובם של הטכנאים להקריין כתבת טלוויזיה על התקרית בהרי-הבית, שהגיעה באמצעות לוויין.

הכתבה שודרה באמצעות לוויין לארצות-הברית על-ידי צוות של רשת טלוויזיה אמריקנית והתורה משם על-ידי לוויין. הטכנאים טענו כי זה נוגד את ההסכם שנחתם אתם בעבר, והם גם לא יחדרו כתבות שצולמו בצידו אלקטרוני על-ידי חברות טלוויזיה זרות, חומר המצולם במכשיר ENG.

כידוע, מונח זה שנים, אומרים כ-8 שנים, צידר בשווי של מיליוני דולרים כאבן שאין לה הופכין, ופתרון, לבעיה אין. הבעיה ביסודה נעוצה במחלוקת בין הטכנאים למפיקי הסרטים על הפעלתו של הציוד החדש, וכל צד רואה בהפעלתו לרשות המגזר האחר פגיעה המאיימת על מעמדו ועצם קיומו.

יש להניח שבחמש דקות ההאפלה היו ויכוחים בין האחראים וחילופי פקודות באולפן. זה פוקד בשם הוראת מנהל הטלוויזיה, "אני אומר לך לשדר", זה טוען בהחלטת ועד העובדים, "אני אומר לך לא לשדר".

והתוצאה — זכות הציבור למידע משירות ממלכתי קרסה בפני הפגנת שרירים, ריב על סמכויות ויחסי עובדים מעווערים.

לאחר מכן הושבתה הטלוויזיה לימים מספר. ולהשלמת התמונה — מועצת פועלי ירושלים אישרה את השביתה ואף תומכת בה, ומר שיינקמן, בעל התיק של רשות השידור בוועדה המרכזת של ההסתדרות, הצטרף לחמיכה בשביתה, אף שבהחלטה, כך נמסר לי, הוא היה נגדה. אבל איך אפשר שלא לכבד את התורה מירושלים? ולמה להצטייר כילד הרע? הרי כל שביתה היא דבר קדוש ומקודש מקדמת דנא. ככל העתים וכל התנאים, והולם את הרגשות של מעמד עבדים ומזי רעב. בתולדות החינוך לערכי העבודה ייכון שמם של יהושע פרץ, יורם אוברקוביץ וחזי קוקה, ואני מקווה שהרשימה תיסגר בכך.

האפלת המסך על-ידי יושב-ראש ועד הטכנאים, מר חזי קוקה, שלפי חוות דעת השופט האזורי לעבודה, לא היתה לו כל סמכות לכך. היא רק חוליה בשרשרת ארוכה של השבתות ושביתות, והיא לא החלה עם מר חזי קוקה, אף שייחכן שזהו הקש ששיבשו את גב הגמל, גמל שיש לו במקרה זה דבשת גדולה מאוד מאוד.

עובדים הנאבק על זכויותיו. אני עדיין חושב, שלציבור העובדים בישראל נחוץ פרקליט גם בבית הזה, ואני מתייצב לטובתו.

אך עלי להודות שהפעם, כאשר מדובר במשכר הנוכחי בטלוויזיה, אינני יכול לעשות זאת. אינני יכול להגן על מה שמנוגד למצפוני. אינני יכול להגן על מה שנראה בעיני גובל בשערוריה, בהתפרעות ובאנרכיה. אני רוצה גם לומר באופן הגלוי ביותר: אני לא אגן על ההתנהגות של העובדים הטכנאים האחרים בטלוויזיה, לא משום שאני רוצה את רעתם, אלא משום שאני חושב שהם שוברים את מטה לחמם ושוכרים לעם הזה את היכולת לחיות עם מערכת טלוויזיה שאפשר להתקיים איתה.

למדתי איך התפתחו הדברים, והם ידועים. שמונה שנים עומדים מכשירים אלקטרוניים כאבן שאין לה הופכין. ודרך אגב, הם מתיישנים. ביתניים כמעט אי אפשר לעשות בהם שימוש, כי בעולם יש כמעט מדי שנה מכשירים חדשים. וזה שמונה שנים רבים מי יפעיל אותם, אלהים אדירים! בתורה מתוקנת היו צריכים כולם לשבור את הראש ולמצוא את הדרך כדי שכולם יפעילו את המכשירים האלה ותהיה טלוויזיה שפועלת באופן מודרני ומתקדם. אגב, נודע לי שכמעט אי אפשר להשיג סרטי פילם כאלה שאנחנו עדיין משתמשים בהם בטלוויזיה שלנו, כי כל העולם כבר עבר לשיטה האלקטרונית.

ובכן, בהתחלה היה עימות בשאלה מי יפעיל את המכשירים, האם יפעילו אותם הטכנאים או הצלמים או העורכים. החליטו שכולם יעשו זאת. ועל כל מצלמה שעובדים אחה שניים — הסכימו שיעבדו ארבעה. אחר זה דנו מי יערוך, האם אלה שלוחצים על הכפתורים או אלה שאומנותם בכך, בהם עורכי תוכניות. החליטו שכולם יעשו זאת. אחרי זה התחילו לריב האם לא צריכה להיות תוספת — וקיבלו תוספת של 30%. והדברים נשברו על כך שאלה שקיבלו את התוספת רוצים להחיל אותה על כולם, גם על אלה שאינם משתמשים במכשירים האלה.

אינני מבין עד איזה גבול יכולה קבוצת עובדים להוביל את עצמה לאסון, שלא לדבר על כך שהיא פוגעת במכשיר אלמנטרי שהמדינה הזאת זקוקה לו ומשתמשת בו. בכלל, זה כבר הגיע למצב שאני התחלתי להיזכר בחקופה של המאה ה-19, שאנשים הלכו והרסו מכונות, ובלבד שלא להשתמש בהן. האם לזה היה צריך שתהיה הגנה טוטלית כזאת של ההסתדרות?

שמענו היום את האחיות, העומדות לנטוש ביום שלישי הבא את בתי-החולים, משום שהן אינן יכולות לחיות את הסבל של עצמן, של החולים, של בתי-החולים. לא שמעתי הנהגה כל כך מיידית ואלמנטרית מצד ההסתדרות, כפי שזה קרה הפעם, על החלטתן. שביטתי פתאום את כל המשק. לא שמעתי שעשו את זה כאשר השכר של עובדי המדינה איבד 60% מערכו, או כאשר השכר של עובדי הייצור איבד 30% מערכו. פתאום יש על מה להשכיח את כל המשק.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני יודע, לא רק העובדים אשמים. לדאבותי, אני מרשה לעצמי לומר הפעם, שלא רק הם אשמים. גם המערכת השלטונית מצדה התחירה את ההשחתה למערכת הטלוויזיה. אנחנו מכירים את ההתנהגות של המפלגות הגדולות, את הרביבים הפוליטיים, המפלגתיים. במשך שנה שלמה אי אפשר לבחור מנהל טלוויזיה, כי המפלגות הגדולות מחקוטטות ביניהן. הפוליטיזציה והמפלגתיות המוחלטת הזאת — — —

לשם מילוי חפיקים אלה: א. לשקף את חיי המדינה, מאבקה, יצירתה והישיגיה. חלילה, שלא נצטרך לומר שיש ישראל של הטלוויזיה ויש ישראל האמיתית. ב. לטפח אזרחות טובה, ובסעיף 5 לחוק נאמר: "הרשות תבטיח כי בשידורים ייתן מקום לביטוי מתאים לדעות השונות הרווחות בציבור ותשודר אינפורמציה מהימנה".

רצוי מאוד שהרשות, על כל דרגיה, תבדוק את הנושאים האלה שנית. ייתכן מאוד שקשה מאוד למלא אחר הדרישות הללו, אך קשה אין משמעו בלתי-אפשרי.

לא אכנס עתה לכמה חרגות מעליכות בכמה תוכניות וכוונות למראיינים, שלעיתים חושבים שהם מחליפים לפחות את אלוהי הזעם והרעם, ושכלל שירבה סגנון ה"כסא" הרי זה משוכה. באמת, אינני רוצה להביא דוגמאות. תקוותי רק שסגנון זה ימאס גם עליהם והם יתורו לסגנון אנושי-תרבותי, שיש עמו דרך-ארץ ושמידה על כבוד האדם באשר הוא אדם.

עם כל זאת, אני רוצה להדגיש, שחלילה לנו לעשות הכללות. בין כל עובדי הרשות, בכל הדרגים, מצויים אנשים מצוינים, עובדים מסורים, בעלי מקצוע מיומנים, ואין ככוונתנו לפגוע בהם. אבל, רצוי שהם ייתנו את הטון, ואנו צריכים לעזור להם בכך.

לסיים, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, החלטה על הבראת המצב כרשות השידור, או על יצירת מבנה חדש בה, אינה נתונה בידי עובדי הרשות ודרגותיהם, ואפילו לא בידי חזי קוקה, וכמובן לא בידי המליאה ולא בידי הוועד המנהל. ההחלטה היא בידי הממשלה. צריך אומץ ונחישות החלטה לשידור מערכות מוחלט בטלוויזיה, אסור לעשות, כפי שאמרתי, הנשמה מלאכותית. הממשלה צריכה לנצל את המשבר על-מנת לחלל שינויים מהותיים במבנה הרשות, ואולי גם בחוק רשות השידור. אין לממשלה זכות לבוא כטענת על כך שהשירות הממלכתי נשטם מידה מדי יום, ואין לה כל שליטה עליו. על השרים לאזור אומץ להחליט ולבצע. חזי קוקה לא אשם. הממשלה אשמה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחברת הכנסת גלור-תעסה. באותו נושא — הצעה לחבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות, חברות וחברי הכנסת, כמדומני שאין צורך להרבות כמלים כדי להבהיר עד כמה חשוב שבמדינה דמוקרטית מתוקנת, שיש בה רק ערוץ אחד של טלוויזיה, הערוץ הזה יפעל ברמה תקינה, ברמה תרבותית, ברמה אינטליגנטית ובמערכת של יחסי עבודה תקינים. זה חשוב לא רק כדי לתת לעם הנאה, בידור, תרבות והשכלה, אלא אולי ניתן גם לומר, שלא ניתן לקיים מדינה, שתשומת על הערכים הדמוקרטיים שלה, כלי שהמדיום הזה של הטלוויזיה יפעל באופן תקין.

אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, שאתה וחברי הכנסת שמעמם אותי מגן על כל ציבור עובדים שהיה במאבק, במשבר, במצוקה. עשיתי את זה מעל הבמה הזאת, ואמנה רק חלק קטן של ציבורי עובדים. עשיתי זאת לגבי "מספנות ישראל", לגבי "אתא", לגבי נשי השוטרים, לגבי עובדים סוציאליים, קשישים, אחיות. הייתי אומר אפילו, שהתאפקתי מלהתגולל על עובדי חברת החשמל בשל העובדה שהם משתמשים כחשמל חינם, למרות דעתי שהם צריכים לשאת בחלק מהעלות של השימוש הזה. והתאפקתי מלומר זאת כיוון שהם ציבור עובדים, ואני נזעק אוטומטית, בכל מקרה, להגן על ציבור

שר החינוך והתרבות י' נכון:

מה שאמרת נכון. חוק זה שמפלגה אחת, לא שלי, ההחלטות הפנימיות מנעו אפשרות להתקדם.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מניח שגם להם יהיה מה לומר. אם כבר מדברים על זה, אדוני השר, הייתי אומר, שאולי יש דבר אחר שהוא אבסורד. והוא באיזו צורה, למשל, סיעה בת ארבעה חברי כנסת, בגודל של הסיעה שלי, הצליחה להכניס לתוך הנהלת הטלוויזיה ממש סניף של המפלגה. אני מתכוון למפלגת "ל" לנו ולמפ"ם כיחד יש עשרה מנדטים ככנסת, ואין לנו אפס קצה של דריסת רגל שם. לא נציגות ולא כיוון ולא תוכניות — — —

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

זו טלוויזיה של שמאלנים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

בעת שיא הצפייה מתנהלת תוכנית שלמה ויושבים בה חמישה אנשים דתיים — אני מכבד את כולם, ואני מוכן ליהרג על זכותם לקיים את אמונתם. אבל האם הטלוויזיה הישראלית צריכה לתת להם תוכנית שלמה. לא כדי להסביר כיצד אדם יכול לחיות את חייו ואת אמונתו, אלא על כל מערכת החקיקה הדתית, שייצודה הוא כפייה דתית? האם זה מה שצריך להיות בטלוויזיה הכללית, הלאומית? איזו חדירה זאת? האם זה לא נקרא להכניס לתוך המערכת הזאת, גם במבנה שלה, גם בניהול שלה, וגם בתוכן שמוביל אותה, את ההשתתחות?

מאחר שאמרת דברים חד-משמעיים לגבי העובדים והטכנאים, אני אומר את הדברים הללו, כי אני חושב שהמכלול כולו דורש הכרעה, ולא רק בעיות העובדים.

הטלוויזיה הציעה לנו ביום שישי האחרון את ההתדרדרות של עצמה, אדוני השר. ראינו את "סיבה למסיבה", עם הקטעים מ"ניקוי ראש", בשחור-לבן, מלפני עשר שנים. היה מדהים לראות מה יצרה הטלוויזיה הישראלית לפני עשר שנים, איזה עושר, איזה מגוון, איזה איך-סוף רעיונות. זו היתה ממש חגיגה לעיניים, לעומת מה שאנחנו רואים היום.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לפני עשר שנים היתה טלוויזיה אחרת. כי אז השרים שהיו אחראים לה הכריעו במחלוקות דוגמת אלו שאתה אומר עכשיו שבגלל המריבות אין הכרעה לגביהן. יש חוק שנותן לשר סמכויות הכרעה. אני הייתי אז כוועד המנהל במשך שש שנים.

אורה נמיר (המערך):

חבר הכנסת ויינשטיין, אז גם חברי הוועד המנהל, גם היושבים-ראש של הוועד המנהל וגם המנהלים של רשות השידור היו אחראים. בזה זה מתחיל.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

כל המדינה היתה אחראת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

קל להאשים חברים כממשלה. יש חוק, ולשר יש סמכויות.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

רבותי חברי הכנסת, ביקשתי רק להציג את דמת ההתדרדרות שאלה הגענו, ולא משום שלטלוויזיה הישראלית אין כוח אדם מקצועי או כוח אדם מוכשר. להיפך, וזה מה שמכאיב עוד יותר. כי אילו היו האנשים גרועים, אפשר היה לבוא ולומר: נסגור את הטלוויזיה ונלך לדבר חדש. אך הרעיון של סגירת הטלוויזיה הוא רעיון שצריך להוריד אותו מסדר-היום מיד. לטלוויזיה יש כוח אדם נפלא כדי לייצר תוכניות איכות מקוריות.

אדוני השר, אני פונה אליך בשתי בקשות: א. שרשות השידור, למרות ביקורת, לא תעזר על ההדחה של יושב-ראש ועד הטכנאים. זה לא הוגן: כ. אם ניתן, יוכנסו כל עובדי הטלוויזיה ליומיים לתוך חדר או אולם ויאמר להם: או שהם יוצאים עם פתרון בשאלה איך ניתן לקיים טלוויזיה מודרנית, או שידעו שהם הורסים את מטה לחםם. ואם זה כלתי אפשר, צריך להכין תוכנית של רה"ארגוניזציה מלאה, להכין אותה — ביום אחד לסגור, וכיום השני להתחיל את העבודה התקינה.

הי"ד א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת רן כהן. רשות השידור לחבר הכנסת וירשובסקי, באותו נושא. בבקשה, אדוני.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרח לציין, שמדינת ישראל משולה לאותו אדם בבדיחה המפורסמת ששאלו אותו: כמה אתה עוסק עכשיו? והוא אמר: אני עוסק עכשיו בעשיית המיליון השני שלי, כי במיליון הראשון לא הצלחתי. כך מדינת ישראל: אנחנו עוסקים בהקמת הערוץ השני, אבל אנחנו לא כל כך הצלחנו בערוץ הראשון, ויש חשש שאנחנו יכולים אולי להגיע לכך שלפני שנקים את הערוץ השני — ואני בהחלט בעד הקמתו — נהרוס לחלוטין את הערוץ הראשון. ומוכן שזה דבר שהדעת איננה סובלת אותו.

אני חושב שכנושא שלפנינו איננו צריכים להתייחס להתפרצות של זרם אדיר של קוקה שורד עלינו עכשיו, אלא לתופעה של הטלוויזיה כפי שהיא נראית לעינינו בימים האחרונים. לרבות מהדורת החדשות של אתמול, שהזכירה לי שידור חדשות ברדיו ארץ-אבכב לפני כ-17 שנה. זה לא משהו של מדינה שרוצה להיכנס לעידן מלחמת הכוכבים או ליצור את מטוס שנות האלפיים — — —

יאיר צבן (מפ"ם):

היא רוצה לעזור לארצות-הברית.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

— — — אלא זה נראה כאילו צוות ההקמה עושה תרגיל של הרצה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת וירשובסקי, מה שקורה שם עכשיו זו כבר מלחמת כוכבים.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

זה נכון. הכביה היא רצינית באמת, וכבר הזכירו כאן גורמים שונים. אני רוצה להגיד, שיש גורם אחד שאולי לא הודגש עד עכשיו בצורה מספקת, והוא הגורם של מנהלי רשות השידור. אני מסכים עם מה שאמר רן כהן לגבי התנהגותם של העובדים במקרה הזה, ואני חושב שצריך לבוא אליהם בטענות חמורות ביותר. אבל אני רוצה לומר משהו גם להנהלה.

יש רשות, ולרשות יש הנהלה, ולהנהלה יש גם מועצה, והאנשים האלה אחראים לניהול של רשות השידור ושל הטלוויזיה. יש גם מנהלים לרדיו, ואפשר רק לברך אותו איך הוא עובד במלל, במוסיקה ובכל דבר אחר. אבל לגבי הטלוויזיה אין, לצערי, אל מי לבוא בטענות מפני שאין מנהל. מפני שעד עכשיו לא היה אפשר להגיע להסכם בשאלה מי צריך לנהל את הטלוויזיה, אבל הטלוויזיה, בסופו של דבר, נתונה בכל זאת בידיים של הנהלה, והנהלה הזאת יודעת או צריכה לדעת שמה שקרה ביום חמישי האחרון ואחריו אינו איזה אירוע דרמטי שהתרחש, איזו התפרצות של לוע, איזו

ולחשוב במדינת ישראל. אבל, אנחנו צריכים לתבוע מכל הגורמים שייכנסו באמת למשטר אחר, למבנה חדש של יחסי עבודה, למבנה חדש של יחסי כין עובדים ובין הנהלה, ואולי למבנה חדש של ארגון הטלוויזיה. אינני יודע אם נכונה הטענה המושמעת, שהרופסה בעיתון מכובד ורציני, שכשליש מ-600 עובדי המוסד שרויים בכטלה גלויה. אני לא יודע אם זה נכון ואינני מוכן להתחייב על מספר זה או מספר אחר. אבל יש ודאי אפשרות לייעל את העבודה ולצמצם את מספר העובדים ולהשתמש באמצעים האלה כדי לתת טלוויזיה יותר טובה, שלא תהיה מופרעת על-ידי הפרעות מעשה-בית, נוסף על התקלות שאנחנו רואים כמעט בכל מהדורת החדשות, שהשידור מתארך יותר מדי, או שיש פגמים אחרים. אפשר וצריך לשפר את השירות הזה, שהוא כל כך חיוני וכל כך רגיש לחברה הישראלית.

אינני בא להגיד שאין נכוחות מצוינים בטלוויזיה. גם אינני צריך להתריע על העבר של תוכנית "ניקוי ראש", שהייתה באמת תוכנית טובה. אז, כשהייתה לנו עוד מדינה בצבעים, אפשר היה לראות תוכנית בשחור-לבן. היום, כשיש לנו מדינה בשחור-לבן, צבעי הטלוויזיה לא עוזרים. אנחנו צריכים לזכור את הדבר הזה. יש משהו פגום בתוכנו, והטלוויזיה, בסופו של דבר, היא רק מראה. את המראה הזאת הם מצליחים להראות בצורה נכונה וטובה, ואני דוחה ביקורת עליהם, אני דוחה את הטענות נגדם. אני חושב שהם מציגים את המדינה כפי שהיא קיימת, וכזה אני רוצה לחזק את ידיהם. אבל השביתות האלה, הזלזול באורח, הראוי ליחס שונה — את זה אני לא יכול לסלוח להם. האשמה מונחת על הקוקה-אייס וגם על אלה שמנהלים את הטלוויזיה מכוח החוק.

אני חושב שבדק-בית חייב להיעשות, ועד כמה שיותר מהר ועד כמה שאפשר באופן יותר יסודי. לפני שהקולות שירצו התערבות ממשלתית צנווראליה יגברו בחברה הישראלית.

היו"ר א' נחמיאס:

ולכן אתה מציע לקיים דיון במליאה?

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
זה אוטומטי.

היו"ר א' נחמיאס:

זה אוטומטי?

תורה רבה לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי. רשות הדיבור לחבר הכנסת יאיר צבן.

יאיר צבן (מפ"ס):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת, הפרשה שאנו דנים בה מעוררת שני נושאים: נושא אחד — המצב בחדשות השידור; נושא שני — החוסר של זכות הסיבית, הפעלתה ומגבלותיה, כפי שהדבר עלה הן מתוך הפרשה שעליה אנו דנים והן מתוך הוויכוח הציבורי סביב מה שקרה.

אני, כמי שמלווה סכסוכי עבודה במשך שנים לא מעטות הקדיש גם קצת מאמצים ללימוד הדק התיאורטי של הנושא הזה, ורצה לומר, שעדיין אינני בטוח שאני בקי בסכסוך הזה, אם לומר זאת בלשון המעטה. הניסיון שלי למדור אותו, שכאשר אתה מקלף את הקליפה האחרונה של הסכסוך, אתה מוצא מתחתיה עוד קליפה שמסבירה משהו לגבי השכבה החיצונית, וכן הלאה וכן הלאה. לפעמים, כדי להבין אירוע בתחום יחסי עבודה, שקרה היום, אתה נזקק בהכרח, כדי להבין וכדי לדעת מי צודק, ללכת כקה שנים וכמה פרשיות לאחור. יש

יציאה להר-בית מסרים מתוך פרץ של רגשות, אלא התהוות של יחסים עבירים או התעלמות מן הצרכים ההולכים וגוברים של הטלוויזיה להתייעל, להתחדש ולתת לציבור את מה שהוא ראוי לו: לראות טלוויזיה ישראלית של שנות השמונים — אולי של שנות השבעים, אבל לא מה שהוא רואה — ולא לחייב אותו לראות את התחנות של הארצות השכנות. לא מפני שאסור לו לעשות את זה אלא מפני שלפעמים אין ברירה וצריך לראות את התחנות של המדינות השכנות. כי קשה לראות את מה שמשרדים, אם בכלל משרדים תוכנית.

אני חושב שאנחנו במדינת ישראל מתעלמים באופן שיטתי מהאחריות של המנהלים, בין שאלה מנהלי בנקים ובין שאלה מנהלים של גופים אחרים. כשמנהל אחראי, משום-מה מדברים על העובדים, משום-מה מדברים על הממשלה, ואני הראשון שמוכן תמיד לצאת נגד הממשלה הזאת, מפני שאינני חושב שהיא טובה. — — —

יאיר צבן (מפ"ס):

אתה השני, לא הראשון.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
אני השני, בסדר. אני מוכן להיות אפילו השלישי.

אני חושב שאנחנו גם לא כל כך רוצים שתהיה ממשלה שתתערב בנושאים אלה. שמעתי את הדברים של חברת הכנסת מרים גלור-תעסה, ולמעשה הבנתי ממנה שהממשלה צריכה למלא את התפקיד של ההנהלה והיא גם צריכה להיות הספר-עורר של הטלוויזיה. זה אסור לו שיתקיים, בשום פנים ואופן לא. העורך צריך להיות עובד הטלוויזיה, ואשר להשגחה על המינהל התקין ועל קיום חוק רשות השידור — את זה צריכים לעשות הגופים שנבחרו למטרה זאת על-פי החוק. אם יש לנו טענות, אנחנו צריכים להביא אותן קודם כול בפי האנשים האלה, שבדיהם מופקד הדבר. יש לי הרגשה שהדבר מופקד בידיהם אבל לא מבוצע, והטלוויזיה לא מנוהלת אלא מיטלטלת בין גלים גבוהים בתדירות גבוהה ביותר.

אני חושב שאנחנו יכולים לכרז בטענות אל הטכנאים ואנחנו יכולים לכרז בטענות אל כל מי שאנחנו רוצים, אבל החשבון צריך להיפער על-ידי מי שמופקד באופן ישיר על הטלוויזיה מבחינה ציבורית — ההנהלה. הם האחראים, והם לא הצליחו לגבור במשא-ומתן הממושך על השימוש בטכנולוגיה מתקדמת. ופירושו של דבר הוא, שהם לא הצליחו להביא לאפשרות להוציא מהמחסנים מכשור בן שמונה שנים ולהכניס אותו היום לשירות. אני חושב שאילו הראו היום את המכשירים האלה בארצות-הברית, היו אומרים: מה זה? זה שייך למכון הסמית'סוני לתולדות הקולנוע, או לתולדות התפתחות האמנויות, ולא לצרכים מיידיים ושוטפים.

אני חושב שההנהלה לא מצליחה להתמודד ולהגיע להבנה. והרי את המשברים האלה של הכנסת ציוד חדש, אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים — בין שזה בטלוויזיה או בכלי תקשורת אחרים או כמפעלי תעשייה או כמפעלי חרדושת — יודעת האנושות מאז המהפכה התעשייתית, ואם נרצה להיכנס לוויכוח היסטורי — מאז המצאת הגלגל. אי-אפשר במשך שמונה שנים להתגבר על כך שהטלוויזיה תשתמש בציוד שנרכש? לא מדובר על משהו שצריך לצאת ולרכוש אותו. האשמה מונחת גם על העובדים, אבל גם על ההנהלה.

אני חושב שצריך לסגור אנשים ליומיים בחדר עד שייצא עשן. לא כך אנחנו פועלים במדינת ישראל ולא כך צריך לעבוד

ההנהלה בשעה 20:30 ולומר: אתם מפירים כאן את ההתחייבות בכתב של מנהל הטלוויזיה יאיר אלוני מיום 5 בנובמבר. אנחנו לא ניגע במסך ולא ניתן לכם עילה לגעת במסך. אבל דעו לכם שהחל בחצות אין שידורים עד שהדברים יבואו על תיקונם. אילו עשו כן, הייתי עומד מאחוריהם בלב שלם.

צריך גם לזכור, שלא הטכנאים הם הראשונים שנגעו במסך. יש כאן סתירה בין שני ערכים חשובים, ערכים דמוקרטיים, ואת זה אני אומר גם לעובדים וגם לטכנאים. הגנה על חופש השביתה היא ערך דמוקרטי חשוב. אם יש דבר שכמה קבוצות במשק, לפעמים אפילו בעניינים שהן צודקות בהם, אינן מביאות אותו בחשבון, זו העובדה שבארץ הולכת ונורקמת התאגדות כוחות להצר את חופש השביתה, להטיל עלינו כוררות חובה, תחילה בענפים המוגדרים חיוניים מאוד ולאחר מכן בענפים פחות חיוניים.

מבחינה זאת צריך להיות גם שיקול טקטי, לא רק שיקול היכן אני צודק והיכן אני לא צודק, אלא איוו השפעה יש לצדד כזה על דעת הקהל. וההתפתחות שהייתה בטלוויזיה באותו ערב, לצערי הרב, מחזקת בדעת הקהל הישראלית את אלה שהם פרקליטים של הנהגת כוררות חובה. צריך להביא את זה בחשבון.

אני רוצה לומר, רבותי: לא יעזור שום דבר, דיון כזה איננו פתרון לבעיה היקדית, והיא: המצב ברשות השידור, בהנהלת רשות השידור, בוועד המנהל וככלל המערכת. אינני רוצה לחזור על דברים שאמר כאן חבר הכנסת וירשובסקי. אני מסכים אתו. צריך שתהיה רפורמה רדיקלית, ואדוני שר החינוך והתרבות — לרבות תיקון המעונות, לפחות באופן חלקי, שלא ייווצר מצב שכפס הראשונה מאז הקמת רשות השידור אין בוועד המנהל שום נציג, ולו כמשקף, לאופוזיציה בבית הזה, הגם שהיא קטנה יחסית לעומת האופוזיציות שידענו בעבר. אני מבקש ממך, אדוני שר החינוך והתרבות, אני יודע את הקשיים. אני יודע שכאן זו הליכה בחנות לכלי חרסית, אבל אין מנוס. מוכרחים להתמודד עם הבעיה ברצינות, הן עליידי רפורמה רדיקלית, עליידי רה"אורגניזציה רדיקלית בתוך המערכת, והן עליידי פתיחת ערוץ שני, שיכול להביא את המערכת.

משפט אחרון אני רוצה לומר לאלה הרוצים לנצל את ההזדמנות הזאת כדי לאכוף כוררות חובה על החברה הישראלית. הניסיון של ארצות שהלכו בדרך הזאת, הן אוסטרליה והן ארצות-הברית, ונהגו כיד חזקה ובמשטר משטרתי כלפי עובדים, גם כאשר נקטו צעדים חריגים — הוכיח את עצמו כניסיון כושל. לא רק שהניסיון הזה לא היה צודק ברוב המקרים, אלא הוא היה גם בלתי יעיל ובלתי תכליתי. עד כדי כך שההתאחדות המורים בניו-יורק, למשל, אדם שבכיוגרפיה בגין לא היה לפחות ישיבה של כמה שבועות. בכית-סירה של ג'ון שכיית לא-חוקית לא היה יכול להיבחר למוכיר האיגוד. אדם שלא הוכיח את נאמנותו בצורה זו לא היה יכול לזכות להיבחר לתפקיד זה.

אני מציע לנו ללמוד את הלקח ולא ללשוש עיניים לכיוון הזה. כדי שזה לא יארע, גם העובדים צריכים לתרום את חלקם.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת יאיר צכן. אני מזמין את חבר הכנסת גרשון שפט להשמיע את דבריו באותו נושא. בכקשה.

גרשון שפט (התחיה-צמח):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, דיברו כאן על חלק מתחילי הטלוויזיה ההולכים ומחריפים, כפי שראינו בשבוע

משקעים ויש חישובים נסתרים, ולפעמים חולפות שנים עד שהם נחשפים בפני הציבור.

אני אזכיר רק פרשה אחת שהארץ סערה סביבה, שביחתי פועלי נמל-אשדוד באמצע שנות ה-70, עם הפרי, עם הסיפור הידוע, עם יהושע פרץ שסגר את המדינה או פתח את המדינה. הדבר היה תמוה מאוד מכמה בחינות, וכל הפרסומים הרשמיים הראו שיש לפינוי איוו שרירות פראית של מנהיג ועד עובדים, שעשה מה שעשה בלי סיבה מתקבלת על הדעת. והנה, כעבור שלושת-רבעי שנה, לערך פורסם דין-וחשבון של מבקר המדינה, והוא סיפר לעם ישראל, למי שרצה לדעת, מה שהסכימו לשמוע רק מתו-מעט שהדבר סופר להם מפה לאוזן באותה תקופה. שהרקע היה שכאשר באו נציגי העובדים ותבעו שיפורים בשכרם אמרו להם: אין כסף. אולם, באותה עת ממש פרשו לגמלאות חמישה מנהלים בכירים כרשות הנמלים, אנשים צעירים מאוד, וקיבלו פיצויים אדירים, סידורי פרישה חריגים באופן יוצא מן הכלל. ואלה שהחליטו באותה ישיבה שאין כסף לשיפור שכר העובדים, החליטו שלוח ים כסף. למה הציבור לא ידע זאת? — מפני שוועד העובדים עדיין חשב, שיוכל לקבל הסכמה לשיפורים שדרש, ושאם הוא יפרסם את הנתון הקשור למנהלים, הוא יאכזר את הקלף האחרון שבידיו ברויכות עם ההנהלה. הדברים נודעו לאחר מכן למי שרצה לדעת אותם.

חברי הכנסת, מערכת יחסי העבודה בכלל היא מערכת כוחנית מאוד, לצערי הרב. אין לי היום זמן לנתח מדוע זה קרה כך, אבל בארץ היא הפכה, ולא באשמת העובדים, למערכת כוחנית באופן מוגזם.

אביא לכם שתי דוגמאות ממה שנאמר על דוכן זה אחמול. טגן שר האוצר סיפר כאן כיצד שופר לאחרונה שכר השוטרים. כמה זמן השוטרים ביקשו יפה? כמה זמן הם שלחו משלחות? כמה זמן הם התאפקו עד שנשותיהם הגיעו להתפרצויות זעם? האם זה הלך בטוב? האם יש מי שחולק על צדקת מאבקם? והרי בסופו של דבר נתנו להם משהו מהתביעה שלהם. אומרים להם: רק בכוח תשיגו, לא בחביעה לצדק, לא בנימוק הגיוני.

דוגמה שנייה — האחיות. יקום מישוה ויאמר שתביעתן לא צודקת — אין. אני רואה לנגד עיני באילו זה קרה היום אף עומדת על דוכן הוועד הפועל מזכירת איגוד האחיות שרה גולריאק המנוחה, שנפטרה ממרטן בלא עת, מפא"ניקית מבטן ומלידה, עם דמעות ממש בעיניים, ואומרת: חינוכו אותי שבעניינים של טיפול בחולים אין לשכות. אתם הכרחתם אותי לשכות, לסכן חיי אדם, לעולם לא אסלח לכם. כל הניסיונות ללכת בטוב, כשכנעו, כפנייה לרגש הצדק, שום דבר לא עזר. או ככוח, או באלטרנטיבה הנוספת — "בתחבולות תעשה לך מלחמה".

לכן, כשבאים לבדוק סכסוך עבודה ואין עובדים מגיעים למה שהם מגיעים אין חובה להצדיק כל צעד שלהם, אין חובה לומר "אמן" על כל החלטה שלהם, אבל יש חובה לבדוק היטב את העניין כולו.

אני אינני מאושר, אם לנקוט לשון המעטה, מהצעד שנקטו הטכנאים. אני חושב שיש להם case, אני חושב שיש להם על מה לטעון. מי שמכיר את פרשה ה-ENG בעולם יודע, שהיו סביבה סכסוכים לא בארץ אחת ולא בשתיים, והיו גם שכיחות, ולבסוף הגיעו לפשרות. אבל אילו שאלו לדעתי בפרשה זו, עד כמה שאני יודע את הפרטים, ודירבתי עם הצדדים ושמעתי אותם, אם כי אינני משים עצמי בורר, בהנחה שהם צודקים במאה אחת, אני הייתי חושב שהם היו צריכים לבוא אל

אורה נמיר (המערך):
אבל הם הולכים להרהיבית.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):
אבל אל תפרסמו את זה.

גרשון שפט (התחיה-צמח):
לפחות הם עומדים לבחירה לאחר מכן. זה ההבדל.

מכל מקום, יש בטלוויזיה אנשים המקבלים משכורת ואינם עובדים, וזה ידוע. כל עוד לא ישתנה העניין כולו, אי-אפשר לטפל גם בבעיות הללו. אם אומרים לכתב: שב בבית, אל תתערב ותקבל משכורת, זה מביא, כמובן, לאנרכיה.

יש בעיות לגבי התוכן של שידורי הטלוויזיה, ואינני רוצה לגעת בהן היום. יש לגביהן חילוקי דעות עקרוניים בין חוגים שונים בציבור — האם הטלוויזיה מביאה את הטוב או את הרע, או האם היא מביאה את מה שעם ישראל זקוק לו או שהיא מביאה את מה שעם ישראל לא צריך לראות. יש על זה חילוקי דעות, אבל לא זה הנושא הנדון היום. הנושא הוא ניהול הטלוויזיה והנושא הוא התייחסות הממשלה וההתייחסות של כלולו לטלוויזיה.

לכן אני חוזר על הצעתי, ואני מציע שידורו עליה בכוכד ראש במליאת הכנסת, ושגם שר החינוך והתרבות ייתן את ידו לכך שנדון בסגוריה הטלוויזיה עד שיהיה סדר ועד שיימצא פתרון רדיקלי. אולי צריך לשנות את חוק רשות השידור, אולי צריך לחוקק חוק נוסף; ייתכן. אבל עד אז, המצב כפי שהוא כיום אינו יכול להימשך.

הי"ר א' נחמיאס:
תודה לחבר הכנסת גרשון שפט. רשות הדיבור לחבר הכנסת נחמן רוז, בבקשה.

נחמן רוז (המערך):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות, המציאות הישראלית מעלה מדי פעם בפעם גיבורים תורנים בהקשרים שונים. לאחרונה, כעניין החשמל, אנשים שידם קרובה מאוד ל"שלטר", מפעילים אותו ומחשיכים עליו את ערבינו. פעם זה משהו מחברת החשמל שמחליט שצריך לסגור את ה"שלטר", ועם ישראל יושב בחושך. "יומש חושך". לאחרונה, החליט יושב-ראש ועד עובדים מסוים, מתוך ועדי עובדים רבים כרשות השידור, שלצורכי המאבק מורידים "שלטר" אחר. יש המחשיך הלאומי, יש המחשיך הלאומי, וההפקרות חוגגת.

אמש, שוב, בדרך משונה כזאת הוחשך המרקע מדי פעם בפעם. הקריינית נבוכה, מתנצלת ומגמגמת. מה קרה? — משהו ממר לא חיים, כדי שהדברים לא יזרמו כחקנם. בהוראתו לא מי נעשה הדבר, לשם מה ומדוע?

אני רוצה לומר כאן, מעל במה זו, שאפילו אצל סוציאליסט כמוני מתעוררים הרהורי כפירה מסוימים לגבי זכות השביתה המקודשת — והיא מקודשת — כמפעלים מונופוליסטיים. היינו, לתת את גורל הציבור כולו בידי של אדם אחד, על-פי השיקולים שלו, על-פי הגחמות שלו, ולומר: זכותו. אך לא זכותו. להפך, תוכנית — בתור אחראי באותו מפעל שבו הוא עובד, מפעל מונופוליסטי שהכול תלויים בו — לגלות אחריות פי שבעים-ושבעה מכל עובד אחר.

התגובה המיידית לתופעות האלה, היא, בעברית בסיסית בת שלוש מלים: זה פשוט נמאס.

האחרון. אני בא להציע לסגור את הטלוויזיה, ולא משום שאנחנו רוצים שהיא תהיה סגורה, אלא משום שבדרך אחרת אין אפשרות לתקן אותה. אם משהו כותב ואומר: ידוע מי יסגור אותה, אבל לא אולם מי יפתח אותה — אני אינני חושש למצב כזה, מפני שכל אלה שהם מקבלי החלטות וכל אלה שצריכים להכריע ואינם מכריעים מאוד זקוקים לטלוויזיה. לכן הם לא ייתנו שדבר זה יקרה למשך תקופה ארוכה.

כמשך תקופה ארוכה ניסו לעשות שיפורים, לנהל טלוויזיה, זה, כנראה, בלתי אפשרי בתנאים הנוכחיים. האשמה מוטלת בראש ובראשונה על הדרג המדיני. הממשלה אחראית לטלוויזיה, שר החינוך והתרבות אחראי לטלוויזיה, אני מבין את הקשיים שלו, אבל לשם זה יש ממשלה.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
גם לממשלה יש קשיים.

גרשון שפט (התחיה-צמח):

אבל הממשלה חייבת, בסופו של דבר, למצוא את הפתרון. אם יש לשר קשיים, לשם זה יש ממשלה. כשלשר יש קשיים, הממשלה פותרת את הבעיה או אחראית למציאת פתרון. כאן היא אחראית, והיא לא מצאה את הפתרון.

אם כן, כשממשלה אינה מטפלת כיאות במכשיר הזה הנקרא טלוויזיה ואינה עושה את הדרוש כדי לטפל בו כיאות — וחברים שקדמו לי בהצגת הנושא כבר דיברו על כך — שחודשים על גבי חודשים לא נמצא מנהל, ולא משום שלא היו אנשים מתאימים אלא משום שלא הסתדרו ביניהם — הפתרון היחידי הוא סגירה, השלטת סדר ופתיחה מחדש.

היום יש ועד מנהל, יש מנהל ויש עורכים, ויש טשטוש כהגדרת התחומים שכל אחד מהם עוסק בהם. זה לא מקבל את מרותו של זה, ואם המנהל אומר משהו, העורך אינו מקבל אותו, ואם העורך אומר, הכתב אינו מקבל. כלבולי הסמכויות הללו, שאינן מוגדרות — לא על-פי חוק אלא למעשה — יוצרים, כמובן, אנרכיה. אינני מקבל את העיקרון הקדוש, שוועד עובדים צודק בכל מקרה ובכל מקום. חופש השביתה הוא חופש השביתה, אבל אם משהו מנצל את חופש השביתה בצורה לא נכונה, ואם יש יותר ויותר אנשים וועדים המנצלים אותו בצורה לא נכונה, צריך להנהיג אותה בורות חובה שמדובר עליה. לא היה מדובר על בורות חובה אילו ועדים לא ניצלו את הכוח שיש בידיהם גם שלא בדרך נכונה.

כל אחד דיבר על הסיפור של ה-ENG — איך ממשלה יכולה להרשות שציד ששווי מיליונים יהיה תקוע במחסנים ייתכן שיהיה בקרוב מיושן? איך ממשלה יכולה להרשות זאת? שילמו אז כסף, מיליונים, וזה מתגלגל, ועולם כמנהגו נוהג.

יש בעיות תקציביות, והיום הן פחות חמורות משהיו קודם. אם יש מקום לציין את הורע המנהל לשבח במידה מסוימת, הרי שבענייני תקציב הוא ניסה — לא הכול היה כדיו, לא הכול הוא היה יכול לעשות, אבל הוא ניסה — לעשות מאמץ רציני להתקדם בתחום הזה, ויש לו הישגים, וחייבים לומר זאת. אולם עדיין מסתובבים כתבים בלי עבודה ומקבלים משכורת ועדיין יש בטלוויזיה מועסקים שאינם עושים מאומה.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

יש חברי כנסת שאינם עושים מאומה.

גרשון שפט (התחיה-צמח):

זה נכון.

שאינן למוסדות רשות השידור סמכות שיפוטית, חוקית, לנהל את העניינים כפי שנוחץ לנהל אותם. הם מגובלים מאוד, וכבר אינני מדבר על ההכשרה המקצועית — אם היא קיימת או איננה קיימת — אבל, לדעתי, ואני איני שופט, אינני בעל מקצוע בנושא הזה, אפילו היו רוצים לעשות דברים — אין להם סמכות לעשות.

אדוני סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות, בחשוכה שנחת בתגובה למסקנות ועדת החינוך והתרבות, כחבת, ב"ד ביולי 1984: "אנו עוסקים בגיבוש הצעות לחיקון חוק רשות השידור ברוח מסקנות ועדת החינוך והתרבות. כמה הצעות מפורטות כבר הוגשו לי. בדעתי לודו את הדיונים ולקבל החלטות בנושא זה".

אני רוצה לשאול אותך מעל כימה זו מה ודרו, מה מתגבש, ומתי תוכל להביא לנו את הבשורה והנחתה, שאכן העניין מקבל מעמד חוקי-משפטי שיאפשר להנהלת הרשות לפעול כהלכה עליידי חיקון חוק רשות השידור.

לסעיף אחר, לגבי מינוי המוסדות, הפוליטיקניות, המפלגתיות היחידה הפועלת בשיקולים של מינוי האנשים שעליהם הערנו במסקנות הוועדה, השבת ואמרת: "לקחתי לתשומת לבי הצעת הוועדה בעניין מינוי חברי מוסדות רשות השידור ואשקול זאת לקראת מינוי חברי המוסדות בקדנציה הבאה בעוד כשנו-יוחצי". אני מניח, שזה בעוד כשנה, נכון לעכשיו.

אני מבקש מאוד לעדכן אותנו לגבי ההתקדמות בנושא זה של אופן מינוי האנשים המתיאמים.

אני מקווה, שהקמת הרשת השנייה תגרום שמשוה ישתפר בנושא זה, שלא תהא בלעדית, שלא יהא מונופול בתחום הזה, שתהיה התחרות, ושהיה מרווח תעסוקה, לבעלי המקצוע השונים גם ברשת השנייה, נוסף על זו הקיימת. אבל עד שתבוא הנחתה, עלולה לצאת, חלילה, הנשמה.

משום כך, הייתי מבקש ממך, אדוני שר החינוך והתרבות, כמי שמונה על-פי חוק על הנושא הזה, שתיגש אל הנושא הזה כאל נושא שיש לו קדימות ורחיפות, כאל נושא שהוא שאלה לאומית של ממש, כל אדם יושב בכורסתו, רואה או אינו רואה טלוויזיה: כל אחד מרוצה או אינו מרוצה, כל אחד מבקר או אינו מבקר, אבל כל אחד משתמש במצרך הזה, לכן, אני מבקש ממך: טפל בעניין בדחיפות, עשה כאן טיפול שורש מהיר, החלטי ומדפא. תודה.

היור"א נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת נחמן רז, באותו נושא, רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד דנינו.

דוד דנינו (חזית דתית לאומית):

אדוני היש-בראש, אדוני סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות, חברי הכנסת, חבר הכנסת יאיר צבן השווה את מעמד השוטרים ואת משכורתם לאלה של עובדי הטלוויזיה, קצרה בינתי מלהבין, מה הרמיון וההשוואה ביניהם. אולי זה מפני שהמשרה מפעילה את עוצמתה כדי להבטיח את ביטחון אזרחי המדינה, ואף הטלוויזיה מפעילה את עוצמתה האדירה. זאת יודע היטב כל כרי-בר, וזאת יודעים במיוחד עובדי הטלוויזיה.

חברי הכנסת, כל נשכת, כי כגודל הכרתם בעוצמתה, כן גם גודל האיום לשיחוק של מכשיר זה, על-פי החלטת עובד זה או אחר. על-פי יישק כל דבר, ברצונו אומר כן, ברצונו אומר לא. הטלוויזיה הפכה לכלי-שרת בידי עובדיה, למן הדרג העליון

נושא הטלוויזיה, רשות השידור, עלה בכנסת פעמים רבות בשנים עברו. הנושאים האלה הועלו, הועדה הסיקה מסקנות ואלה הוגשו והונחו על שולחן הכנסת. לאחרונה, ב-26 במרס, הגישה ועדת החינוך של הכנסת הנוכחית את המלצותיה ואת מסקנותיה לכנסת, וגם זכתה, כמובן, לתגובה ולהתייחסות מצד שר החינוך והתרבות.

מסקנות ועדת החינוך והתרבות הוגשו לכנסת ב-26 במרס 1985. לפני חודשים רבים. אני קורא מתוך המסקנות: "הוועדה התרשמה כי המחסור בתקציבים" — אנכ, התקציבים שהממשלה מעמידה לרשות השידור ירדו מ-40% ל-3%, לסכום זעיר, ואף פחות מזה.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
אין תקציבים כלל.

נחמן רז (המעריך):

"התקציבים ירדו לחלוטין". הנהלת רשות השידור צריכה להפעיל את התוכניות, את הפעילויות היצרניות, ואת כל היוזמות שכולנו רוצים ממנה, באמצעות כספים שעליה לגייס בעצמה ממודעות, מפרסומות, מייעול ומתיסכון, ועוד מקורות מן-הסוג הזה.

אני ממשיך לקרוא ממסקנות ועדת החינוך והתרבות: "הוועדה התרשמה, כי המחסור בתקציבים איננו מהווה בגורם היחיד למשבר שבו נתונה רשות השידור, משבר המתבטא בשיבושים תוזרים ונשנים בלוח משדרי הטלוויזיה, בשיחוק של ההפקה העצמית, בבלימת תנופת היצירה המקורית הישראלית ובאווירה עכורה הבאה לכלל ביטוי בכל מערכת השידורים המובאים בפני הציבור".

אני חוזר ואומר, שהמסקנות הונחו על שולחן הכנסת לפני למעלה ממחצית השנה. אין בזה שום חדש.

"הוועדה ממליצה לבחון שנית ולהגדיר מחדש ובמדויק את חוק רשות השידור בנקודות המתייחסות לחלוקת הסמכויות בין מליאת הרשות, הוועד המנהל והנהלה, כמו כן סבורה הוועדה, שבראש רשות השידור חייב לעמוד מנכ"ל בעל סמכויות מוגדרות, שיוכל לנהל ארגון גדול ומסובך זה, ושסמכויותיו יאפשרו לו, בין היתר, לפתור את סכסוכי העבודה הקיימים ולשפר את האווירה העבודה הקיימת בין העובדים לנהלה ובין הנהלה לוועד המנהל".

אני יודע היטב, שהמוסדות של רשות השידור נבחרו ונקבעו עליידי הארגונים השונים בציבור, באופן שהם הפכו להיות מוסדות מפלגתיים במובן המובהק והמצומצם ביותר של המלה. השיקולים הפוליטיים, או, אפשר לומר, השיקולים הפוליטיקניים, תופסים מקום גדול מאוד בעבודת המוסדות האלה. כמובן, כאשר מוסדות משובשים עקב מטען כזה של שיקולים פוליטיקניים, אני רוצה לומר מכאן — אני מכיר את הדברים האלה היטב מיישבות רבות ומפגישות רבות עם אנשים. אינני מבין, אין חלק מהאנשים הגיעו לשם. מקומם לא יכירם כמין מערכת שכזאת. שיקוליה היו צריכים להיות הרבה יותר פתוחים, הרבה יותר רחבים, ומנותקים מהשיקול של האינטרס המפלגתי הקטנטן. רבים שם אינם כאלה. זו הסיבה, שהמערכת הזאת כל כך מסובכת עם עצמה, כל כך בלתי-מסוגלת להתעלות על עצמה ולראות לנגד עיניה אינטרס לאומי כמובן הרחב והפתוח של המלה.

אני יודע, שחוק רשות השידור נקבל בשנת 1965, עוד לפני שהיה בפועל טלוויזיה. החוק עורכן כאילו שוב, בשנת 1976, אבל החוק כפי שהוא, אני יודע, הוא אחת הסיבות לכך

מאז מתנהל בטלוויזיה מאבק בין עיתונאים להנדסאים כשאלות: מי יפעיל את המערכת הזאת כנתמיה השונים — צילום, עריכה, הקלטה: כיצד תופעל, בידי מי יהיה הפיקוח. תמורת איוה סכום היא תופעל. הוויכוח איננו מתנהל רק בין שני גורמים אלה, אלא גם בין הנדסאים לבין עצמם, למשל כשאלה מי יקליט: האם הטכנאים המיומנים בעבודת וידאו, או הטכנאים המיומנים בעבודת קול, שעשו את עבודת ההקלטה בצוותי הפילמים.

אפשר לומר, כפי שאמר כאן אחד הנזאמים, דומני שהיה זה חבר הכנסת רן כהן, או משהו אחר, סליחה שאיני זוכר, שזה אולי מאבק העתיד של העובד בטכנולוגיה החדשה. את מה שאירע על המסך ראה עם ישראל, כאשר התקשר אלי יושב-ראש הוועד המנהל, בעניין הצעדים שהוועד המנהל עומד לנקוט, נחתי לו את ברכתי, וסמכתי ידי על החלטתו להשעות את יושב-ראש ועד הטכנאים, וגם על הצעדים האחרים שאותם הוא נקט. בישיבת הממשלה ביום ראשון, בתשובה לשאלתא של השר מודעי, סיפרתי את השתלשלות הדברים, והבצתי את תמיכתי בצעדים של הוועד המנהל וההנהלה בנושא הזה.

בינתיים הועברה הפרשה לבית-הדין לעבודה, לפי בקשתה של רשות השידור. בית-הדין לעבודה פסק והורה לעובדים לחזור לעבודה, כפי שביקשה רשות השידור. עם זאת, הורה על ביטול ההשעיה של יושב-ראש ועד העובדים, עד להעמדתו לדיון משפטי. ומצד אחר, הורה להסתדרות להסיר את יושב-ראש הוועד מתפקידו, עד לגמר המשא-ומתן המיידית בין הנהלת רשות השידור לבין הסתדרות הטכנאים, על מכלול בעיות ההנדסה בטלוויזיה ועל שאלת העונש הראוי ליושב-ראש הוועד.

רשות השידור שוקלת — ובזאת אני משיב גם למה שהציע חבר הכנסת רן כהן — אם לערע על ביטול ההשעיה של יושב-ראש הוועד. לטענתה, ההשעיה נעשתה בסמכותה עלי-י חוק, ולכן אין בית-הדין לעבודה רשאי להתערב בהליכי בית-הדין למשמעת של רשות השידור. הדבר נמצא כההליך של סקילה וכדיקה. אינני רוצה לחייב אותה כרגע, רק אצטט מפסק-דינו של השופט קעט אחת: "אין חולק על כך, שהוראות של יושב-ראש הוועד להאפיל את המסך היא בניגוד לנהלים הקבועים בחוקה — בחוקת ההסתדרות, בעניין הכרות שביחה — משום כך היה על ההסתדרות לפתוח מיד בהליכים נגד יושב-ראש הוועד כמתחייב מהחוקה. משלא עשתה כך — ההסתדרות, הרי הפרה את חובתה לפי החוקה, כלפי רשות השידור, שהיתה חייבת בנסיבות המקרה להשעות את יושב-ראש הוועד מכהונתו."

כדברי הנהלה ולוועד המנהל אמרתי את שני הדברים: לנקוט מצד אחד, צעדים המתחייבים מהתנהגותו של יושב-ראש הוועד, ובאותו זמן, להיכנס למשא-ומתן עם ההסתדרות, היתה לי גם שיחה עם מר הכרפולר בנושא זה. הדיונים מתקיימים, ואני מקווה שביאו לידי פתרון הסוגיה הזאת, אשר היתה עילה להצעות לסדר-היום.

כמה דברים כלליים: חבר הכנסת יאיר צבן — וברצוני להפנות את דברי, במידה מסוימת, גם לחבר הכנסת נחמן רו — לגבי תיקונים בחוק הקיים, מבדיקות שערבתי מדי פעם עם שרים שבלעדיהם אין סיכוי שתוקים יעברו בממשלה, אין הרבה התקרומות, וצרי לי על כך, מוכן שהמכנה של הממשלה מכתיב גרישות מופרות במיוחד לנושא הזה. בעניין מנהל הטלוויזיה, שעליו דיבר חבר הכנסת וינשטיין, סמכות ערר לשד — רבותי, יש כאן תסבוכת על גבי תסבוכת, לא זו בלבד שיש

ועד לדרג התחתון. כל עובר מפעיל את שיקול דעתו הוא, את רצונו הוא, מתחשב כאינטרס של עצמו ושל חבריו, ומגלה חוסר-התחשבות משוע לאינטרס של הציבור הרחב, של הצופים, ציבור הטלוויזיה, לכאורה, אמורה לשרת אותו.

חברי הכנסת, אנחנו יודעים שתוק רשות השידור העניק לטלוויזיה עצמאות, עצמאות שפירושה אי-תלות באשר לתוכן השידורים. מתברר, שעצמאות זו קיבלה פירוש רחב מאוד בידי העובדים, ולית דין ולית דין — האנרכיה חוגגת.

חברי הכנסת, אנחנו צריכים לזכור ולהזכיר שוב, למי ששכח, אם שכח, שהטלוויזיה היא ממלכתית. ממלכתיות זו אין פירושה שהטלוויזיה, אין פירושה שהעובדים יכולים לעשות ככל העולה על רוחם. אך כזה הוא המצב היום בטלוויזיה. כל עובד חרד לכבודו הוא, למעמדו, כאילו שום דבר אחר לא קיים כעולם חוץ ממנו.

אנו מדברים על ערך הדמוקרטיה, שהוא למעשה ערך חשוב למדינה. הטלוויזיה מטפה מוסר בנושא זה בוקר וערב, ובו בזמן לוקחת לעצמה את החוק לידה. עובדיה עושים במכשיר ממלכתי זה כאוות נפשם, וכל זה בניגוד לרצונם של הנהלה, של הוועד המנהל ושל מועצת הרשות, שנחמנו כחוק בדרך הדמוקרטיה.

יותר מזה, רבותי חברי הכנסת, הסרטים שמראים בטלוויזיה לציבור, בעיקר לנוער שלנו, הם סרטים המתנכרים לערכים יהודיים ולרוח העם בישראל. חלק מהסרטים האלה מלא אלימות, והשפעתו על הנוער היא הרסנית. לא למטרה זו הקים מי שהקים את המכשיר החזק הזה, אלא למטרה אחרת: להיות מכשיר מתנן ומדריך. במקום זה, הפכה הטלוויזיה הממלכתית להיות, לצערנו הרב, מכשיר אנטי-חינוכי.

הניסיון מלמד אותנו, שעד היום לא הצליחו כל שרי החינוך, לא הצליח הוועד המנהל, ואף לא מועצות רשות השידור בכל הקדנציות, להשליט סדר ולכפות את רוח חוק רשות השידור על הטלוויזיה.

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן ראש הממשלה ושד החינוך, ייתכן שהגיע הזמן להשבית את הטלוויזיה השבתת מגן. כדי לערוך בה בדיקת, כפי שנעשה בחברת "אל על", אחרי שהשביתה הממשלה את "אל על" שביחה מגן, נערך בה שינוי יסודי, והחברה התחילה לפעול בדרך הנכונה. כמו שצריך. לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע לדון בנושא זה במליאת הכנסת. תודה.

היור"א נחמיאס:

הורה לחבר הכנסת דוד דינו. רשות הדיבור לשר החינוך והתרבות לדברי תשובה. בבקשה, אדוני.

שר החינוך והתרבות י" נבון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש נטייה מובנת וטבעית, בכל פעם שקורית תקלה ברשות השידור, לעורר מתחילתו את כל מכלול הסוגיות הקשורות בכך. הדבר טבעי בגלל הרגישות המיוחדת שיש לציבור בכלל, ולחברי הכנסת בפרט, כלפי המכשיר הזה. אבל, ברשותכם, לא אתייחס לכל מכלול הסוגיות שהועלו פה. אומר כמה דברים על האירוע האחרון, וכמה תגובות לדבריהם של כמה חברי כנסת.

למי שאינם יודעים, אביא אינפורמציה קצרה מאוד על רקע הוויכוח, כפי שכבר התפרסם בעיתונים. המכשירים הראשונים של אותה מערכת חדשנית של שיטת הצילום, הקרויה בראשי תיבות ENG, דהיינו: Electronic News Gathering, נרכשו בשנת 1978, ויהרם בראשית שנות ה-80.

אפשר לפתוח אותה אחד כך, וכשהיא חתפתה יהיה המצב יותר טוב — הייתי נותן יד לזה.

לצד, בדקתי את עצמי, בדקתי עם אנשים, שוחחנו, ניסיתי לשנות כדמויות מה קורה במקרה כזה. אני חושב, שבנתונים הפוליטיים הקיימים ייווצר תהליך ובהו. ייתכן שהתוצאה תהיה, שאנשים ייצאו החוצה לבלות קצת יותר, או יקראו יותר ספרים בבית, אבל טלוויזיה לא תהיה להם לתקופה ממושכת מאוד.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

מי שלא קורא, לא יקרא יותר ספרים. זו אחת האשליות.

שר החינוך והתרבות י' גבון:

חבר הכנסת וירשובסקי, אני מקוה כך על הביטחון של קביעותיך. אני מודיע לך, שכן יקראו יותר.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
בעולם הוכח.

שר החינוך והתרבות י' גבון:

עזוב את העולם, מדברים על הארץ הזאת. לא בדקתי מה קורה בעולם. נכון הדבר, שמי שלהוט לקריאה קורא בכל מקרה, אבל יש לאי-מעטים, שבמצב כזה אולי יתפנו לקרוא. אינני יודע.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
אולי להיפך.

שר החינוך והתרבות י' גבון:

כך אני חושב.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת וירשובסקי, מספיק, קראת קריאת ביניים עניינית.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
זו קריאת ביניים.

היו"ר א' נחמיאס:

אמרתם שהיא היתה עניינית.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
יותר לקרוא.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לעודד קריאה עליידי סגירת טלוויזיה, הדבר רק מראה לאיזה שפל הגענו.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לקריאה זה לא יעזור, לילודה זה יעזור, לפי דברי חבר הכנסת כהן-אבידן.

שר החינוך והתרבות י' גבון:
לא הכינות.

אני רוצה להמשיך את דברי. אילו חשבתי שהדבר יביא כאמת להבראה, הייתי נותן את ידי לכן. אני רק משוכנע — אני רוצה לומר זאת שוב ושוב לכל מי שמציע היום, או עשוי להציע — במערכת הפוליטית הקיימת, אינני רואה איך תיפתח הטלוויזיה לאחר שתיסגר. גם אם תהייה עוד הצעות לסדר היום, והפעם לא חשע, אלא כמספר הסיעות בכנסת, התרופות שהם יציעו לא יביאו שום ישועה, שכן כבר ניסינו הכול.

אני רוצה לסיים את דברי במשפט כלפי העובדים, ההנהלה ומוסדות רשות השידור. נימקתי כאן מדוע, לפי דעתי, במערכת

חילוקי דעות בין המערך לליכוד. אני רוצה להעיד נאמנה, אם כי המאמין יאמין והכופר יכפור ויחדל, שלנגד עיני בנושא הזה של מינו מנהל טלוויזיה עמד הצד הענייני — מי המתאים ביותר, ומי המוכשר ביותר.

אין אני יודע מי המתאים והמוכשר ביותר? משיחות עם עשרות אנשים העובדים בטלוויזיה, ואיראפשר לומר שעובדים אינם מעוניינים בטובת המוסד שאותו הם משרתים. יכולות להיות להם פניות אישיות כלפי מועמד כזה או אחר, אבל, בסך-הכול, הרשימה היתה ברורה, מוגבלת, מצומצמת לשני מועמדים עד שלושה. לא היה אפשר להגיע להסכמה. האמת היא, שאסור היה למפלגות לעסוק בדבר הזה.

מה פירוש הדבר, שהמערך והליכוד מנהלים משאומתן לגבי השאלה, מי יהיה מנהל הטלוויזיה, כאשר אמור להיות מכרז, והמנהל צריך להיבחר על-פי הכישורים שלו? זה כשלעצמו נוגד את כללי האתיקה. אבל, נוכחתי לדעת, שבלי התערבות ממין זה לא יהיה אפשר לקדם את הנושא.

אני חייב לומר, שבקשיים העיקריים פגשתי, כאשר התנהלו המגעים עם אנשי הליכוד שהתפנו לעסוק בכך, בדרג של שרים. לא היה אפשר לבוא אצלם לידי הסכמה, ונראה שגם הם לא יכלו לבוא לידי הסכמה בנושא הזה ביניהם. ואין צורך לומר, שאותן טענות שהיו כאן לגבי המעורבות המפלגתית-הפוליטית במוסדות של רשות השידור, במליאה ובוועד המנהל — טענות אלה נכונות.

גם אופן תפקודם בנושאים האלה עיכב קבלת החלטה. הגשת המכרז, ולצדד הרב, היתה התכבות של כל הנוגעים בדבר, התכבות מיותרת לחלוטין.

אני שמח על החלטה שהתקבלה עליידי הנהלת הרשות, למנות לשנה את מי שמינתה למנהל הטלוויזיה. טוב עשתה. משום שאם אנשי המערכת הפוליטית, ונציגים של שתי המפלגות הגדולות, אינם מסוגלים להגיע להסכמה בנושא אחד כזה, טוב עשו שדילגו עליהם ומינו את מי שמינו.

אני רוצה לומר, שאין שום ביטחון ואין שום ערובה — אני אומר את זאת לעצמנו, לכל המפלגות — אין שום ערובה, שאם מנהל של מכשיר מסוים, אם זה רדיו או טלוויזיה, שייך למפלגה מסוימת, הרי דעותיה והשקפותיה של אותה מפלגה יהיו, מאותו יום, מיוצגות כל היום באותו מכשיר. ראינו זאת בעבר, אנו רואים זאת גם היום. כלפי אנשים האחראים על מערכות, השייכים פוליטית למפלגה זו או אחרת, נשמעות לעתים טענות, הבאות מצד אנשים השייכים לאותה מפלגה. גם לפני שנים זה היה כך.

חברי הכנסת מכל המפלגות מוכרחים להבין, שהדרך האמיתית, הטובה ביותר, היא למנות אנשים בעלי יושר אינטלקטואלי ויכולת מקצועית, ולסמוך על שיקול דעתם. השיקול המקצועי אצלם יגבר, כי יש להם אחריות כלפי הכול. אם אנו מפרעים להם במשימתם מדי פעם בפעם, אין סיכוי שנקבל את התוצאה הרצויה.

אם לגבי שינויים בחוק, אם לגבי טיטות של תיקונים שונים וכדומה, במבנה הקיים — אני יכול לומר שיש תשובה שלילית, אבל אין תשובה חיובית.

לכסוף, מה שהציעו חברי הכנסת שפט ודינו כבר הובא בישיבת הממשלה. האמת היא, שכמעט בכל פעם שנושא זה עולה בגלל עילה זו או אחרת, או בגלל אישור תקציבי בשיבת ממשלה, יש תמיד משהו המציע את הפתרון הרדיקלי: לסגור. בואו נסגור ונפטר מהבעיה. אילו הייתי חושב, שאומנם יהיה

אם אומנם השר מתנגד — ואני מניח שהוא עדיין מתנגד להקמת ועדת חקירה פרלמנטרית — מה הטעם להעמיד על ועדת החינוך עוד פעם אחת את הנושא שכבר עומד בפניה מאז יולי, והיא לא הצליחה לקדם אותו? לכן, לפי דעתי, העברת הנושאים לוועדה היא מעין התחמקות מן ההכרה במציאות. המציאות היא, שאם הכנסת אינה יכולה לחוקק, כי הממשלה מתנגדת, ואם היא אינה יכולה להקים ועדת חקירה פרלמנטרית, כי השר מתנגד — פירושו של דבר, שאין לכנסת אפשרות להתערב במשבר בשרות השידור. תודה.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת פלד, אתה מציע להסיר את כל ההצעות?

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
אם אני יכול להסיר את כולן — אז את כולן.

שבח וייס (המערך):

יושב כאן יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות ואומר שאין טעם בדיון.

נחמן רז (המערך):

אפשר להחליט שמסתפקים בדיון פה, במליאה.

היו"ר א' נחמיאס:

סליחה, סגן ראש הממשלה, שר החינוך והתרבות, ביקש להעביר את ההצעות לוועדה. אם הוא רוצה לקום ולהגיד שהוא פונה לחברי הכנסת שיסתפקו בחשבותו — בבקשה, עד עתה זה היה ההסדר.

שר החינוך והתרבות י' גבון:

אם חברי הכנסת מסתפקים בדיון הזה, אני מצדי איני עומד על שום הצעה לגופה.

גרשון שפט (התחיה-צמח):

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
גם אני.

שר החינוך והתרבות י' גבון:

אם מישור מהמציעים עומד על כך שהנושא יועבר לוועדה — אני מסכים.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה רבה.

חברת הכנסת גלורית-עסא איננה באולם, ולכן איני יכול לשאול אותה. הצעתה היא, להעמיד את הנושא על סדר-יומה של הכנסת. חבר הכנסת יאיר צבן גם איננו באולם. חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
כן בהחלט.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. חבר הכנסת גרשון שפט?

גרשון שפט (התחיה-צמח):
כן.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. חבר הכנסת נחמן רז?

נחמן רז (המערך):
אני מציע להסתפק בדיון.

הפוליטית הקיימת אין ביטחון. שסגירת טלוויזיה חבטיח את פתיחתה כתיקונה. אבל, ואני אומר זאת לכל העובדים בשרות השידור ולכל מוסדות רשות השידור, לפעמים מתגלגלים למצב שאין מתכוונים אליו. יכול להתהוות מצב, אם מגיעים מים עד נפש, שיימצא רוב להחליט לסגור, גם אם לא בטוחים שאפשר יהיה לתקן את המצב. זה יכול לקרות. אני מתנגד לצעד הזה, אבל זה יכול לקרות. ברגע שמישהו מסתכסך שם עם מישהו, והמליאה עוסקת במשהו ופלוגי במשהו אחר, הרי אפשר להביא זאת בחשבון. אני מזהיר את העובדים ואת ההנהלה, שגם אם איני תומך בסגירה, יכול להתהוות מצב. אם יישנו מקרים כאלה, שיווצר רוב שלא יחשוב איך תיפתח מחדש טלוויזיה אלא ירצה לסגור ככל מקרה, בלי להתחשב בתוצאות. זאת יש להביא בחשבון. אני אומר זאת מתוך חתושה של מי שבידם להחליט על סוגיה זו.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, להעביר את ההצעות הללו לוועדת החינוך והתרבות. אם יהיה לה עניין להעמיק בחלק מן הסוגיות הללו — היא תעשה זאת. תודה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת פלד, בבקשה.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אם אני צריך להתייחס להצעה ספציפית כלשהי, אני אעשה זאת לפי סדר ההופעה ברשימה, ואתייחס להצעתה של חברת הכנסת גלורית-עסא. אבל, מה שאני רוצה לומר חל על כל ההצעות.

איני חושב, שיש טעם להעביר את העניין הזה לוועדה. אני חושב, שהגיע הזמן שהכנסת תבין, שהיא איננה מסוגלת להתמודד עם בעיית רשות השידור. עד היום חשבתי שאולי יש פתרון.

היו"ר א' נחמיאס:

רגע, כבודו, מה אתה מציע?

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

להוריד. עד היום חשבתי, שיש לכנסת אפשרות להתערב בדבר באמצעות חקיקה. אבל שמענו עכשיו הסבר מפורט מהשר, שלפיו ברור, שגם באמצעות חקיקה לא ניתן לכנסת להתערב. אני רוצה להזכיר, שביולי השנה, לאחר דיון בוועדת החינוך שהוזכר עליידי חבר הכנסת נחמן רז, העליתי כאן הצעה להקים ועדת חקירה פרלמנטרית, שתנסה להתמודד עם בעיית רשות השידור. הצעה הועברה לוועדה עם המלצת השר שלא להקים ועדת חקיקה. על-פי כללי המשחק הנהוגים ברור, שאם השר הציע שלא להקים ועדת חקיקה, היא אומנם לא תקום.

הוועדה קיימה כמה דיונים — שניים, אם איני טועה — אך עדיין לא הגישה את מסקנותיה לכנסת. מכיוון שאין לה מה להגיש, הסכסוך האחרון שהתייחסו אליו היום היה צפוי, אפילו חזיתי משהו דומה לו בדבר ביולי. אומנם, הפעם המשבר הוא סביב הכנסת ציוד. אבל הכנסת ציוד איננה בעיה חדשה. מאז שכרו הלוויטים באנגליה, בתחילת המאה התשע-עשרה, את מכוניות הטוריות, יש סכסוך. עובדים חמיר חוששים מציוד חדש. כאשר ארגון מנהל באופן תקין, ההנהלה שלו היא סדירה, יחסי העבודה בפנים מועקים, היחס בין הדרגים הראשונים מסודר — פותרים גם בעיה כזאת. אבל כשהכול מעורער, כששום דבר אינו תקין, אזי ברור שבעיה כזאת מגיעה לידי כך, שצריך להשביח את השידור למשך כמה ימים.

ה צ כ ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא
לוועדת החינוך והתכנון — רוב
בעד ההצעה שלא לכלול את
הנושא בסדר-היום של הכנסת — אין
ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת
החינוך והתכנון נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

כל ההצעות בנושא השכחת הטלוריה תועברנה לוועדת
החינוך והתכנון.

יב. הצעות לסדר-היום

התושבים הערבים בשכונת הרכבת בלוד

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנו ניגשים לסעיף הבא — התושבים
הערבים בשכונת הרכבת בלוד, הצעה לסדר-היום מאת חבר
הכנסת מאיר וילנר, בבקשה, אדוני.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, את הנושא הזה כבר
העלינו כמה פעמים מעל במת הכנסת. העילה עכשיו להעלותו
היתה הצהרתו, כפי שפורסמה, של ראש עיריית לוד מקסים לוי,
שלפיה יש לסלק את השכונה מלוד.

אני רוצה להזכיר, שלא זו בלבד שהמצב לא נשתנה, אלא
שהמצב של השכונות הערביות בלוד, של כל השכונות,
ובמיוחד של השכונה הזאת, הוא חרפה למדינת ישראל. זו
דוגמה ליחס של אפליה לאומית ולא-ראצית אנטישית.

בשכונה הזאת מתגורר חלק גדול של האוכלוסייה הערבית
בלוד. בזמן המנדט, כשזו היתה שכונה של עובדי הרכבת, היא
היתה שכונה מטופחת. היום זו שכונה של בתים הרוסים,
בעיקר פחונים, שחושבים חיים בתנאים תת-אנושיים: אין
שכונה ביוק, מ"השופכין עוברים באמצע הרחובות הצרים,
שלמעשה אינם רחובות אלא שבילי עפר צרים וחסרי-תאורה
בשעות החשכה. אין אוספים אשפה, אין רשת מים, מצב
החברואה גובל בפשע חמור של החברה כלפי בני-אדם.
העכברים שורצים בכל מקום, ונשיכת חינוקות על-ידם היא
תופעה חוזרת. אין גיניילדים בשכונה, ורבים מהילדים בגיל
לימוד חובה אינם הולכים לבית-הספר בגלל המרחק ותנאי
ההסעה הקשים והבלתי-סדירים. רבים מתושבי השכונה הם
עובדים בדואים מהגרב, שהגיעו לשם אגב חיפוש אחר מקומות
עבודה ומקורות פרנסה, לאחר שנושלו מאדמותיהם בגנב.

חברי הכנסת, ב־21 במרס 1984 העלה חבר הכנסת תופיק
טובי הצעה לסדר-היום של הכנסת בנושא "תנאי החיים של
תושבי שכונת הרכבת בלוד". הנושא הועבר לוועדת הפנים
ואיכות הסביבה של הכנסת, שביקרה במקום, ובעקבות הדיון
הסיקה מסקנות. אך המצב שאותו תיארה הוועדה במסקנותיה
מיום 13 ביוני 1984, שהוגדר כחמור ומעוצע — המצב הזה לא
שתנה עד היום הזה. ב־17 ביולי 1985 שוב העלתה סיעתנו
הצעה לסדר-היום בנושא הזה. הנושא שוב הועבר לוועדת
הפנים ואיכות הסביבה, והוא מונח שם זה חצי שנה כאבן שאין
לה הופכין.

חברי הכנסת, מחריד לא-פחות הוא ניצול מצוקתם של
תושבים אלה בעת הבחירות המוניציפליות האחרונות בעיר. מי
שהיה המועמד לראש העיר, כיום ראש העיר, מר מקסים לוי,

הופיע לפני תושבי השכונות הערביות, בכלל זה שכונת הרכבת,
הבטיח להם חגיגת לפתור את בעיותיהם, אם ייתנו לו את
קולותיהם והוא ייבחר לראש העיר. הוא הבטיח לבנות שיכונים
ולהרשות בנייה עצמית חדשה, לשפר את המצב הבריאותי
ולבנות גני ילדים. התושבים הערבים המיואשים נתנו לו את
דוב הקולות, בעיקר בשכונת הרכבת האומללה הזאת. עברו
הבחירות, ההבטחות ההן התנדפו, ובמקומן בא אותו איש,
הפעם כראש העיר, אגב ניצול רצח מתועב של נהג המונית
עקב כבאשווילי — רצח שעד עצם היום הזה לא גילו את
מבצעיו — והחליף את הבטחותיו מימי הבחירות בקריאות
גזעניות מאיימות ומסוכנות.

בעיתון "מעריב" מיום 5 בינואר 1986 התפרסמה כתבה,
ואני מצטט ממנה: "ראש עיריית לוד, מקסים לוי, פנה
במברקים לראש הממשלה, שר הביטחון וגשרי המדינה, הוא
טען כי לא ייתכן ששכונה כמו שכונת הרכבת בלוד, המשמשת
לדבריו מחסן נשק למחבלים ומקום מסתור לערבים שאינם
תושבי ישראל, תמשיך להתקיים. לוי הודיע, כי יילחם לחיסול
השכונה הערבית". סוף ציטוט. והוא הוסיף, אני שוב מצטט
מעיתון "מעריב": "נוציא את תושבי העיר להפגנות ברחוב.
הבעיה היא שהממשלה אינה מבינה, שבאזור רמלה-לוד מקום
כסים מסוכן להתערערות ביטחון התושבים". בקיצור, לחסל
את השכונה הערבית.

חברי הכנסת, הקריאה לגירוש התושבים הערבים, שבאה
מצד ראש העיר מקסים לוי, שניסה לטפס על גל ההסתה שבא
בעקבות מותו הטרגי של נהג המונית, ומנסה להפיק תועלת
מכך ולצבור הון פוליטי, עלולה לדרדר את העיר ולהביא
להתגנשויות חריפות בין ערבים ליהודים, ולפגורם שיבצעו.
גושים גזעניים נגד האוכלוסייה הערבית בעיר, במקום שראש
העיר ידאג לפיתוח מערכת שירותים נאותה לתושבים הערבים
של עירו, הוא קורא לגירושם. בזאת הוא מעודד את הכנופיות
הגזעניות שחרתו על דגל התנכלות לאוכלוסייה הערבית, ואינן
מחמיצות שום הזדמנות למימוש שאיפותיהן לגירוש
האוכלוסייה הערבית ממלחמה.

חברי הכנסת, דברים חמורים אלה, נוסף על קריאות דומות
במקומות אחרים בארץ, רק מובילים, שהחלום הישן נושן של
חוגים ריאקציוניים לא גנזו. זכורה לכם ודאי התוכנית שעליה
דיבר האלוף במילואים אהרון יריב, בדבר ניצול סיטואציה
מלחמתית לגירוש 700,000 — 800,000 ערבים מהארץ.

חברי הכנסת, הגע הגזעני הזה הפך להיות דבר שבשגרה.
בשבוע שעבר קראנו במקומן "כל העיר" בירושלים, שסגן

וכל הפניות החדורות ונשנות להקצות להם דיור אנושי בתנאים סבירים עלו כחובה.

לפני כחמש-עשרה שנה הסכים משרד השיכון, בשיתוף עם חברת "שיכון עובדים", להקים שכונה ערבית חדשה, ואולם מספר הכתים שהוקמו באותה תקופה היה זעום, בבחינת קומץ שאינו משביע את הארץ. הצענו גם אז פתרונות שונים בדבר אופן פתרון הבעיה בכללותה, ובדבר אופן ניצול משאבי תושבי העיר לרד לטובת פתרון הוגן ואנושי, אך ההצעות האלה נדחו, ונוצר מצב, שמאות משפחות על מאות ילדיהן הצטופפו בצריפים ובבניינים רעועים, כאשר הביוב זורם בסמטאות, וצנחנה מחניקה עולה באוויר. בשכונה חסרים כל השירותים, הניתנים כמובן מאליהם לשכונות עוני ולשכונות שיקום, וכל מבקר במקום יוצא בהרגשה, שאין מדובר בחלק ממדינת ישראל.

נושא זה עלה גם בריון על תקציבי פרויקט השיקים, וכידוע, כאשר הוגשה הרשימה הראשונה של שכונות השיקים, לא היתה בה שום שכונה ערבית מהשכונות שבערים המעורבות, והרי המצב כעגמי שיכופ, למשל, איננו הרכה יותר טוב ממצבה של שכונת הרכבת בלוד. הוא הדין לגבי ואדיינסנס כחיפה ולגבי עכו העתיקה. למעשה, מצב מחפיר זה מאפיין את כל השכונות הערביות בערים המעורבות. רק לאחר מאבק ממושך הסכימו להכניס שתי שכונות ערביות לרשימת שכונות השיקים, כאשר במקור, הטענה היתה, שהכסף לשיקים השכונות ניתן על-ידי יהודים כדי לשקם שכונות יהודיות. רק לאחר שחשפנו את השקר שבקביעה הזו, והראנו שבעצם מוציאים מקופת המדינה שקל כנגד כל שקל שמגייסים מיהודי התפוצות, וכאשר גם דוכרי יהדות התפוצות אמרו שהם אינם מגבילים את השימוש בכסף הזה דווקא לאוכלוסייה יהודית, ניאותו סוף סוף להכניס שתי שכונות ערביות. אך שכונת הרכבת בלוד לא הוכנסה למסגרת זו.

מצב זה הוא בלתי-נסבל, ועל כן אנו מציעים שלוש הצעות:

הצעה אחת — לצערי, שר העבודה והרווחה אינו נמצא כאן ואינו שומע, אך אני אדאג להעביר לו את הדברים — שכונת הרכבת חקבל את כל השירותים שמהם נהנות שכונות העוני בישראל. אין שום סיבה, ששכונות יהודיות בלוד, למשל, תזכינה לשירותים קהילתיים מועדפים על שכונת הרכבת בלוד. זה בלתי-הוגן ובלתי-אנושי. זה מנוגד לערך השוויון, שאנחנו שומעים, מדי פעם, שכבוד שר הפנים דוגל בו.

ההצעה השנייה — לא רק ועדת הפנים חטפה בנושא זה, אלא גם ועדת הכלכלה תשוחף בו באופן כלשהו. הנכון הוא, שעד עכשיו, מהשחפות בין ועדת הפנים ובין ועדת הכלכלה לא ראינו כל תוצאות ממשיות, אך לפחות לגבי יפו, לדוגמה, יש תחושה, שמתחילה איזו תזוזה לגבי השיתוף שנוצר בין שתי ועדות אלו.

ההצעה שלישית — אם הדברים המיוחסים לראש עיריית לוד, מר מקסים לוי, יוכחו כנכונים, נציג הממשלה, או המשרד הממשלתי המוסמך — וודאי שהחובה הזאת חלה על משרד הפנים בראש ובראשונה — ימצא את הדרך לא רק לקרוא את ראש העיר לפסד אלא גם להסיק את המסקנות הנכונות מהתנהגות זו.

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר וחברי הכנסת, אי-אפשר להתפאר בנוכחות נשיא הפרלמנט האירופי, כפי שעשה זאת יושב-ראש הכנסת, שהנה קיבלה כנסת ישראל חוק נגד גזענות, כאשר חוק זה, בחלקו המשמעותי, מוקפא בוועדה ואינו

ראש העיר מתנועץ ש"ס, נסים זאב, מציע לפנות ערכים מהעיר העתיקה ולבנות במקום שכונה יהודית. הוא אמר, אני מצטט: "הצפיפות בעיר העתיקה היא בעיה ביטחונית. כמו שבממילא מיישרים את כל השטח ובונים מחדש, צריך לעשות אותה תוכנית בעיר העתיקה ועדיף היום מאשר מחר. גם בן-גוריון אמר שצריך לעשות את זה והוא צדק. את השכונה שתיכנה במקום העיר צריך לאכלס בכמה שיותר יהודים. לערבים שנפנה ניתן פיצויים". סוף ציטוט.

לסגן ראש העיר יש אפילו תוכנית פעולה לגבי התושבים הערבים המעטים החיים בשכונת נווה-יעקב, ואני שוב מצטט: "צריך להקים ועד פעולה בכל בניין. שניקוט אמצעים נגד מי שישכיר דירות לערבים". הגזענות הזאת, הסרטן הזה מתפשט.

חברי הכנסת, אנחנו מתריעים מפני הסכנות החמורות הטמונות בהסתה הגזענית הזאת. התופעות והדעות הללו צמחו על הקרקע שהכשירה את מדיניות האפליה הלאומית כלפי האוכלוסייה הערבית בישראל, מדיניות הנמשכת כל השנים. הן צמחו על רקע מדיניות המלחמות, הכיבושים, ההתנחלות וההתנכרות לזכויותיו הלאומיות של העם הערבי הפלשטיני. כאשר מתחילים לראות בכני העם הזה "חיות דורגליות" ו"גויקים מסוממים בבקבוק", משמע שאפשר לדכא אותם, ואפילו להרוג, לחסל ולגרש.

חברי הכנסת, אני רוצה להטיל את האשמה לא רק על ראש העיר, אלא גם על הממשלה, הממשלה, גם כאשר הופעל עליה לחץ ציבורי חזק כדי שתפעל לחקיקת חוק נגד גזענות, וכאשר לא יכלה עוד להתחמק מהתביעות האלו שהגיעו מצד חוגים רחבים בציבור, הביאה חוק ריק מתוכן. עובדה שהגזענות נמשכת וההסתה הגזענית נמשכת, ואין יוצאים באמצעים נגד המסיתים.

סירובה של הממשלה לזיום הצעת חוק נגד הגזענות, חוק ממשי, וניסיונותיה לטרפד כל הצעת חוק פוטית כזאת על-ידי המכשם הקואליציוני, רק יעודדו את המקסים לויים האלה, את נסים זאב והכהניסטים הקטנים והגדולים, להמשיך בשלהם, בדרך המסכנת לא רק את האוכלוסייה הערבית בישראל אלא את ישראל עצמה.

לסיכום, אדוני היושבת-ראש, חברי הכנסת, דבריו של ראש העיר לוד חייבים להדליק אור אדום, חייבים להדאיג כל מי שחוד מהתגברות הגזענות וסכנת הפאשיזם. הצעת חוק נגד הגזענות, שתלווה בתוכנית חינוכית ועל ערכי הדמוקרטיה ועל שוויון זכויות, יכולת לאפשר התמודדת יסודית ואמיתית עם בעיית הגזענות, ובמיוחד יש לנקוט אמצעים ולהעניש ככל חומרת הדין הסתה גזענית ומעשים גזעניים.

אנחנו מציעים לקיים דיון בנושא במליאת הכנסת.

הי"ר ח' גרוסמן:

תודה. באותו נושא הצעה לחבר הכנסת מתמד וחד.

מתמד וחד (מפ"ס):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, איני רוצה בהזדמנות זו לבוא חשבון עם מר מקסים לוי, ראש עיריית לוד, אם אכן הצהיר את הדברים שיוחסו לו בנעימות או שמא לא הצהיר. דבר אחד בטוח, לגופו של העניין, והו פצע פתוח זה שנים רבות. ניסינו לטפל בו בכנסת העשירית, העלינו אותו בכנסת האחת-עשרה, התקיימו דיונים בוועדת הפנים. התקבלו המלצות, אבל שום דבר לא זו.

גברתי היושבת-ראש, לא רק תושבי שכונת הרכבת בלוד אלא כלל ערביי לוד חיים זה שנים רבות בתנאי דיור מחפירים,

לוד אמר שהגיש תוכנית מיחאר מסוימת לשכונה, וזו נמצאת בוועדת הפנים. כשבאנו לבדוק אם יש תוכנית כזאת בוועדת הפנים, התברר שלא דוברים ולא יער.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה פתאום ועדת הפנים? איזו תוכנית מוגשת לוועדת הפנים?

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

זה מה שהוא אמר. הוא אמר שהוא הגיש תוכנית על-מנת שיטפלו בה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אולי לא נישגשם לוועדה הנכונה. יכול להיות שמדובר בוועדה המחוזית.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

לא. אני בא להראות את הפרדוקס. אמרו לנו שהתוכנית נמצאת בוועדת הפנים, לכן הלכנו לוועדת הפנים וטרחנו לחפש את התוכנית. ביקשנו העתק של התוכנית שנמצאת בעיריית לוד, ונענינו שאין כזאת כנמצא. שהיה העתק אחד והוא נמצא בוועדת הפנים.

היו"ר ח' גרוסמן:

אולי במשרד הפנים.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

אולי במשרד הפנים.

דבר שני — אם המאמצים האלה נשארים בלא מעקב, בלא שאיש יתעניין בהם, אז הם כאמת יתנהלו בעצלתיים. אם הנושא יועבר לוועדה, אזי יהיה מי שיעקוב אחרי העניינים וידרוב אותם.

לכן אני מציע, לפחות כדי להשאיר את החוט הדק הזה, להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת וילנר, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לדיון בוועדת הפנים?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כן.

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת מחמד ותד, האם אתה מסכים לכך?

מחמד ותד (מפ"ם):

כן.

היו"ר ח' גרוסמן:

לפנינו שתי הצעות, הצעת השר להסיר את הנושא מסדר-היום, והצעה שנייה — להעביר אותו לוועדת הפנים. אני מעמידה אותן להצבעה. אני מבקשת למנות.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום של הכנסת 8 —

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לדיון בוועדת הפנים

ואיכות הסביבה 6 —

שבח וייס (המערך):

אני נמנע.

מופעל. ואם הגשת הצעת החוק לקריאה ראשונה באה רק לשם יציאה ייחודית ואמצעי לתעמולה חיצונית, הרי צריך לומר ברישגלי, שהיה כאן איזה מעשה לא נכון ולא ישר, ויש להצטער על כך.

היו"ר ח' גרוסמן:

אני מזמינה את שר הפנים לענות על ההצעות לסדר-היום.

שר הפנים י"ח פרץ:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי, לפני שאקרא את תשובתי, אני מוצא לנכון, מעל בימה נכבדה זו, לגנות ולהוקיע בחריפות כל הצהרה גזענית וכל הסתה נגד הציבור הערבי במדינת ישראל. כל הצהרה כזאת היא אנטי-יהודית, אנטי-לאומית ואנטי-אנושית.

באמצעות הממונה על מחוז המרכז ביררתי את עניין התכתאות של ראש העיר לוד, וכפי שנמסר לי, לא שיקפו הפרסומים את הדברים שאמר ראש העיר בריאיון, בהתייחסו לשכונת הרכבת. לדברי ראש העיר, הוא הצביע על הקשיים ועל הבעיות של שכונת הרכבת, ועל כך, כאשר התבטא כפי שהתבטא, כל כוונתו היתה, שצריך לשקם את השכונה בדרך של הריסת המבנים הקיימים ובניית מבנים אחרים הראויים למגורים, שכן תנאי המגורים הקיימים היום מהווים מוקד לפשיעה ולבעיות סוציאליות חמורות.

כבר בעבר עלתה הצעה לסדר-היום בנושא מצוקתם של תושבי שכונת הרכבת בלוד. כתשובתי על הצעה זו ציינתי, שהוקמה ועדה בראשותו של הממונה על מחוז המרכז, אשר בדקה את הנושא והגישה את המלצותיה.

כמו כן, הוקמה ועדת מנכ"לים, שבראשה עמד מנכ"ל משרד ראש הממשלה, ומאז חלה התקדמות בטיפול בשכונה. כדלקמן: א. הכנת התוכנית נמצאת בביצוע, ואלה אמורות לאפשר הקמתן של שכונות מגורים מתוקנות באזור הזה על-ידי שינוי ייעודן של קרקעות חקלאיות לקרקעות לבנייה; ב. נערך מפקד האיכלוסיה המתגוררת באזור, והנתונים נמצאים כיום בכדיקה; ג. מנג'הל-מקרקעי ישראל החל במשא ומתן לרכישת 100 דונם מבצליהם הפרטיים למטרה זו. המשרדים הנוגעים בדבר עושים מאמצים משותפים לקידום התוכנית ולביצועה. ויש לקוות, שמאמצים אלה ישרו פרי בהקדם.

על כולנו לעשות מאמץ משותף להרגעת הרוחות ולהשכנת השלום, על-מנת שלא לפגוע בצעדים הנעשים, כפי שצוין לעיל. אשר על כך, אני מציע להסיר את הנושא מסדר-היום. ברצוני להזכיר, שהנושא כבר נדון בעבר, עבר לוועדת הפנים של הכנסת ונבדק ביסודיות, וכל מה שדיווחתי כאן הוא חלק מהחלטות ועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה רבה. הצעה אחרת לחבר הכנסת מיעארי.

שבח וייס (המערך):

אולי אפשר להסתפק בהודעתו של שר הפנים?

היו"ר ח' גרוסמן:

בנתיים יש הצעה אחרת. אילולא היתה הצעה אחרת, אולי גם אני הייתי פונה בבקשה כזאת.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כבוד השר, שתי סיבות הביאו אותי להציע הצעה אחרת, להעביר את הנושא לוועדה. האחת — את הסיפור הזה על עניין התוכנית והמאמצים של מינהל מקרקעי ישראל שמענו לפני שנתיים. ואפילו ראש העיר

ה צ ב ע

היו"ר ח' גרוסמן:
בשמנה מול שישה, ואחד נמנע, הוחלט להסיר את הנושא מסדר-היום.

— נ

נמנעים

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

יג. הצעה לסדר-היום פרסום הספר "גבול הציות"

קבעו את אשר קבעו, ובין היתר גם ציוו להוריד חלקים מאותו ספר מטעמים ציבוריים — כנראה גם ביטחוניים — ההתחכמות היתה, שהספר במהדורה העברית מופיע לפי האישור שיתן עליידי הרשויות המוסמכות, אבל הספר במהדורה האנגלית, המופץ בחוץ-לארץ, מופיע בדיוק כפי שהוצאה לאור רצתה לעשות, ומובן שבצעד הזה היא עקפה את כל רשויות החוק.

מתחיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
זה קרה גם לספר של רבין.

שבח ויס (המערך):
חבר הכנסת מגן, אתה מכיר פרלמנט שדן על ספרים חוץ מהסוכיט העליון?

דוד מגן (הליכוד):
כן, כנסת ישראל, וכבר יש בה כמה תקדימים של דיונים בעיתונים, בספרים ובמאמרים.

לכן אני חושב, שהגיעה השעה שהכנסת תציב תמרון גם לפני הרשויות שצריכות לאכוף את החוקים, מה מותר להביע ומה אסור להביע, מתי מותר לפעול נגד זכות הבעת הדעה החופשית ואיפה אסור לפעול נגדה. בסוף דברי ארצה לנסות לשכנע אותך בדיוק בדברים הללו.

אני מתכוון להלאות את הכנסת בציטוטים מהמאמרים הללו, אבל בכל זאת, כדי ששר המשפטים יתרשם מהרושם הכבד ומהדברים המפורשים הנאמרים כאן, די אם אצטט ממאמרו של עדי צמח, הכותב כאן מין דיאלוג דמויני בין סוקרטס לקריטון, ובין היתר הוא "מגניב" את המלים: "אני חייב לקבל את הכרעת הרוכב רק אם מצפוני יגיד לי שאני חייב לקבל את הכרעת הרוכב, אך במקרים רבים מצפוני אינו אומר לי זאת כלל. להיפך, הוא אומר שאסור לי לקבל את הכרעת הרוכב ועלי להתנגד לה חוץ שימוש בכוח".

במקום אחר, אדם אחר, דן מירון, מדגיש, בין היתר, קטע, ואני מצטט: "אני פונה אליך מתוך הכנת הנימוקים שהביאו אותך עליי שיקולך המוסריים האישיים, שהם בינך לבין מצפונך, להחלטה שאם חיקתך לשרת בצה"ל בתוך שטחה של לבנון במסגרת המלחמה הקרויה בשם הרמייה 'מלחמת שלום הגליל' תסרב למלא את הפקודה ותישא בתוצאות הכרוכות בסירוב כזה".

במקום אחר כותב יוסף רו — ואני מדגיש רק מעט מהדברים, זה הספר כולו אפשר לראות ככתב הסתה אחד, וחומר ביותר — במאמרו "הזכות למר אורח": "ההחלטה לא לפנות למרי אורח אלא לנקוט תחילה פעולה חוקית או לוותר כליל על פעולה כלשהי למען עניין צודק עלולה להתגלות מטעית. הטענה שמרי אורח מוצדק רק כאשר כל פעולה אחרת נכשלה או אמורה להיכשל, כדוגמת הדרישות שהוא יהיה גלוי, לא אלים וכו', משקפת כישלון בהבנת מהותו האמיתית. כישלון זה מתבטא בניסיון להתייחס אל המרי האורח כאל דבר שבשגרה".

היו"ר ח' גרוסמן:
חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום. פרסום הספר "גבול הציות". חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה. דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, נכבדי חברי הכנסת, הדבר הזהוב הזה, הנקרא "גבול הציות", יצא לאור לפני כחודש ימים. קראתי בו, ומייד התלוננתי במשטרה, ואף פניתי במכתב ליושבת-ראש הכנסת, והעתיק ממנו שלחתי ליועץ המשפטי לממשלה ולמפקח הכללי של המשטרה.

מיד לאחר העיון בספר הודעתי ליושבת-ראש הכנסת, ואני מצטט ממכתבי: "הנני מוצא חובה לעדכון, כי לאחר שעיינתי בספר חדש אשר הגיע לספריית הכנסת והנושא את השם 'גבול הציות' הגשתי תלונה במשטרה כנגד כל האחראים לכתיבתו, פרסומו והפצתו. הספר הזה בהוצאת תנועת 'יש גבול' אינו אלא אוסף מאמרים הקוראים למרי אורח, למרי צבאי ולמלחמה נגד המשטר הדמוקרטי במדינת ישראל". כהמשך המכתב הצעתי להוציא את הספר לפחות מספריית הכנסת.

חברי הכנסת, התלבטתי עמוקות. הגשת הצעה לסדר-היום של הכנסת עלולה למעשה לשרת את האינטרסים הכספיים של המוציא לאור. הרי הולדת רכוש ציבורי מעוררת סקרנות ומרחיבה את היקף המכירות. ראוי זאת כנהלים שונים ומשונים, בוויכוחים המתעוררים בעקבות איסורים או אישורים של המועצה לביקורת סרטים ומחזות. למשל, אינני יודע אם רבים היו יודעים על "אפרים חוזר לצבא", אילו לא הוויכוח הציבורי שעלה בעקבות איי-הסכמה באותה מועצה. אני גם שמעתי מחברים באותה מועצה, כי לגבי המחזה של תיאטרון חיפה, מחזה שנכתב עליידי יהושע סובול, הנקרא "מלך ישראל", רבים מהמשתתפים באותה מועצה הצביעו בעד אישור המחזה הזה, והם הודו בפני שעשו זאת רק מפני שהתנגדות למחזה ואיסור הפצתו, או החיוב להכניס בו שינויים, היו עלולים להגביר את פרסומו, את ההתעניינות הציבורית בו, וממילא את העושר הקופתי של מי שאחראי להפקתו.

מותר להניח כי קובץ המאמרים הללו היה שוכב בספריית ובחנייתו כאבן שאין לה הופכין, אילו היינו פשוט מתעלמים ממנו, אולם אני חייב להודות, כי עיון חוזר במאמרים, במאמרי ההסתה, חייב את מצפוני ומחייב, לדעתי, את כולנו להתגובה נמרצת וחר-משמעת של בית-המחוקקים.

ייתכן שיהיו גם כאלה שיאמרו, כי במבוא לקובץ המאמרים הזה יש מלות הקדמה, המהוות מעין כסות משפטית לכל מיני מלים ומאמרים, ובאות להסתייג במסגרת המבוא מהתוכן המעשי הקשה של המלים והמסרים שלהן, כדי להבין את צורת החשיבה וצורת הצגת הדברים, די אם אציין דוגמה שלמדתי: אחד הכותבים פה, אדם בשם יהודה מלצר, נודע לי כי הוא גם בעל אינטרסים בהוצאת ספרים מיוחדת, נמצא, למשל, בקשרים עם ההוצאה לאור הספר "לא עוצר באדם", ספרו של בנימין. ההוצאה לאור הגישה את הספר לרשויות המוסמכות במדינת ישראל לעיון ולאישור. לאחר שהרשויות

דוד מגן (הליכוד):

הספר הזה, לדעת, לא ראוי לקנייה. הוא מצוי בספריית הכנסת. העותק הזה, למשל, הוא מספריית הכנסת, ואם שר המשפטים ישכנע אותי שיהיה טיפול נמרץ של הרשויות המתאימות, הספר הזה יוחזר לספרייה, ואז תוכלי גם את לשאול אותו.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מנסה להצביע בפניכם על הדיספרופורציה בטיפול בדברים הנוכלים כפגיעה בחוק. בדברים המוכנים כפגיעה בחוק, מול אי-טיפול למעשה בפרסומים, בספרים ובלקט מאמרים אשר קוראים בפירוש למרי אזרחי.

אני מבקש להבהיר, כי בטרם הגשתי את ההצעה לסדר-היום, התלוננתי במשטרה נגד כל האחרים לכתיבת והפצת המוקצה, וממכתבים שקיבלתי מהיועץ המשפטי לממשלה וממפק"ל המשטרה אני מבין, כי העניין נמצא בחקירה ובבדיקה של מפקדת המחוז הדרומי של המשטרה. לפני שבועות מספר ביקשתי לדבר בכנסת על הנעשה בתחומי אום-אל-פחם, בעקבות זה נראה זכיתי לקבל מכתב איום. לא אצטט אותו. אבל הוא מאיים בפירוש בכך שבהזדמנות ראשונה יחד עם כל "בני הכלבים" וכו' וכו', ובכיוונים כמו "כולכם לשחיטה", ו"סופך לתלייה". מול דברים כאלה, אדוני היושב-ראש — — —

אורה נמיר (המערך):

כולנו מקבלים מכתבים כאלה.

דוד מגן (הליכוד):

בדיוק את זה אני אומר.

קריאות:

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר המשפטים, בגלל מכתבים כאלה לא חשבתי להטריד גורמים שונים. פניתי בתלונה לקצין הכנסת, אך אני לא מבקש שיוקצו משאבים, קצב ומרץ מיוחד לחקור בכך. אבל אני חושב שנוצר הרושם שיש טיפול שגרתי במפקדת המחוז הדרומי של משטרת ישראל כעניין זה, שבו תנועת "יש גבול" חצתה את כל הסיגים המוסריים והחוקיים, ומול פרסומים כאלה צריך לפעול ביסודיות ובמהירות. הרושם הוא, כי בניגוד למתבקש בנסיבות חמורות כאלה, נוקטות הרשויות המופקדות על שמירת החוק והסדר צעדים של שגרה ובקצב של שגרה, ולא כך צריך לנהוג.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת דוד מגן. אדוני שר המשפטים, אם ברצונך להשיב, בבקשה.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, אני לא יודעת לפי איזה סדר קובעים את נושאי הדיון בימי רביעי. כאמת אינני יודעת.

מירי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

את צריכה לדעת, את בנשיאות הכנסת.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

נשיאות הכנסת לא קובעת דבר בעניין זה. רק מזכירות הכנסת קובעת.

היו"ר א' נחמיאס:

חברת הכנסת גרוסמן, הרי את אחי באותה סירה. מה השאלה?

אפשר עוד לציין קטעים ממאמרו של אסא כשר ואביגדור פלדמן, הוא כותב, למשל: "התעלמות מן המשפט הבין-לאומי היא עמדה מסורתית בישראל מאז ימי האומ"ם-שמום של בן-גוריון. צריך לעשות כל מה שניתן כדי לתת תוקף ורצינות לטיעון המבוסס על פשעי מלחמה והפרה גסה של אמנות וכללים המקובלים על רוב מדינות העולם".

יש כאן גם מאמר המדבר על כוחו המוסרי של הסירוב. יש קטע שאולי בגלל קוצרו אדגיש אותו: "כמה מאות סרבנים פוגעים בממשלה פחות מכמה מאות פעילי מאבק נחושי החלטה הפועלים פעולה פוליטית בתוך מתנות הצבא".

מפני שהיושב-ראש מאיצה בי והומן קצר, אולי אסכם בעיטות מסוף הספר, ממאמרו של ישעיהו ליבוביץ, שגם הוא שותף. כמוכן, לעניין הזה: "מכאן" — כך הוא כותב — "השיפוט על 140 הסרבנים לפעולות ההופכות את צבא-הגנה לישראל — צבא כיבוש לישראל, המקבלים עליהם לשאת בתוצאות של סירובם זה. הללו הם גיבורי ישראל כמובנה של הגבורה האמורה בסימן הראשון של שולחן ערוך: 'שלא להתיירא מפני המלעיגים'. הם מסרבים למלא הוראות השלטון המדיני והפיקוד הצבאי המוכרים שניהם כחוקיים, כשהוראות אלה מכוונות להפיכת מדינת ישראל ממסגרת העצמאות הלאומית של העם היהודי למנגנון של שלטון יהודי אלים על עם אחר: 'לחיסול הדמוקרטיה על-ידי שלילת הזכויות הפוליטיות מ-1.5 מיליון בני אדם (וחד עם מדינת חסות שלנו — דרום-לבנון — 2.5 מיליון): לביטול שלטון החוק על-ידי השלטת האגרוף היהודי העטוף פלדה אמריקנית על כל השטחים שמעבר לקו הירוק ועל אוכלוסייתם. סרבנות זו, אם תהיה לתופעה קבוצתית אפילו של מיעוט בלבד, עשויה לערער את הקונסנזוס הלאומי-פאשיסטי בקרב הציבור כולו ולהיות ראשית הדרך לחזרה מן החייתיות אל תכנים אנושיים ויהודיים של קיומנו הלאומי".

מובן שדילגתי כאן על מאמרי שטנה והסתה נוספים שהתקסמו בכתב פלסתר זה, בין היתר ההכרזה של אנשי תנועת "יש גבול": גמרנו עם עניין המלחמה בלבנון, עכשיו טאו נכרז — ואני מצטט בערך — על מלחמת בני אור, אנחנו אנשי "יש גבול", כנגד בני חושן, אותם מתנחלים ביהודה ובשומרון, והחזית הבאה צריכה להיות ביהודה ובשומרון.

היועץ המשפטי לממשלה נקט פעולות נמרצות נגד עיתונים אשר חרגו במעט מהחוק. כולנו זוכרים את הפעולה הנמרצת ואולי הנכונה לגבי העיתון "אלף-יור", אשר אין ספק כי שאב את השראתו גם מדבריו של בן-גוריון, אותו בן-גוריון המושמע על-ידי תנועת "יש גבול". הוא, בן-גוריון, ידע לפחות לנמק את דבריו כשדובר על קדושת ארץ-ישראל, וודאי לא עבר על החוק — ובוזו אני רואה גם השראה לאותו מאמר שהופיע בעיתון "אלף-יור", אשר נגדו ננקטו אמצעים. בן-גוריון כתב ואמר: "אין רשות לשום יהודי לוותר על זכות העם היהודי כארץ, אין זו סמכות של שום יהודי, אין זו סמכות של שום גוף יהודי, אין זו אפילו סמכותו של העם היהודי כולו".

אורה נמיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, אולי אפשר לשאול?

היו"ר א' נחמיאס:

אותי כן, בבקשה.

אורה נמיר (המערך):

אולי אפשר לחלק לנו את הספר? היינו רוצים לקרוא את הספר.

כדי לעודד, חלילה, מרי אזרחי, ובדרכים אלימות, אין לך סכנה חמורה מזו לקיומה של מדינת ישראל ולקיומה של חברה מתוקנת במדינת ישראל.

לכן אני מגנה אותם מאמרים, אותם ביטויים, אותן החלטות, אותן אמירות, אותם נאומים הנישאים מכל צד — ואני מדגיש מכל צד, והוא בדרך כלל בשוליים — אמירות שיש בהן כדי לעודד או לפתח תופעה כזאת במדינת ישראל, אם יש התחלה של תופעה, עלינו לעקור אותה מהשורש, לא נסבול בשום פנים מצב שאנשים ייקחו חוק לידיהם, שאנשים יעודדו אלימות והפרת חוק, לא נסבול מצב שתהיה נשקפת סכנה למרות הלאומית, במדינת ישראל צריך לכבד את החוק, במדינת ישראל צריך לקיים את החוק, צריך לכבד החלטות חוקיות של ממשלה בישראל, אף אם אינן שבע רצון מהן, כי זו הסמכות הלאומית, ואם תינתן למשחית רשות לחבל, לא נדע קצה של תופעה זו.

לכן, אחרי הגיוני, אני קורא לכל אלה שיש בלבם מחשבות הוגים ועיונות ומביאים אותם לידי ביטוי של הטפה למלחמת אזרחים, להפרת הסמכות הלאומית, למרידה בסמכות הלאומית, להפרת חוקים בדרך אלימה וכל כיוצא באלה, כפי שהדבר נעשה גם בספר הזה שחבר הכנסת דוד מגן דיבר עליו בהצעה לסדר-היום — אני קורא להם לחדול מדרך זו.

כל אמירה פסולה כזו, כל פרסום פסול כזה, כל נאום פסול כזה, אם היה או אם יהיה — ייבדק, אני שומע שחבר הכנסת דוד מגן הגיש תלונה במשטרה, ואין לי ספק שהמשטרה תחקור את הנושא ותמצא את החקירה, ובעקבות החקירה במקרה זה, כפי שהיה במקרים הקודמים, ואם תלילה יהיו מקרים כאלה בעתיד, תוצאות החקירה הללו ייבחנו על-פי אמות המידה המשפטיות המקובלות מכוח החוק במדינת ישראל. אני חוזר ואומר: לא תהיה השלמה עם תופעות כאלה בכל צד, חוק יש לכבד.

אדוני היושב-ראש, אחרי שאמרתי את הדברים ואחרי שחבר הכנסת דוד מגן העלה את הצעתו, שעסקה בסוגיה מאוד חשובה מאוד לחיינו — מאוד מאוד — אני פונה אליו שיסתפק בדברים האלה, ואני מאמין שבכך נבטא את דעתה של הכנסת.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לשר המשפטים, חבר הכנסת דוד מגן, אתה מסתפק בתשובתו של שר המשפטים?

דוד מגן (הליכוד):

אני מסתפק, אדוני.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה רבה.

יד. הצעת חוק לחיקון פקודת הידיעות הטלגרפיות לעיתונות, התשמ"ה — 1985*

(הצעת חבר הכנסת ש' וייס)

בית-המשפט העליון ובית-המשפט המחוזי בתל-אביב בחביעת עת"ם נגד "קול השלום", נוצר כיום מצב, שידיעות המתפרסמות מעל גלי האתר אינן מוגנות.

חוק הידיעות הטלגרפיות לעיתונות שנועד בשעתו, ב-1932, ובתיקון קל ב-1975, להגן על זכויות סוכנות החדשות בהפצת ידיעותיה, כפי שהוא מנוסח כיום אינו חל למעשה על-ידיעות המשודרות מעל גלי האתר.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, אתה לא קובע את סדר-היום, אני לא קובעת את סדר-היום, שנינו לא קובעים את סדר-היום.

היו"ר א' נחמיאס:

בבקשה, אדוני שר המשפטים.

שר המשפטים מ' נסים:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בעת האחרונה היינו עדים לביטויים של אלימות מילולית, לביטויים שיש בהם כדי לעודד מרי אזרחי, הרבר בא לידי ביטוי בצורות שונות: במאמרים, בספרים, בנאומים.

אני בא להזהיר מפני התפתחותה של תופעה כזאת, שאם היא אומנם תתרחב, אנו נעמוד לפני סכנות חמורות לקיומה של הדמוקרטיה הישראלית, והייתי אומר גם שנעמוד בפני סכנה של מלחמת אזרחים ואלימות פיסית שאם נגיע אליה, חלילה, ספק אם נוכל לעצור אותה.

היתה התופעה של הסרבנות להיעתר לצווי גיוס לשירות צבאי במלחמת "שלום הגליל", היתה תופעה של התבטאויות במאמרים ממאמרים שונים בעיתונים ובביטאונים המשקפים את הקצוות של הקשת הפוליטית בישראל, ויש גם הספר "גבול הציות" שחבר הכנסת דוד מגן נודעק להעלות את עניינו מעל במת הכנסת.

אני רוצה לומר, שאנו רוגלים, ונוסיף לדגול כל עוד נשמה באפנו, בחופש הביטוי, אנחנו רואים בו ערך חשוב, נעלה, נשגב, שצריך לקיים אותו, להילחם למען קיומו, כידוע, בישראל חופש הביטוי קיים כשיעור שאולי אין למעלה הימנו בעולם. אבל גם החוק בישראל שם מגבלות מסוימות על חופש הביטוי, ושכאשר יש חשש של המעדה, הוא אוסר פרסום דבר שיש בו כדי להביא אי-נאמנות למדינה, לרשויות השלטון שלה, או כדי להסית את התושבים להשיג בדרכים לא כשרות דבר שיסודו ברין, אלה מלים, אמירות, הוראות, הלקוחות מספר החוקים שלנו, הסייף הזה, שאני מאמין כי כולנו מאמצים ומכבדים אותו, ומכל מקום חייבים לקיימו, הסייף הזה הופר בעת האחרונה כמה וכמה פעמים.

אני אינני יודע מה הן הכוונות שהיו טמונות בפרסומים של הספר או המאמרים שבו. זה יסוד חשוב לענייננו מבחינה משפטית. אבל אני חייב לומר, שפרסום המאמרים האלה כלשונם, מאמרים שיש בהם הטפה להתארגנות להפרת חוק, לסרבנות, שלא להישמע למרות לאומית, לסמכות המדינית: שיש בהם המלצה להתארגנות של חיילים כוועדים מהפכניים — הדברים אלה יש בהם למעשה משום מאבק אנטי-דמוקרטי, ואני מאמין — גם אנטי-חוקי, יש בהם כדי לעודד את ההתפתחות, חלילה, של מלחמת אזרחים; יש בהם

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק לחיקון פקודת הידיעות הטלגרפיות לעיתונות, התשמ"ה — 1985. יביא אותה חבר הכנסת שבת וייס. בבקשה, אדוני.

שבת וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, בעקבות פסיקת

הוועדה שלו משקיעה זמן בנושא הזה, ואנחנו מקורים לקבל את פירותיה בקרוב.

לכן, כפי שאמרתי, אני מסכים שההצעה תעבור לוועדה החוקה. חוק ומשפט. אני רוצה להעביר הצעה זו גם במבחן של ועדת וייסמן. אותה ועדה שהזכרתי קודם.

שבח וייס (המערך):
מייס לויסמן.

מיכאל איתן (הליכוד):

כל זמן שזה לא לוויסמן, זה בסדר.

שר המשפטים מ' נסים:

זה איש זה איש, ואף-על-פי שלך אין מן, יש לך אולי מנטש.

ובכן, אני רוצה להעביר את ההצעה גם במבחנה של הוועדה, כדי שמה שאנחנו קובעים כתחום זכויות היוצרים יהיה כמסגרת של חותם מחשבה אחת. לכן אני מקווה שהוועדה תמתין עד שנראה באיזו מידה הנושא הזה עולה בקנה אחד עם המחשבות בחוק החדש.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לשר המשפטים. חברי הכנסת, בפנינו רק הצעה אחת: להעביר את הצעתו של חבר הכנסת שבח וייס לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ה צ כ ה

ההצעה להעביר את הצעת החוק לחיקוק פקודת היריעות הטלגרפיות לעיתונות, התשמ"ה—1985, לריון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

הצעת החוק של חבר הכנסת שבח וייס לחיקוק פקודת היריעות הטלגרפיות לעיתונות, התשמ"ה—1985, תועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

טו. הצעת חוק האמנות הבין-לאומיות, התשמ"ה—1985* (הצעת חבר הכנסת מ' פלד)

להשפיע על חוכנו. לעומת זאת, בארצות-הברית, לאחר שהממשלה חתמה על ההסכם עם ממשלת ישראל, היה עליה להביא אותו לאישור בפני הקונגרס, וזה אישרו כחוק לאחר דיון בו. ההליך שנקט בארצות-הברית נתן בידי הקונגרס אפשרות להכניס תיקונים בהסכם, ולאחר שהוא אישר אותו קיבל ההסכם מעמד של חוק המדינה.

הצעת החוק שאנו מגישים היום תהיה, אם תאושר, נוהל דומה גם אצלנו, ובאופן זה יימנע המצב המוזר, שהכול חשו בו בעת הדיון על הסכם הסחר החופשי — שלא היה לדיון בכנסת כל ערך, שכן ממשלת ישראל היתה רשאית לחתום עליו ללא כל זיקה לכנסת.

אך להצעת החוק יש השלכות חשובות מעבר לעניין זה. יש פעמים שהאמנה שממשלת ישראל חותמת עליה מחייבת חקיקה בישראל עצמה. במקרה זה, היות שהממשלה רשאית לחתום על אמנה ללא אישור הכנסת, מוצאת עצמה הכנסת בפני בריה מכינה ביותר: לחוק את החוק הנדרש או לשאת באחריות להפרת התחייבות בין-לאומית שהממשלה קיבלה על עצמה.

נגמט ההצעה שלי היא לתקן עיוות זה, כדי שאנשים יזכו לשכר הוגן על עמלם. במקרה זה מדובר על סוכנות להפצת ידעיות.

אם אדוני מוכן להעביר את הצעתי לוועדה, אני מוכן להפסיק את יתר ההנמקות, מאחר שרובן טכניות, ואעשה את זה, ברשותך, בוועדה.

שר המשפטים מ' נסים:

שבח וייס (המערך):

לא, במסגרת השעה המאוחרת. אתה מוכן? מוכן. תודה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת שבח וייס. תשובת שר המשפטים בבקשה, אדוני.

שר המשפטים מ' נסים:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אכן אני מסכים שהצעת החוק של חבר הכנסת שבח וייס תועבר לוועדה. אני מבקש לומר, שהצעת החוק הזאת דנה בסוגיה שהיא מתחום זכויות היוצרים. סוגיה זו איננה קלה כל עיקר. היא חשובה, ואנחנו דנים כעת ומכריעים את הסוגיה הזאת בצורה יסודית ביותר באמצעות הכנת הצעת חוק חדשה שתמיר את פקודת חוק זכויות היוצרים, שהיא חקפה במדינת ישראל ובעיקרה — עם תיקונים. מסוימים שהיו מאז קמה המדינה — היא פקודה מנדטורית.

מדרכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני השר, אולי אתה יכול להגיד בערך מתי תסיים הוועדה את עבודתה? הרי שמענו שזה חוק חשוב.

שר המשפטים מ' נסים:

נכון, היה קושי. בראש הוועדה עומד הפרופסור יהושע וייסמן. הוא היה דקן הפקולטה למשפטים, והתפקיד הזה מנע ממנו להקדיש די זמן לנושא הזה. אבל, משרש מכונת הדקן,

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק האמנות הבין-לאומיות, התשמ"ה—1985, ואני מזמין את חבר הכנסת מתתיהו פלד להביא את הצעת החוק. בבקשה, אדוני.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק המוגשת כזה לכנסת באה לתקן מצב שאינו מוסף כבוד למדינת ישראל. על-פי המשפט הישראלי הנוהג, כריתת אמנות ואשרורן נתפסים כעניין אקזוטיבי גרידא, והסמכות לבצען נמסרה לממשלה ומצויה בתחומה הפרווגטיבי. למעשה מעמידה כריתת אמנה בין-לאומית את המדינה בפני עובדה מוגמרת. אם אין האמנה מחייבת חקיקה ישראלית, יתולו תקנותיה על אזרחי ישראל אף בלי שהיא תובא לכנסת.

אביא לדוגמה את הסכם הסחר החופשי שנחתם בין ישראל לבין ארצות-הברית. הסכם זה, שהשלכותיו על אזרחי ישראל הן מרחיקות לכת, הובא לידיעת הכנסת ערב אשרורו על-ידי הממשלה, ואף כי הכנסת דנה בו לא היה בכוחה

אילו היתה הצעת החוק שאני מציע היום בתוקף, היה על הממשלה להביא אמנה זו לאישור הכנסת כתנאי לקבלתה. לצורך זה היה עליה לעשות את כל ההכנות הדרושות בתחום החקיקה, שהרי הכנסת לא היתה יכולה לאשר את האמנה אלא בדרך של חוק. ואם כל זה לא היה נעשה, אם משום שהממשלה איננה מעוניינת באמת בכביטול כל גילויי האפליה כלפי נשים ואם מסיבה אחרת, לא היה בידה לנקוט דרך דורפרצופית של הצטרפות לאמנה. מחד גיסא והתחמקות ממנה מאידך גיסא.

עמדה דורפרצופית זו מתגלה ביתר שאת בקשר לאמנת ז'נבה הרביעית, שישראל אומנם הצטרפה אליה אך לא החילה את הוראותיה בדרך של חקיקה בישראל. לפיכך יכולה ישראל לנהוג בניגוד לאמנת ז'נבה בכל הנוגע למעשיה בשטחים הכבושים בלא שהיא מפירה חוק. כי משפט בין-לאומי הסכמי אינו ברת-חוק בישראל ללא חקיקה של הכנסת. באופן זה מגרשת הממשלה תושבי השטחים כרצונה ומיישבת בשטחים אורחים ישראלים, וכל זה בניגוד לאמנת ז'נבה ובכל להפר את החוק הישראלי, שכן הכנסת לא חוקקה חוק המחיל בה את תקנות אמנת ז'נבה. וכך כשהממשלה מעדיפה לנהוג לפי אמנת ז'נבה היא עושה זאת, אך כאשר היא מבקשת להפר אותה, אין כל דרך לכפות עליה לנהוג לפיה.

כול אשר תואר עד כה מעיד על מצב בלתי סביר, אשר נותן בידי הממשלה אפשרות לנהוג כאמנות הבין-לאומיות כרצונה. להביא לאישור הכנסת או לא להביא לאישורה, להחיל את הוראותיהן של אמנות ללא אישור הכנסת כאשר הדבר אפשרי או לא להחילן כאשר הן מחייבות חקיקה משלימה בישראל.

החוק המוצע משאיר בידי הממשלה את הסמכות להתקשר בפועל באמנות בין-לאומיות, אולם התקשרות זו טעונה אישור הכנסת. כך ימנע מצב שבו הכנסת חייבת להיות חותמת גומי להחלטות הממשלה, או מצב שבו המדינה כולה מחויבת בהתחייבויות ארוט-טוטות ללא אישור הכנסת, או מצב שבו המדינה מקבלת על עצמה לכאורה התחייבויות מסוימות כדי להראות נאה בחוץ בלא כל כוונה להגשימן הלכה למעשה מבית.

החוק המוצע עושה דבר נוסף. הוא מצהיר על הרך הקיימת אף היום, אף שלא נעשה בה שימוש, שלפיה יכול חבר הכנסת להביא לאשרור הכנסת אמנות קיימות. באופן זה, אף שהיוזמה לכריחת אמנות תישאר בידי הממשלה בעיקרה, פותח החוק המוצע פתח ליוזמה משלימה מצד הכנסת ולהתחייבות רצינית יותר לכל פרשת התקשרויותיה של ישראל באמנות בין-לאומיות.

כבוד היושב-ראש, החוק המוצע בזה אינו כופה על הממשלה מהלך מדיני כלשהו ואין בו כל סוגנות פוליטיות. כול שהוא מתכוון לעשות הוא, להנהיג בתחום ההתקשרות באמנות בין-לאומיות ררכי פעולה התואמות את הכללים הבסיסיים המקובלים בכל מדינה מתוקנת. הממשלה תוכל תמיד לקבוע לאילו אמנות להצטרף ומאילו אמנות להימנע. היא תוכל גם לקבוע את אופן היישום של התקנות המתחייבות מאמנות שהיא הצטרפה אליהן. אך ברור כי הממשלה לא תהיה בת-חורין, אם תתקבל הצעת חוק זו, לשטות בשותפותיה לאמנות או להטיל על הכנסת לאשר אמנות שאושרו בממשלה ללא כל זיקה לחקיקה או לאישור מוקדם של הכנסת, תודה רבה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת מתתיהו פלד. אני מזמין את שר המשפטים לדברי תשובה.

ברור כי הכלל הרצוי הוא, שבמקרים שבהם מעשה אקזוטיבי יכול להטיל על המדינה התחייבויות כלשהן, תהיה הממשלה חייבת לקבל על כך מראש או כדעבד את אישור הכנסת או אחת מוועדותיה. כלל זה בא לידי ביטוי, למשל, בחוק הערבויות מטעם המדינה, התשי"ח — 1958. הקובע כי כל ערבות על-פי אותו חוק טעונה אישור ועדת הכספים של הכנסת. אין להבין מרוע לא יתול כלל זה גם על אשרור אמנות בין-לאומיות.

המצב הנוהג כיום מעלה קושי נוסף, והוא שאמנה שבה התקשרה ממשלת ישראל מחייבת את המדינה במישור הבין-לאומי, אך הוראותיה אינן חודרות ישירות, ללא אישור הכנסת, אל הדין הפנימי של ישראל. לפיכך יכולה הממשלה לחתום על אמנה בין-לאומית מטעם כלשהו בלא להתכוון להחיל את הוראותיה בישראל גופא, ובכך לצוד שתי ציפורים באבן אחת: מחד גיסא להציג תרומת חסודה כלפי חוץ על-ידי כך שהיא חותמת על האמנה, ומאידך גיסא להימנע מלשאת במחויבות המתחייב מכך כלפי תושביה.

סיוגמה לכך באי אית האמנה הבין-לאומית לביעור כל צורות האפליה נגד נשים, שנכנסה לתוקפה בפברואר 1979.

בחודש אוגוסט 1985 הסביר דובר שר המשפטים, כי "השר אינו מתנגד לאשרור האמנה, אולם המצב המשפטי והשלכות האמנה על ישראל מחייבים בדיקה". בעקבות הורעה זו הפניתי שאילתא אל שר המשפטים ובה שאלתי מה הן הבעיות וההשלכות הנבדקות וכמה זמן תימשך עוד הבדיקה. על כך השיב לי השר בנובמבר 1985 — שש שנים וחצי לאחר שהאמנה היתה אמורה להיכנס לתוקפה — כי אין אפשרות להעריך כמה זמן תימשך הבדיקה, הווי אומר, חמש שנים לאחר שהאמנה היתה אמורה להיכנס לתוקפה בישראל עדיין לא היה ברור מתי תחולנה הוראותיה בישראל.

הנושאים שנבדקו הם, כפי שהסביר שר המשפטים בתשובתו, אלה: "קיימות הוראות בחוקי הגמלאות, למשל לגבי גיל הפרישה, שאינן תואמות את הוראות האמנה המתחייבות דין שווה לאיש ולאשה. מדובר בביטוח לאומי ובגמלאות שמשרד הביטחון מעניק. יתר על-כן, קיימות בעיות רבות בדבר אפליה נגד נשים במגזר הפרטי, שלפתרון דרושות התייעצויות עם הגורמים השונים הנוגעים לעניין. נושא אחר, שהוא נכבד ביותר ודורש עיין רב, הוא השלכות האמנה על חוקי העדות הדתיות השונות לעניין המעמד האישי ובאילו מידה יהיה צורך בהסתייגות מהוראות האמנה בעניין זה. שאלות אלה ואחרות דורשות עיון מעמיק וממושך התייעצויות נרחבות בגורמים ממשלתיים ואחרים."

לתשובה זו יש גם סיפא האומר: "בנושא מטפל מספר קטן של עובדי מחלקות החקיקה הייעוץ הבכירים במשרד המשפטים במסגרת עבודתם השוטפת". על כך שאין אפשרות להעריך כמה זמן תימשך הבדיקה כבר עמדתי.

מה מלמדת התשובה המפורטת של השר? ראשית כול היא מלמדת, שממשלת ישראל חתמה על אמנה בין-לאומית ללא כל כוונה למלא אחת ההוראותיה. שכן אילו התכוונה לעשות זאת, היתה מתכוננת לכך בטרם. חתמה על האמנה ומביאה לכלל סיום את פעולות החקיקה הנדרשות בעקבותיה. אלא שהחתימה על אמנה לביעור אפליה נגד נשים הוערה, על ידי הממשלה כמחווה נאה, המאפשרת לישראל להראות כמתוקנת שבמדינות, בלא שתהיה חייבת לשאת במחיר המחווה הזאת.

שר המשפטים מ' נסים:

של האומות המאוחדות. הרי הדיון המתקיים אחר כך על הדוחות המוגשים עליידי כל מדינה הופך להיות דיון לא על האמנה, לא על הנושא, אלא דיון שייעודו לגנות את ישראל על כל אותם דברים שגם אתם משמיעים אותם מדי פעם, ואין להם שחר. וזה הופך להיות דיון פוליטי בלי שמץ של סוגה לשאוף לכיצת וליישום של זכויות אדם וחירויות האדם.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מאמין שאין כוונה פוליטית מאחורי ההצעה של חבר הכנסת פלד, אבל, לפי תפיסת משטרנו הפרלמנטרי הדמוקרטי, איננו יכולים לקבל מעיקרה הצעת חוק כזאת, שתאטוף או תעביר לכנסת למעשה מרכיבים חשובים של סמכויות הרשות המבצעת. לכן אני מציע, אדוני היושב-ראש, להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת פלד, יש לך זכות תגובה.

מתחיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

כבוד היושב-ראש, כנסת נבכדה, הנהל שהזכיר שר המשפטים מוכר לי, ואכן, לפעמים מקבלים חברי הכנסת הודעה על כך שהסכם כלשהו בין מדינת ישראל למדינה אחרת, שהיא רוצה לאשררו, מונח במזכירות הכנסת ואפשר לעיין בו. אינני יודע מתי עושים זאת, ומתי לא עושים זאת. אני רוצה רק להזכיר, שאת הדיון על הסכם הסחר החופשי קיימנו כאן כאשר המידע היחידי עליו היה זה שפורסם בעיתונות, עכשיו אנתנו קוראים בעיתונות על שני הסכמים ההולכים ומתגבשים: אחד על הקמת משרד Voice of America, ושני על הצטרפות לתוכניתו של הנשיא רייגן, הנקראת "מלחמת הכוכבים". אינני ממש שאנחנו נראה את ההסכמים האלה ונוכל להתייחס אליהם לפני שהם יחתמו. לפי כל האנליטיקיות, הדברים כבר עומדים לפני חתימה, ואינני משער שיחול לגבי זה התקנון המוזכר כאן, כיוון שעל-פי טבע הדברים הממשלה גם לא חייבת להביא את הדברים לידעת הכנסת.

יש אומנם תקנון, אבל אני אינני יכול להעריך כרגע מה הם השיקולים המביאים לנהוג לפיו, ומתי אין נוהגים לפיו.

אבל, רציתי להעיר הערה בעלת אופי עקרוני יותר. כיום החוק אומנם אינו מחייב את הממשלה להביא אמנות בין-לאומיות לאישור הכנסת. כוונתי היתה להציע שהחוק ישנה, ושהממשלה תהיה חייבת להביא זאת. אם הכנסת תקבל הצעת חוק מהסוג שאני הגשתי עכשיו, אין לי ספק שבית המשפט העליון יאמר שהוה חוק המדינה רש לנהוג על-פיו. לכן הטענה שהיום זה איננו חוק המדינה היא אומנם נכונה, אבל אינני מבין איך היא מתייחסת להצעתו. אני מציע בהחלט לשנות את חוק המדינה בעניין זה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת פלד. חברי הכנסת, אנתנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק האמנות הבין-לאומיות. החשמה — 1985, של חבר הכנסת מתחיהו פלד.

ה צ ב ע

כער ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — מיעוט

כער ההצעה להסיר את

הצעת החוק מסדר-היום — רוב

ההצעה להסיר את הצעת חוק האמנות הבין-

לאומיות, החשמה — 1985, מסדר-היום של

הכנסת נתקבלה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נבכדה, הצעת חוק הבאה לחייב את הממשלה להביא לאישור הכנסת אמנות הוגשה בכנסת הקודמת עליידי חבר הכנסת דאז, שר התקשורת דהיום, אמנון רובינשטיין. השיבות על הצעה זו או והצעתי לכנסת להסירה מסדר-היום. הטעם העיקרי לכך הוא, משום שאמנות הן בדרך כלל מתחום העשייה של הרשות המבצעת. הכנסת, כידוע, איננה עוסקת בתחומים שהרשות המבצעת עוסקת בהם. יש על כך פסיקה של בית המשפט העליון. הדברים נאמרו בצורה כהירה. ציטטתי אז את פסק-הדין שקבע שאמנות הן מתחום העיסוק של הרשות המבצעת, ואין צורך להביאן לאישור הכנסת. לכן אינני יכול לתמוך בהצעה שיש בה, כדי לערר תחומים.

אבל, אמרתי אז, וקיימתי, שאני רוצה להביא ליצירת מצב שבו הכנסת תוכל לחוות דעה לגבי כל אמנה לפני שממשלה ישראל מאשרת אותה. הבאתי אז הצעה לממשלה, ההצעה הזאת נתקבלה והיא היום בגדר חלק מתקנון הממשלה. התקנון היום קובע, שכל הצעת אמנה, לפני שחובא לממשלה לאישור, תישלח למזכירות הכנסת במספר כזה וזה של עותקים, ורק כעבור שבועיים אפשר יהיה להביא את ההצעה לאישור, וזאת כדי לאפשר לחברי הכנסת להעיר הערות. הדבר מתמש הלכה למעשה. האמנות מוגשות למזכירות הכנסת. יכול להיות שאני טועה, ואם אני טועה אני מבקש מחילה, סליחה וכפרה, אבל נדמה לי שאני לא ראיתי הערות של חברי כנסת על אמנות, וכבר היו לא מעט אמנות כאלה; על כל פנים, אני לא ראיתי. אם היו כאלה, אני מתנצל.

שבח וייס (המערך):

זה סימן שהם מרצים.

שר המשפטים מ' נסים:

אני מתנצל אם אומנם היו הערות של חברי הכנסת. לפי מיטב ידיעתי, אלי לא הגיעה עד היום אפילו לא הערה אחת של חבר כנסת על אמנה. אם כן, מה אתם רוצים? שכל אמנה, ואנתנו מדברים על הרבה אמנות, תובא לכנסת לאישור בגדר חוק? תמהני. הדבר אינו נחוץ ואינו נכון. כאשר יש הסכם בין-לאומי עם ישראל, הוא כעל חשיבות מכרעת מבחינה מדינית וביטחונית, כיוזמה ובאופן וולונטרי ממשלה מביאה אותו לדיון ולהכרעה ולקבלה בכנסת. כך היה לגבי הסכם קמפ-דייוויד, הסכם השלום עם מצרים ועוד.

שבח וייס (המערך):

גם ההסכם בלבנון.

שר המשפטים מ' נסים:

אמת, לבנון.

העיר חבר הכנסת פלד, שהממשלה חותמת לעתים על אמנות, אבל איננה מיישמת אותן, ושהיא עושה זאת כדי ליצור אולי בעולם תדמית נאותה של ישראל. אני רוצה לומר לחבר הכנסת פלד, שלא כך הוא הדבר. הרבה מדיניות בעולם, מן המובהקות שבדמוקרטיות, חותמות על אמנות ולא מיישמות מייד את כל חלקי האמנות, ולא הופכות את האמנות מייד לחוק. יאגב, לא כל אמנה צריכה חוק. רק אם האמנה יוצרת שינוי או מבקשת ליצור שינוי בחקיקה הישראלית, או בחקיקה של כל מדינה, רק אז יש צורך להביא הצעת חוק כדי ליישם בדרך של חוק את-האמנה. אבל לא כל אמנה יורשת זאת.

נכון, יש אמנות שלא יישמנו ולא ביצענו אותן עד תום זה. קרה משום שיש קשיים. משום שחלק ניכר שלהן מיושם ממילא בישראל, וגם משום תופעה שאני מבקש שלא להתעלם ממנה. כאשר מדובר באמנות בין-לאומיות שיש לגביהן ועדות

טז. הצעות לסדר-היום מספנות ישראל

הייצור וכוח האדם ובין היקף והזמנות. זה תמרון בלתי-פוסק. בארצות-הברית, כל חברה שצריכה לתקן את האוניות שלה, ואינה מתקנת אותן במספנות של ארצות-הברית, צריכה לשלם קנס של 45% על מחיר החיקונים. מדוע? כי כל מדינה רוצה להגן על המפעל החשוב שלה, כי זה שייך לתשתית הלאומית.

ארצות-הברית צריכה להגן על עצמה, מדינות אחרות צריכות להגן על עצמן — רק מדינת ישראל אינה צריכה לעשות זאת. לנו התשתית הלאומית-הכלכלית אינה חשובה. אנחנו יכולים לוותר, כי הרי אנחנו מדינה ותיקה כל כך, מבוססת כל כך...

זו מדיניות. הרי בעניין הפלדה קרה דבר דומה. המספנות נכנסו לגירעונות. אבל 80% מהגירעונות — נדמה לי שהם מגיעים ל-31 מיליון דולר — הם השקעות של הממשלה בחידוש הציוד.

שלוש ועדות של הכנסת דנו בחודשים האחרונים בנושא המספנות — ועדת הכלכלה של הכנסת, ועדת הביקורת ועדת חוץ וביטחון. אני לא ראיתי שהתחזו על שולחן הכנסת מסקנות חד-משמעיות. לא ראיתי מסקנות כלל. הכול נמצא בדיון. יש דוח של מבקר המדינה, ובו מתוארים דברים חמורים מאוד. המספנות נוהלו במשך שנים. בשנת 1982, 1983, 1984, מצד אחד ניהול שלומיאל ומצד אחר ניהול פוליטי. העובדים עשו את שלהם. אמרו להם: צריך לקצץ בכוח האדם, צריך לפטר — הם קיצצו בכוח האדם, באו עם תוכנית של קיצוצים. שר האוצר דאג אמר: לא צריך. זה היה לפני בחירות. בדוח של מבקר המדינה כתוב שזו הייתה מדיניות פוליטית, אלקטורלית.

אינני יודעת מתי ביקר שר התחבורה לאחרונה במספנות. גם אינני יודעת איך הוא הצביע בוועדת שרים לענייני כלכלה. אינני יודעת מה הוא חושב עכשיו. עברתי על כל מיני פרוטוקולים, ואינני רוצה לגלות את תוכנם, אלה פרוטוקולים של ועדות, אבל כוויכוח על המספנות רצה שר התחבורה כל הזמן לגלגל את הנושא לפתחו של שר הביטחון. שר הביטחון אמר: זה אינו שייך לי. ממש כמו בוועדות הכנסת, מה שקורה בהן קורה גם בממשלה. את ועדות הכנסת אני עדיין יכולה להבין. אבל בממשלה, שלא יהיה ידוע במפורש מי אחראי על קיומו של מפעל?

היו למעלה מ-1,000 עובדים. אחר כך אמרו שיש יותר מדי — 40% שאינם עובדים בייצור. קיצצו ופיטרו על דעת הוועדים, על דעת כל הוועדים, ויש זיכרון-דברים, ואמר להם: אם תגיעו ל-475 עובדים בסך-הכול, ולא ל-660, כפי שיש עכשיו, וזה יהיה עד סוף דצמבר, הרי הכול בסדר. יש התחייבויות, אומנם אלה אינן כתובות, ויש זיכרון-דברים — הוא נמצא ביד, אני יכולה לקרוא אותו, אבל לא כדאי.

כל הוועדים התגייסו, והגישו תוכנית של קיצוצים עד ל-475 עובדים בסך-הכול. כל הוועדים. נשאר ויכוח על אחד-שניים-שלושה, וכמובן, זאת אינה הבעיה. באו עם התוכנית, ואז התברר שלא רוצים, שיש הפרת אומן.

אם יסגרו, מי ייצא נשכר מזה? מה יהיה על הציוד הכבד הזה, על היסלית לייצר? איפה יתקנו ואיפה ישפצו את כל האוניות? אם בעוד שנה-שנתיים אכן יצטרכו לכנות ציוד ביטחוני חדש, מי יעשה את זה?

היו"ר א' נחמיאס:
חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא.

שבת וייס (המעריך):
ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני שורף להצעתה של חברת הכנסת חייקה גרוסמן. מפאת השעה המאוחרת והתחייבויות שאינני יכול לבטלן, אני מוותר על רשות הדיבור ומזדהה עם הדברים שתאמר כאן חברת הכנסת חייקה גרוסמן.

היו"ר א' נחמיאס:
בבקשה. רשות הדיבור לחברת הכנסת חייקה גרוסמן להעלות הצעה לסדר-היום בנושא: מספנות ישראל. בבקשה, גברתי.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטערת מאוד על שהנושא החשוב הזה מועלה כסוף הישיבה ובפני כנסת ריקה. בכל מדינה מתוקנת נושא כזה — — —

שר המשפטים מ' נסים:
אין הרבה ישיבות שבהן נוכח מספר כה גדול של חברי כנסת. יש כאן עכשיו מניין של חברי כנסת.

היו"ר א' נחמיאס:
כבר היו ישיבות בנוכחות שלושה חברי כנסת בלבד, וכללם הנואם והיושב-ראש.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):
בכל מדינה מתוקנת היה נושא כזה מרעיש שמים וארץ. בישיבת ועדת שרים לענייני כלכלה כ-12 בתואר הוחלט על מינוי כונס נכסים למספנות. לפי מה שידוע לי, כבר יש כונס נכסים. בית-המשפט החליט, הכול בסדר.

בישיבת ההסתדרות מ-13 בינואר, יום אחרי ההחלטה ההיא, בדיון בוועדה המרכזת, הודיע מזכ"ל ההסתדרות, שיש להביא לשינוי ההחלטה הזאת של ועדת השרים לענייני כלכלה בעניין המספנות, והוא אמר שהוא יהפוך את המאבק הזה לכללי, כי "כל מאבק בנושא תעסוקה הוא קדוש בשבילי". טוב, אני מחכה זה שבוע ימים, ועדיין לא שמעתי שההסתדרות יצאה למאבק חריף בנושא זה.

אדוני היושב-ראש, יש לנושא הזה שני היבטים. יש היבט לאומי-כלכלי, ויש היבט אנושי הקשור באבטלה ובתעסוקה. מה שקרה במספנות קורה זה חודשים במפעלים אחרים, וקרה אולי אף יותר מכך בתקופת הממשלה הקודמת. כבר משנת 1981 דנים איך ליעיל את המספנות ואיך להפוך את המספנות למשהו משגשג, אבל פעלו בשיטת ה"סלמי". הודיעו שצריך לפטר חלק מן העובדים, ושלא יפטרו חלק מן העובדים — הסל יהיה בסדר, ואפשר יהיה לתפעל את המספנות. ליעיל אותן ולעשות אותן מפעל משגשג.

למעשה, שר האוצר חושב זה ומן-מה, שצריך לחסל את העסק. הודעתו מלפני שבע או עשרה ימים, שכל מפעל שאיננו רווחי צריך להיסגר, לא היתה בכדי. זו מדיניות. למעשה, זה חלק משיטה של מכירה כללית של נכסי האומה. במספנות הושקע הרבה כסף; הוכנס ציוד חדש. יש שם אפשרות לייצר יש שם כוח אדם. כוח אדם מיומן.

ובכלל, בעיית המספנות מעסיקה בכל העולם את כל המדינות המתועשות, והן יודעות שצריך לחסל בין היקף גורמי

רואה טעם לגלגל את הנושא פעם נוספת בשלוש ועדות. אין לדבר סוף. אם לא, אבקש דיון לפי התקנון, כפי שמבקשים אחרי שמגשים הצעה לסדרהיום.

יאיר צבן (מפ"ם):
עובדי "אתא".

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

יש שם פוטנציאל אדיר. הייתי שם לפני כמה חודשים. ראיתי את זה. ואם יסגור, לא יפוטרו רק אותם 660 עובדים שעובדים היום. עשו לי חשבון, שהרכב יגרוור סגירת מפעלים נוספים במפרץ, ויביא לכך 14,000 עובדים יורקו לרחוב. חיפה משופעת באבטלה. עוד לא היה כדבר הזה. אני יודעת שרבים מודאגים מן הרכבל. אבל מה שמדאיג אותי הוא האבטלה העצומה בחיפה, במפרץ כולו, ובחיפה באופן מיוחד.

הממשלה החליטה. אני יודעת אם ועדת שרים לענייני כלכלה החליטה בסמכות הממשלה. האם אין על זה עוררין? אז למה אנחנו יושבים פה? למה יושבות שלוש ועדות ומבזבזות את זמן?

הממשלה, על כל מרכיביה, נתנה לזה יד. אם נכון מה ששמעתי משר התחבורה, שמאוחר מדי, וכבר אין על מה לדבר

גאולה כהן (התחיה-צמח):
איפה ההסתדרות?

היור"ר א' נחמיאס:
כזה היא התחילה.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אני חושבת, שאיננו יכולים שלא להודעק מעניין זה. עלינו לומר לממשלה שתחזור בה מהחלטתה, ותבדוק מחדש כיצד להבריא את המפעל הזה. אפשר לעשות מכירה כללית בכל דבר, אבל לא כדאי. ובכלל, במספנות יש גאות ושפל בכל העולם.

אנחנו צריכים להגן גם על נכס לאומי חשוב מאוד וגם על העובדים.

גאולה כהן (התחיה-צמח):
גם זה נכס לאומי.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

גם זה נכס לאומי. יש לפחות דבר אחד, שאנחנו תמימות דעים אתו.

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת, שהכנסת תחליט לפנות לממשלה לבטל את ההחלטה שקיבלה ועדת השרים לענייני כלכלה ולהבריא את המספנות ולנצל את הפוטנציאל שלהן. לא במשיכת קולמוס קלה נפטרים ממפעל כזה.

אדוני היושב-ראש, יש לי כל הנתונים, עברתי על כל הפרוטוקולים. לא עברתי על זה לבדי. ביקשתי שיעזרו לי שוחחתי עם הוועד. אני מוכרחה לומר, שהוועד דיבר בלי צעקות, בלי הגומות. הוועד רוצה להבריא את המפעל לא רק באינטרסנטיות הצרה, הלגיטימית, הצודקת כהחלט של כל עובד. יש שם אנשים שעובדים במפעל עשרות שנים. הם רוצים להבריא אותו, הם מוכנים להתריין עם העובדים ולהגיש את התוכנית של הפיטורים, של הצמצומים. יש להם כבר רשימה, הכול מוכן. לפני החלטת הממשלה אמרו להם: תצמצמו עד 475 עובדים. הם צמצמו. אחר כך אמרו להם: לא צריך. הם מרגישים את עצמם מרומים. אני מרגישה את עצמי מרומה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להאריך, אני רוצה מאוד לשמוע את השר. הייתי שמחה מאוד לשמוע בשורה טובה מפיו. אם השר אומר שאין ערעור על החלטת הממשלה, אני

היור"ר א' נחמיאס:

תודה רבה לחברת הכנסת גרוסמן. כבוד שר התחבורה, דברי תשובה, כבקשה.

שר התחבורה ח' קורפו:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבל שחברת הכנסת חייקה גרוסמן לא שמעה אותי קודם. אילו שמעה, אולי היא לא היתה מוסרת כאן בפני הבית עובדות שאין להן שחר. אני חש כאב ועלבון בשם העובדים, שהפכו לכדור משחק ולמס שפתיים. כל אחד מוצא לחובה לטפטף קצת מס, לומר להם מלה, להקים קול זעקה וללכת הביתה.

חבר הכנסת שבח וייס הגיש הצעה דחופה לסדרהיום יחד עם חבר הכנסת אמנון לין לפני שמונה חודשים. הנושא הועבר לועדת החוץ והביטחון של הכנסת. ועדת החוץ והביטחון של הכנסת הגישה מסקנות. היא קיבלה החלטות. ועדת-משנה שלה, בראשותו של חבר הכנסת אמנון לין, טיפלה בנושא. מה שהם היו צריכים לעשות כמשך שמונה חודשים זה להבטיח בכתובת הנכונה, שלמספנות תהיה תעסוקה. את זאת יכול היה לעשות גם חבר הכנסת שבח וייס.

כל השרים שמציעים ביום האחרון — מציעים הצעה אחרת. מציעים למנות, שלושה שרים: את שר הביטחון, את שר האוצר ואת שר התחבורה לטפל ב"מספנות ישראל". נדמה להם שאינך מה שאינך לחוץ המעל, הם נרדמו לשנה. בינואר 1985, בדיוק לפני שנה, מונחה הוועדה הזאת.

דוח מבקר המדינה, חברת הכנסת חייקה גרוסמן, לא מזכיר במלה אחת החלטות פוליטיות או לא פוליטיות. קראת בעיתון ולא טרחת אפילו לקרוא את הדוח. קראת בעיתון ידיעה שיושב-ראש הוועדה מסר. אני אמרתי שהיתה חביעה של הדירקטוריון לפטר 250 עובדים, ובשל לחץ פוליטי זה לא נעשה.

את יודעת מה היה הלחץ הפוליטי? מזכיר מועצת פועלי חיפה שאמר לי: אני אעלה את חיפה על בריקדות. ואין אף אחד שרוצה להיות שוטף, שהוא יהיה האיש שיעמוד בפרץ. והיו לו עוד כמה מלווים לחומרות הזאת.

אורה נמיר (המערך):

למה הוא רצה לעלות על בריקדות?

שר התחבורה ח' קורפו:

כיוון שלעלות על בריקדות קל מאוד. ביום רביעי שעבר, חברת הכנסת אורה נמיר, ביום רביעי שלפני החלטת הממשלה צלצל אלי מזכיר מועצת פועלי חיפה ואמרתי לו: משה, אם עוד יום ראשון לא חשיגו מה שאני חובע מכס, תדעו לכם שאני בא לישיבת הממשלה עם הצעה לפרק את החברה. הוא אומר לי: אחת צודק, אני רק לא מסכים איתך, מתוך ידיעת העובדות, שאפשר לאחד את המספנות. אמרתי לו: אל תאחד את המספנות, תמצא להן מחויבות של משרד הביטחון ביום זה.

או לפטר עובדי מבקשת הקיימים או מי מהם לפי ראות עיניו; 4. לבצע תשלומים על-פי שיקול דעתו בהתאם להתחייבויותיה הקיימות או העתידיות של המבקשת ועל-פי הצרכים שיתגלו לו במהלך ביצוע תפקידו, לרבות אלה שיהיו נובעים מביצועו. ללוות כספים לשם ביצוע תפקידיו בתנאים שייראו לו".

פסק-הדין הזה ניתן אתמול. מייד לאחר מתן פסק-הדין מסר כונס הנכסים, שמונה על-ידי בית-המשפט להיות המפרק הומני, עורך-הדין עמרם בלוס. הודעה לעיתונות, וכך התפרסם: "מר בלוס הודיע עוד כי תוך זמן קצר הוא יבוא בדברים עם כל הגורמים הנוגעים בדבר וינסה לגבש תוכנית פעולה בעקבות כך ולקבל החלטות מתאימות". לפני זה הוא אמר, כי "בינתיים לא יהולו כל שנויים בפעילות המספנה, עד אשר ילמד את הנושא".

אלה היו הצעדים האחרונים שיכולתי לעשות כעניין המספנה, מתוך רגש של אחריות שעור ניתן להציל משהו ממנה.

אילו נהגתי כפי שנהגו אחרים במקרים אחרים, היינו מגיעים למצבה של חברת "אתא". אני מאמין שמצבה של המספנה טוב יותר ממצבה של חברת "אתא".

אני רוצה לומר, שלא חסכנו מאמץ. רק לפני שנתיים השקענו 13.5 מיליון דולר בתשתית, מתוך תקווה שעבודות השיפוצים והתקונים שהמספנה תעסוק בהן יהיה בהן כדי לאפשר את קיומה.

רבותי, המספנה נפגעה גם כשל המשבר העולמי הפוקד את הספנות, לא מפני שחברות ישראליות עושות תיקונים בחוץ, וכאשר הן עושות תיקונים בכלל — והן דוחות תיקונים ככל האפשר בגלל בעיות תקציביות — אי-אפשר לבוא בדרישות לחברות שנאבקות על קיומן.

אנחנו מאפשרים לחברות, לצורך קיומן, לסטות ממחויבות כלפי ימאים ישראלים וכלפי אוניות ישראליות. אנחנו מאפשרים להן לחבור אוניות זרות, להעסיק ימאים לא ישראלים. אנחנו מאפשרים להן זאת מפני שאנחנו רוצים לסייע להן לעבור על מני הגל אשר מאיים להטביען. והתוצאה היא, שגם המספנות נפגעות בשל כך. חברת צי"ם יכולה היתה לתת הובה תעסוקה ל"מספנות ישראל", ואם הם עובדים, בחלק גדול מאוד זה בשלוש אוניות שחברת צי"ם הכניסה אליהם. אבל גם חברת צי"ם עצמה נמצאת במצב קשה.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):
מותר לשאול שאלה?

שר התחבורה ח' קורפו:
כן, בבקשה.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):
האם זה נכון שהיו סיכויים לקבל הזמנות מחוץ-לארץ אבל ההזמנות האלה בוטלו או לא חודשו מפני שידוע בעולם שהמספנות הן במצב שלא ברור אם הן קיימות אל לא?

שר התחבורה ח' קורפו:
לא, לא היו הזמנות שבוטלו. לא היו הזמנות שלא חודשו. היה מכרז אחד ש"מספנות ישראל" השתתפה בו, אבל לא התקבלה שם החלטה. גם ההחלטה שם היתה צריכה להתקבל בשלוש-ארבעה תאריכים ששונו מפעם לפעם. המועד שאמורה היתה להתקבל בו החלטה היה אמצע חודש דצמבר, ב-20 בדצמבר, וגם זה נדחה ועד היום לא נתקבלה החלטה. להערכתי, אין שום קשר בין מצבה של החברה, על-ידי מי היא

במועד זה, בחודש זה, בשנה זאת, תהיה תעסוקה. יכול להיות התאריך מאוחר ככל שיהיה, בספטמבר 1986, בדצמבר 1986. רק שיגיד שבדצמבר 1986 יש תעסוקה למספנות, תעסוקה לשלוש-ארבע שנים. ואז קל היה לבוא לממשלה, קל היה לבוא אל כל הגורמים ולהגיד להם: אנחנו צריכים להחזיק מעמד. קל היה לבוא אל העובדים.

העובדים אינם אשמים במאומה. זה אינו מדויק שהם פטרו 250. זה אינו נכון. הם קיבלו על עצמם להוציא עד דצמבר 250 אנשים והוציאו 75. מפני שמישהו אמר להם: אם תלחצו יותר, תקבלו תנאים יותר טובים. אז ביקשו תנאים ששר האוצר בשום פנים ואופן לא יכול היה לעמוד בהם. האם זאת היא המודעות, זאת היא האחריות לקיומנו של מפעל, לשמירת מפעל, שהיה בעבר נכס ותרם תרומה נכבדה לביטחון ישראל, כדי שיוכל לעשות זאת גם בעתיד?

במקרים כאלו גם הוועד אחראי וגם מזכיר מועצת פועלי חיפה אחראי. זו לא היתה הראשונה שקיימתי אתו. שותחתי אתו חמש-שש שנים בעניין זה. צריך היה לבוא ולהגיד: רבותי, תרדו מן התביעות, תסתפקו בתביעות פחותות, אל תשריינו לעצמכם עכשיו אחריות מוקדמת של כמה שנים וערכות מדינה, שישלמו בשבילכם הפרשות לקרנות הגמל, תביעות אשר בשום פנים ואופן לא מסוגלים לעמוד בהן.

רבותי, אני נפגשתי עם ועדי העובדים ימים מספר לפני כינוסה של הממשלה ואמרתי להם: רבותי, אם עד יום ראשון לא תהיה לי תשובה ברורה ממשרד הביטחון, לא יהיה מנוס אלא לבקש מהממשלה את פירוקה של החברה. והם שמעו. הם פרסמו בעיתון "דבר", בעיתון "דבר" מיום ראשון כותב מיכלסקי, כתב "דבר" בחיפה: קורפו ידרוש היום בממשלה הזמנות ביטחוניות מ"מספנות ישראל" או כונס.

זה לא נפל על אף אחד מהשמים בהפתעה. ככתבה נאמר: שר התחבורה הודיע על כוונתו לחברי ועד הפועלים והעובדים שערכו ביום ה' שכיחת שבח במשרדו. השר אמר לשוכתים: לא זה המקום לשבות אלא משרד הביטחון. אם עד יום א' לא תהיה הודעה מפורשת על מועד כלשהו להזמנות ממשרד הביטחון התואמות את דוח ועדת אלמוג, שקבע כי בלי הזמנות ממשרד הביטחון אין קיום ל"מספנות ישראל", זה מה שיובא לשיבת הממשלה.

הממשלה העבירה את הנושא לוועדת השרים לענייני כלכלה בסמכות ממשלה, כלומר, אלה לא החלטות של ועדה שדרכן לחזור, אם מערערים עליהן, לממשלה, אלא היא הסמיכה את הוועדה בסמכות של ממשלה לקבל החלטה.

הוועדה התכנסה, שמעה את העמדות של כל השרים שרצו לבטא את עמדותיהם בעניין זה. אני חוזר, העמדות ששחל ועקובי הביעו היו כבר בניסיון שנה שלמה לפני כן, כאשר ועדה כזאת שהם הציעו אותה מונתה לפני שנה.

ביום שלישי הופיעו כונס הנכסים ועורך-דין המספנות בפני שופט בית-המשפט המחוזי בירושלים וביקשו, בשם המבקשת, "מספנות ישראל", על-ידי עורך-הדין, נציגם, מינוי מפרק זמני למבקשת, ל"מספנות ישראל". בצו של בית-המשפט נקבע, ואני קורא כמה סעיפים רלבנטיים — "לקבל את סמכויות ההנהלה המבקשת בשם דירקטוריון שלה ולנהל את המבקשת ולהפעילה על-פי שיקול דעתו בכל מסגרת ובכל היקף שימצא לנכון"; 3. להמשיך ולהעסיק את עובדי המבקשת לפי ראות עיניו ולקבוע את תנאי העסקתם ובמידת הצורך להעסיק כוח מקצועי נוסף לצורך ביצוע פעולות המבקשת בין על-פי הסדר כולל ובין על-פי הסדר מיוחד וגם

היו"ר א' נחמיאס:
חברת הכנסת חייקה גרוסמן, האם את מסכימה להסתפק
בשובת השר?

חייקה גרוסמן (מפ"ם):
אדוני היושב-ראש, בזמן האחרון יש פטנט חדש.

היו"ר א' נחמיאס:
בידיך לקבוע.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):
פטנט חדש. במקום להסיר את הנושא מסדר-היום אומרים
שנסתפק בחשובה. כיוון שאיני מסכימה שהנושא יוסר
מסדר-היום, איני מסתפקת בחשובת השר, עם כל הכבוד.

היו"ר א' נחמיאס:
לא מסתפקת.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):
הייתי מציעה שנחליט על כך שיהיה דיון, ועד שיהיה דיון
אולי משהו ישתנה.

שר התחבורה ח' קורפו:
אני לא מתנגד שיהיה דיון כשהנושא יהיה אקטואלי.

היו"ר א' נחמיאס:
אדוני שר התחבורה, יש בדרך לומר לי שאתה מסכים עם
המציעה, שיתקיים דיון במליאה, או שאתה רוצה שהנושא
יועבר לוועדה. כרצונך.

שר התחבורה ח' קורפו:
אני מסכים שייערך דיון במליאה כשהנושא השעה כשרה.

היו"ר א' נחמיאס:
חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת, שהצעתה של חברת
הכנסת חייקה גרוסמן בנושא "מספנות ישראל" תידון במליאה.
מי להצעה הזאת — יצביע.

ה צ ב ע ה

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של
הכנסת נחקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:
כלא מתנגדים הצביעה הכנסת שההצעה תועמד על
סדר-יומה של הכנסת.

חברי הכנסת, תם סדר-היום. הישיבה הבאה — ביום שני
בשבוע הבא עלינו לטובה. ישיבה זו נעולה.

מופעלת, לבין המכרז שהשתתפה בו. אם המדינה חרצה לבצע
את המכרז שלה, היא קיבלה מכתבי הבטחה שהעבודה הזאת
תבוצע. כשהשתתפנו במכרז כבר ביקשו מאתנו את
ההתחייבות הזאת. ההתחייבות שהעבודה תבוצע אם היא
תמסר לנו ניתנה אז בכתב לאותה ממשלה.

אם כן, המאמצים נעשו. אפשר להבין את כאבם של
העובדים. אבל, רבותי, הבה נפסיק את ההתחבטות. אין טובים
ורעים. לא ייתכן שיקום מישור ויזרוק ססמה, יזרוק מלה בלי
קרייט, בלי נכונות לעמוד מאחורי זה וכלי לעשות מאמץ
כלשהו; אני מוסיף, בלי לעשות מאמץ כן אלא לבוא ולקצור מן
המוכן קצת פופולריות וקצת אהדה ולהסתפק בכך.

הצעדים שנעשו שם היו צעדים נכונים. שני יושבים-ראש
התפטרו בגלל המאמץ והמאבק שלהם לנסות להשיג את
התוצאה הטובה ביותר.

גאולה כהן (התחיה-צמח):
את האחריות למאמץ צריך. להטיל על הממשלה ולא על
מישהו אחר.

שר התחבורה ח' קורפו:
ודאי על הממשלה. גם לממשלה היה נוח יותר לומר לשר
התחבורה ולא לשר אחר לעשות זאת. גם לממשלה היה נוח
להעביר את זה לוועדת שרים לענייני כלכלה. גם הממשלה, אם
היא רצתה להחליט החלטה אחת, יכולה היתה לעשות את זה
כל יום. הממשלה יכלה לעשות זאת גם אחרי החלטתה של
ועדת השרים. יש כאן מס שפתיים.

אני מציע לחברת הכנסת חייקה גרוסמן, ואני בטוח
שהנושא כואב לה, להמתין לעבודתו של הכונס; הוא עשה
עבודה טובה בחברת "אל על", ואני רוצה להאמין שהוא ישכיל
לעשות זאת גם ב"מספנות ישראל". אני מייחל לכך.

היו"ר א' נחמיאס:
מה אדוני מציע?

שר התחבורה ח' קורפו:
אין טעם להעביר את הנושא לוועדה. הוא כבר נמצא
בהילוך של כית-משפט. אני מציע שחברת הכנסת חייקה
גרוסמן, אם תרצה להעלות את הנושא שוב, כשהוא יהיה
אקטואלי, תעשה זאת כהצעה נוספת לסדר-היום.

היו"ר א' נחמיאס:
אבל כבודו צריך להגיד לי עמדה. אמור לי מה עמדתך.

שר התחבורה ח' קורפו:
אני מציע שחברת הכנסת תואיל להסתפק בדברי תשובתי.

הישיבה ננעלה בשעה 18:19.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות קס"ב — קס"ד

- א. שאלות בעל-פה.
- ב. שאלות ותשובות.
- ג. הצעת חוק הסדרים לשעת-חירום במשק המדינה (תיקון).
התשמ"ו — 1985 (קריאה ראשונה).
- ד. ההשלכות החברתיות של המשבר הכלכלי — הצעת
חברת הכנסת נ' ארד.
- ה. הצעת חוק רשות הדואר, התשמ"ו — 1986 (קריאה שנייה
וקריאה שלישית).
- ו. הצעת חוק פיצויי פיטורים (תיקון מס' 12), התשמ"ו —
1985 (קריאה ראשונה).
- ז. האסון הקטלני שגרם למותם של ילדי בית-הספר "ברנר"
בפתח-תקווה — הצעת חבר הכנסת ח' קופמן.
- ח. מסקנות ועדת הכלכלה בעניין המלחמה בתאונות הרכבים
— הצעת חבר הכנסת א' לין.
- ט. הצעות לסדר-היום.
- י. סקירת שד הכלכלה והתכנון על פעולות משרדו.
- יא. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 10) (קריאה שנייה
וקריאה שלישית).
- יב. הצעת חוק הנצחת זכרם של נשיאי ישראל וראשי
ממשלותיה, התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- יג. הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת הטרור (מס' 2),
התשמ"ו — 1985 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יד. הצעת חוק הנויקים האזרחיים (אחריות המדינה) (תיקון
מס' 3), התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- טו. הצעת חוק חג המצות (איסורי חמץ), התשמ"ה — 1985
(קריאה ראשונה) — הצעות חברי הכנסת א"ח שאקי
וא"י שפירא.
- טז. הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 31),
התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- יז. הצעת חוק המכר (דירות) (תיקון מס' 2),
התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- יח. הצעת חוק לתיקון חוק הספנות (הגבלת אחריותם של
בעלי כלי שיט) (תיקון), התשמ"ה — 1985 (קריאה שנייה
וקריאה שלישית).
- יט. הצעת חוק רשת שנייה בטלוויזיה, התשמ"ה — 1985
(קריאה ראשונה) — הצעות חברי הכנסת פ' גולדשטיין
ומ' רייסר.
- כ. הצעת חוק פנקס הבוחרים (הוראות שעה),
התשמ"ו — 1985 (קריאה ראשונה).
- כא. הצעת חוק לתיקון פקודת זכויות החשמל,
התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- כב. מינויים מפלגתיים בחברת הכימיקלים — הצעת חבר
הכנסת י' ארצי.
- כג. מפעל כ"ל — פאר התעשייה הכימית הישראלית —
הצעת חבר הכנסת י"ז אמיר.
- כד. פיטורי מורים והשיכושים בעקבותם במערכת החינוך —
הצעות חברי הכנסת מ' פלד, ד' דנינו, ד' מגן, ור' איתן.
- כה. מושב חבר הנאמנים של הסוכנות בניו-יורק — הצעות
חברי הכנסת מ' בראון, ע' לנדאו, ז' המר, ח' דרוקמן, ג'
כהן וע' סולודר.
- כו. התבטאויות של הרב פרדס בעיתון "כותרת ראשית" —
הצעת חברת הכנסת ש' אלוני.
- כז. המשבר המתמשך במערכת הבריאות — הצעת חברת
הכנסת א' נמיר.
- כח. צבירה מוגברת של רווחי הון ושחיקת שכר העובדים
בתקופת ההקפאה — הצעות חברי הכנסת ר' כהן וח'
גרוסמן.
- כט. פיתוי ילדים לחזרה בתשובה — הצעת חבר הכנסת נ' רו.
ל. הצעות חוק של חברי הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבה קס"ד

172. אש"ף לא יכול להיות צד למשאומתן עם ישראל —
הצעת חבר הכנסת א' לין.
173. הייתכן חידוש תהליך השלום בלא שיתופו של אש"ף —
הצעת חבר הכנסת מ' פלד.
174. הידיעות על משאומתן שמנהל ראש הממשלה לוותר
טריטוריאלי בגולן ומעורבות סוריה ורוסיה בפורום בין-
לאומי תמורת פתיחת שערים בברית-המועצות וחידוש
יחסים דיפלומטיים — הצעת חברת הכנסת ג' כהן.
175. הצורך בפתרון בעיית טאבה — הצעת חבר הכנסת י'
שריד.
176. השבתת הסעתם של 5,000 תלמידי בתי-ספר ביישובי
המועצה האזורית מטה-יהודה — הצעת חבר הכנסת א'
שלום.
- 177 — 183. השבתת הטלוויזיה — הצעות חברי הכנסת
מ' גלורית-עסה, י' צבן, י' שריד, מ' וירשובסקי, א' ולדמן,
נ' רו וד' דנינו.
- 184 — 185. התושבים הערכים בשכונת הרכבת בלוד —
הצעות חברי הכנסת ח' טובי וא' סרטני.
186. פרסום הספר "גבול הציות" — הצעת חבר הכנסת ד'
מגן.
187. "מספנות ישראל" — הצעות חברי הכנסת ח' גרוסמן וא'
לין.

ג. הצעת חוק רשות הדואר, התשמ"ו-1986

תוכן העניינים

סעיפים		סעיפים	
66—68	סימן ב': הובלה בין-לאומית	1	פרק א': פרשנות
69—70	סימן ג': תנאי שירות הובלה	2—44	פרק ב': רשות הדואר
71—76	פרק ה': סמכויות הקשורות במקרקעין	2—5	סימן א': הקמת הרשות ותפקידיה
77—88	פרק ו': אחריות וחסינות		סימן ב': התקשוריות וחובות במישור הבין-לאומי
89—109	פרק ז': עבירות, עונשין וסדרי דין	6—7	סימן ג': מועצת הרשות
89—95	סימן א': עבירות כשירות הדואר	8—20	סימן ד': תפקודי המועצה וסמכויותיה
96—109	סימן ב': עבירות כלפי הדואר	21—25	סימן ה': מנהל הרשות ועובדיה
	פרק ח': העברת עובדים, נכסים, זכויות, חובות ותקציב	26—36	סימן ו': תשלומים, תקציב וכספים
110—114	סימן א': העברת עובדים	37—44	
110—111	סימן ב': העברת נכסים, זכויות, חובות ותקציב	45—70	פרק ג': פעולות הרשות
112—114	פרק ט': הוראות שונות	45—46	סימן א': הוראות כלליות
115—127	תוספת	52—59	סימן ב': העברת דואר ומסירתו
		60—70	פרק ד': הובלת דואר
		60—65	סימן א': הובלה בארץ

פרק א': פרשנות

1. הגדרות

בחוק זה —

"כול" — כול דביק או תווית אחרת, מיטבע או סימן שאישר השר או מינהל דואר-חוץ לציון תשלום של דמי דואר;

"בזק" — כהגדרתו בחוק הבזק;

"בית דואר" — מבנה או מקום אחר, לרבות תיבת דואר, שייעדה הרשות לקבלת דבר דואר, להעברתו או למסירתו, או לעיסוק בענייני הרשות;

"דברי בולים" — מעטפה, איגרת, גלויה, וכל אריזה אחרת שעליה מוטבע בול;

"דברי דואר" — מכתב, גלויה, עיתון, דבר דפוס, דוגמה, חבילה וכל צרור וחפץ אחרים הניתנים להעברה בדואר ולרבות מברק;

"דמי דואר" — התשלום בעד העברת דבר דואר;

"הוועדה" — ועדת הכלכלה של הכנסת;

"הכללים" — הכללים שנקבעו לפי סעיף 22;

"המועצה" — מועצת הרשות שמונתה לפי סעיף 8;

"המנהל" — מנהל הרשות שמונה לפי סעיף 26;

"הרשות" — רשות הדואר שהוקמה לפי חוק זה;

"השר" — שר התקשורת;

"חוק הבזק" — חוק הבזק, התשמ"ב-1982¹;

"יוצא", לעניין כלי טיס או כלי שיט — היוצא מישראל;

"מברק" — מסר בכתב או בדרך אחרת המועבר, או המיועד להעברה, באמצעי בזק או בדרך מהירה אחרת שיקבע המנהל;

"מפעיל", לעניין כלי טיס או כלי שיט — לרבות הבעלים, השוכר, המטיס או המשיט, או מי מטעמם;

"נכנס", לעניין כלי טיס או כלי שיט — הנכנס לישראל;

"פנים", לעניין דבר דואר — מדורר בישראל וממוען למקום בישראל, ולעניין דמי דואר — דמי הדואר המוטלים על דבר דואר כאמור;

"פקיד דואר" — כל המועסק בכל עניין של הרשות;

"שירותי דואר" — השירותים להעברת דברי דואר בישראל, מישראל לארצות חוץ ומארצות חוץ לישראל;

"שק דואר" — שק, ארגז, חבילה וכל כלי קיבול אחר שבהם מובילים דברי דואר במהלך העברתם בדואר, בין שיש בהם וכין שאין בהם דברי דואר;

"תברוקה" — שירות למען הזולת לקבלת מברקים, העברתם ומסירתם;

"תיבת דואר" — כל תיבה או כלי קיבול אחר של הרשות לקבלת דואר לשם העברתו בדואר.

¹ ס"ח התשמ"ב, עמ' 218; התשמ"ג, עמ' 4; התשמ"ד, עמ' 167.

פרק ב': רשות הדואר

סימן א': הקמת הרשות ותפקידיה

2. הקמת הרשות
מוקמת בזה רשות הדואר.
3. הרשות — תאגיד
הרשות היא תאגיד.
4. הרשות — גוף מבוקר
הרשות היא גוף מבוקר כמשמעותו בסעיף 9(2) לחוק מבקר המדינה, התשי"ח — 1958 (נוסח משולב).²
5. תפקידי הרשות
(א) ואלה תפקידי הרשות:
(1) לתת שירותי דואר לפי הוראות חוק זה;
- (2) לתכנן, לבנות, לפתח, לנהל, להחזיק, להפעיל ולקיים את המערכות והדרכות למתן שירותי הדואר;
- (3) לתת שירותים לבנק הדואר לצורך קיום השירותים על-פי חוק בנק הדואר, התשי"א — 1951.³
- (ב) הרשות תמלא תפקידיה בהתאם למדיניות הממשלה.
- (ג) במילוי תפקידיה תפעל הרשות —
- (1) על יסוד חישובים כלכליים כמפעל הנושא את עצמו;
- (2) לקידום צרכי החברה והמשק;
- (3) לשיפור ולהרחבה של שירותי הדואר בהתחשב בפיתוח הטכנולוגי בתחום התקשורת.

סימן ב': התקשרויות וחובות במישור הבין-לאומי

6. חובות מכוח המשפט הבין-לאומי
חובות המוטלות על מדינת ישראל מכוח אמנות בין-לאומיות בענין שירותי דואר, יקוימו בידי הרשות או בידי מי שהשר יקבע בתקנות.
7. ביצוע פעולות במישור הבין-לאומי
השר רשאי ליפות כוחה של הרשות להתקשר לצורך ביצוע תפקידיה עם מינהלים הנותנים שירותי דואר במדינות אחרות, בהתאם לאמנות בין-לאומיות שמדינת ישראל צד להן.

סימן ג': מועצת הרשות

8. מינוי המועצה
(א) לרשות תהיה מועצה של אחד-עשר חברים שימנה השר כאישור הממשלה, ובהם שישה מקרב עובדי המדינה, ארבעה מקרב הציבור ואחד נציג עובדי הרשות.
- (ב) חברי המועצה מקרב עובדי המדינה יהיו שלושה נציגי שר האוצר ושלושה נציגי שר התקשורת; חבר המועצה שהוא נציג עובדי הרשות ייבחר מקרבם בהתאם לתקנות.
- (ג) השר ימנה, כאישור הממשלה, מבין חברי המועצה, יושב-ראש וממלא מקום ליושב-ראש.
- (ד) הודעה על מינויים לפי סעיף זה תפורסם ברשומות.
9. תקופת כהונה
(א) תקופת כהונתו של חבר המועצה תהיה שלוש שנים.
- (ב) חבר המועצה שתקופת כהונתו תמה, אפשר, באישור הממשלה, למנותו מחדש.
10. סייגים למינוי
(א) לא ימונה חבר המועצה —
- (1) מי שאינו אזרחי ישראל;
- (2) מי שהורשע על עבירה שיש עמה קלון או נשא עונש מאסר וטרם חלפו עשר שנים מיום ההרשעה או מיום גמר ריצת עונש המאסר, לפי המאוחר;
11. פקיעת כהונה
(א) חבר המועצה יחדל לכהן לפני תום תקופת כהונתו באחת מאלה:
- (1) התפטר במסירת כתב התפטרות לשר;
- (2) נתקיים בו סייג מן הסייגים המפורטים בסעיף 10;
- (3) נבצר ממנו דרך קבע למלא תפקידו, והשר, לאחר התייעצות ביושב-ראש המועצה, העבירו מכהונתו בהודעה בכתב;
- (4) אם נתמנה כחבר מקרב עובדי המדינה — פרש משירות המדינה;

² ס"ח התשי"ח, עמ' 92; התשמ"א, עמ' 280.
³ ס"ח התשי"א, עמ' 219; התשל"ו, עמ' 21.

כחבר המועצה כשיעורים שקבע השר בהסכמת שר האוצר.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), רשאי השר, באישור שר האוצר, להורות על הענקת גמול סביר, כשיעור שיקבע, ליושב־ראש המועצה ולממלא מקומו, ואם ראה נסיבות מיוחדות — גם לחבר. המועצה הממלא תפקיד של יושב־ראש ועדה שהמועצה הקימה.

17. ישיבות המועצה

(א) ישיבות המועצה יתקיימו לפחות אחת לשלושה חודשים.

(ב) המועצה תקיים ישיבה מיוחדת אם דרשו זאת השר או המנהל או ארבעה לפחות מחברי המועצה; הישיבה חתומה תוך ארבעה עשר ימים מיום הודיעה, וזאת אם נדרש לקיימה תוך זמן קצר יותר; בישיבה תדון המועצה בנושאים המפורטים בדרישה.

(ג) יושב־ראש המועצה יזמן את ישיבותיה ויקבע את זמןן, מקומן וסדר יומן. ככפוף להוראות סימן זה.

(ד) המנהל או מי שהוא יקבע לכך יוזמן לכל ישיבות המועצה.

18. סדרי עבודת המועצה

(א) המניין החוקי בישיבת המועצה הוא רוב חבריה ובהם יושב־ראש המועצה או ממלא מקומו; משנסתחה הישיבה במניין חוקי, יהיה המשך הישיבה כדון בכל מספר חברים ובלבד שבעת קבלת ההחלטות נכחו ארבעה חברים לפחות ובהם היושב־ראש או ממלא מקומו.

(ב) החלטות המועצה יתקבלו ברוב דעות של המשתתפים בהצבעה.

(ג) המועצה תקבע לעצמה את דרכי עבודתה ונוהלי דיוניה, ככל שלא נקבעו בחוק זה או על־פיו.

19. תוקף

קיום המועצה, סמכויותיה ותוקף החלטותיה לא ייפגעו מחמת שנתפנה מקומו של חבר המועצה, או מחמת ליקוי במינויו או בהמשך כהונתו.

20. פיזור המועצה

נוכת השר כי המועצה אינה ממלאת את תפקידיה על־פי חוק זה, או שלדעתו היא אינה מנהלת כשורה את ענייני הרשות, יתרה במועצה בהודעה מנומקת בכתב שישלח ליושב־ראש המועצה; לא תוקן המעוות תוך המועד שנקב השר בהודעתו, רשאי השר, באישור הממשלה, להורות על פיזור המועצה; פזורה המועצה, תמונה מועצה חדשה בדרך האמורה בסעיף 8.

סימן ד': תפקידי המועצה וסמכויותיה

(3) תדון בדוחות הכספיים של הרשות.

22. קביעת כללים

(א) המועצה, באישור השר, תקבע כללים בדבר השירותים שנותנת הרשות, דרכי ניהולם וביצועם והפיקוח עליהם.

(ב) השר רשאי לדרוש מהמועצה לקבוע כללים בנושא שיגדיר בדרישתו; לא קבעה המועצה כללים כאמור תוך תקופה שקבע השר, רשאי השר לקבוע כללים במקומה.

(5) אם נתמנה כחבר מקרב הציבור — נתמנה עובד המדינה;

(6) אם נתמנה כנציג עובדי הרשות — פרש מעבודתו ברשות.

(ב) נעדר חבר המועצה, ללא סיבה מוצדקת, משלוש ישיבות רצופות של המועצה או מחמש ישיבות תוך שנה אחת, רשאי השר, באישור הממשלה, לכטל את מינויו.

(ג) הוגש כתב אישום נגד חבר המועצה, רשאי השר, לאחר התייעצות עם היועץ המשפטי לממשלה, להשעות את החבר מכהונתו עד למתן פסק־דין סופי בעניינו.

12. ממלא מקום ליושב־ראש

נכצר זמנית מיושב־ראש המועצה למלא את תפקידו, או שנחפתה משרתו וטרם נתמנה אחר במקומו, יבוא במקומו ממלא מקומו.

13. כסני חבר חדש

נחפנה מקומו של חבר המועצה, ימונה חבר אחר במקומו בדרך האמורה בסעיף 8.

14. ממלא מקום לחבר

חבר המועצה, שנכצר ממנו זמנית למלא את תפקידו, לרבות מי שהושעה לפי סעיף 11(ג), רשאי השר למנות לו ממלא מקום.

15. חובת גילוי ואיסור התקשרות

(א) חבר המועצה שידוע לו כי הוא קשור או עשוי להיות קשור, במישרין או בעקיפין, בעצמו או על־ידי קרובו, סוכנו או שותפו, בעניין או בעסקה העומדים לדיון במועצה, ושאינם נוגעים לשירות שנותנת הרשות לפי חוק זה — יודיע על כך בכתב ליושב־ראש המועצה מיד לאחר שנודע לו כי העניין או העסקה האמורים עומדים לדיון, ולא יהיה נוכח בדיוני המועצה כאותו עניין או עסקה ולא ישתתף בהחלטה המתייחסת אליהם או קשורה עמם.

(ב) חבר המועצה, קרובו, סוכנו או שותפו, או תאגיד שאחד מהאמורים הוא בעל עניין בו או מנהל או עובד אחראי בו, לא יתקשר עם הרשות בעסקה.

(ג) בסעיף זה, "בעל עניין", "קרוב" ו"עסקה" — כמשמעותם בסעיף 10(ב).

(ד) העובר על הוראות סעיף זה, דינו — מאסר שנה.

16. הוצאות וגמול

(א) חבר המועצה לא יקבל מהרשות שכר בעד שירותיו, אך יהא זכאי לקבל הוצאות שהוציא בקשר למילוי תפקידו

21. תפקידי המועצה

המועצה, מבלי לגרוע משאר תפקידיה —

(1) תקבע את המדיניות הכללית של הרשות בתחום תפקידיה;

(2) תעקוב ברציפות אחרי ביצוע המדיניות, התוכניות והתקציבים של הרשות;

יתן שירותים נוספים על שירותי הדואר, ובלבד שאלה יינתנו אגב מילוי תפקידיה הרגילים.

25. דינים יחשבוניים

(א) המועצה רשאית לדרוש מהמנהל דינים יחשבוניים על פעולותיה של הרשות, לרוב בהם ולקבוע מסקנותיה.

(ב) המועצה תגיש לשר כל דין יחשבון שידרוש.

23. סיוג שירותים

בכללים ניתן לקבוע את המקרים והתנאים שבהם רשאית הרשות להגביל או להפסיק את מתן שירותיה, כולם או מקצתם.

24. שירותים נוספים

המועצה, באישור הממשלה, רשאית לקבוע כי הרשות

סימן ה': מנהל הרשות ועובדיה

ותקניהם יהיו כשל עובדי המדינה בהתחשב בתפקידים המיוחדים של הרשות ובהתייעלותה, וייקבעו בהסכם בין הרשות לבין ארגון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדי הרשות; ההסכם טעון אישור השר ושר האוצר.

34. כהונת המנהל ותנאי העסקתו

(א) תקופת כהונתו של המנהל תהיה חמש שנים; המועצה, באישור השר, רשאית להאריך את מינויו לתקופה נוספת שלא תעלה על חמש שנים.

(ב) המנהל יחדל לכהן לפני תום תקופת כהונתו כאחת מאלה:

(1) התפטר בהודעה בכתב שהגיש לשר באמצעות המועצה;

(2) השר, לאחר התייעצות במועצה, קבע כי נבצר מהמנהל דרך קבע למלא תפקידו;

(3) השר החליט בהחלטה מנומקת להעבירו מכהונתו, לאחר שהודיע על כך לממשלה חמישה עשר ימים מראש.

(ג) התפטר המנהל, חפץ כהונתו בתום שלושים ימים מיום הגשת הודעת ההתפטרות, וזאת אם הסכים השר למועד קצר מזה.

(ד) המועצה, באישור השר ושר האוצר, תקבע את שכרו ותנאי העסקתו של המנהל, והוראות סעיף 33 לא יחולו עליו.

35. תנאי העסקה של ממלאי משרות מיוחדות

(א) המועצה, באישור השר ושר האוצר, רשאית לקבוע משרות או סוגי משרות של בעלי תפקידים מיוחדים בכירים ותפקידים מקצועיים מיוחדים שעליהם לא יחולו הוראות סעיף 33 (להלן — משרות מיוחדות).

(ב) ממלאי המשרות המיוחדות ימונו בידי המנהל, באישור המועצה, לתקופה של חמש שנים, וניתן לחזור ולמנותם לחקופות כהונה נוספות.

(ג) ממלא משרה מיוחדת יחדל לכהן לפני תום תקופת כהונתו כאחת מאלה:

(1) התפטר בהודעה בכתב למנהל;

(2) המנהל, באישור המועצה, קבע כי נבצר ממנו דרך קבע למלא תפקידו;

(3) המנהל החליט, בהחלטה מנומקת ובאישור המועצה, להעבירו מתפקידו.

26. מנהל הרשות

המועצה תמנה, על-פי המלצת השר ובאישור הממשלה, מנהל לרשות; הודעה על מינויו תפורסם ברשומות.

27. אחריות המנהל

המנהל יהיה אחראי כלפי המועצה והשר לביצוע החלטותיהם ולביצוע תפקידי הרשות במסגרת סמכויותיו.

28. ממלא מקום למנהל

(א) המועצה, באישור השר, תמנה, מבין ממלאי המשרות שעל-פי סעיף 35, ממלא מקום למנהל, שימלא את תפקידיו וישתמש בסמכויותיו כל עוד נבצר ממנו, מטעמים כלשהם, לעשות כן; לא נתמנה ממלא מקום כאמור, או נבצר ממלא המקום למלא את תפקידיו ולהשתמש בסמכויותיו, ישים יושב ראש המועצה מנהל כפועל של הרשות.

(ב) הודעה על מינוי ממלא מקום למנהל תפורסם ברשומות.

29. תפקידי המנהל

(א) המנהל אחראי לניהול השוטף של ענייני הרשות במסגרת המדיניות, התוכניות וההקציבים של הרשות ובמסגרת החלטות המועצה.

(ב) בכפוף להוראות חוק זה והחלטות המועצה יהיו למנהל כל הסמכויות הדרושות לניהול הרשות, ובכלל זה הסמכות לייצג את הרשות בכל תפקיד מתפקידיה ולחתום על הסכם או מסמך בשם הרשות.

30. אצילת סמכויות

המנהל רשאי לאצול מסמכויותיו לעובד מעובדי הרשות, וליפוט את כוחו לחתום על כל מסמך בשם הרשות, ובלבד שאצילת סמכות לייצג את הרשות בעסקאות ולחתום בשמה על מסמכים הנוגעים בהן טעונה אישור המועצה.

31. סיוג שמני של שירותים

המנהל, באישור השר, רשאי להפסיק, לעכב או להגביל, זמנית, את שירותי הרשות, כולם או מקצתם.

32. הוראות מיוחדות של השר

השר, לאחר שהתייעץ במועצה, רשאי להורות למנהל לבצע פעולה שהיא במסגרת תפקידיה וסמכויותיה של הרשות.

33. תנאי העסקתם של עובדי הרשות

תנאי עבודתם של עובדי הרשות, שכרם, גמלאותיהם

משמעת שיחולו על עובדי הרשות, ובכלל זה הוראות בדבר תחולתו של חוק שירות המדינה (משמעת), החשכ"ג — 1963⁴ (להלן — חוק המשמעת). בשינויים כפי שייקבע.

(כ) עד לקביעת הצו כאמור בסעיף קטן (א) יחול חוק המשמעת בשינויים המתחייבים.

סימן ו': תשלומים, תקציב וכספים

(ג) נוצר גירעון בביצוע התקציב הרגיל בסכום העולה על מה שנקבע בו לעניין זה, תביא הרשות את הדבר לידיעת השר ושר האוצר לא יאוחר מחמש מחצית שנה הכספים שבה נוצר הגירעון.

(ד) לא תתחייב הרשות בהתחייבות כספית אלא במסגרת התקציב המאושר.

(ה) השר, בהתייעצות עם שר האוצר, רשאי לקבוע את מספר המשרות שהרשות רשאית למלא (להלן — שיא כוח אדם).

(ו) השר, בהתייעצות עם שר האוצר ועל-פי החלטת הממשלה, רשאי להפחית את תקציב הרשות ואת שיא כוח האדם שלה.

39. חריגה מן התקציב

ביצעה הרשות פעולה החורגת מתקציבה או חרגה משיא כוח האדם שלה, רשאי שר האוצר, לאחר התייעצות עם השר, לנקוט צעדים הדרושים לדעתו לתיקון הליקויים האמורים, ובהם:

(1) הוראה להפסיק פעולה;

(2) הפחתת השתתפות הממשלה בתקציב בסכום שלא יעלה על הסכום שבו חרגה הרשות מתקציבה.

40. חוזה של הרשות

בחוזה של הרשות, שהיקפו עולה מעל סכום שיווה השר, יצוין —

(1) כי התקיימו כל התנאים וניתנו כל האישורים לפי חוק זה;

(2) הסעיף בתקציב שעל-פיו נערך.

41. דוח שנתי

המנהל יערוך ויגיש למועצה, לשר ולשר האוצר, לא יאוחר משישה חודשים לאחר חום כל שנת כספים, דין-וחשבון שנתי שיכלול:

(1) מאזן וחשבון רווח והפסד, לרבות ייעוד רווחים;

(2) דין-וחשבון על ביצוע התקציב השוטף ותקציב הפיתוח;

(3) דין-וחשבון על המשאבים ואופן השימוש בהם;

(4) סקירה על פעולות הרשות.

42. קרנות

(א) הרשות תיצור ותקיים קרנות לחידוש המכנים, המתקנים והציוד של הרשות, לפיתוח נכסיה ולתשלום חובותיה.

(ד) המועצה, באישור השר ושר האוצר, תקבע את שכרם ותנאי העסקתם של ממלאי משרות מיוחדות.

36. שיפוט משמעת

(א) השר, לאחר התייעצות בארגון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדי הרשות, בהסכמת שר המשפטים ובאישור הוועדה, רשאי לקבוע בצו הוראות

37. קביעת תשלומים

(א) השר יקבע בתקנות את התשלומים בעד השירותים המנויים בתוספת, שנותנת הרשות.

(ב) השר רשאי לשנות בצו את התוספת.

(ג) השר רשאי לקבוע בתקנות את התשלומים בעד שירותים שנותנת הרשות ואינם מנויים בתוספת; התקנות יובאו לידיעת הוועדה; השר רשאי להורות כי התשלומים לא יפורסמו כרשומות אלא בדרך אחרת שהורה עליה.

(ד) השר, באישור שר האוצר, רשאי להתקין תקנות בדבר הצמדת תשלומים לפי סעיף זה למדד המחירים לצרכן, ולגבי תשלומים בעד שירותים לתחילת-לארץ — לשער היציג של מטבע-חוץ שייקבע בתקנות; התקנות יובאו לידיעת הוועדה.

(ה) השר, באישור שר האוצר, רשאי להתקין תקנות בדבר חובת תשלום ריבית פיגורים, הפרשי הצמדה או הפרשי הצמדה וריבית על תשלומים המגיעים לרשות בשל שירותים שהיא נותנת ואשר לא שולמו כמועד שנקבע לכך, דרכי חישובם והתנאים לתשלומם; לעניין זה, "ריבית" — לרבות ריבית דריבית.

(ו) האמור בסעיף זה אינו גורע ממסמכות הרשות לגבות תשלום סביר בעד שירות שלא נקבע לו תשלום כאמור, והוא כשאין חובה על-פי חיקוק ליתן אותו שירות.

(ז) ההסדרים הכספיים שבין הרשות לבין בנק הדואר, לרבות התמורה שתשולם לרשות בעד שירותיה לבנק הדואר (להלן — התמורה) ייקבעו בהסכם, ובאין הסכם — ייקבעו בידי הממשלה או מי שהיא הסמיכה, הכול על-פי חתש"ב כלכלי; ובלבד שאגרות ועמלות שגובה בנק הדואר בעד שירותיו יועברו לרשות כחלק מן התמורה.

(ח) השר רשאי להורות לרשות על האופן והדרכים להעברת מכחי חיילים המשרתים בצבא-הגנה לישראל; התמורה שתשולם לרשות בעד שירותים כאמור תקבע בהסכם בין הרשות לבין צבא-הגנה לישראל, ובאין הסכמה — בידי הממשלה או מי שהיא הסמיכה.

38. תקציב רגיל ותקציב פיתוח

(א) המנהל יכין בכל שנה, כמועד שתקבע המועצה, את התקציב הרגיל ותקציב הפיתוח של הרשות לשנת הכספים הקרובה; התקציב טעון אישור המועצה, השר ושר האוצר.

(ב) המנהל רשאי להכין, נוסף לתקציב כאמור בסעיף קטן (א), גם תקציב רגיל ותקציב פיתוח למספר שנים מראש; התקציב טעון אישור המועצה והממשלה.

⁴ ס"ח התשכ"ג, עמ' 50.

- (ב) המועצה, באישור השר ושר האוצר, תקבע את שיעורי ההפרשות ואת אופן ההפקדות של כספי הקרנות; קביעת אופן ההפקדות טעונה גם אישור של שר האוצר.
43. מלוות ואיגרות-חוב
(א) הרשות רשאית, על-פי החלטת המועצה ובכפוף לאמור בכל חוק, לקבל מלוות למטרות פיתוח ולהנפיק לשם כך איגרות-חוב, וכן מלוות כספים לשם כיסוי גירעונות.
(ב) איגרות-החוב, המלוות ותנאיהם טעונים הסכמת השר ושר האוצר.
- (ג) כספים שיינתנו לרשות מאוצר המדינה לכיסוי גירעון יהיו בתנאי הלוואה.
44. קופת הרשות
(א) כל הכנסה שתקבל הרשות, למעט כספים כאמור בסעיף קטן (ב), תוכנס לקופת הרשות, וכל תשלומי הרשות יוצאו מקופת הרשות במסגרת תקציבה המאושר.
(ב) כספים שיחבלו לזכות חשבונות בבנק הדואר לא יוכנסו לקופת הרשות והם ינהלו בנפרד בבנק הדואר.

פרק ג': פעולות הרשות

סימן א': הוראות כלליות

45. חזקות
לעניין חוק זה —
(1) יראו מסירת דבר דואר לאדם המורשה לקבל אותו דבר דואר בשביל הרשות, כמסירה לבית הדואר;
(2) יראו דבר דואר כמצוי במהלך העברה משעה שנמסר לבית הדואר עד זמן מסירתו לנמען;
(3) יראו כמסירת דבר דואר לנמען — הכנסה של דבר דואר לחיבת המכתבים שלו וכן מסירה לידי של הנמען או לידי
46. ביצוע תפקידים באמצעות סוכנים ומחלקים
(א) הרשות רשאית לבצע תפקיד מתפקידיה באמצעות סוכני דואר או מחלקי דואר.
(ב) היחסים שבין הרשות ובין סוכני הדואר ומחלקי הדואר לא ייראו, לכל דבר ועניין, כיהסי עובד ומעביד.

סימן ב': ייחוד פעולות וזכויות

47. הגדרת מכתב
בסימן זה, "מכתב" — מכתב, גלויה, דבר פוסט וצורר שמשקלם אינו עולה על 500 גרם.
48. הובלת מכתבים וקיום תברוקה בידי הרשות
הרשות תעסוק על-פי חוק זה באיסופם, העברתם, חלוקתם ומסירתם של מכתבים ובקיום תברוקה, וכן בכיצוע השירותים הכרוכים בעיסוקים אלה, והכול באורח תקין וסדיר.
49. איסור עיסוק
(א) לא יעסוק אדם זולת הרשות באיסופם, העברתם, חלוקתם או מסירתם של מכתבים, בקיום תברוקה ובכיצוע השירותים הכרוכים בעיסוקים אלה, אלא אם כן ניתן לו היתר לפי חוק זה או רשיון לפי חוק הבזק, לפי העניין.
(ב) סעיף קטן (א) לא יחול על העברה ומסירה של אלה:
(1) מכתב הנוגע לענייניו של שולחו או מקבלו בלבד, והמוכל נמסר בידי עובדו של השולח או המקבל;
(2) כתב בית-דין וכל מסמך אחר היוצא מרשות שיפוטית;
(3) מכתב הנוגע לטובין והמצורף להם, ללא תמורה נוספת בשל המכתב.
- (ג) הוראות סעיף קטן (ב) אינן באות להתיר לאדם איסופם של מכתבים מהסוגים המנויים בו, כדי לתיתם להעברה או למסירה כאמור בו.
50. היתרים ושירותים שלא בידי הרשות
(א) השר רשאי, לאחר התייעצות כמועצה, להעניק היתר לאיסופם, העברתם, חלוקתם או מסירתם של מכתבים; ההיתר יכול שיהיה מוגבל לפי סוגי השירותים, מועדי נתינתם ומקומות נתינתם ויכול שיהיה כללי או לאדם פלוגי.
(ב) במתן היתר לפי סעיף זה יובאו בחשבון, בין השאר, שיקולים אלה:
(1) התאמתו של מבקש ההיתר ויכולתו לבצע את השירותים שלגביהם הוא מבקש היתר;
(2) עניין הציבור ועניינה של הרשות.
- (ג) השר רשאי בהיתר לחייב את בעל ההיתר לשלם תשלום בעדו; שיעורי התשלום ותנאיו ייקבעו בתקנות.
- (ד) התשלום לפי סעיף קטן (ג) ישולם למדינה, אלא אם כן הורה השר שישולם לרשות.
- (ה) הודעה על מתן היתר תפורסם ברשומות.
51. זכות המדינה והרשות בכולים
(א) למדינה הזכות הייחודית להנפיק כולים רביקים ודברי כולים והיא תספק לרשות במחיר העלות; אין בכך כדי לפגוע בזכותה של הרשות להשתמש בכול מסוג אחר לציון תשלום של דמי דואר.
- (ב) השר רשאי לקבוע בתקנות את הדרכים שבהם יפעל השירות הכולאי והתשלומים בעד שירותיו; בתקנות כאמור רשאי השר להטיל על הרשות תפקידים הקשורים בשירות הכולאי.

סימן ג': העברת דואר ומסירתו

השולח — לפי העניין — תשלום כפי שייקבע בכללים; התשלום לא יעלה על סכום הגדול פי חמישה מרמי הדואר בשל אותו דבר דואר — אם הוא דבר דואר פנים, ואם הוא דבר דואר חוץ — יהיה התשלום בכפוף לאמור כאמנת הדואר העולמית ובהסכמים בין-לאומיים בדבר חבילות דואר שישראל צד להם.

52. סימן הרשות

רכב הרשות וכל כלי קיבול אחר המיועדים לקבלת דברי דואר או להעברתם יהיו מסומנים בסימן שתקבע המועצה באישור השר, ושיאפשר זיהוי כשייכים לרשות.

53. סדרי טיפול בדברי דואר

סדרי דיוורם של דברי דואר, איסופם, העברתם, חלוקתם ומסירתם וכל עניין אחר הנוגע לטיפול בדברי דואר יהיו בהתאם לכללים.

54. דבר דואר שנמענו נפטר

נודע לרשות כי נמענו של דבר דואר נפטר לפני מסירתו, רשאית היא להחזיר את דבר הדואר לשולח או למוסרו למי שיוורה השולח, תמורת תשלום הקבוע לאותו דבר דואר.

55. טובין חביימכס

דבר דואר המכיל טובין חביימכס לא ייפתח ולא ייבדק בידי פקיד המכס אלא בנוכחות פקיד דואר ובכפוף לאמור כאמנת הדואר העולמית ובהסכמים בין-לאומיים בדבר חבילות דואר שישראל צד להם.

56. משלוח בניגוד לכללים

(א) דבר דואר שנשלח בניגוד לכללים, רשאי המנהל לעשות בו כפי שימצא לנכון, לרבות השמרתו, הכול בהתאם לכללים.

(ב) החליט המנהל למסור דבר דואר כאמור לנמען או להחזירו לשולח, ישלם הנמען, אם ירצה בדבר הדואר, או

57. גביית תשלומים שלא שולמו כדין

לא שילם השולח את דמי הדואר בעד משלוח דבר דואר או ששילם אותם בחסר, רשאי המנהל לגבות את כפל התשלום החסר מאת השולח, או מאת הנמען אם ירצה בדבר הדואר; בצירוף ההוצאות הכרוכות בגבייה, הכול לפי הכללים.

58. ראיות בתובענת דמי דואר

בכל הליך לתשלום דמי דואר או תשלומים אחרים בשל דברי דואר לפי חוק זה —

(1) הצגתו של דבר הדואר שבעדו נדרש התשלום כשעליו חותמת דואר המציינת שהנמען סירב לקבלו או שהנמען נפטר או שאי-אפשר למוצאו, תהיה ראיה לכאורה על העובדה שצוינה;

(2) האדם שממנו לכאורה בא דבר הדואר שבעדו נדרש התשלום, חזקה שהוא השולח.

59. סימון רשמי — ראיה לסכום דמי הדואר

סימון רשמי על דבר דואר שסכום פלוני מגיע בעדו לרשות או למנהל דואר מחוץ לישראל יהיה ראיה לכאורה שדבר הדואר חב בסכום שצוין.

פרק ד': הובלת דואר

סימן א': הובלה בארץ

60. הגדרות

בסימן זה —

"כלי תעבורה" — אוטובוס, ציבורי או מונית, כמשמעותם בפקודת התעבורה⁵, או בתקנות שהותקנו לפיה;

"בעל שירות" — כל אחד מאלה:

(1) בעל רשיון קו באוטובוס לפי תקנה 386 לתקנות התעבורה, התשכ"א — 1961⁶;

(2) בעל מונית המסיעה נוסעים בקובע;

(3) מי שמנהל עסק של הסעת נוסעים במונית בקובע;

(4) בעל רשיון לפי חוק רישוי שירותי התעופה, התשכ"ג — 1963⁷, הרשאי להטיס נוסעים בקו סדיר וקבוע על-פי תנאי רשיונו.

61. דרישה מבעל שירות

המנהל רשאי לדרוש מבעל שירות (להלן — בעל שירות,

נדרש), בהודעה בכתב, שהחל ביום הנקוב בהודעה יוביל ויעביר שקי דואר בימים ובשעות הנהוגים בקו, כפי שיוורה המנהל, ובלבד שמשקל השקים ומספרם לא יעלה על הקבוע בתקנות לעניין זה.

62. ביצוע הוראות הובלה

בעל שירות נדרש יעשה את כל הסידורים הנחוצים, להנחת דעתו של המנהל, להובלת שקי דואר החל ביום הנקוב בהודעה, ומכאן ואילך יקבל, יאסוף ויוביל את כל שקי הדואר שפקיד הדואר ימסור לו, לעובדיו או לשולחיהם לשם כך, ויקבל, יאסוף, ימסור ויניח את שקי הדואר הנחתנים לו במקומות שלאורך מסלול נסיעתו ובכפיפות להנחיות ולהגבלות סבירות שיקבע המנהל.

63. סייג להטלת חובות

החובות שיוטלו על בעל שירות נדרש לפי פרק זה יהיו כפופות לתנאי הרשיון שלו ולהוראות כל דין.

64. אחריות לאובדן ונזק

בעל שירות יהא אחראי לשמירתו הבטוחה של כל שק דואר שנמסר לו להובלה; במקרה של נזק, גנבה או אובדן

⁵ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173.

⁶ ק"ת התשכ"א, עמ' 1425; התשס"א, עמ' 714.

⁷ ס"ח התשכ"ג, עמ' 104.

- של דבר דואר הנמצא בשק, ישפה בעל השירות את הרשות על כל סכום פיצויים ששילמה בשל כך.
65. תשלום לבעל שירות הרשות תשלם לבעל שירות נדרש תמורה ראויה כער שירותיו לפי סימן זה.

סימן ב': הובלה בין-לאומית

66. כלי טיס או כלי שיט יוצא מפעיל יקבל, על כלי טיס או כלי שיט יוצא, כל שק דואר שפקיד דואר נותן לו להובלה, ומשקיבלו ימסור אותו ללא השהיה בהגיע כלי הטיס או כלי השיט ליעדו.
67. כלי טיס או כלי שיט נכנס מפעיל של כלי טיס או כלי שיט נכנס ימסור ללא השהיה את כל דברי הדואר שבו, שנמסרו לו לשם העברתם
- לרשות, לפקיד דואר המוסמך לדרוש אותם, ובאין דרישה — לבית דואר.
68. תשלום למפעיל ולאחרים הרשות תשלם תמורה ראויה למפעיל כלי טיס או כלי שיט יוצא כער דברי דואר שמסרה לו הרשות להובלה, וכן לנתיבים ולאחרים שהביאו דברי דואר מכלי טיס או כלי שיט לבית דואר.

סימן ג': תנאי שירות הובלה

69. ההסכם בין מוביל לרשות תנאי שירות הובלה לפי פרק זה וכן התמורה בעדם כאמור בסעיפים 65 ו-68 ייקבעו, בכפוף להוראות כל דין, בהסכם: באין הסכם יכריע השר בדבר.
70. ערעור על החלטת השר
- (א) הרואה עצמו נפגע מהחלטת השר לפי סעיף 69 רשאי לערער עליה בפני בית-משפט השלום שבתחום שיפוטו נמצא מקום עסקיו של המערער בישראל.
- (ב) בית-המשפט הן בערעור רשאי לאשר את החלטת השר, לרשותה או לשנותה.
- (ג) בית-המשפט ידון בערעור לפי סדר הדין המינהלי שהתקין שר המשפטים, ובאין סדר דין מינהלי — בדרך הנראית לו מועילה ביותר להכרעה צודקת ומהירה.
- (ד) הגשת ערעור לבית-המשפט אינה פוטרת את המערער ממילוי חובותיו על-פי פרק זה.

פרק ה': סמכויות הקשורות במקרקעין

71. הצבת תיבות דואר ותאי דואר הרשות רשאית, לפי החלטת המנהל —
- (1) להקים תיבות דואר לפי צורכי הרשות בכל מקום שיש לציבור גישה אליו;
- (2) להתקין תאי דואר בקירות של בית דואר הפונים כלפי חוץ.
72. הודעה למחזיק במקרקעין
- (א) התכוון המנהל לעשות שימוש בסמכותו לפי סעיף 71, ימסור למחזיק במקרקעין הודעה בכתב על כך עשרים-ואחד ימים מראש.
- (ב) לא ניתן למצוא את המחזיק במקרקעין, יפרסם המנהל הודעה באופן שיקבע השר בתקנות.
73. השגה וערעור
- (א) בסעיף זה, "הודעה" — הודעה לפי סעיף 72.
- (ב) מחזיק במקרקעין הרואה עצמו נפגע מהכוונה לעשות שימוש בסמכויות המנויות בסעיף 71, רשאי להשיג על ההודעה בפני המנהל תוך ארבעה-עשר ימים מיום מסירת ההודעה.
- (ג) דחה המנהל את ההשגה, רשאי המחזיק במקרקעין לערער על החלטת המנהל בפני בית-משפט השלום
- בית-המשפט הן בערעור רשאי לאשר את החלטת השר, להתנותו בתנאים או לאוסרו, והוא רשאי ליתן כל סעד שבית-משפט הדין בעניין אזהרי מוסמך לחיתו.
74. סדרי ערעור
- (א) בית-המשפט ידון בערעור לפי סדר הדין המינהלי שהתקין שר המשפטים; ובאין סדר דין מינהלי — בדרך הנראית לו מועילה ביותר להכרעה צודקת ומהירה.
- (ב) בית-המשפט הדין בערעור לא יהיה קשור כדיני ראיות, חוץ מדיני חסינות עדים וראיות חסויות, כאמור בפרק ג' לפקודת הראיות (נוסח חדש), התשל"א — 1971.⁸
75. תיבות דואר המחוברות למקרקעין
- על אף האמור בסעיף 12 לחוק המקרקעין, התשכ"ט — 1979,⁹ תיבת דואר שתוברה למקרקעין של אחר תהא בבעלות הרשות.
76. שמירת דיני תכנון ובנייה
- הוראות פרק זה אינן באות לגרוע מהוראה לפי חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה — 1965.¹⁰

⁸ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

⁹ ס"ח התשכ"ט, עמ' 259.

¹⁰ ס"ח התשכ"ה, עמ' 307.

פרק ו' : אחריות וחסינות

לישראל או ממנה בהגבלות ובתנאים שפורשו לעניין אחריות של מינהל דואר באמנת הדואר העולמית שבתוקף אותה שעה ושעליהם פורסמה הודעה ברשומות.

83. אחריות לחבילה בשירות בין-לאומי

(א) הרשות אחראית לחבילה הנשלחת לישראל או ממנה בהגבלות ובתנאים שפורשו לעניין אחריות של מינהל דואר בהסכמים בין-לאומיים בדבר חבילות דואר שישראל צד להם ושעליהם פורסמה הודעה ברשומות. (א)
(ב) חבילה שנשלחה משטח של מינהל דואר שאינו מכיר כאחריות לפי הסכם כאמור בסעיף קטן (א), או לשטח של מינהל דואר כאמור, וניזוקה, נגנבה או אבדה במהלך השיירות הניתנים על-ידי פקיד דואר ועקב שירותים אלה, דינה, לעניין אחריות הרשות, כרין חבילה שהיא דבר דואר פנים.

84. התיישנות

לא ייוקף בית-המשפט לחובענה על-פי סעיפים 77 עד 83, אם תוך שנה אחת מיום שנחקבל דבר הדואר למשלוח לא דרש החובע, בכתב, פיצויים מהרשות, או שדרש כאמור אך לא הגיש תובענה תוך חשעים ימים מתאריך ההודעה על דחיית דרישתו.

85. הגבלת אחריות

נוק שגרם פקיד דואר כמתן שירותי דואר ועקב שירותים אלה — לא יישא בו הפקיד כמירה העולה על אחריות הרשות, אלא אם כן גרם לנוק כפעולה מכוונת או ברשלנות חמורה.

86. פטור מאחריות ללשון הרע או לפגיעה בפרטיות במברק לא יישא פקיד דואר באחריות פלילית או אזרחית על שבתוקף תפקידו שידר או העביר במברק דבר שהוא לשון הרע או פגיעה בפרטיות, או נטל חלק בכך.

87. תוכן מברק לא יימסר במשפט

(א) השר רשאי לקבוע בתעודה כי פקיד דואר לא יעיד כהלך משפטי או בחקירה לפני אדם או גוף המוסמך כחוק לאיסוף ראיות, על תוכנו של מברק שהועבר על-ידי הרשות או נמסר לה להעברה, ולא יציג את המקור של מברק כאמור שנחתם בידי השולח או מטעמו.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו באחת מאלה:

- (1) בעניין עבירה שדינה מוות או מאסר לחקופה העולה על שנה אחת;
- (2) שולח המברק או נמענו הודיעו בכתב למנהל על הסכמתם למתן עדות או להצגה כאמור;
- (3) בית-משפט ציווה על הצגה כאמור.

88. תעתיק מברק ישמש ראיה

תעתיק של מברק, החתום בחותמת של בית דואר או בחתימת פקיד דואר, יהיה קביל בכל בית-משפט והליך משפטי כראיה לכאורה שתוכנו זהה עם תוכן המברק המקורי ושהמברק האמור היה חתום ונמסר להעברה בידי האדם שבידיו הוא אמור להיות חתום, ולא יהיה צורך להוכיח את חתימת האדם החתום על המברק המקורי או את מסירת המברק להעברה, או את החותמת או את החתימה של פקיד הדואר שקיבל את התעתיק למסירה.

77. אחריות לדבר דואר פנים

(א) על אף האמור בחוק זה או בכל דין אחר, לא יהיו הרשות, עובדיה וכל הבאים מטעמה אחראים לנוק, גנבה או אובדן של דבר דואר פנים, כולו או חלקו, שאירעו במהלך השיירות הניתנים על-ידי פקיד דואר בתפקידו ועקב שירותים אלה, אלא אם כן נתקיימו כל אלה:

- (1) דבר הדואר נתקבל למשלוח בדואר תמורת קבלה ומסירתו טעונה אישור;
- (2) במקרה של נזק, אובדן חלקי או גנבה מתוך דבר הדואר — הדבר הובא לידיעת פקיד הדואר בעת מסירת דבר הדואר או בהזדמנות הסבירה הראשונה לאחר מכן;
- (3) במקרה של גנבה או אובדן של דבר הדואר כולו — השולח או הנמען הביא את הדבר לידיעת פקיד דואר מייד לאחר שנודע לו;
- (4) הנוק או האובדן לא נגרמו מחמת אריזה בלתי מספקת או בלתי מתאימה, או מחמת טיבו של דבר הדואר, או כאשמתם של השולח או של גורמים שבידי שמים.

(ב) הרשות תהא אחראית לנוק שנגרם לדבר הדואר, אם הוכיח השולח כי בעת שנחקבל דבר הדואר למשלוח ברשות טיפל בו פקיד דואר בצורה רשלנית.

78. הגבלת אחריות לאיתורים וטעויות

אין הרשות, עובדיה וכל הבאים מטעמה אחראים לנוק שנגרם —

- (1) בשל איתור במסירה או מסירה מוטעית של דבר דואר;
- (2) בשל טעות במברק או השמטה ממנו, או בשל אי-מסירת מברק.

79. ראיות

הראיה שנוק, גנבה או אובדן כאמור בסעיף 77 אירעו במהלך השיירות הניתנים על-ידי פקיד דואר בתפקידו ועקב שירותים אלה, היא על החובע; אולם —

- (1) אם בעת מסירת דבר הדואר ניתן לראות — בלי לפתוח את אריזתו — שהוא ניזק או שיש יסוד סביר להניח שהוא ניזק, חזקה שהנוק אירע במהלך אותם שירותים ועקב אותם שירותים;
- (2) אם הוכחה קבלת דבר הדואר למשלוח על-ידי המצאת קבלה, ודבר הדואר לא נמסר, חזקה שהאובדן אירע במהלך אותם שירותים ועקב אותם שירותים.

80. אחריות — כלפי מי

השולח הוא הזכאי לתבוע פיצויים לפי סעיף 77 והוא רשאי להעביר את זכותו לאחר.

81. היקף האחריות

אין הרשות חייבת בפיצויים לפי סעיף 77 אלא כדי שווי הנוק לדבר הדואר או כדי ערכו של דבר הדואר אם נגנב או אבד, אך לא למעלה מן הסכום שיקבע השר לעניין אותו סוג של דבר דואר.

82. אחריות לדבר דואר בשירות בין-לאומי

הרשות אחראית לדבר דואר — למעט חבילה — הנשלח

פרק ז' : עבירות, עונשין וסדרי דין

סימן א' : עבירות בשירות הדואר

89. גנבת דבר דואר (2) תוך כדי העסקתו כאמור או בהיות שק הדואר או דבר הדואר בשמירתו או בהחזקתו, הניח אותו ללא שמירה או הניח לאדם שאינו מוסמך לכך לשמור עליו;
- (3) סיכן את בטיחותו של שק דואר או דבר דואר מחמת אי-זהירות, התרשלות או התנהגות שלא כשורה;
- (4) אסף, קיבל, הוביל או מסר דבר דואר שלא במהלך הרגיל של הרשות, ואין לו רשות לכך;
- (5) האט במויד הובלתם של שק דואר או דבר דואר, או לא נקט זהירות ושקידה כראוי להובילם בבטיחות ובמהירות הראויה.
94. בעל שירות נדרש שסירב להסדיר הובלה (א) בעל שירות נדרש שסירב לעשות, או לא עשה את כל הסידורים הנחוצים להנחת דעתו של המנהל, להובלת שקי דואר החל ביום הנקוב בהודעה שנמסרה לו לפי סעיף 61. או שהוא, עובדו או שלוחו עשו אחת מאלה, דינו — קנס;
- (1) סירב להוביל, או לא הוביל, שקי דואר שמסר לו פקיד דואר;
- (2) סירב לקבל, לאסוף, למסור או להניח שקי דואר, או שלא עשה כן במקומות, בימים ובשעות הנהוגים בקו — כפי שהורה לו המנהל.
- (ב) אחריות פלילית לפי סעיף זה לא תגרע מאחריותו של בעל שירות נדרש על-פי סעיף 64.
95. עבירות מפעיל (א) אלה דינם קנס כאמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין:
- (1) מפעיל שלא קיים את הוראות סעיף 66;
- (2) מפעיל שלא מסר דבר דואר כאמור בסעיף 67;
- (3) מפעיל שפתח שק דואר שהופקד בידו להובלה, או שהוציא כל דבר מתוך שק כאמור;
- (4) מי שקיבל מיד מפעיל או מטעמו שק דואר או דבר דואר, כדי שיביאם לבית דואר ובמויד שבר את החותם של שק הדואר או פתח את דבר הדואר.
- (ב) איש צוות בכלי טיס או בכלי שיט שבידועין עיכב דבר דואר שנמסר למפעיל לשם העברתו לרשות, דינו — קנס כאמור בסעיף 40(2) לחוק העונשין; הוסיף ועיכב את דבר הדואר אחרי שהמנהל דרש אותו, דינו — כפל הקנס האמור.
- פקיד דואר שגנב דבר דואר או מחזכו, הסחירו או השמידו במהלך העברתו, דינו — מאסר חמש שנים; הכיל דבר הדואר כסף, שטר, נייר-ערך או חפץ, דינו — מאסר עשר שנים.
90. עשייה שלא כדין (א) פקיד דואר שלא סמכות כדין פתח, עיכב או השהה דבר דואר או עשה לגביו מעשה אחר שאינו רשאי לעשות בתוקף תפקידו, או שבידועין התיר לאחר לעשות מעשה כאמור, דינו — מאסר שלוש שנים.
- (ב) אין באמור בסעיף קטן (א) כדי לאסור את פתיחתו, עיכובו או השהייתו של דבר דואר מחמת אחד מאלה:
- (1) העדר מען נכון;
- (2) הנמנען נפטר או אי-אפשר למוצאו;
- (3) הנמנען סירב לקבלו או סירב לשלם או לא שילם את דמי הדואר בעדו.
91. הפרת סודיות פקיד דואר שמסר ידיעה בעניין דבר דואר או חזקנו, שהגיעה אליו תוך עבודתו או בתוקף תפקידו, לאדם שלא היה מוסמך לקבלה, דינו — מאסר שלוש שנים.
92. הפרת איסור משלוח דואר וקיום תברוקה (א) המפר את הוראות סעיף 49, דינו — קנס כאמור בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז — 1977¹¹ (להלן — חוק העונשין); חזר והפר את הוראות סעיף 49 לאחר שהורשע בעבירה עליו, דינו — קנס נוסף לכל יום של הפרה.
- (ב) בית-המשפט רשאי לצוות על החזרת כל דבר דואר שלגביו נעברה עבירה על סעיף 49(א) ולהורות מה ייעשה בו.
93. רשלנות המעביר דואר מועסק בהובלה, בשמירה או במסירה של שק דואר או של דבר דואר, שבמהלך ההעברה עשה אחת מאלה, דינו — מאסר שישה חדשים:
- (1) התיר לאדם שאינו מוסמך לכך לנסוע ברכב שאינו מורשה להסיע נוסעים והמשמש להובלת שק דואר או דבר דואר;

סימן ב' : עבירות כלפי הדואר

96. הגדרת מוביל דואר (א) בסמין זה, "מוביל דואר" — אמצעי הובלה שדרכי דואר נישאים בו וכן אדם המועסק בהובלת דברי דואר או במסירתם.
97. גנבה או פגיעה בשק דואר או בדבר דואר (1) העושה אחת מאלה, דינו — מאסר חמש שנים; גנב שק דואר;

¹¹ ס"ח התשל"ז, עמ' 226; החש"ס, עמ' 129; ק"ת התשמ"ה, עמ' 2065.

שכתב את המען על דבר הדואר שעליו הודבק הבול הוא האדם שהשתמש בבול.

103. התחמקות מתשלום דמי דואר

מי שהשיג שירות משירותי הרשות בתחבולה כדי להשתמש מתשלום המגיע תמורתו, דינו — מאסר שישה חודשים.

104. נזק לנכסי הרשות

(א) מי שכתב על נכס של הרשות או הרביק עליו שלא כדין כרזה או מודעה, דינו — מאסר שלושה חדשים.

(ב) יראו כמבצע עבירה לפי סעיף זה גם מי שתוכנה של הכרזה או המודעה מצביע עליו כעל מי שהזמין את הכנתה או הדבקתה או הורה על ביצוע המעשה, זולת אם הוכיח את אלה:

(1) העבירה נעברה שלא בידיעתו;

(2) הוא נקט את כל האמצעים הסבירים למנוע את ביצוע העבירה.

(ג) לעניין סעיף זה, "נכס של הרשות" — בית דואר, תיבת דואר, לוחית או שלט של הרשות וכל נכס שהרשות מחזיקה בו או המשתמש אותה.

105. הפרעה לעבודת הרשות

מי שהפריע לפקיד דואר במילוי תפקידו לאחר שהוזהר שלא לעשות כן, דינו — קנס.

106. מרמה

מי שעשה אחת מאלה, דינו — קנס:

(1) רשם במזיד על גבי דבר דואר שנשלח בדואר אמרה כוזבת בדבר תכולתו;

(2) ככוונת מרמה שם בבית דואר דבר דואר הנחזה כאילו חל עליו פטור או זכות יתר לפי כל דין הנוגע לדברי דואר.

107. משלוח דואר בניגוד לכללים

מי שעבר על הוראות סעיפים 56 ו-57, לאחר שהמנהל הזהירו בכתב שלא לעשות כן, דינו — קנס.

108. התראות בבית דואר

(א) לא יסמן אדם מקום השייך לו או הנמצא בשליטתו, בסימנים, מלים או אותיות המצביעים או המרמזים, כייש במקום תיבת דואר או כי המקום הוא בית דואר, ולא ירשה בו את קיומם, אלא בהרשאת המנהל.

(ב) מי שהפר הוראות סעיף זה, דינו — קנס כאמור בסעיף 40(2) לחוק העונשין; חזר והפר אותן לאחר שהורשע בעבירה עליהן, דינו — קנס נוסף לכל יום של הפרה.

109. עיטוק בבית דואר או לידו

מי שעסק במסחר, במלאכה או ברוכלות, בתוך בית דואר או סמוך לפתחו, דינו — קנס.

(2) גנב דבר דואר משק דואר, מבית דואר, מפקיד דואר או ממוביל דואר כמהלך העברתו ברשות;

(3) גנב כסף, שטר, נייר-ערך או חפץ מתוך דבר דואר כמהלך העברתו ברשות;

(4) עצר מוביל דואר בכוונה לשדוד אותו או לחפש בו;

(5) סילק או פתח שלא כדין שק דואר שנשלח באמצעות מוביל דואר;

(6) הוציא שלא כדין דבר דואר כמהלך העברתו מתוך שק דואר שנשלח כאמור.

98. משלוח חומרים מסוכנים

מי ששלח דבר דואר שיש בו חומר נפץ, חומר מסוכן אחר, יצור חי מסוכן או כל דבר אחר העלול לפגוע באדם, דינו — מאסר שלוש שנים.

99. הסתרת דברי דואר

מי שמצא דבר דואר או שנמסר לו שלא כשורה דבר דואר, ובידיעה שהיה צריך להימסר לאדם אחר, החביאו או עיכבו במזיד, או סירבו למסורו או לא מסרו לאחר שפקיד דואר דרש זאת ממנו, דינו — מאסר שנתיים.

100. משלוח חומרים מזיקים

מי ששלח דבר דואר שיש בו אחת מאלה, דינו — מאסר שנה:

(1) מכשיר חד שאינו מוגן כיאות, חומר מזיק, יצור חי מזיק או כל דבר אחר העלול לפגוע בדברי דואר אחרים;

(2) סמים מסוכנים שהכנסתם בדבר דואר לא הורשתה במפורש באמנה ובהסכמים של איגוד הדואר העולמי.

101. פתיחה או עיכוב של דבר דואר

(א) מי שאינו מועסק ברשות וביודיעין עשה אחת מאלה, דינו — מאסר שישה חודשים:

(1) פתח דבר דואר שהיה צריך להימסר לאחר או גרם לפתיחתו;

(2) הפריע או עיכב הובלת דבר דואר או מסירתו לגמיע.

(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על מי שהוא אפוסטרופס של קטין או של פסול דין שאילו ממוען דבר הדואר.

102. שימוש בבול משומש

(א) מי שעשה אחת מאלה, דינו — מאסר שישה חדשים:

(1) הסיר שלא כדין בול מדבר דואר כמהלך העברתו ברשות, או ממסמן של הרשות;

(2) השתמש ביודיעין לצורך תשלום דמי דואר בבול דואר שבוטל כחותם או כסימן אחר שנעשה בו בבית דואר.

(ב) הואשם אדם בעבירה לפי סעיף קטן (א)2 לחוקה שמי

פרק ח': העברת עובדים, נכסים, זכויות, חובות ותקציב

סימן א': העברת עובדים

110. הסכם להעברת עובדים

נחתם בין המדינה לבין הרשות לבין הארגון המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדי הרשות הסכם בדבר העברת עובדים משירות המדינה לשירות הרשות יחולו הוראות אלה מיום תחילתו של ההסכם (להלן — הסכם להעברת עובדים):

- (1) עובד המדינה שייקבע בהסכם להעברת עובדים יהיה עובד הרשות החל מן היום שקבע השר;
- (2) על אף האמור בכל דין, עובד המדינה שהפך להיות עובד הרשות כאמור בפסקה (1) לא יהיה זכאי להטבות פרישה כלשהן בשל ההעברה;
- (3) עובד שהפך להיות עובד הרשות כאמור בפסקה (1) ולא הסתגל לעבודה ברשות כתנאים ובתקופה שנקבעו

בהסכם להעברת עובדים, לא יחולו עליו הוראות פסקה (2) וזכויותיו יהיו כפי שנקבע בהסכם להעברת עובדים;

(4) זכויותיו של עובד שהועבר כאמור כלפי המדינה מכוח יחסי עובד ומעביד שהיו ביניהם, בשל תקופת היותו עובד המדינה, שהרשות קיבלה על עצמה לקיים בהסכם להעברת עובדים — לא יהיה העובד רשאי לתבוע קיומן מן המדינה.

111. הסכם עבודה

תנאי הסכם עבודה בין הרשות לבין הארגון המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדי הרשות, שעניינם תנאי עבודה, שינוי תקן, שכר והטבות אחרות, טעונים אישור השר ושר האוצר, וזאת לתקופה של שנה אחת מיום העברת רוב עובדי שירותי הדואר במשרד התקשורת לרשות.

סימן ב': העברת נכסים, זכויות, חובות ותקציב

112. הסכם להעברת נכסים

- (א) בסימן זה, "נכס" — מקרקעין, מיטלטלין, זכויות וטובות הנאה מכל סוג שהוא.
- (ב) על אף האמור בכל דין או הסכם, ובכפוף להוראות חוק נכסי המדינה, התשי"א — 1951¹², מותר, בהסכם, באישור שר האוצר, להעביר לרשות את זכויות המדינה, כולן או חלקן, בנכסים שעמדו לרשותו של משרד התקשורת לצורכי השירותים אשר יינתנו בידי הרשות, החל ביום שייקבע לפי סעיף 127(ג), ואת זכויותיה וסמכויותיה של המדינה לפי ההסכמים, ההתקשרויות והעסקאות שהיו בני חוקף לגבי השירותים האמורים ערב היום האמור; להסכם כאמור ייקרא להלן בסימן זה — הסכם להעברת נכסים.

(ג) שר האוצר רשאי בצו לפטור את הרשות מתשלום אגרות, מס כולים, מסים וכל תשלומי חובה אחרים הכרוכים בבצוע ההסכם להעברת נכסים, כולם או מקצתם.

113. העברת זכויות, סמכויות, חובות והתחייבויות

משנחתם ההסכם להעברת נכסים רשאי השר לקבוע בצו, על אף האמור בכל דין או הסכם, כי לגבי הנכסים, ההסכמים, ההתקשרויות והעסקאות האמורים בו, תבוא הרשות במקום המדינה, הן לגבי הזכויות והסמכויות של

המדינה והן לגבי החובות וההתחייבויות שהיו מוטלות עליה ערב תחילתו של ההסכם להעברת נכסים.

114. העברת תקציב

(א) כסע"ף זה —

"היום הקובע" — היום שנקבע לפי סעיף 127(ג);

"השנה השוטפת" — שנת הכספים שבה היום הקובע.

(ב) הממשלה תעביר לרשות את כל הסכומים אשר הוקצבו בחוק התקציב לשנה השוטפת לפעולותיהן של יחידות משרד התקשורת המועברות לרשות וטרם הוצאו ביום הקובע; עד לסיומה של שנת הכספים השוטפת יהיה התקציב לפעולות הרשות לפי התקציב שהועבר לרשות כאמור, כשינויים הנובעים מהקמת הרשות.

115. תביעות תלויות ועומדות

השר רשאי לקבוע בצו כי הרשות תבוא במקום המדינה לגבי סוגים מסוימים של תביעות תלויות ועומדות מטעם המדינה או נגדה ערב תחילתו של ההסכם להעברת נכסים, שהן בקשר לנכסים, להסכמים, להתקשרויות, ולעסקאות כאמור כסע"ף 112(ב), וכן לגבי עילות לתביעות כאמור שהיו קיימות אותו זמן, להוציא תביעות של עובדי המדינה בשל תקופת היותם עובדי המדינה.

פרק ט': הוראות שונות

118. תלות דינים על חברי המועצה ועובדי הרשות

(א) דין חברי המועצה ועובדי הרשות לעניין חקוקים אלה על-פי חוק זה.

(1) חוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב), התשכ"ט — 1969¹⁴;

116. המדינה כמקבל שירות

דין המדינה כדין כל מקבל שירות לעניין קבלת שירותים על-פי חוק זה.

117. אחריות בנזיקין

דין הרשות כדין המדינה לעניין חוק הנזיקין האזרחיים (אחריות המדינה), התשי"ב — 1952¹³.

¹² ס"ח התשי"א, עמ' 52.

¹³ ס"ח התשי"ב, עמ' 339.

¹⁴ ס"ח התשכ"ט, עמ' 103.

"(ב) שר התקשורת, בהתייעצות עם שר האוצר, ימנה מנהל לבנק הדואר (להלן — המנהל); המנהל יהיה עובד המדינה."

(5) אחרי סעיף 4 יבוא:

"4א. חפקידי המנהל ומסמכויותיו

(א) חפקידי של המנהל יהיו הפיקוח הכללי והביקורת על ביצועם של שירותי בנק הדואר באמצעות הרשות.

(ב) לצורכי הפיקוח והביקורת חספך הרשות למנהל מידע, תחיר לו גישה לפנקסיה ומסמכיה ותקל עליו את בדיקתם, ורשאי המנהל בכל עת לדרוש מהרשות הצגת כל פנקס ומסמך שהיא מנהלת בכל הכוון לביצוע השירותים כאמור, ולבדוק אותם.

(ג) לפי דרישת המועצה יערוך המנהל דין-וחשבון על ממצאי הביקורת שערך ויגישו למועצה.

(ד) המנהל רשאי, באישור השר וועדת הכלכלה של הכנסת, לקבוע כללים כדבר —

(1) הדרכים והמועדים שבהם תעביר הרשות לבנק הדואר כספים שהתקבלו לזכות חשבונות בבנק הדואר, והדיווח על כך;

(2) טיב השירות שיש לחיות לבעלי החשבונות בבנק הדואר;

(3) כל נושא אחר הנוגע למתן שירותי בנק הדואר באמצעות הרשות שיחליט עליו שר התקשורת."

(6) במקום סעיף 5 יבוא:

"5. מועצת בנק הדואר

(א) לבנק הדואר תהיה מועצה מפקחת (להלן — המועצה), ואלה חפקידיה:

(1) לייצג לשר התקשורת בשאלות הנוגעות להנהלת עסקי בנק הדואר ולפיקוח עליהם;

(2) לעקוב אחרי ביצוע פעולות בנק הדואר, לקבל דוחות מאת המנהל על ממצאי הביקורת שערך, לדון בהם ולקבוע מסקנותיה.

(ב) ואלה חברי המועצה:

(1) היושב-ראש;

(2) שני נציגים של משרד התקשורת שימנה שר התקשורת, ושארם מהם הוא המנהל הכללי של משרד התקשורת או בא-כוחו;

(3) שני נציגים של משרד האוצר שימנה שר האוצר;

(4) שני נציגים של שני משרדי ממשלה, שימנה שר התקשורת, לאחר התייעצות עם השרים הממונים על אותם משרדים;

(2) חוק שירות המדינה (סיווג פעילות מפלגתית ומגבית כספים), התשי"ט — 1959¹⁵;

(3) חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ס — 1979¹⁶;

(4) חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), התשכ"ט — 1969¹⁷;

(5) פקודת הראיות (נוסח חדש), התשל"א — 1971¹⁸;

(6) פקודת הנויקין (נוסח חדש)¹⁹.

(ב) הוראות סעיף קטן(א)(1) ו-(6) יחולו גם על פקיד דואר שאינו עובד הרשות.

119. סיווג דברי דואר

המנהל רשאי לקבוע סיווגים של דברי דואר לצורך קביעת דמי דואר ולצורך דרכי הטיפול בהם.

120. פרסום כללים

(א) המנהל יוציא מדרין דואר שיכלול בין היתר את הכללים שנקבעו לפי סעיף 22.

(ב) כללים שפורסמו במדרין הדואר תחילת תוקפם כיום פרסומם אם אין בהם הוראה אחרת בעניין זה.

(ג) הכללים אינם טעונים פרסום ברשומות.

121. היתרים קיימים

היתר שניתן לפי פקודת הדואר (נוסח חדש), התשל"ז — 1976²⁰ ושהיה בתוקף ערב קבלתו של חוק זה בכנסת רואים אותו כהיתר שניתן לפי חוק זה.

122. שמירת דינים

אין האמור בחוק זה גורע מסמכויות בדיקה ופיקוח על דברי דואר מכוח כל חיקוק.

123. ביטול

פקודת הדואר (נוסח חדש), התשל"ז — 1976 — בטלה.

124. תיקון חוק בנק הדואר

בחוק בנק הדואר, התשי"א — 1951 —

(1) במקום "שר הדואר" יבוא, בכל מקום, "שר התקשורת";

(2) בסעיף 1, במקום "שירות הדואר של המדינה" יבוא "משרד התקשורת";

(3) במקום סעיף 3 יבוא:

"3. אופן הביצוע

בנק הדואר יקיים את שירותיו באמצעות רשות הדואר הביצוע שהוקמה בחוק רשות הדואר, התשמ"ו — 1985 (להלן — הרשות).";

(4) בסעיף 4 —

(1) במקום כותרת השוליים יבוא "יושב-ראש ומנהל";

(2) במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

¹⁵ ס"ח התשי"ט, עמ' 190; התשכ"א, עמ' 60.

¹⁶ ס"ח התש"ס, עמ' 2.

¹⁷ ס"ח התשכ"ט, עמ' 144.

¹⁸ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 10, עמ' 421; ס"ח התש"ס, עמ' 58.

¹⁹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 266; ס"ח התשמ"א, עמ' 124.

²⁰ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 30, עמ' 567; ס"ח התשמ"א, עמ' 174.

טענה אישור כאמור אם היא נעשתה בהתאם לשינוי שחל באותו חלק מהתשלום המשתלם למוביל, למינהל דואר או למפעיל בחוץ-לארץ.

127. תחילה

(א) תחילתם של סעיפים 2 עד 8, 20, 25, 26, 28 (ב), 34, 112, 117 ו-126 ביום שיקבע השר בהודעה ברשומות.

(ב) תחילתו של סעיף 125 (2) ביום תחילתו של חוק הבזק.

(ג) תחילתם של יתר סעיפי חוק זה ביום שיקבע השר בהודעה ברשומות: השר יקבע את המועד האמור לאחר שייחתמו, באישור שר האוצר, ההסכמים האמורים בסעיפים 110 ו-111 וההסכם להעברת נכסים האמור בסעיף 112, ובלבד שהמועד לא יהיה מאוחר מתום שנה מיום החתימה על ההסכמים האמורים.

128. פרסום

חוק זה יפורסם תוך עשרים ימים מקבלתו בכנסת.

תוספת

(סעיף 37)

כאן: מכתב רגיל

גלויה

מברק רגיל

חבילה עד 3 ק"ג

לחו": מכתב בדרך הים והיבשה, שמשקלו אינו עולה על 200 גרם

איגרת אוויר

מברק רגיל לאירופה

מברק רגיל לארצות-הברית

צורר קטן בדרך הים והיבשה, שמשקלו אינו עולה על 500 גרם

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 17

חבר הכנסת מ' פלד מציע:

בסעיף קטן (ד), במקום "או מי שהוא יקבע לכך", יבוא "או ממלא מקומו", ובסופו יבוא: "לא נתמנה ממלא מקום, יוזמן לשיבות המועצה המנהל או מי שהוא יקבע לכך".

לסעיף 18

חבר הכנסת מ' פלד מציע:

בסעיף קטן (א), במקום "נכחו ארבעה חברים לפחות", יבוא "נכחו שבעה חברים לפחות".

לסעיף 20

חבר הכנסת מ' פלד מציע:

בסוף הסעיף יבוא: "תוך שישה שבועות מיום פיזור המועצה".

לסעיף 21

חבר הכנסת א' לין מציע:

(5) שישה חברים שימנה שר התקשורת מקרב הציבור; מינויו של כל אחד מהם יהיה לשלוש שנים, ואפשר לשוב ולמנותו.

(ג) על הרכב המועצה ועל כל שינוי בו תפורסם הודעה ברשומות.

(ד) חמישה חברים יהיו מניין חוקי בשיבות המועצה.

(ה) המנהל יוזמן לכל ישיבות המועצה.

(7) סעיף 18 — בטל;

(8) בסעיף 20 (א), בפסקה (5), אחרי "אגרות" יבוא "ועמלות".

125. תיקון חוק הבזק

בחוק הבזק —

(1) אחרי סעיף 52 יבוא:

"52א. רשיון מיוחד לרשות הדואר

לצורך קיום התברוקה לפי חוק רשות הדואר, התשמ"ו-1985, יעניק השר לרשות הדואר רשיון מיוחד ויחייב את בעל הרשיון שברשותו מתקני בזק הדרושים לקיום התברוקה לאפשר לה את השימוש במתקניו: על השימוש במתקנים כאמור יחולו הוראות סעיף 5."

(2) בסעיף 61, אחרי "מכות הפקודה" יבוא "לעניין בזק".

126. ביצוע ותקנות

(א) השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו.

(ב) תקנות שיתקין השר לפי חוק זה, למעט תקנות לפי סעיפים 37 (ג) ו-37 (ד) וצווים לפי סעיפים 113 ו-115, טעונות אישור הוועדה; אולם קביעת תשלום לפי סעיף 37 (א) בעד שירות לחוץ-לארץ המנוי בתוספת אינה

לסעיף 8

חברי הכנסת א' לין ו' ארצי מציעים:

בסעיף קטן (א), במקום "שישה מקרב עובדי המדינה, ארבעה מקרב הציבור" יבוא: "ארבעה מקרב עובדי המדינה, שישה מקרב הציבור", ובסעיף קטן (ב), במקום "שלושה נציגי שר האוצר ושלושה נציגי שר התקשורת" יבוא "שני נציגי שר האוצר ושני נציגי שר התקשורת".

חבר הכנסת ו' שפיטוב מציע:

1. בסעיף קטן (א), בסופו יבוא: "מבין החברים שמקרב הציבור אחד ימונה מתוך רשימה שתגיש הרשות להגנת הצרכן בהסתדרות הכללית, ואחד מתוך רשימה שתגיש המועצה הישראלית לצרכנות".

2. בסעיף קטן (ב), במקום "בהתאם לתקנות" יבוא: "בידי עובדי הרשות בבחירות כלליות וחשאיות".

לסעיף 16

חבר הכנסת מ' פלד מציע:

סעיף קטן (ב) — יימחק.

"(ה) השר חייב לפטר את המנהל אם נוכח כי הוא לא ביצע תפקידיו ברמה נאותה וכפי שנקבע בחוק זה."

לסעיף 35

חבר הכנסת מ' פלד מציע:

בסעיף קטן (א), המלים "מינהליים בכירים ותפקידים" — יימחקו.

לסעיף 36

חבר הכנסת מ' פלד מציע:

בסעיף קטן (א), במקום "בארגון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדי הרשות" יבוא "בארגון יציג של עובדי הרשות".

לסעיף 37

חבר הכנסת א' לין מציע:

בסעיף קטן (ז), הסיפא המתחיל במלים "ובלבד שאגרות" — יימחקו.

לסעיף 111

חבר הכנסת מ' פלד מציע:

במקום "הארגון המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדי הרשות" יבוא "הארגון היציג של עובדי הרשות".

לסעיף 126

חבר הכנסת ר' שם-טוב מציע:

בסעיף קטן (א) במקום "השר ממונה על ביצוע חוק זה" יבוא "שר החקשרות אחראי לביצוע חוק זה".

חבר הכנסת א' לין מציע:

סעיף קטן (א) ינוסח כך:

"(א) השר הוא האחראי העליון לתפקוד הרשות ולפיתוחה לפי חוק זה; השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו."

בסוף הסעיף יבוא:

"(4) תהיה אחראית על טוהר המידות, עשיית פעולות יעול וחיסכון ושיפור השירות."

לסעיף 25

חבר הכנסת ר' שם-טוב מציע:

בסוף סעיף קטן (א) יבוא: "דרשה המועצה דין וחשבון כאמור, יגיש אותו המנהל למועצה לא יאוחר מ-30 ימים לאחר שנדרש לעשות זאת".

לסעיף 29

חבר הכנסת א' לין מציע:

בסוף הסעיף יבוא:

"(ג) המנהל יהיה אחראי ליוזם וליישם שיפורים שיהיה בהם להתאים את שירותי הדואר לעידן הטכנולוגיה והמחשוב המחקרים.

(ד) המנהל יהיה אחראי לפעולות חיסכון והתייעלות שתבצע הרשות."

לסעיף 31

חבר הכנסת ר' שם-טוב מציע:

אחרי "המנהל באישור השר" יבוא "ולאחר התייעצות עם המועצה".

חבר הכנסת מ' פלד מציע:

אחרי "באישור השר" יבוא "ובהסכמת המועצה".

לסעיף 33

חבר הכנסת מ' פלד מציע:

במקום "ארגון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדי הרשות" יבוא "ארגון יציג של עובדי".

לסעיף 34

חבר הכנסת א' לין מציע:

בסוף הסעיף יבוא:

ד. תיקון לתקנון הכנסת

1. תיקון סעיף 102

בסעיף 102 לתקנון הכנסת —

(1) במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) (1) כל חבר הכנסת רשאי לעיין בפרוטוקולים של כל הוועדות, לרבות פרוטוקולים של ועדות מכנסות קודמות, בחדר הוועדות, פרט לישיבות חסויות, באישור יושב-ראש הוועדה. סירב יושב-ראש הוועדה להתיר עיין כאמור — יכריע יושב-ראש הכנסת.

(2) חבר ועדה רשאי לעיין גם בפרוטוקולים של ישיבות חסויות של אותה ועדה.

(3) "ישיבה חסויה" כסעיף זה —

(א) כל ישיבה של ועדת החוץ והביטחון של

הכנסת, למעט ישיבה שעליה הודיע יושב-ראש הוועדה כי אינה חסויה.

(ב) כל ישיבה של ועדה אחרת שעליה הודיע יושב-ראש הוועדה כי היא חסויה.

(ג) כל ישיבה של ועדה הדנה בהצעה שהועברה אליה על-פי סעיף 79.

(2) במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) פרוטוקולים של ישיבות פומביות לא יהיו חסויים.

(ד) פרוטוקולים של ישיבות שאינן פומביות, למעט ישיבות ועדת החוץ והביטחון, יהיו פתוחים לעיין הקהל אם עברה תקופה של 15 שנה מיום סיום הדיון בהצעות חוק ו-25 שנה מיום סיום הדיון בכל נושא אחר.

לעיל, אם סבר שיש בעיון משום אפשרות פגיעה בכיטחון המדינה, ביחסי החוץ שלה או בפעולות כלכליות בין-לאומיות חסריות בקהילות או ציבורים יהודיים כרחבי תבל וסיכון עלייתם ארצה.

(ז) יושב-ראש ועדה רשאי להתיר מסירת פרוטוקולים לגופים ממלכתיים, לצורכי עבודת חקיקה.

(ח) על העיון בפרוטוקולים ומסירת העתקים מהם יחולו הוראות תקנות הארכיונים (עיון בחומר ארכיוני המופקד בגנוף), התשכ"ז—1966, בשינויים המתאימים.

(ה) פרוטוקולים של ישיבות ועדת החוץ והביטחון שאינן פומביות, יהיו פתוחים לעיון הקהל אם עברה תקופה של 30 שנה מיום סיום הדיון בהצעות חוק ו-50 שנה מיום סיום הדיון בכל נושא אחר. זולת אם סבר יושב-ראש הוועדה שיש בעיון משום אפשרות פגיעה בכיטחון המדינה, ביחסי החוץ שלה או בפעולות כלכליות בין-לאומיות חסריות בקהילות או בציבורים יהודיים כרחבי תבל וסיכון עלייתם ארצה.

(ו) יושב-ראש הכנסת רשאי לאסור את העיון בפרוטוקולים גם לאחר חום התקופות האמורות

ה. הצעת חוק חינוך מיוחד, התשמ"ה — 1985

(הצעתה של חברת הכנסת א' סרטיני)

ב. אחזקתם של המוסדות לחינוך מיוחד ומימונו של החינוך המיוחד לפי חוק זה יהיו מוטלים על המדינה ועל רשות החינוך המקומית שבה נמצא המוסד, במשותף. השר, בהתייעצות עם שר הפנים, שר הרווחה ושר הבריאות, יקבע את שיעור ההשתתפות של המדינה ושל רשות החינוך המקומית בקיומם של המוסדות לחינוך מיוחד ובחינוך המיוחד.

3. מטרותיו של החינוך המיוחד

מטרת החינוך המיוחד היא לקדם ולפתח את כישוריו ויכולתו של הילד או הנער החריג, להקנות לו הרגלים ולסגל לו התנהגות מקובלת בחברה, כמטרה להקל על שילובו בחברה הפתוחה הרגילה של בני אדם בני גילו.

4. תוכנית לימודים

תוכנית הלימודים כמוסד לחינוך מיוחד תיקבע חוץ התחשבות ברקעו של הילד החריג ובמידת הצורך תכלול תוכנית משלימה המכוונת לאורח חיים דתי, לרבות הווי דתי בין כותלי המוסד.

פרק שני — אבחון והשמה

5. אבחון והשמה

בהגיע ילד או נער חריג, שאינו גר במעון, כמשמעותו בחוק הסעד (טיפול במפגרים), התשכ"ט—1969, לגיל חינוך חובה — יביאו אותו הוריו, או אחד מהם או האחראי עליו לאבחון ולהשמה בפני ועדת אבחון והשמה.

6. ועדת אבחון

א. השר ימנה ועדת אבחון והשמה לילדים חריגים (להלן — הוועדה).

ב. הוועדה תהא מורכבת מפסיכולוג וממורה לחינוך מיוחד שימונו על-ידי השר, מרופא פסיכיאטר ומרופא למחלות ילדים שימונו על-ידי השר בהתייעצות עם שר הבריאות, ומנציג ועד ההורים הארצי לחינוך המיוחד.

7. הדיון בוועדה ורישום בפרוטוקול

א. הוועדה רשאית להזמין ילד או נער חריג, את הוריו או האחראי עליו וכן כל אדם המכיר מקרוב את הילד או הנער החריג, להופיע בפניה ולצוות על המצאת כל מסמך

1. הגדרות

בחוק זה —

"חינוך מיוחד חובה חינוך" — הוראה, לימוד וטיפול שיטתיים, המיועדים לילדים או נערים חריגים, הניתן ב-19 שנות לימוד מגיל 3 ועד לגיל 21, שמטרתו לשפר ולתקן את תפקודם הפיסי וההתנהגותי לרבות טיפולים פיסיותרפיים, רפוי כדיבור, רפוי בעיסוק ומקצועות נוספים אשר השר יהא רשאי לצוות על הוראתם.

"ילד חריג" — אדם שמחמת חוסר התפתחות, או התפתחות לקויה של כושרו השכלי או הגופני או הנפשי מוגבלת יכולתו להתנהגות מסתגלת והוא נזקק לחינוך מיוחד, ואשר היה בראשית שנת הלימודים מגיל 3 ועד לגיל 14 שנה.

"נער חריג" — אדם שמחמת חוסר התפתחות, או התפתחות לקויה של כושרו השכלי או הפיסי, מוגבלת יכולתו להתנהגות מסתגלת והוא נזקק לחינוך מיוחד ואשר היה בראשית שנת הלימודים מגיל 15 ועד לגיל 21 ועד בכלל.

"מוסד לחינוך מיוחד" — כיתה במוסד חינוך ממלכתי, או ממלכתי-דתי, או מוכר, אשר בה ניתן חינוך מיוחד, או מוסד רשמי ממלכתי או ממלכתי-דתי או מוכר, אשר בו ניתן חינוך מיוחד לילדים או לנערים חריגים.

"שירותים נלווים" — שירותים אשר ילד או נער חריג זקוק להם כדי להגיע למוסד לחינוך ולשהות בו במשך יום הלימודים ולרבות הסעה למוסד לחינוך מיוחד וממנו, ארוחה חמה אחת וארוחות קלות בהתאם לתקן שייקבע על-ידי השר בתקנות לפי חוק זה, טיפול רפואי ושירותי אבחון וייעוץ פסיכולוגיים וכל שירות אחר שהשר יקבע בצו.

שאר המונחים פירושם כמשמעותם בחוק לימוד חובה, התש"ט—1949, ובחוק חינוך ממלכתי, התש"י—1953, אלא אם כן ניתן להם פירוש אחר בחוק זה.

פרק ראשון — חינוך מיוחד חינוך

2. הזכות והאחריות לחינוך מיוחד חינוך

א. ילד או נער חריג זכאי לקבל חינוך מיוחד ושירותים נלווים, כמוסד לחינוך מיוחד שבאזור מגוריו, ללא תשלום, על חשבון המדינה.

14. יום הלימודים
א. יום הלימודים במוסד לחינוך מיוחד יהיה יום לימודים ארוך, שיפתח בשעה 08:00 ויסתיים בשעה 16:00.
ב. התלמידים במוסד לחינוך מיוחד יהיו זכאים להסעה מיוחדת מביתם למוסד החינוך המיוחד שבו הם לומדים וממנו בדרך שתקבע בתקנות על-ידי השר לפי חוק זה.
ג. במהלך יום הלימודים יהיו התלמידים במוסד לחינוך מיוחד זכאים לקבל ארוחה מבושלת חמה אחת וארוחות קלות, הכול על-פי תקן שייקבע על-ידי השר בתקנות.
15. המורים בחינוך מיוחד
א. המורים במוסדות החינוך המיוחד יהיו בעלי הכשרה מיוחדת להוראת ילדים ונערים חריגים ולא יועסק בהם כמורה אדם שאינו בעל תעודה ממוסד מוכר, כפי שייקבע בתקנות, המעיד על הכשרה כאמור.
ב. אין באמור בפסקה א' כדי למנוע העסקתו של אדם, שאינו בעל הכשרה כאמור, כמסייע למורה בכיתה במוסד לחינוך מיוחד, ובלבד שיתקיימו בו התנאים שנקבעו על-ידי השר בתקנות.
16. גורל הכיתות
מספר התלמידים הלומדים בכיתה במוסד לחינוך מיוחד לא יעלה על מספר שנקבע על-ידי השר בתקנות, בהתאם לסוגו ולאופיו של המוסד וצורכי הניכוי.
17. מטפלים שאינם מורים
במוסד לחינוך מיוחד יועסקו מרפאים ומטפלים שונים, בהתאם לחינוך המיוחד הניתן בו, רק אם הם בעלי הכשרה מתאימה לתפקידם ובעלי תעודה ממוסד מוכר, כפי שייקבע בתקנות, לרבות האנשים הבאים: רופאים, מרפאים בדיבור, פסיכותרפסטים, מרפאים בעיסוק ומקצועות וטיפולם נוספים אשר השר יהא רשאי לצוות על הוראתם במוסדות אלה.
18. תוכנית לימודים אישית
א. בתחילת שנת הלימודים, או זמן קצר לאחר מכן, יומינו המורים, המלמדים במוסד לחינוך מיוחד את הוריו של הילד או הנער החריג שבכיתתם או את האחראי עליו, לפגישה לצורך קביעת תוכנית לימודים אישית.
ב. בפגישה זו ימסור המורה להורי הילד או הנער החריג או האחראי עליו את הערכתו באשר לרמתו של ילד או הנער החריג בעת הפגישה מבחינה לימודית והתנהגותית ויקבע את המטרות, ההישגים והיכולות אשר אליהן יתחור בשנת הלימודים (להלן — תוכנית הלימודים האישית).
ג. בפגישה יכול שישתתפו גם מטפלים שאינם מורים אשר יקבעו בתחומם את יעדי ההתקדמות בשנת הלימודים.
ד. תוכנית הלימודים האישית תיערך בכתב על גבי טופס, כמפורט בתוספת לחוק זה.
ה. בתוכנית הלימודים יובא בחשבון רקעו של התלמיד.
19. הערכה מסכמת
בסיום שנת הלימודים יהיו הוריו של כל תלמיד במוסד לחינוך מיוחד זכאים לקבל הערכה בכתב על מידת ההתקדמות של התלמיד בתחומים השונים, בהתייחס לתוכנית הלימודים האישית.
- או חוות דעת רפואית הנוגעים לילד או לנער החריג הנמצאים ברשותם.
ב. הוועדה תשמע את הורי הילד או הנער החריג או את האחראי עליו ותרשום בפניה את משאלותיו באשר לטיבו ואופיו של החינוך הרצוי.
ג. דיוני הוועדה יירשמו בפרוטוקול ולהורי הילד או הנער החריג או לאחראי עליו תהא זכות לעיין בו.
8. חובות ההנמקה
החליטה הוועדה החלטה באשר להשמתו של הילד או הנער החריג במוסד לחינוך מיוחד או מוסד לחינוך מוכר — תסביר את נימוקי ההחלטה להוריו או לאחראי עליו קודם שתורה על יישום ההחלטה.
9. שילוב במוסד חינוך מיוחד
א. כבואה להחליט באשר להשמתו של הילד או הנער החריג רשאית הוועדה להחליט לרשום אותם למוסד חינוך מוכר שאינו מוסד לחינוך מיוחד, אם מצאה שמצבם מאפשר זאת, תוך קביעת תנאים או המלצות לטיפולים ולשירותים מיוחדים שיינתנו לילד או לנער החריג במוסד.
ב. אופן ומועד הרישום למוסד חינוך מיוחד ייקבע בתקנות.
10. ועדת ערר
תמונה ועדת ערר בת 4 חברים אשר תורכב משופט שלום, שימונה על-ידי השר בהתייעצות עם שר המשפטים, מרופא פסיכיאטר שמינה השר בהתייעצות עם שר הבריאות וממנהל אחד המוסדות לחינוך המיוחד ונציג ועד ההורים הארצי לחינוך המיוחד, אשר ימונו על-ידי השר.
11. סמכויות ועדת ערר
א. ועדת הערר, לאחר ששמעה את הורי הנער או הילד החריג, או את האחראי עליו תהא רשאית:
1. לקבל את הערר ולשנות את ההשמה שנקבעה על-ידי הוועדה.
2. לקבל את הערר ולהחזירו לוועדה עם המלצות או הוראות לבדיקות נוספות.
3. לדחות את הערר.
ב. לוועדה יהיו אמצעי כפייה ואכיפה ויחולו לעניין זה סעיפים מחוק הסעד (טיפול במפגרים).
- פרק שלישי — הלימודים במוסדות החינוך המיוחד
12. משך שנת לימודים
שנת לימודים במוסד לחינוך מיוחד תתחיל מדי שנה ב־1 בספטמבר לפי הלוח הגריגוריאני ותימשך ברציפות, להוציא ימי חופשה כמפורט להלן, עד ליום 30 ביולי בשנה האזרחית לאחריה.
13. ימי שבתון
הלימודים במוסדות החינוך המיוחד יתקיימו כסדרם במשך כל שנת הלימודים פרט לשבתות, מועדי ישראל וימי חול המועד וכל יום אחד שנקבע כיום שבתון על-פי כל חוק.

20. התאמת מבנים

מוסד לחינוך מיוחד יתקיים אך ורק בחדר כיתה או במבנה שנמצאו מתאימים ומצוידים בהתאם לכך על-ידי ועדה שתקבע לצורך כך על-ידי השר ואשר בה ישתתפו גם נציגים מטעם ועד ההורים הארצי לחינוך המיוחד.

21. שיפוץ מבנים קיימים

מוסדות החינוך המיוחד הקיימים עם כניסתו של חוק זה לתוקף ישופצו ויחזקו בתוך פרק זמן סביר, בנסיבות הנוגעות לעניין, לרשימות תוכנית הלימודים במוסדות החינוך המיוחד בהתאם להוראות חוק זה.

22. מוסדות חדשים

בתכנונם של מוסדות לחינוך מיוחד שייבנו בעתיד, לאחר כניסת חוק זה לתוקף, יובא בחשבון, במידת האפשר,

דברי הסבר

תפקידו של החינוך המיוחד לסייע למתחנכים בו להשתלב בחברה על-ידי מיצוי היכולת הטמונה בהם — פיסית ושכלית.

החוקים הקיימים: חוק שירות הסעד, התשי"ח — 1958, וחוק הסעד (טיפול במפגרים), התשכ"ט — 1969, אינם מתאימים כלל לחינוך המיוחד ו/או לילד החריג.

פעולתם של מוסדות החינוך המיוחד מתקיימת עד היום על-פי סעיף אחד ויחיד בחקיקה הראשית — סעיף 9 לחוק לימוד חובה, התש"ט — 1949, הקובע ששר החינוך והתרבות רשאי לחייב רשות חינוך מקומית לפתוח ולקיים מוסד חינוך רשמי לילדים או לנערים קשי חינוך, או לנערים בעלי מום הגרים בתחום שיפוט של אותה רשות מקומית. ואכן, מוסדות לחינוך מיוחד קמו וקיימים והם פועלים על-פי כללים ותקנים שלא נקבעו בחקיקה.

יש לקבוע את מטרותיו של החינוך המיוחד בחוק, כדי שישתנו מיסודם הגישה והטיפול בילדים ובנערים החריגים.

הצעת החוק באה לקבוע את גיל 3 כגיל תחילתו של החינוך המיוחד ומשך השנים שבהם יהיה זכאי הילד למסגרת

הצורך להקים בסמוך למוסדות חינוך מוכרים רגילים, במטרה להגביר את סיכויי השתלבותם של התלמידים במוסדות אלה בחברת בני אדם בני גילם.

23. תיקון חוק לימוד חובה, התש"ט — 1949

חוק לימוד חובה תש"ט — 1949 (להלן החוק) יתוקן כאמור להלן —

1. בסעיף 1, פסקה (א) לחוק, לאחר המלים: "בן 14 או בן 15" יבוא: "וכן כל ילד או נער חריג".
2. בסעיף 2, פסקה (ד) לחוק, לאחר המלה: "ילד" יבוא: "או ילד חריג"; לאחר המלה: "נער" יבוא: "או נער חריג".
3. לפני פסקה (א) שבסעיף 4 לחוק יבוא: "בסעיף זה: 'ילד' — לרבות ילד חריג, 'נער' — לרבות נער חריג".

זו — עד גיל 21, כדי לבסס את יכולתו של הנער המתבגר להשתלב בחיים סביבו. הטיפול בגילאי 0 — 3 (מיום שמתגלה הפיגור) מוטל על מוסדות הבריאות והרווחה וחייב להינתן, משום השפעתו הקריטית על המשך התפתחותו של הילד.

יש לעגן בחוק את התקנים הנוגעים למבנה החינוך המיוחד, אשר ימנעו שימוש במכנים בלתי מתאימים ליעודם עבור אוכלוסייה זו, את הדרישות באשר לצוות ההוראה בחינוך זה, את הטיפולים הנוספים הדרושים לצורך תיקון ושיפור התפקוד של הילדים והנערים החריגים, ואת השירותים הנלווים, שהם חלק בלתי נפרד ממערכת החינוך המיוחד.

יש להדגיש, כי במרביתן של ההוראות בחוק המוצע אין משום הכבדה נוספת על תקציבי המדינה והרשויות מקומיות, משום שכיום קיימים הסדרים דומים.

חשיבותה של הצעת החוק היא בהגדרה מתודת של מטרות החינוך המיוחד, כחינוך המכוון להביא את הילד החריג להשתלב בחברתו, וכמשמע מכל, לצד עיגון השירותים הקיימים בחוק, על-מנת להבטיח את טיבם ורציפותם.

1. הצעת חוק לתיקון פקודת הידיעות הטלגרפיות לעיתונות, התשמ"ה — 1985

(הצעת חבר הכנסת ש' וייס)

2. תיקון סעיף 3

בסעיף 3 לפקודה, במקום הרישא המסתיים במלים "דינם כדין פרסום ידיעה", יבוא:

"המציא אדם לפרסום ידיעה טלגרפית או גרם לפרסום ידיעה טלגרפית בצורה כלשהי, אסור לאדם אחר לפרסמה בכל צורה שהיא, הן על-ידי הדפסתה בעיתון הן על-ידי שידורה בציבור או במעגל סגור ואיסור זה יחול גם על עיקרי הדברים שבידיעה טלגרפית או כל קטע הימנה, אלא לאחר שמונים וארבעה שעות משעת פרסומה הראשון ופרסום אותה ידיעה כולה או מקצתה או עיקרי הדברים שבה או פרטים שבה או מאמר על פרטים שבה או הסתמכות עליהם כדין פרסום ידיעה".

3. תיקון סעיף 4

בסעיף 4 לפקודה, אחרי "להעביר לפרסום" יבוא "או לפרסם".

1. תיקון סעיף 2

בפקודת הידיעות הטלגרפיות לעיתונות (להלן "הפקודה") —

(1) במקום הגדרת "טלגרף" יבוא:

"טלגרף" — פירושו קו, חוט, מכשיר אחר המשמש לצורך תחבורה טלגרפית או טלפונית, לרבות אבובים אוויריים, כבל תתימי או כבל אחר וכל מכשיר המשמש לקבלתן או למסירתן של ידיעות על-ידי אותות או בכל צורה אחרת, לרבות שידורי לוויין, טלקס, טלפרינטר, וידאו, וידאוטקסט, טלטקסט, או כבל אמצעי תקשורת אלקטרונית או אחרת, לרבות מחשבים.

(2) במקום הגדרת "ידיעה טלגרפית" יבוא:

"ידיעה טלגרפית" — כוללת ידיעה או דבר הנשלחים על-ידי טלגרף.

4. תיקון סעיף 5

בסעיף 5 לפקודה —

(1) בסעיף קטן (1)(ג), המלים "באמצעות מכשיר טלגרפי המוחזק בבית דואר או במקום אחר ברשות מטעם שר התקשורת" — ימחקו.

(2) בסוף פסקה (1), יבוא:

5. תיקון סעיף 6

בסעיף 6 לפקודה, במקום קנט 10,000 לירות, יבוא: "קנט של _____ שקל", (סכום מוגדל כפי שייקבע).

דברי הסבר

זכויותיה של סוכנות חדשות

כיום, כל אדם יכול להתחבר אל "קול ישראל" ולשדר את החדשות המשודרות בו כל שעה, ואם לבו חפץ הוא יכול להמשיך ולשדר את מה שהוא רוצה תוך מתן גושפנקה "ממלכתית" לתחנתו.

יצרין גם, כי ההגדרה של "ידיעה טלגרפית המופצת באלחוט", כפי שהיא מתפרשת כיום, מרוקנת למעשה את החוק מתוכנו, מאחר שכל אחד יוכל לטעון, כי העתיק את הידיעה מהרדיו, והרי החוק נועד להגן על זכויות מספקי הידיעות.

מאז פרשת "קול השלום" ופסיקת בית-המשפט העליון אימנם הבטיחו לנו כמה שרים וגורמים משפטיים בכירים כי החוק יתוקן. גם בית-המשפט העליון ציין בפסק-דינו, כי יש לתקן את החוק, שיהיה בו כדי להגן על זכויותיה של סוכנות החדשות, אולם מאז לא זו רבו.

יתר על כן, הבעיה עוד מחריפה כיום עם פיתוח אמצעי הוידאוטקסט, וכמה גורמים בארץ, ביניהם הטלוויזיה הלימודית, אכן כבר מתכננים שידורים מעל גבי מסכים בצורות שונות וקיימת אי-בהירות בכל מה שנוגע לזכויותינו בידיעות ו/או במידע שישודרו במידה מיוחדת זו לסוגיה.

קיים אפוא צורך דחוף בחקיקה משלימה כדי למנוע מעשי עוולה וגזלת פרי עמלם של יוצרים ובעלי זכויות המשקיעים עמל וכסף רב בעבודתם, וביצירת ורכישת אותם מוצרים הקרויים חדשות.

2. הצעת חוק האמנות הבין-לאומיות, התשמ"ה — 1985
(הצעתם של חברי הכנסת מ' מיעארי ומ' פלד)

(ב) החליטה הכנסת על קבלת הצעה שהוגשה כאמור בסעיף קטן (א), תפעל הממשלה להשגת ההתקשרות האמורה.

4. אמנות שאושרו לפני החוק הזה

(א) אמנה שישאל צד לה ושאושרה לפני תחילתו של חוק זה, תעמוד בתוקפה אלא אם כוטלה כאמור בסעיף 5.

(ב) (1) חבר הכנסת רשאי להציע שאמנה כאמור בסעיף קטן (א) תוכא לאישור הכנסת.

(2) על הצעה כאמור בפסקה (1) יתולו הוראות סעיף 2 לחוק.

5. ביטול

חבר הכנסת רשאי להציע לכנסת הצעה לביטול התקשרות באמנה, שנעשתה לפני תחילת חוק זה.

1. הגדרות

בחוק זה —

"אמנה" — הסכם בין מדינת ישראל לבין מדינה או מדינות חוץ, אשר הצדדים לו מתכוונים שיוסדר על-ידי המשפט הבין-לאומי, ואשר כניסתו לתוקף טעונה אישור.

2. אישור הכנסת בחוק

(א) אמנה שמדינת ישראל מתכוונת להתקשר בה, טעונה אישור הכנסת.

(ב) לא תחליט הכנסת על אישור אמנה, אלא בדרך של חוק.
(ג) הצעת חוק לאישור אמנה תכלול בנספח את כל הוראות האמנה, ועם אישורה, יהיו הוראות האמנה, לאחר אישורה, לחלק מן החוק.

3. הצעה לאישור אמנה

(א) חבר הכנסת רשאי להציע לכנסת הצעה בעניין התקשרות באמנה.

דברי הסבר

הממשלה לבין חובותיה הפנימיות כלפי תושביה, אין כל מקום במדינה הרואה עצמה דמוקרטית ומחוקנת.

החוק המוצע בא לשנות חלק מהמצב הנוהג. ההתקשרות בפועל באמנה — כלומר כריחתה — תיעשה עדיין על-ידי הממשלה, שהיא הגורם המתאים ביותר למגעים, ליוזמה, ולהליכים הקשורים בכריתת אמנה, ואולם ההתקשרות הפורמלית באמנה טעונה אשרור הכנסת.

תיקונים אלה של המצב המשפטי הנוהג ימנעו את הכרירה הקשה, המועמדת לעתים בפני הכנסת ומנתבת אותה להיות "חוחמת גומי", וימנעו את העמדתה של המדינה כעתיד בפני התחייבויות ארוכות-טווח ומכריעות ללא אישור הכנסת.

החוק המוצע בא לפתור את הקושי שבפער שבין התחייבויותיה הבין-לאומיות של המדינה לבין משפטה הפנימי. לגבי הפער שהוא תולדת העבר וההווה, החוק המוצע מצהיר על דרך הקיימת אף היום — אך שלא נעשה בה שימוש עקב הדעה המוטעת שלפיה תחום האמנות הוא המגרש הפרטי של הממשלה — ולפיה יוכל חבר הכנסת להביא לאשרור הכנסת אמנות קיימות.

אף שהיוזמה לכריתת אמנות תישאר בעיקרה בידי הממשלה, הרי שהחוק המוצע פותח פתח ליוזמה שתוחל על-ידי הכנסת בהחלטתה.

על-פי המשפט הישראלי הנוהג, כריתת אמנות ואשרורן נתפסים כעניין אקזוטיבי. הסמכות לכצעם נמסרה לממשלה ומצויה בתחומה הפרוגנטיבי.

כריתת אמנה בין-לאומית מעמידה את המדינה בפני עובדה מוגמרת. הכנסת עומדת בפני הברירה: לתוקק את החוק הנדרש או לשאת באחריות להפרת התחייבויות בין-לאומיות. הכלל הרצוי הוא, שבמקרים שבהם מעשה אקזוטיבי יכול להעמיד את המדינה בעתיד בפני התחייבויות, יש לקבל על כך את אישור הכנסת או אחת מועדותיה. כלל זה בא לידי ביטוי בחוק ערבויות מטעם המדינה, התשי"ח — 1958, הקובע כי כל ערבות על-פי אותו חוק טעונה אישור ועדת הכספים של הכנסת. קשה להבין מדוע לא יחול כלל זה גם על אשרור אמנות בין-לאומיות.

קושי נוסף הנובע מהמצב הנוהג הוא, שהאמנה שבה התקשרה ישראל מחייבת את המדינה כמישור הבין-לאומי, ואולם הוראותיה אינן חודרות ישירות — ללא אשרור הכנסת — אל הדין הפנימי של ישראל. השרירות שבה נוהגת הממשלה בהבאת אמנות לאשרור הכנסת מאפשרת לה "לתפוס" שתי ציפורים במכה אחת: גם להציג תרמית חסודה כלפי חוץ וגם להימנע מלשאת במחיר המתחייב מכך כלפי תושביה. דוגמה בולטת לכך היא אמנת זנבה הרביעית. על כל פנים, לפער הזה, שבין התחייבויותיה הבין-לאומיות של

תוכן העניינים

חברת טו	ישיבה קס"ה
	(י"ב בשבט התשמ"ו — 20 בינואר 1986)
1365	א. ציון יום הולדתו של מרטין לותר קינג
1367	ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
1413	ג. הצעת חוק התקציב לשנת 1986
1413	התשמ"ו — 1986 (קריאה ראשונה)
	ישיבה קס"ו
	(י"א בשבט התשמ"ו — 21 בינואר 1986)
1380	א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
1380	ב. שאלות ותשובות
	ג. הצעת חוק לתיקון תקנות-שעת-חירום (רישום ציוד וגיוסו). התשמ"ו — 1986 (קריאה שנייה וקריאה שלישית)
1381	ד. החלטה בדבר תיקון טעות בחוק רשות הדואר. התשמ"ו — 1986
1382	ה. הצעת חוק התקציב לשנת 1986. התשמ"ו — 1986 (קריאה ראשונה — המשך)
1405	ו. הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 27). התשמ"ו — 1986 (קריאה ראשונה)
1408	ז. הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת
	ח. הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 27). התשמ"ו — 1986 (קריאה ראשונה — המשך)
1408	
	ישיבה קס"ז
1365	י"ב בשבט התשמ"ו — 22 בינואר 1986
1367	א. הצעה לסדר
1413	ב. שאלות ותשובות
1413	ג. הצעת חוק התקציב לשנת 1986. התשמ"ו — 1986 (קריאה ראשונה — המשך)
1416	ד. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
1426	ה. הצעת חוק התקציב לשנת 1986. התשמ"ו — 1986 (קריאה ראשונה — המשך)
1426	
	נספחות
1452	א. סדר-היום לישיבות קס"ה — קס"ז
1452	ב. הצעת חוק לתיקון תקנות-שעת-חירום (רישום ציוד וגיוסו). התשמ"ו — 1986
1453	ג. מסקנות הוועדה המשותפת (כספים וחינוך ותרבות) בעניין פתרון דחוף ומיידי למצוקת בתי-הספר בעתיד-רומנה באזור נצרת
1454	ד. מסקנות ביניים של הוועדה המשותפת לוועדת הכספים ולוועדת החוץ והביטחון בנושא החינוך במגזר הדרוזי